

**Τεχνητή Νοημοσύνη,
ΜΜΕ και Δημοσιογραφία:**
Προκλήσεις και Προοπτικές

ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΑ ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑ ΕΝΩΣΕΩΝ ΣΥΝΤΑΚΤΩΝ

ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΑ ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑ ΕΝΩΣΕΩΝ ΣΥΝΤΑΚΤΩΝ

ΗΜΕΡΙΔΑ

ΓΙΑ ΤΗΝ ΤΕΧΝΗΤΗ ΝΟΗΜΟΣΥΝΗ

ΑΘΗΝΑ, ΜΕΓΑΡΟ ΕΣΗΕΑ

8 Δεκεμβρίου 2023

Περιεχόμενα

Εισαγωγή - Χαιρετισμός προέδρου ΠΟΕΣΥ Σωτήρη Τριανταφύλλου	3
Τι είναι η Τεχνητή Νοημοσύνη, Ιωάννης Πήτας, Καθηγητής Τμήματος Πληροφορικής ΑΠΘ - Πρόεδρος της Διεθνούς Ακαδημίας Διδακτορικών Σπουδών στην Τεχνητή Νοημοσύνη.....	6
Δημιουργική Τεχνητή Νοημοσύνη, Ενημέρωση και Παραπληροφόρηση, Λίλιαν Μήτρου Καθηγήτρια Πανεπιστημίου Αιγαίου	19
Ζητήματα ευθύνης από τις εφαρμογές τεχνητής νοημοσύνης, Σπύρος Βλαχόπουλος, Καθηγητής Νομικής Σχολής Πανεπιστημίου Αθηνών.....	28
Τεχνητή Νοημοσύνη και ηθική των Μέσων Ενημέρωσης, Σπύρος Τάσσης, Πρόεδρος της Ελληνικής Ένωσης για την Προστασία των Προσωπικών Δεδομένων	37
Τεχνητή Νοημοσύνη και ΜΜΕ – προοπτικές και προβλήματα, Ανδρέας Βέγλης, Καθηγητής Αριστοτελείου Πανεπιστημίου «Τ/Ν και ΜΜΕ.....	48
Τεχνητή Νοημοσύνη και δημοσιογραφία: χαρτογραφώντας τις νέες προκλήσεις, Γιώτα Αντωνοπούλου, Καθηγήτρια Πανεπιστημίου Πελοποννήσου – Δημοσιογράφος.....	56
Η Επίδραση της Τεχνητής Νοημοσύνης στη Δημοσιογραφία: Μια νέα Εποχή της Ενημέρωσης, Άρης Βραχάτης, Επίκουρος καθηγητής Ιονίου Πανεπιστημίου.....	64
Τεχνητή Νοημοσύνη και η ανάγκη ενός νέου ρυθμιστικού πλαισίου, Δημήτρης Γαλαμάτης Γενικός Γραμματέας Επικοινωνίας και Ενημέρωσης	76
Χαιρετισμός Αντιπροέδρου Ένωσης Εκδοτών Διαδικτύου, Δημήτρη Ηλιόπουλου	82
Χαιρετισμός Γενικού Διευθυντή Ένωσης Ιδιοκτητών Ιδιωτικών Τηλεοπτικών Σταθμών, Κωνσταντίνου Κιμπούροπουλου.....	84
Η Τεχνητή Νοημοσύνη ως intelligent assistant στο χώρο της ψηφιακής ενημέρωσης: Ηθική από τον σχεδιασμό - Προκλήσεις και ευκαιρίες, Χρήστος Βαχαμίδης, WebOlution.....	94
Εκπρόσωπος 100mentors, start-up T/N, Γιάννης Σταματονικολός.....	96
Ηθική από τον σχεδιασμό - Προκλήσεις και ευκαιρίες, Βασίλης Βασιλόπουλος, Δρ. Διακυβέρνησης των Μέσων	111
Τεχνητή Νοημοσύνη και δημοσιογραφία : Μύθοι και πραγματικότητα, Νίκος Ελευθερόγλου, Δημοσιογράφος	122
Τεχνητή Νοημοσύνη, δηλαδή ανάγκη για περισσότερη και ακόμη πιο δεξιολογική εργασία, Τέλης Τύμπας, Καθηγητής ΕΚΠΑ, Διευθυντής Μεταπτυχιακού 'Science, Technology, Society'.....	130
Προκλήσεις στις εργασιακές σχέσεις των δημοσιογράφων, Βάλια Καϊμάκη, Επίκουρη Καθηγήτρια Ιονίου Πανεπιστημίου.....	144
Τεχνητή Νοημοσύνη: ποιος ελέγχει, ποιος διασταυρώνει και ποιος υπογράφει, Κώστας Αρβανίτης - Ευρωβουλευτής ΣΥΡΙΖΑ – ΠΣ.....	154
Τεχνητή Νοημοσύνη και η επίδρασή της στις εργασιακές σχέσεις, Θέμης Μπερεδήμας, Πρόεδρος ΕΣΠΗΤ.....	163
Τεχνητή Νοημοσύνη και Ενημέρωση: Προοπτικές, προκλήσεις και κίνδυνοι, Αιμίλιος Περδικάρης, Πρόεδρος και Γενικός Διευθυντής ΑΠΕ-ΜΠΕ.....	174
Τεχνητή Νοημοσύνη και ΜΜΕ: Το γιατί και το πως της χρήσης της στις αίθουσες σύνταξης, Ανδρέας Παναγόπουλος, Οργανωτικός Γραμματέας ΠΟΕΣΥ.....	183
Οικονομία των Μέσων και Τεχνητή Νοημοσύνη: ένας θαυμαστός καινούργιος κόσμος για τις εκδοτικές βιομηχανίες, Παναγιώτης Κάπος, Εκδότης	188
Δοκιμάζοντας ένα δελτίο ειδήσεων Τεχνητής Νοημοσύνης, Σωτήρης Μπέσκος, Διευθύνων Σύμβουλος του ομίλου Opinionpost.....	200
Η χρήση της Τεχνητής Νοημοσύνης από τα ΜΜΕ, Σωτήρη Τριανταφύλλου, Πρόεδρος ΠΟΕΣΥ	210
Συμπεράσματα.....	224

Συντονισμός: Μιμή Τουφεξή, Γενική Γραμματέας Δ.Σ. ΠΟΕΣΥ

Καλημέρα σας. Θα θέλαμε να σας ευχαριστήσουμε για την παρουσία σας εδώ, στην εκδήλωση της ΠΟΕΣΥ για την τεχνητή νοημοσύνη. Όλοι ξέρουμε πόσο σημαντικός είναι αυτός ο νέος παράγων που εμφανίστηκε παγκοσμίως και για τη δημοσιογραφία ειδικότερα. Στις ευρωπαϊκές χώρες και στην Αμερική, το θέμα έχει ανοίξει περισσότερο και προ πολλού.

Εδώ, η ΠΟΕΣΥ κάνει μια προσπάθεια και αναλαμβάνει αυτή την πρωτοβουλία. Και φυσικά, θα ακολουθήσουν και άλλες εκδηλώσεις, διότι το θέμα «τεχνητή νοημοσύνη» δεν είναι καθόλου απλό. Έχει πάρα πολλές προεκτάσεις παντού και στη δημοσιογραφία και στις εργασιακές σχέσεις και στη δεοντολογία και σε πολλά άλλα σημεία, όπως θα αναπτυχθούν από αυτή τη στιγμή και μέχρι το απόγευμα από έγκριτους, ειδικούς επιστήμονες, δημοσιογράφους και άλλους.

Ευχαριστώ πάρα πολύ. Καλώ τον πρόεδρο της ΠΟΕΣΥ, τον κύριο Σωτήρη Τριανταφύλλου, να χαιρετίσει και θα συνεχίσουμε με το πρόγραμμα όπως έχει αναρτηθεί.

Σωτήρης Τριανταφύλλου, Πρόεδρος ΠΟΕΣΥ:

Καλημέρα και από μένα. Σας ευχαριστώ που είστε εδώ, παρά το πολύ πρωινό της ώρας. Σας ευχαριστούμε πάρα πολύ. Βεβαίως, να πω ότι είχαμε ξεκινήσει τον προγραμματισμό μας για διημερίδα, αλλά λόγω της επίσκεψης του Τούρκου Προέδρου χθες αναγκαστήκαμε να τη διοργανώσουμε σε μία ημέρα. Γι' αυτό, είναι και τόσο σφιχτό το πρόγραμμα και ξεκινάμε τόσο νωρίς.

Πάντως, θέλω να σας ευχαριστήσω πάρα πολύ, να σας καλωσορίσω, να ευχαριστήσω ιδιαίτερα τους ομιλητές μας και όλους όσοι είστε εδώ, αλλά και τους ομιλητές που θα είναι online, γιατί είναι αρκετοί εκτός Αθήνας. Ελπίζω ότι θα συμβάλλουμε σε ένα πολύ μεγάλο και σύγχρονο θέμα, όπως αυτό της τεχνητής νοημοσύνης.

Βεβαίως, εμείς θα το εξειδικεύσουμε στη χρήση της τεχνητής νοημοσύνης στα μέσα ενημέρωσης. Η τεχνητή νοημοσύνη γενικώς, αλλά ειδικότερα για τη δημοσιογραφία και τα μέσα ενημέρωσης, παρότι φαίνεται ότι είναι νωρίς, κάπως νωρίς, φαίνεται ότι μετασχηματίζει και τη δημοσιογραφία την ίδια. Βεβαίως ο μετασχηματισμός συμβαίνει σε όλες τις μεγάλες τεχνολογικές αλλαγές, σε όλες τις μεγάλες αλλαγές υπάρχει

ένας μετασχηματισμός, είτε επιμέρους τομέων είτε της ίδιας της κοινωνίας. Η τεχνητή νοημοσύνη και στη δημοσιογραφία και γενικότερα νομίζω είναι ένα πολύ γοητευτικό θέμα.

Ασκεί μεγάλη γοητεία, αλλά ενδεχομένως να προκαλεί και φόβους και αβεβαιότητα. Γι' αυτό η ΠΟΕΣΥ, η Πανελλήνια Ομοσπονδία Ενώσεων Συντακτών και ο δημοσιογραφικός κόσμος γενικά, ανοίγουμε σήμερα αυτή τη συζήτηση, για τη χρήση της τεχνητής νοημοσύνης στα μέσα ενημέρωσης και τη δημοσιογραφία. Θα επιχειρήσουμε να προσεγγίσουμε το θέμα από πάρα πολλές πλευρές και σύμφωνα και με τις θεματικές ενότητες, οι οποίες υπάρχουν στο πρόγραμμα.

Θα προσεγγίσουμε το θέμα από τη νομική του πλευρά, από την ηθική του πλευρά, από την πλευρά της παραγωγής περιεχομένου, που είναι επίσης πάρα πολύ σημαντική, και βεβαίως και από την πλευρά των εργασιακών σχέσεων και τις επιπτώσεις που θα έχει στις εργασιακές σχέσεις.

Γιατί, ξέρετε, ο μεγάλος φόβος που υπάρχει από τη χρήση της τεχνητής νοημοσύνης στα μέσα ενημέρωσης, ο μεγαλύτερος φόβος από ό,τι βλέπω και σε έρευνες γενικώς που υπάρχουν, είναι η απώλεια θέσεων εργασίας. Να πω ότι η χρήση τεχνητής νοημοσύνης στα μέσα ενημέρωσης δεν είναι τόσο καινούργια όσο φαίνεται. Δηλαδή, μια πρώιμη μορφή της τεχνητής νοημοσύνης ως προς τη χρήση των μέσων ενημέρωσης, που είναι η ρομποτική δημοσιογραφία, αυτό που λέμε ρομποτική δημοσιογραφία ή αλγοριθμική δημοσιογραφία, έρχεται πολύ πίσω, από το 2003.

Και η χρήση τεχνητής νοημοσύνης στα μέσα ενημέρωσης είναι περίπου από το 2014. Εγώ το βρίσκω σε βιβλιογραφία από το 2014, απλά πήρε μεγάλη ώθηση τα τελευταία δύο χρόνια ή τον τελευταίο χρόνο, με τη χρήση του ChatGPT. Παρ' όλα αυτά, ειδικά τα δύο τελευταία χρόνια, είναι ένα θέμα που απασχολεί πάρα πολύ, είναι ένα θέμα που μετασχηματίζει όπως είπα, τη δημοσιογραφία, τα μέσα ενημέρωσης και τις αίθουσες σύνταξης.

Επίσης, σε διάφορες έρευνες που έχω δει, βρίσκω ότι οι αίθουσες σύνταξης, που είπα ότι μετασχηματίζονται, ειδικά στο εξωτερικό, αντιμετωπίζουν με μεγάλο σκεπτικισμό, αλλά και αισιοδοξία την τεχνητή νοημοσύνη. Τη χρησιμοποιούν αρκετά, πειραματίζονται αρκετά. Υπάρχουν φόβοι, υπάρχουν ανησυχίες,

υπάρχουν και πολλές προκλήσεις και νομίζω είναι πολλές οι προκλήσεις που έχουμε μπροστά μας.

Πολλά τα ζητήματα, όπως είπα. Δεν είπα, όμως, ότι τίθεται και ένα μεγάλο ζήτημα δημοκρατίας, ως προς την παραγωγή του περιεχομένου, την ασφάλεια της πληροφορίας και όλα αυτά τα οποία υπάρχουν. Ειδικοί μετά θα αναφερθούν πολύ περισσότερο και πολύ πιο εξειδικευμένα από μένα.

Μου έχει κάνει εντύπωση μια έρευνα που διάβαζα τον τελευταίο χρόνο, ότι η τεχνητή νοημοσύνη δεν είναι ούτε ήρωας ούτε παλιάνθρωπος. Το σίγουρο είναι ότι προκαλεί σαρωτικές αλλαγές, προκαλεί μετασχηματισμό και γενικά και στη δημοσιογραφία. Η οποία δημοσιογραφία, βεβαίως, έχει έτσι και αλλιώς μετασχηματιστεί τα τελευταία χρόνια, από το νέο επικοινωνιακό τοπίο που έχει δημιουργηθεί με την ανακάλυψη του Διαδικτύου και τη χρήση του στη δημοσιογραφία και μετά, και τις διάφορες φάσεις που έχει περάσει το Διαδίκτυο, το Web 1, Web 2 στη συνέχεια, το Web 3. Είμαστε σε μια νέα εποχή που μετασχηματίζεται και το Διαδίκτυο.

Όλα αυτά, λοιπόν, θα επιχειρήσουμε σήμερα να τα προσεγγίσουμε, στοχεύοντας στο να κατανοήσουμε το νέο τοπίο και τις αλλαγές. Και έχοντας κατανοήσει το νέο τοπίο και τις αλλαγές, έχοντας προσεγγίσει αυτές τις αλλαγές, θα μπορούμε να κάνουμε και τα επόμενα βήματα.

Διότι στόχος από αυτή την ημερίδα είναι όχι μόνο να εξάγουμε κάποια συμπεράσματα, τα οποία θα ανακοινωθούν στο τέλος της ημερίδας, αλλά να κάνουμε και κάποια βήματα, να χρησιμοποιήσουμε κάποια πράγματα. Και η πρόκληση, νομίζω, είναι μεγάλη για όλους μας, για όλο τον δημοσιογραφικό κόσμο, για την ΠΟΕΣΥ, που είναι η δευτεροβάθμια ομοσπονδία, που είναι η ομπρέλα όλων των ενώσεων συντακτών και όλων των δημοσιογράφων στη χώρα.

Οφείλουμε να συλλάβουμε το θέμα, οφείλουμε να το προσεγγίσουμε, οφείλουμε να το προχωρήσουμε και να το πάμε ένα βήμα πιο πέρα. Σε αυτό το πλαίσιο, διοργανώνουμε τη σημερινή ημερίδα και σε αυτό το πλαίσιο, νομίζω, ότι θα είναι πάρα πολύ χρήσιμα και τα όσα θα ειπωθούν, αλλά και τα όπλα και τα εργαλεία που θα δώσουν σε εμάς τους ίδιους -τους δημοσιογράφους και το συνδικαλιστικό κίνημα των δημοσιογράφων- για τα επόμενα βήματά μας, ένα πολύ μεγάλο

θέμα, το οποίο νομίζω ανοίγει τα τελευταία χρόνια. Και ανοίγει πολύ και πρέπει να το προλάβουμε, γιατί έχουμε χάσει πολλά θέματα.

Αυτό νομίζω ότι πρέπει να το προλάβουμε και θα το προλάβουμε. Σας ευχαριστώ και πάλι για την παρουσία σας, ειδικότερα τους ομιλητές, τους φοιτητές, τους παριστάμενους, όσους μας παρακολουθούν live streaming, όσους παρακολουθούν και θα παρακολουθήσουν την ημερίδα από live streaming.

Σας ευχαριστώ πάρα πολύ και νομίζω, κυρία Τουφεξή, ότι μπορούμε να ξεκινήσουμε. Σας ευχαριστώ.

Μοσχάνθη (Μιμή) Τουφεξή, Γενική Γραμματέας ΠΟΕΣΥ:

Ναι, μπορούμε να ξεκινήσουμε και ξεκινάμε με το βασικό, τι είναι η τεχνητή νοημοσύνη. Βεβαίως, οι περισσότεροι από εσάς γνωρίζετε τι είναι η τεχνητή νοημοσύνη, αλλά θα μας δώσει μια εικόνα ο καθηγητής του Τμήματος Πληροφορικής του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης και πρόεδρος της Διεθνούς Ακαδημίας Διδακτορικών Σπουδών στην Τεχνητή Νοημοσύνη, ο κύριος Ιωάννης Πήτας, σε σύνδεση με Zoom, διότι δεν ήταν δυνατόν να είναι παρών. Ευχαριστώ.

Ιωάννης Πήτας - Καθηγητής του Τμήματος Πληροφορικής του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης και πρόεδρος της Διεθνούς Ακαδημίας Διδακτορικών Σπουδών στην Τεχνητή Νοημοσύνη: Τι είναι η Τεχνητή Νοημοσύνη

Καλημέρα σας, ευχαριστώ πάρα πολύ για την πρόσκληση. Αυτή τη στιγμή η δημοσιογραφία βρίσκεται μπροστά σε μια μεγάλη πρόκληση. Σκεφτείτε να κάνετε εκλογικό ρεπορτάζ και να μην ξέρετε τι είναι ψήφος, τι είναι κοινοβούλιο, τι είναι κόμματα. Κάπως έτσι λίγο πολύ είναι σε αυτή την κατάσταση οι δημοσιογράφοι.

Και είναι αξιέπαινη η πρωτοβουλία της ΠΟΕΣΥ να κάνει μια ημερίδα. Αλλά δυστυχώς αυτό, κατά τη γνώμη μου, δεν είναι αρκετό. Χρειάζεται πραγματική επανεκπαίδευση των δημοσιογράφων, έτσι ώστε να δούνε τις προκλήσεις οι οποίες υπάρχουν μπροστά τους, να κατανοήσουν το αντικείμενο. Γιατί, διαφορετικά, απλώς θα αναμασάνε την πληροφορίες, που άλλες

φορές είναι σωστές και άλλες φορές λάθος. Δεν θα μπορούμε να έχουμε κριτική ανάλυση των προβλημάτων και των τεράστιων προκλήσεων στην ευρύτερη περιοχή. Και βέβαια, δεν θα είναι δυνατό να πληροφορήσουν σωστά το κοινό.

Βλέπουμε καμιά φορά, για παράδειγμα, κείμενα που παίρνει κάποιος από αμερικανικές πηγές, κάνει μετάφραση με το ChatGPT και μετά το κείμενο δεν διαβάζεται. Αυτά είναι πράγματα που πρέπει να τα αποφύγουμε. Και, αντίθετα, να δοθεί το παράδειγμα σε όλους τους συναδέλφους σας, που κάνουν σοβαρή προσπάθεια και σε αρκετές περιπτώσεις πραγματικά παράγουν άρθρα με κριτική σκέψη.

Λοιπόν, τι είναι η τεχνητή νοημοσύνη; Είναι η επιστήμη και μηχανική της προσομοίωσης της ανθρώπινης νοημοσύνης και της ανθρώπινης αλληλεπίδρασης με τον υπόλοιπο κόσμο. Άλλο πράγμα λοιπόν η φυσική νοημοσύνη και άλλο η τεχνητή νοημοσύνη. Οι βασικοί κλάδοι της τεχνητής νοημοσύνης είναι η κλασική, δηλαδή συμβολική νοημοσύνη, και η μηχανική μάθηση. Ξεκινάμε από τη συμβολική τεχνητή νοημοσύνη.

Είμαστε τυχεροί γιατί στην ελληνική γλώσσα ορισμένες έννοιες, όπως η λέξη έννοια και ιδέα, είναι εντόπιες, εδώ πέρα γεννήθηκαν. Έχουμε επομένως συγκεκριμένες στον εγκέφαλο, στον νου μας αν θέλετε, οι οποίες είναι οι έννοιες. Και μετά έχουμε σύμβολα τα οποία αναπαριστούν αυτές τις έννοιες.

Το τρίγωνο, για παράδειγμα, έχει μια συμβολική περιγραφή με τις 3 γωνίες και τις 3 πλευρές. Ακριβώς αυτές οι έννοιες (...) την τεχνητή νοημοσύνη και μετά έχουμε κανόνες. Εάν κάποιος έχει υψηλό πυρετό και βήχα, έχει ίωση. Τέτοιους κανόνες τους βάζουμε (...) στα συστήματα της τεχνητής νοημοσύνης και προσπαθούμε να κάνουμε μια συλλογιστική, να κάνουμε για παράδειγμα, μια διάγνωση.

Έχω ως χαρακτηριστικό παράδειγμα ίσως το πρώτο αλγοριθμικό ποίημα, αν ξυπνήσω νωρίς, θα κοιμηθώ νωρίς, θα ξυπνήσω νωρίς και θα παρκάρω νωρίς, αυτή είναι μια χαρακτηριστική περίπτωση και τη χρησιμοποιώ κάπου - κάπου στη μορφή της ποίησης όμως. Δυστυχώς, η συμβολική τεχνητή νοημοσύνη δεν απέδωσε. Οπότε πάμε τώρα στη μηχανική μάθηση.

Όταν λέμε σήμερα τεχνητή νοημοσύνη, δεν εννοούμε τη μηχανική μάθηση, γιατί για να το καταλάβουμε αυτό πρέπει να

ξεκινήσουμε από το αντικείμενο της μηχανικής μάθησης που είναι τα δεδομένα.

Τα δεδομένα ουσιαστικά είναι αποτελέσματα μετρήσεων. Και είναι αριθμοί μετρημένοι σε bits και τα οργανώνουμε σε (...) που τα ονομάζουμε διανύσματα. Ας δούμε τι μπορούμε να κάνουμε, όταν θέλουμε να ξεχωρίσουμε άντρες και γυναίκες και το μόνο που μετράμε είναι το ύψος και το βάρος. Παίρνουμε μια ζυγαριά επομένως και το μέτρο, τους μετράμε το ύψος και το βάρος και τα βάζουμε στον υπολογιστή. Και έχουμε ένα ζευγάρι αριθμών, ύψος και βάρος.

Και επομένως, κάθε άνθρωπος αναπαρίσταται με μια κουκίδα. Στον οριζόντιο άξονα έχουμε το βάρος, στον κατακόρυφο άξονα έχουμε το ύψος. Και με αυτά τα δεδομένα έχουμε μετατρέψει τους ανθρώπους σε νούμερα, σε ζευγάρι νούμερων το οποίο είναι ένα διάνυσμα. Από εκεί και πέρα βέβαια, μπορούμε να ξεχάσουμε τους ανθρώπους και να δουλεύουμε πια μόνο στον κόσμο των αριθμών.

Επομένως, έχουμε διανύσματα που αναπαριστούν ζευγάρια, από νούμερα δηλαδή, αναπαριστούν γυναίκες και άντρες και μπορούμε να έχουμε αποστάσεις. Σε αυτό τον τύπο δεδομένων έχουμε και δεδομένα χρόνων.

Για παράδειγμα, είναι δεδομένα με μετρήσεις. Π.χ. την ισοτιμία ευρώ - δολαρίου ανά ημέρα ή ανά χρόνο. Οπότε, πάλι έχουμε μια σειρά από αριθμούς που την ονομάζουμε διάνυσμα. Η διάσταση του διανύσματος είναι πάρα πολύ μεγάλη. Για παράδειγμα, ένα δευτερόλεπτο φωνής έχει 44.000 νούμερα.

Το ίδιο είναι και με την εικόνα. Έχουμε χωρική οργάνωση της πληροφορίας, έχουμε τα pixel της εικόνας και στην πραγματικότητα δεν είναι τίποτα άλλο, παρά από μια σειρά από pixel. Τώρα, ποιες είναι συνέπειες της αριθμοποίησης του κόσμου; Ότι εφόσον έχουμε δεδομένα, πρέπει να κάνεις ανάλυση των δεδομένων και για αυτό εδώ χρειάζονται τα μαθηματικά και η πληροφορική.

Η μηχανική μάθηση δεν είναι τίποτα άλλο παρά εφαρμοσμένη στατιστική και προγραμματισμός. Το αποτέλεσμα της ιστορίας -και αυτό είναι πάρα πολύ σημαντικό και δεν το έχουμε καταλάβει ακόμα στην ευρύτητά του-, είναι ότι όλες οι επιστήμες μαθηματοποιούνται.

Αν δεν καταλαβαίνετε τα βασικά, δεν θα μπορέσετε να κατανοήσετε την τεχνολογία και δεν θα μπορέσετε να κάνετε σωστά τη δουλειά σας. Και η γλώσσα είναι το τελευταίο κομμάτι, το προπύργιο το οποίο έπεσε τελευταία και χαρακτηριστική περίπτωση είναι το (...). (...) από τη στιγμή που ζούμε σε μια κοινωνία δεδομένων, μια κοινωνία πληροφορίας, η ανάλυση των μεγάλων δεδομένων τα οποία έχουμε είναι αδύνατη χωρίς την τεχνητή νοημοσύνη.

Με την έννοια ότι η τεχνητή νοημοσύνη -μπορεί να πει κάποιος- είναι μια ευλογία, μια εφεύρεση του ανθρώπου για να αντιμετωπίσει τις ανάγκες του και την ολοένα αυξανόμενη πολυπλοκότητα του κόσμου. Τι μπορούμε να κάνουμε με τα δεδομένα;

Ενώ έχουμε εκατομμύρια διαστάσεις, θα αφήσουμε μόνο δύο διαστάσεις, για να μπορώ να σας δείξω πράγματα. Εδώ δεν είναι η δική μου εικόνα, εδώ είναι η εικόνα του γιου μου και έχουμε οπτική απόσταση. Και με βάση αυτήν την οπτική απόσταση μπορούμε να κάνουμε ψαξίματα.

Όταν ψάχνετε, δηλαδή, στο Google εικόνες, με αυτόν τον τρόπο ψάχνετε τις εικόνες, το Google Search. Ή αν θα μπειτε στο Tinder ή σε άλλες εφαρμογές κοινωνικών δικτύων, πείτε ότι αυτή είναι το δικό μου το διάνυσμα, το οποίο περιγράφει οπτική πληροφορία και χαρακτηριστικά της προσωπικότητας και της μόρφωσης. Και πείτε ότι αυτή είναι η εικόνα της γυναίκας μου μαζί με το προφίλ της. Μια τέτοια εφαρμογή θα δει ότι αυτά εδώ πέρα τα δύο διανύσματα είναι κοντά και θα ταιριάξει εμένα με κάποιο άλλο άτομο, τη γυναίκα μου ή κάποια άλλη.

Έτσι δουλεύουν τα συστήματα τα οποία ουσιαστικά σου συστήνουν πράγματα. Μπορεί να σου συστήσουν ένα σαμπουάν ή ένα άτομο του άλλου φύλου. Οι αλγόριθμοι είναι οι ίδιοι, σχεδόν. Και πάμε στις βασικές διεργασίες που έχουμε στη Μηχανική Μάθηση πάνω σε δεδομένα. Μια βασική δουλειά που κάνουμε στα δεδομένα είναι η ομαδοποίηση.

Έχουμε δηλαδή πολλές εικόνες, εδώ έχουμε εικόνες του Χιου Γκραντ και της Σάντρα Μπούλοκ. Δεν έχουμε απλώς εικόνες. Και θέλουμε να δούμε πόσα είναι τα άτομα τα οποία εμφανίζονται εδώ πέρα.

Αυτό γίνεται με την ομαδοποίηση των εικόνων. Σε αυτήν την περίπτωση, αν πάλι αναπαραστήσουμε τις εικόνες με

διανύσματα, βλέπουμε ότι οι εικόνες του Χιου Γκραντ μαζεύονται κοντά η μια στην άλλη, οι εικόνες της Σάντρα Μπούλοκ μαζί, αλλά μακριά από τις εικόνες του Χιου Γκραντ και μπορούμε να κάνουμε ομαδοποίηση. Και αυτό εδώ πέρα χωρίς να έχουμε καμία ετικέτα, χωρίς να έχουμε πληροφορία ποιος είναι. Απλά έχουμε εικόνες χωρίς ετικέτες.

Και εδώ βλέπετε, για παράδειγμα, σε ένα βίντεο πώς μαζεύτηκαν οι εικόνες της Ιωάννας σε μία ομάδα και οι εικόνες του Σωτήρη σε μία άλλη ομάδα, είναι συνεργάτες του εργαστηρίου μας. Τώρα γιατί είναι σημαντική η ομαδοποίηση των δεδομένων; Γιατί οδηγούμαστε σε τεράστια συμπίεση των δεδομένων.

Μπορούμε να πάρουμε μια χαρακτηριστική εικόνα της Ιωάννας και μία χαρακτηριστική εικόνα του Σωτήρη, να βάλουμε την ετικέτα Ιωάννα και Σωτήρης και να έχουμε αφαίρεση, να δημιουργήσουμε δηλαδή έννοιες από τα δεδομένα. Και αυτό εδώ είναι βασικό στοιχείο της ανθρώπινης σκέψης, η αφαιρετική σκέψη. Επομένως, αυτό το κάναμε και παλαιότερα πριν από την τεχνητή νοημοσύνη. Από διάφορα παραδείγματα του τριγώνου και με αφαιρετική σκέψη και αφαιρετική περιγραφή και με γενίκευση οδηγούμαστε στην έννοια τρίγωνο.

Μια άλλη δουλειά την οποία κάναμε στην τεχνητή νοημοσύνη είναι η λεγόμενη ταξινόμηση δεδομένων. Τι κάνουμε; Ας πούμε ότι έχουμε πάλι εικόνες προσώπων, εδώ είναι εικόνες κάποιου προσώπου, οι εικόνες κάποιου άλλου προσώπου. Αναπαρίστανται με σειρές δεδομένων, με διανύσματα. Και εμείς φτιάχνουμε μια διαχωριστική επιφάνεια ανάμεσα στις εικόνες των δύο αυτών προσώπων. Αν μας έρθει μια καινούργια εικόνα, βλέπουμε ότι αυτή είναι κοντά στο πρόσωπο Νο2 και πιο μακριά από το πρόσωπο Νο1.

Και με αυτόν τον τρόπο παίρνουμε απόφαση. Και έτσι μπορούμε να ξεχωρίσουμε, για παράδειγμα, σε ένα αυτόνομο αυτοκίνητο, αυτό το οποίο βλέπει η κάμερα του αυτοκινήτου είναι αυτοκίνητο ή είναι πεζός; Έχουμε δύο κλάσεις σε αυτήν την περίπτωση και πρέπει να πάρουμε απόφαση τι βλέπει το αυτόνομο αυτοκίνητο. Το ίδιο κάνουμε και στις ιατρικές διαγνώσεις.

Εκεί έχουμε δύο κλάσεις, γερός ή ασθενής, παράδειγμα. Λοιπόν, κατά κύριο λόγο, η ταξινόμηση αυτή τη στιγμή γίνεται

με νευρωνικά δίκτυα, που είναι μια προσομοίωση των φυσικών νευρώνων τα οποία υπάρχουν στον εγκέφαλο, μαθηματική προσομοίωση. Και πάλι, αυτό που κάνουν οι νευρώνες, οι απλοί νευρώνες, είναι αυτό που σας είπα νωρίτερα. Έχουμε εδώ, για παράδειγμα, εικόνες της Σάντρα Μπούλοκ. Είναι μία κατηγορία δεδομένων με την ετικέτα Σάντρα Μπούλοκ.

Εδώ έχουμε εικόνες του Χιου Γκραντ. Και μετά το πιο βασικό από τα νευρωνικά δίκτυα δεν κάνει τίποτα άλλο παρά τραβάει μία ευθεία γραμμή και ξεχωρίζει τη μία κλάση από την άλλη. Και αν μας έρθει μια καινούργια εικόνα, τότε αυτή η εικόνα είναι από τη μία πλευρά αυτής της ευθείας και λέμε ότι είναι η εικόνα της Σάντρα Μπούλοκ. Και με αυτόν τον τρόπο δουλεύουν τα μηχανήματα στα αεροδρόμια, τα οποία κάνουν αυτόματη αναγνώριση προσώπων.

Και αυτή τη στιγμή έχουν καλύτερες επιδόσεις από εκπαιδευμένους αστυνομικούς, οι οποίοι παλιότερα έκαναν αυτή τη δουλειά. Και όπως βλέπετε, αυτά περιγράφονται... αυτή η ευθεία περιγράφεται από μαθηματικά. Αν δεν καταλαβαίνετε αυτή τη στιγμή, δεν πειράζει τόσο. Αν χρειαστεί, θα τα μάθετε. Τώρα, οι βιολογικοί νευρώνες οργανώνονται σε νευρωνικά δίκτυα.

Ο εγκέφαλός μας έχει τέτοια δίκτυα και έχει διάφορα δισεκατομμύρια νευρώνες οι οποίοι συνδέονται μεταξύ τους. Εμείς προσομοιώνουμε αυτή την κατάσταση με πολυστρωματικά νευρωνικά δίκτυα και αυτά χρησιμοποιούνται αυτή τη στιγμή σε αυτό που ονομάζουμε επανάσταση της τεχνητής νοημοσύνης. Εκτός από την ταξινόμηση και την ομαδοποίηση, η τεχνητή νοημοσύνη κάνει και μια άλλη βασική δουλειά, η οποία ονομάζεται παλινδρόμηση.

Αυτός είναι ένας μαθηματικός όρος, ο οποίος δεν σας λέει και πολλά πράγματα. Αλλά μια απλή εφαρμογή του είναι η πρόβλεψη. Έχουμε δεδομένα, πείτε ότι είναι η τιμή μετοχής η οποία πέφτει. Και κάνουμε μοντελοποίηση της τιμής της μετοχής και μπορούμε να προβλέψουμε ότι από εδώ και μετά, για παράδειγμα, θα πέσει λίγο και ίσως θα σταθεροποιηθεί η τιμή της.

Ή αν μας λείπουν δεδομένα από την τιμή της μετοχής, μπορούμε να τα κάνουμε πρόβλεψη χρησιμοποιώντας την καμπύλη την οποία μάθαμε από τα δεδομένα μας. Αυτό έχει

προφανείς εφαρμογές στον οικονομικό τομέα, γιατί αν κάνεις σωστές προβλέψεις, θα γίνεις πλούσιος. Έχει εφαρμογή στην πρόγνωση του καιρού για παράδειγμα.

Τα (...) είναι πολύ καλά, γιατί βγάζουν ακριβείς αποφάσεις σε συγκεκριμένες εφαρμογές τουλάχιστον. Έχουν μεγάλη γκάμα εφαρμογών, μπορούν να παράγουν καινούργιες εικόνες και καινούργια δεδομένα, θα επανέλθω σε αυτό εδώ πέρα. Αλλά είναι ενεργοβόρες στην εκπαίδευσή τους, δεν έχουν εξηγησιμότητα. Δηλαδή είναι ένα μαύρο κουτί, το οποίο σου λέει...

Εγώ παίρνω απόφαση ότι αυτή τη στιγμή μπροστά μου είναι ένα πεζός, είναι ένα αυτοκίνητο. Το πώς παίρνω αυτή εδώ πέρα την απόφαση και αν κάνω λάθος, αυτό δεν είναι εξηγήσιμο. Και όπως καταλαβαίνετε, αν έχουμε αυτοκίνητα τα οποία προκαλούν ατυχήματα και φτάσει η υπόθεση στα δικαστήρια, ο δικαστής δεν μπορεί να καταλάβει γιατί ακριβώς το αυτόνομο αυτοκίνητο έκανε λάθος.

Έχουμε το παράδειγμα της χρήσης αυτών των νευρωνικών δικτύων για παραγωγή οπτικού περιεχομένου. Εδώ βλέπετε ότι παράγεται βίντεο, αλλά μπορούμε να παράγουμε και εικόνες συνθετικές. Και αυτή είναι μεγάλη μόδα αυτόν τον καιρό για καλές και για κακές εφαρμογές. Είτε για να φτιάξουμε έργα τέχνης είτε για να δημιουργήσουμε πορνό εικόνες. Αυτή τη στιγμή έχουμε επανάσταση της τεχνητής νοημοσύνης, η οποία πέρασε δύο μεγάλες φάσεις.

Η μία ξεκίνησε περίπου πριν από δέκα χρόνια και η τελευταία ξεκίνησε πέρσι με τα μεγάλα δεδομένα. Έχουμε μια στασιμότητα στη συμβολική τεχνητή νοημοσύνη. Έχουμε νεκρανάσταση του όρου της τεχνητής νοημοσύνης, γιατί παλιότερα δεν τα πήγε καλά αυτός ο όρος.

Αλλά, παρ' όλα αυτά, για κάποιο περίεργο λόγο επαναχρησιμοποιήθηκε. Και στην πραγματικότητα, όταν λέμε τεχνητή νοημοσύνη, αυτή τη στιγμή, εννοούμε μηχανική μάθηση και ειδικότερα βαθιά μάθηση, νευρονοητική δηλαδή. Από τις εφαρμογές της τεχνητής νοημοσύνης, πρώτα απ' όλα, είναι η υπολογιστική όραση. Ανέκαθεν είχε τη φιλοδοξία ο άνθρωπος να κάνει τις μηχανές να βλέπουν και να καταλαβαίνουν αυτά τα οποία βλέπουν. Στην πραγματικότητα

χρησιμοποιούμε διανύσματα εικονοστοιχείων για να κάνουμε αυτήν εδώ τη δουλειά.

Την εικόνα μας δηλαδή τη μετατρέπουμε σε νούμερα. Τα νούμερα τα βάζουμε σε μια σειρά και με αυτά κάνουμε, για παράδειγμα, αναγνώριση φάτσας. Δουλεύουμε σε αυτήν εδώ την περίπτωση. Στα νευρωνικά δίκτυα πάμε τοπικά σε κάποια σημεία της εικόνας, πάει δηλαδή ο αλγόριθμος των νευρωνικών δικτύων. Και εδώ πέρα σε αυτήν την τοπική περιοχή βρίσκει κατακόρυφες και οριζόντιες γραμμές.

Θα μου πείτε, σιγά και κάτι έγινε. Αλλά το θέμα είναι ότι έτσι δουλεύει και η ανθρώπινη όραση. Για να πάρουμε απόφαση το κατά πόσο αυτή η εικόνα είναι της Λένας. Η Λένα ήταν ένα μοντέλο του Playboy της δεκαετίας του '60, που κάποιος το ψηφιοποίησε και το χρησιμοποιούμε ακόμα και τώρα.

Για να κάνεις αναγνώριση ενός προσώπου, χρησιμοποιείς μικρές τοπικές οριζόντιες και κατακόρυφες γραμμές, οι οποίες διαφέρουν λίγο από άνθρωπο σε άνθρωπο και έτσι κάνει αναγνώριση το νευρωνικό δίκτυο. Αυτό κάνουν επομένως και τα τεχνητά νευρωνικά δίκτυα. Το αποτέλεσμα είναι δραματικά καλό.

Μπορούμε να αναγνωρίσουμε φάτσες, βλέπετε σε αυτές τις εικόνες, τις αναγνωρίζουμε ακριβώς, ανιχνεύουμε για την ακρίβεια επακριβώς πού είναι φάτσες. Και μπορούμε να αναγνωρίσουμε και το όνομα, αν υπάρχουν τα κατάλληλα δεδομένα αυτών οι οποίοι εμφανίζονται. Ή απλώς να πούμε ότι βλέπουμε φάτσα ή ότι βλέπουμε ποδηλάτες. Είναι χωριστές κλάσεις η καθεμία.

Εδώ βλέπουμε πώς είναι δυνατό να χρησιμοποιήσουμε την παλινδρόμηση για να κατατμήσουμε την εικόνα δρόμου σε περιοχές. Και βλέπουμε ότι έχουμε περιοχή των Ι.Χ. Δεν κάναμε και πολύ καλή δουλειά, γιατί εδώ έχουμε τρία αυτοκίνητα, ενώ εδώ αυτό βγήκε σε μία περιοχή.

Και αυτό εδώ είναι ένα λάθος το οποίο δεν μπορούμε να το ανεχθούμε σε αυτόνομα αυτοκίνητα. Γιατί αν έχεις τέτοιου είδους κακή ανάλυση, θα προκληθούν συγκρούσεις. Λοιπόν, η επεξεργασία της φυσικής γλώσσας είναι η μεγάλη επανάσταση η οποία έγινε πριν από τρία - τέσσερα χρόνια. Αλλά το μεγάλο μπαμ έγινε πριν από έναν χρόνο με το ChatGPT.

Στην πραγματικότητα, τι κάνουμε; Μετατρέπουμε τις λέξεις σε διανύσματα. Οι λέξεις παλαιότερα δεν είχαν καμία σχέση με τα μαθηματικά, ήταν αντικείμενο της φιλολογίας, για παράδειγμα. Τώρα αυτό πια έπαψε να είναι και οι φιλόλογοι δεν το κατάλαβαν, ούτε οι δημοσιογράφοι το έχουν καταλάβει. Αυτή είναι η βάση για το ChatGPT. Και πώς γίνεται αυτό;

Γίνεται ως εξής: ας πάρουμε αυτήν την πρόταση, η οποία είναι στα αγγλικά. «Trying to predict the center of the word». Έχουμε λέξεις και αναπαριστούμε τις λέξεις με νούμερα. Ας πούμε το «trying» με αυτό το νούμερο, το «to», με αυτό το νούμερο, το «center» με αυτό το νούμερο και το «word» με αυτό.

Για την ακρίβεια, χρησιμοποιούμε διανύσματα, αλλά δεν μπορώ να σας τα ζωγραφίσω. Και τώρα, με βάση αυτά τα τριγύρω νούμερα, προσπαθούμε να προβλέψουμε τη θέση της λέξης «predict», το διάνυσμα δηλαδή της λέξης «predict». Και αν κάνουμε καλή πρόγνωση, δείχνουμε ότι έχουμε κάνει καλά τη δουλειά μας. Και έτσι δουλεύουν τα μεγάλα γλωσσικά μοντέλα.

Δηλαδή, δεν κάνουν τίποτε άλλο, παρά να μοντελοποιούν σωστά τη θέση των λέξεων μέσα στις προτάσεις. Και παρόλα αυτά, αυτό έχει ένα μαγικό αποτέλεσμα. Γιατί αν χρησιμοποιηθεί σε μαζική κλίμακα και εκπαιδευμένο σε τεράστιο όγκο δεδομένων, τότε αρχίζει και έχει ποιοτικά διαφορετικά χαρακτηριστικά. Μπορείτε, για παράδειγμα, να μπειτε σε συστήματα διαλόγων και να κάνετε την ερώτηση «τι γνωρίζετε για τον Όλυμπο και την Ελλάδα». Και να σας δώσει μια σωστή απάντηση ότι ο Όλυπος είναι το ψηλότερο βουνό της Ελλάδας, αλλά μπορεί να σας δώσει και συναισθηματικές απαντήσεις, ότι είναι το ομορφότερο βουνό της Ελλάδας. Ενώ δεν έχει συναισθηματισμό το ChatGPT, σου δίνει αυτήν την εντύπωση και αυτό έχει σημασία. Ή μπορεί να παραλογιστεί πέρα για πέρα και να σου πει ότι είναι ένα τροπικό βουνό.

Τώρα μπορούμε με βάση αυτήν την ίδια μεθοδολογία να κάνουμε συναισθηματική ανάλυση του κειμένου. Κάναμε, για παράδειγμα, στις πρόσφατες εκλογές συναισθηματική ανάλυση των tweets. Με βάση αυτά κάναμε πρόβλεψη των εκλογικών αποτελεσμάτων. Και στις δεύτερες εκλογές οι προβλέψεις τις οποίες βγάλαμε ήταν καλύτερες από οποιαδήποτε δημοσκοπήση.

Και αυτό δωρεάν, γιατί τα δεδομένα του Twitter τότε ήταν δωρεάν. Τώρα πια δεν είναι δυστυχώς. Επομένως, τα μεγάλα γλωσσικά μοντέλα δεν έκαναν τίποτα άλλο παρά να κάνουν μαθηματική μοντελοποίηση της γλώσσας και με βάση αυτό παράγουν στρωτό κείμενο.

Δεν σχεδιάστηκαν να κάνουν συλλογισμούς αλλά μας δίνουν αυτήν την εντύπωση. Μπορούν να προγραμματίσουν κώδικα, έχουν ορισμένες μαθηματικές δεξιότητες. Τώρα πώς ακριβώς θα χρησιμοποιηθούν αυτά με τον καλύτερο δυνατό τρόπο στην εκπαίδευση και στη δημοσιογραφία, αυτό είναι ένα ζητούμενο. Προς το παρόν βλέπουμε και καλές χρήσεις και κακές χρήσεις.

Καλή χρήση είναι να πάρεις ένα κείμενο από τα αγγλικά, να το μεταφράσεις με το ChatGPT στα ελληνικά, να κάνεις μετά μια ψιλοεπεξεργασία και κερδίζεις πάρα πολύ χρόνο, αυξάνει την παραγωγικότητα, ενδεχομένως πέφτει ο μισθός σου στην αρχή. Κακή χρήση είναι απλά να πάρεις το κείμενο έτσι όπως το βγάζεις στο ChatGPT και να το δώσεις στους αναγνώστες.

Το οποίο είναι απαράδεκτο, αλλά γίνεται. Και το αποτέλεσμα είναι ότι αυτός ο οποίος υπογράφει δεν καταλαβαίνει ούτε ο ίδιος τι λέει και προφανώς δεν καταλαβαίνουμε εμείς, πόσο μάλλον το κοινό. Γιατί γράφει άλλα αντί άλλων. Λοιπόν, στη γενεσιακή τεχνητή νοημοσύνη, το ChatGPT είναι για παραγωγή κειμένου, γενεσιακή τεχνητή νοημοσύνη.

Αλλά με τη γενεσιακή τεχνητή νοημοσύνη μπορούμε να δημιουργήσουμε και εικόνες. Ουσιαστικά έχουμε δύο κουτιά, μια γεννήτρια και έναν διαχωριστή. Η γεννήτρια τι κάνει; Ξεκινάει και προσπαθεί, αν ο στόχος μας είναι να φτιάξουμε την εικόνα του μηδέν, να δημιουργήσει ένα μηδέν. Και ο διαχωριστής λέει, είναι αυτό μηδέν ή όχι; Είναι ή όχι; Ξαναπροσπαθεί η γεννήτρια και στο τέλος ο διαχωριστής λέει ότι τώρα πια δεν μπορώ να ξεχωρίσω.

Άρα, όντως έφτιαξες μια εικόνα η οποία μοιάζει με την πραγματική εικόνα του μηδέν. Και με αυτόν τον τρόπο, αν τον εκπαιδεύσουμε με εικόνες γυναικών, θα σου βγάλει ένα γυναικοειδές, δηλαδή ένα άτομο το οποίο δεν υπάρχει. Η εικόνα ατόμου και το άτομο αυτό δεν υπάρχει σαν φυσικό άτομο. Αυτό

έχει ένα σωρό εφαρμογές, μπορεί να έχει και εφαρμογές στην τέχνη.

Πολύ καλές εφαρμογές μάλιστα, που μπερδεύουν ακόμα και τους ειδικούς. Μπορεί να δημιουργήσει νέα είδη τέχνης, αλλά μπορεί να χρησιμοποιηθεί και σε πορνό. Και μάλιστα δημιουργούνται ένα σωρό νομικά προβλήματα σε αυτήν την περιοχή. Μπορεί να χρησιμοποιηθεί για να ξεντύσει γυναίκες, κατά κύριο λόγο, και αυτό ήδη το είδαμε να το κάνουν γυμνασιόπαιδα και στην Ελλάδα και στο εξωτερικό. Μπορούμε να χρησιμοποιήσουμε μοντέλα διάχυσης, τα οποία κάνουν ακόμα καλύτερη δουλειά για να δημιουργήσουν τεχνητή εικόνα.

Ξεκινάνε από μία εικόνα, την κάνουν θόρυβο και γυρνώντας προς τα πίσω, φτιάχνουμε μία καινούργια εικόνα, η οποία μοιάζει με την αρχική εικόνα, αλλά είναι διαφορετική. Λοιπόν, τώρα όσον αφορά τις κοινωνικές επιπτώσεις της τεχνητής νοημοσύνης, είναι δυνατόν αυτή τη στιγμή να κάνεις πρόβλεψη των δημοσκοπήσεων χωρίς να κάνεις τις δημοσκοπήσεις.

Και αυτό μπορείς να το κάνεις δωρεάν χρησιμοποιώντας τα κοινωνικά μέσα και μπορείς, επίσης, επειδή στα κοινωνικά μέσα υπάρχει και τοξικός λόγος, να το χειριστείς δηλαδή κατάλληλα για να έχεις κατάλληλες προβλέψεις.

Όσον αφορά τη δημοσιογραφία, αυτή τη στιγμή είναι από τους πρώτους κλάδους που δέχονται μεγάλη επίθεση από την τεχνητή νοημοσύνη με την καλή και την κακή έννοια. Όλα τα αντικείμενα της δημοσιογραφίας χρησιμοποιούν αυτή τη στιγμή τεχνητή νοημοσύνη, από το ψάξιμο πηγών μέχρι το φιλτράρισμα της πληροφορίας.

Στην πραγματικότητα, ένας δημοσιογράφος δεν κάνει τίποτα άλλο παρά να φιλτράρει και να προωθεί την πληροφορία. Αυτό μπορούν να το κάνουν και οι μηχανές, το πόσο καλά είναι μια άλλη ιστορία. Και βεβαίως η μεγάλη αλλαγή με το ChatGPT είναι ότι τώρα πια μπορούμε να παράγουμε κείμενο με σχετικά αυτόματο τρόπο και ο δημοσιογράφος απλώς να το διορθώσει, αντί να το γράψει από την αρχή.

Με τις νέες μεθόδους ομαδοποίησης των χρηστών μπορείς να κάνεις προσωποποιημένη ενημέρωση. Και αυτό είναι καλό, αλλά είναι και πάρα πολύ επικίνδυνο. Ιδιαίτερα σε θέματα

πολιτικής ενημέρωσης, γιατί μπορεί να επηρεάσει με πολύ κακό τρόπο τους ψηφοφόρους.

Και όσον αφορά το δικαίωμα στην ενημέρωση, έχουμε διάφορα προβλήματα με την παραπληροφόρηση, ψευδείς ειδήσεις. Που αν δεν ρυθμιστεί το τοπίο, θα έχουμε μια αρνητική έκρηξη, ένα τεράστιο πρόβλημα στις επόμενες εκλογές. Ουσιαστικά, αν οι μισές ειδήσεις τις οποίες βλέπεις είναι ψευδείς, καταστρατηγείται το δικαίωμα στην ενημέρωση. Και η ρύθμιση έπρεπε να έχει γίνει χθες, αλλά δεν έχει γίνει.

Λοιπόν, πρέπει επομένως να είμαστε τεχνοφοβικοί; Κατά τη γνώμη μου όχι. Αρκεί να κατανοούμε καλά τις τρέχουσες τεχνολογίες, την επιστήμη και να τις χρησιμοποιούμε για να προβλέψουμε το μέλλον. Έγραψα ένα βιβλίο την περίοδο του κορονοϊού, το έγραψα το '20 μέχρι το '22. Και μπόρεσα να προβλέψω ορισμένα πράγματα τα οποία δεν ήταν προφανή.

Η αποτυχία του Metaverse, για παράδειγμα, όταν έγραφα τις αντίστοιχες ενότητες, δεν ήταν προφανής αλλά τελικά το Metaverse απέτυχε. Και απέτυχε για βασικούς λόγους. Γιατί δεν είναι δυνατόν να βάλεις τον άνθρωπο να ζει σε 10 κόσμους ταυτόχρονα ή αποτύγχανε τα NFTs στην πώληση και τα κρυπτονομίσματα στην πώληση πνευματικών αγαθών.

Για παράδειγμα, δημιουργήθηκε μια ολόκληρη περιοχή, μια φούσκα γύρω από τα NFTs και το εμπόριο έργων τέχνης. Εκεί που αποτύχαμε, όχι μόνο εγώ αλλά και πολλοί άλλοι συνάδελφοι, είναι στην πρόβλεψη της τεράστιας επιτυχίας των μεγάλων γλωσσικών μοντέλων.

Εκεί όντως κανένας δεν είχε προβλέψει, ούτε αυτοί οι οποίοι τα αναπτύξανε ξέρουν γιατί δούλεψαν τόσο καλά. Και το παραδέχονται οι άνθρωποι τώρα πια. Αν σας ενδιαφέρει αυτό το αντικείμενο για τη δουλειά σας, καλά είναι να το μελετήσετε.

Αν δεν έχετε τις κατάλληλες μαθηματικές βάσεις, να προσπαθήσετε να βρείτε βιβλία τα οποία είναι στο επίπεδό σας. Προσωπικά έχω γράψει ένα τετράτομο βιβλίο στο επίπεδο που μπορεί να το κατανοήσει το ευρύ κοινό, αλλά είναι στα αγγλικά, δεν είχα χρόνο να το μεταφράσω σωστά στα ελληνικά.

Εκτός από το δικό μου το βιβλίο, υπάρχουν και άλλα βιβλία τα οποία είναι στο επίπεδο που θα έκαναν για εσάς. Αν κάποιος από εσάς ενδιαφέρεται για βιβλιοκριτική, ευχαρίστως να του δώσω τις σχετικές πληροφορίες.

Σας ευχαριστώ πολύ.

Μοσχάνθη (Μιμή) Τουφεξή: Κάπου είπατε, ότι πρέπει να γίνει μια νομοθετική ρύθμιση, σε ένα σημείο. Μήπως μπορείτε να το διευκρινίσετε αυτό;

Ιωάννης Πήτας: Όλο το τοπίο της τεχνητής νοημοσύνης χρειάζεται ρύθμιση. Δεν είναι μόνο ένα αντικείμενο, είναι πάρα πολλά τα αντικείμενα τα οποία πρέπει να ρυθμιστούν και δεν έχει γίνει σχεδόν τίποτα σε αυτό.

Στην Αμερική έγινε πρόσφατα και σχετικά γρήγορα, οφείλω να ομολογήσω, μια εκτελεστική εντολή του προέδρου. Η οποία όμως κατά κάποιο τρόπο χαϊδεύει τις μεγάλες εταιρείες, με την έννοια ότι δεν είναι υποχρεωτική, δεν είναι νόμος. Στην Ευρώπη προσπαθήσαμε να κάνουμε ρύθμιση νομοθετική με το AI Act για την τεχνητή νοημοσύνη. Αυτό είναι μια ιστορία η οποία καρκινοβατεί εδώ και τρία χρόνια τουλάχιστον, γιατί η Ευρωπαϊκή Ένωση είναι σχετικά αργή στη λήψη των αποφάσεων. Γιατί αυτό το οποίο δοκίμασε να κάνει ίσως παραείναι μεγάλη μπουκιά για το στόμα της. Γιατί το πρόβλημα είναι τεράστιο και όταν προσπαθείς να το αντιμετωπίσεις στην ολότητά του έχεις προβλήματα.

Και γιατί, εν τω μεταξύ, την προλάβανε άλλα γεγονότα. Δηλαδή, ξεκίνησε το AI Act, στο ενδιάμεσο βγήκαν τα μεγάλα γνωστικά μοντέλα, άλλαξαν το τοπίο. Και προσπαθούν να συμπεριλάβουν και αυτά μέσα στο AI Act. Αυτό δεν είναι απλή ιστορία. Η Ιταλία, η Γερμανία και η Γαλλία αντιδρούν για τους δικούς τους λόγους και η συζήτηση συνεχίζεται.

Μοσχάνθη (Μιμή) Τουφεξή:

Τώρα νομίζω ότι πρέπει να μπούμε στο πρώτο πάνελ της συζήτησης.

Λοιπόν, ηθική και νομική διάσταση στην τεχνητή νοημοσύνη. Είναι το μεγάλο θέμα, καλώ τους κυρίους καθηγητές να λάβουν θέση και τον συνάδελφο τον κύριο Κουντογουλίδη, που είναι γραμματέας της Ένωσης Συντακτών Μακεδονίας - Θράκης για να κάνει τον συντονισμό. Ευχαριστώ.

1° ΠΑΝΕΛ:

Συντονισμός: Βασίλης Κοντογουλίδης, Γενικός Γραμματέας της Ένωσης Συντακτών Μακεδονίας Θράκης και μέλος Δ.Σ. ΠΟΕΣΥ

Πολύ ενδιαφέρουσα η σημερινή εκδήλωση και νομίζω ότι όλες τις Ενώσεις Συντακτών τις απασχολεί το τεράστιο θέμα της τεχνητής νοημοσύνης. Γι' αυτό και η πρωτοβουλία της ΠΟΕΣΥ έχει έναν εξαιρετικά επίκαιρο χαρακτήρα. Από την τοποθέτηση του κυρίου Πήτα, του καθηγητή του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, ήδη διαπιστώθηκε ότι το τοπίο είναι αριθμητικό.

Όχι μόνο πανελλαδικά, αλλά και πανευρωπαϊκά και παγκόσμια. Γι' αυτό το θέμα του πάνελ που έχω την τιμή να συντονίζω, έχει εξαιρετικό ενδιαφέρον. Ποια είναι, λοιπόν, η ηθική και νομική διάσταση στην τεχνητή νοημοσύνη;

Ομιλητές θα είναι η κυρία Λίλιαν Μήτρου, καθηγήτρια του Πανεπιστημίου Αιγαίου, ο κύριος Σπύρος Βλαχόπουλος, καθηγητής Νομικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών, και ο κύριος Σπύρος Τάσσης, πρόεδρος της Ελληνικής Ένωσης για την προστασία των προσωπικών δεδομένων.

Λίλιαν Μήτρου - Καθηγήτρια Πανεπιστημίου Αιγαίου: «Δημιουργική» Τεχνητή Νοημοσύνη, Ενημέρωση και Παραπληροφόρηση

Ευχαριστώ θερμά για την πρόσκληση. Δεν θα μιλήσω γενικά για τα θέματα νομικής και ηθικής διάστασης της τεχνητής νοημοσύνης. Θα μιλήσω για αυτό που μπορούμε να χαρακτηρίσουμε ως δημιουργική τεχνητή νοημοσύνη, παραγωγική τεχνητή νοημοσύνη σε σχέση πολύ συγκεκριμένα με την ενημέρωση και ακόμα πιο συγκεκριμένα με την παραπληροφόρηση.

Δεν θα τολμήσω να ανταγωνιστώ τον κύριο Πήτα στην αναφορά των ζητημάτων και την προσπάθεια να σας δώσω να καταλάβετε -αν έχω αντιληφθεί κι εγώ βέβαια- τι είναι ακριβώς η τεχνητή νοημοσύνη. Αυτό που θα προσπαθήσω στην πρώτη φάση με πάρα πολύ σύντομο τρόπο είναι να αναδείξω εκείνα τα

χαρακτηριστικά της δημιουργικής ή παραγωγικής τεχνητής νοημοσύνης, τα οποία έχουν σημασία για αυτό που μας αφορά.

Για τα ζητήματα είτε της παραγωγής περιεχομένου στο πλαίσιο της ειδησιογραφίας ή των άρθρων γνώμης και γενικά της άσκησης του δημοσιογραφικού επαγγέλματος είτε στην κακή διάσταση της ενημέρωσης που συνίσταται στην παραπληροφόρηση. Αυτά τα συστήματα και για να είμαστε πιο σαφείς συστήματα, όπως το ChatGPT, το BIN και άλλα συστήματα, είναι σχεδιασμένα -και το ξέρετε ήδη από την εμπειρία σας φαντάζομαι όλοι- είναι σχεδιασμένα για να απαντούν σε ερωτήσεις με έναν τρόπο φυσικό, διαλεκτικό και διαδραστικό.

Τονίζω αυτά τα χαρακτηριστικά, γιατί είναι πολύ σημαντικά για να αντιληφθούμε την ιδιαιτερότητα αυτού του μέσου και αν θέλετε και την εμβέλεια και την πειθώ αυτού του μέσου. Αυτά τα συστήματα παράγουν λόγο, παράγουν κείμενο, λόγο με την ευρύτερη έννοια, παράγουν κείμενο και δεν προτείνουν απλώς πηγές άντλησης πληροφορίας. Και αυτή είναι η θεμελιώδης διαφορά τους νομίζω στην αντίληψη τουλάχιστον του μέσου χρήστη σε σχέση με όλα τα προηγούμενα.

Δηλαδή, δεν έχουμε ένα σύστημα που δίνουμε κάποιον όρο αναζήτησης και μας προτείνει, με ό,τι διαφάνεια ή αδιαφάνεια υπάρχει, το Google κάποιες πηγές για να αντλήσουμε περαιτέρω πληροφορία, μας το δημιουργεί. Είναι πιο εύκολο βεβαίως, εξοικονομείς χρόνο.

Θα δούμε όμως αν υπάρχουν ζητήματα που αφορούν τελικά την ποιότητα αυτού του κειμένου ή γενικά της πληροφορίας που παίρνουν. Αυτά τα συστήματα, αυτές οι εφαρμογές, αν θέλετε, συγκεντρώνουν, επεξεργάζονται, συνθέτουν δεδομένα και μέσω αυτού δημιουργούν απάντηση, συσχετίζοντας και μοτίβα όπως λέμε, αλλά και πληροφορίες. Αυτό που παράγουν, προσιδιάζει πάρα πολύ σε ανθρώπινο δημιούργημα. Μοιάζει σαν να το έχει γράψει άνθρωπος.

Πόσο καλός ή πόσο μέτριος ή πόσο κακός, αυτό είναι μια άλλη συζήτηση. Αλλά μοιάζει σαν να το έχει γράψει άνθρωπος και ταυτόχρονα έχει αυτό το στοιχείο της επικοινωνίας με τον χρήστη. Αυτά τα συστήματα, και το βλέπουμε και στις διάφορες εκδόσεις όλων αυτών των μοντέλων, εκπαιδεύονται διαρκώς με βάση τεράστια και εμπλουτιζόμενα σύνολα δεδομένα.

Ακούμε πολύ συχνά τη συζήτηση, υπάρχει πλέον εκπαίδευση και στην ελληνική γλώσσα. Ή παράγουν πλέον καλύτερα αποτελέσματα και σε άλλες γλώσσες και όχι μόνο στην αγγλική, που είναι η βασική πηγή μέχρι στιγμής άντλησης δεδομένων. Τώρα, σε σχέση με την τεχνητή νοημοσύνη και την ενημέρωση, έχω δει στο πρόγραμμα εξαιρετικές εισηγήσεις, εξαιρετικά θέματα εισηγήσεων. Αλλά, επιτρέψτε μου, για να βάλω το πλαίσιο να πω ορισμένα πράγματα. Η τεχνητή νοημοσύνη ήδη και γενικά οι τεχνολογίες πληροφορικής και επικοινωνιών, διαδραματίζουν έναν ρόλο κομβικό σε σχέση με την ελευθερία της έκφρασης.

Ήδη εκ του γεγονότος ότι εφαρμόζονται σε μια σειρά συνθηκών, καταστάσεων, πλαισίων που επηρεάζουν τον τρόπο και την έκταση με τα οποία άνθρωποι μπορούν να αποκτήσουν πρόσβαση και να αναζητήσουν πληροφορία. Σκεφτείτε το πολύ απλό: αναζήτηση στο Google.

Με ποια σειρά προβάλλονται τα αποτελέσματα, ποια είναι τα αποτελέσματα που προβάλλονται και στην ουσία πώς προτείνεται ένα περιεχόμενο στον χρήστη. Αυτό το κρατάμε, θέλω να το κρατήσουμε, γιατί σχετίζεται με την ελευθερία της έκτασης και το ποιος ορίζει το περιεχόμενο σε πρώτη φάση στο οποίο εκτίθενται οι χρήστες, το οποίο προτείνεται στους χρήστες.

Και εν προκειμένω πρέπει να πούμε ότι όλες οι μεγάλες πλατφόρμες ψηφιακών υπηρεσιών, ψηφιακών δικτύων, μηχανές αναζήτησης χρησιμοποιούν τέτοια συστήματα ελέγχοντας το περιεχόμενο και την πληροφορία αυτή. Αυτό μας οδηγεί ήδη σε έναν πρώτο κίνδυνο.

Να υπάρχει ένας περιορισμένος αριθμός ψηφιακών ενημερωτικών ή και μη ενημερωτικών οργανισμών, οι οποίοι ακριβώς επειδή ελέγχουν την αρχιτεκτονική και την υποδομή των δικτύων αυτών, μπορούν πλέον να είναι και οι βασικοί αγωγοί για το ψηφιακό περιεχόμενο και οι βασικοί αγωγοί της ενημέρωσης που θα προτείνεται. Το ChatGPT έχει το εξής χαρακτηριστικό, είναι η ταχύτερη διαδιδόμενη εφαρμογή -από τότε που καταγράφουμε- μεταξύ των καταναλωτών.

Έχει κλείσει μόνον έναν χρόνο παρουσίας, τέλος Νοεμβρίου του '22, και διαδόθηκε με μια εκθετική ταχύτητα. Τότε μου είχαν ζητήσει από την «Καθημερινή» να γράψω ένα

άρθρο για το ChatGPT. Ξέρετε ήταν η εποχή που υπήρχαν τουλάχιστον δύο άρθρα σε κάθε εφημερίδα για το ChatGPT καθημερινά και χρησιμοποίησα το σχήμα, αν το τζίνι βγήκε από το μπουκάλι και αν μπορούμε να το ξαναβάλουμε μέσα. Νομίζω ότι το ChatGPT ήταν αυτό που δημιούργησε την αίσθηση της παρουσίας της τεχνητής νοημοσύνης, που υπάρχει εδώ και 70 χρόνια και πλέον, στο ευρύ κοινό. Αυτά τα μοντέλα γνώριζαν λοιπόν μια τεράστια διάδοση, προκάλεσαν ενθουσιασμό, προκάλεσαν προσδοκίες.

Αλλά ταυτόχρονα αυτά τα μοντέλα και η διάδοσή τους ήταν αυτά που λειτούργησαν και ως πηγή συναγερμού, αν θέλετε, για τις επιπτώσεις των χρήσεων αυτών. Και ένα ερώτημα που τίθεται και σε σχέση με την πληροφόρηση και την παραπληροφόρηση, είναι αν αυτά τα μοντέλα είναι απλά μοντέλα ευφραδή και έξυπνα, αν μπορεί να εξελιχθούν ή είναι δομικά εξελίξιμα σε εργαλεία παραπληροφόρησης και χειραγώγησης.

Π.χ., αν μπορούν να καταστήσουν δυνατή τη χειραγώγηση εκλογών, τη διαταραχή δημοκρατικών διαδικασιών και να προκαλέσουν προκαταλήψεις ή δυσπιστία με περαιτέρω θεσμικές και πολιτικές συνέπειες.

Αυτό νομίζω ότι αξίζει να το προσέξουμε ειδικά, να δώσουμε μια ιδιαίτερη έμφαση σε αυτό. Γιατί η διασπορά, εκτός των άλλων ζητημάτων, η διασπορά δυσπιστίας, η πρόκληση κοινωνικών εντάσεων μπορεί να έχει και πολύ σοβαρές επιπτώσεις στην έννοια της ασφάλειας.

Δεν είναι τυχαίο ότι πολλοί κατατάσσουν πλέον την παραπληροφόρηση στις λεγόμενες υβριδικές απειλές και στους υβριδικούς κινδύνους. Ένα πρόβλημα με αυτά τα μοντέλα είναι η αξιοπιστία και η ακρίβεια των αποτελεσμάτων. Δεν το λέω μόνο για το ChatGPT, γενικά για τα μοντέλα τεχνητής νοημοσύνης. Αν αυτό που βλέπουμε, το πολύ απλό, είναι αυτό που είναι πραγματικά.

Αυτό είναι ένα θέμα. Και εδώ θα πω μια άλλη μου ιδιότητα, μέχρι τον Σεπτέμβριο ήμουν και μέλος του Εθνικού Συμβουλίου Ραδιοτηλεόρασης. Ένα από τα θέματα που είχαμε να αντιμετωπίσουμε ήταν η λεγόμενη δημοσιογραφία των πολιτών, οι οποίοι τροφοδοτούν τα μέσα με βίντεο. Τα μέσα πολύ συχνά -και μας έχουν τύχει τέτοιες περιπτώσεις- υιοθετούν αυτά τα βίντεο σαν να είναι στοιχεία της πραγματικότητας, αποκομμένα

από το πλαίσιο, αποκομμένα από το σύνολο. Κάποια από αυτά μπορεί να είναι deerfakes, μπορεί να έχουν συνδυάσει ήχο, βίντεο που δεν υπάρχει, δεν αντιστοιχεί στην πραγματικότητα.

Ωστόσο, λειτουργούν καταρχήν ως ακριβείς πηγές δεδομένων. Έχουμε επίσης πολλά προβλήματα στην ακρίβεια και στην αξιοπιστία λόγω της ποιότητας των δεδομένων που χρησιμοποιούνται. Μίλησε πολύ ο κύριος Πήτας για αυτό, δεν θα μπω σε λεπτομέρειες φυσικά. Ακριβώς για την ανάπτυξη των συστημάτων και για την εκπαίδευση των συστημάτων, τα σύνολα που χρησιμοποιούμε δεν είναι βέβαιο ότι παράγουν αξιόπιστα αποτελέσματα.

Και βεβαίως η έλλειψη αξιόπιστων αποτελεσμάτων, η λανθασμένη πληροφόρηση, όχι η σκόπιμη, μπορεί να οφείλεται σε αυτό που λέμε δηλητηριασμό, δηλητηρίαση των δεδομένων ή επιθέσεις backdoor οι οποίες μπορούν να οδηγήσουν σε λανθασμένη πληροφόρηση.

Το κρίσιμο όμως σε σχέση με την ελευθερία της ενημέρωσης είναι το πρόβλημα της χειραγώγησης. Όπως ήδη είπαμε, πάροχοι, μηχανές αναζήτησης, πλατφόρμες έχουν καταστεί οι νέοι ισχυροί παίκτες και θα έλεγα ρυθμιστές. Δηλαδή, στην ουσία ρυθμίζουν και το πώς ασκούνται δικαιώματα.

Σκεφτείτε την περίπτωση που μπλοκάρεται κάποιος στην πρόσβασή του στο Twitter -γνωστές σημαντικές περιπτώσεις- ή αποκλείεται, μπλοκάρεται ο λογαριασμός του ή η χρήση του λογαριασμού του στο Facebook, γιατί εξέφρασε κάτι που μπορεί να έχει κριθεί από τους κανόνες της κοινότητας ως μη αρμόζον. Συμμετέχουν λοιπόν στη δομή τη διάρθρωση της πληροφορίας.

Όταν αυτό γίνεται και με τους όρους του ChatGPT και είναι πολύ ενδιαφέρον ότι οι ίδιοι μεγάλοι παίκτες, οι οποίοι ορίζουν αρχιτεκτονική δικτύων, αναζήτηση περιεχομένου, έχουν πλέον εμπλακεί και στα θέματα της δημιουργικής τεχνητής νοημοσύνης. Προχθές η Google ανακοίνωσε το νέο μεγάλο της πρότζεκτ τον Generis, αν θυμάμαι καλά τον τίτλο, σε σχέση με την τεχνητή νοημοσύνη.

Υπάρχει πολύς κίνδυνος δι' αυτού του τρόπου να υποεκπροσωπούνται ή να υπερεκπροσωπούνται ορισμένες απόψεις. Αντίστοιχος κίνδυνος, ένας κίνδυνος που εντοπίζεται και στα ζητήματα των fake news, το οποίο όμως με το ChatGPT

και τα άλλα γλωσσικά μοντέλα γίνονται εκρηκτικής διάστασης, είναι ο κίνδυνος της προπαγάνδας τοξικών στερεοτύπων, μισαλλόδοξων αντιλήψεων, ιδεολογιών που υιοθετούν διακρίσεις ή την περιθωριοποίηση κοινωνικών ομάδων.

Εδώ πολύ σωστά, ο κύριος Τάσσης μου λέει ότι είναι Gemini και όχι Generis και έχει απόλυτο δίκιο. Ευχαριστώ πάρα πολύ, κύριε Τάσση. Τι είναι η παραπληροφόρηση; Παραπληροφόρηση είναι μια επαληθεύσιμη ψευδής ή παραπλανητική πληροφορία. Ξέρετε εδώ χρησιμοποιούν -στα αγγλικά είναι ίσως πιο εύκολο- το misinformation και το disinformation.

Αυτή η πληροφορία δημιουργείται, παρουσιάζεται και διαδίδεται, έχει σημασία ο σκοπός, για οικονομικό όφελος ή για την εσκεμμένη εξαπάτηση του κοινού και μπορεί να προκαλέσει δημόσια ζημία. Τι σημαίνει τώρα δημόσια ζημία και γιατί μας ενδιαφέρει; Η δημόσια ζημία μπορεί να περιλαμβάνει τις απειλές για τις δημοκρατικές πολιτικές και τις διαδικασίες χάραξης πολιτικής, καθώς και για δημόσια αγαθά, όπως η προστασία της υγείας, του περιβάλλοντος και της ασφάλειας.

Η παραπληροφόρηση, όπως το έχει ορίσει και η Ευρωπαϊκή Ένωση, δεν περιλαμβάνει βεβαίως την αναφορά λαθών, τη σάτιρα, την παρωδία. Δεν μπορούμε να θεωρήσουμε και για λόγους ελευθερίας της έκφρασης και της δημιουργίας αυτά τα στοιχεία ως παραπληροφόρηση ή και σαφώς προσδιορισμένες κομματικές απόψεις. Εκεί ο καθένας, αν μιλάει εκ μέρους ενός φορέα, μπορεί να θέτει υπόψη του κοινού τις απόψεις του, χωρίς να κινδυνεύει να κριθούν -και ποινικά μερικές φορές- ως παραπληροφόρηση. Τώρα, με αυτά τα μοντέλα και τη διάδοσή τους, η παραπληροφόρηση, το disinformation, γίνεται φθηνότερο και πιο αποτελεσματικό.

Δεν γεννιέται βεβαίως δημιουργική τεχνητή νοημοσύνη, παραγωγική τεχνητή νοημοσύνη, αλλά η διαδικτυακή διάδοση παραπληροφόρησης, όπως έχει επισημανθεί τους τελευταίους μήνες ιδιαίτερα, ενισχύεται σε όγκο και εμβέλεια. Και εδώ μπαίνουμε σε ένα μηχανισμό που ισχύει ούτως ή άλλως για τα fake news και τη διάδοσή τους. Γιατί ένα βασικό στοιχείο των επιπτώσεων που έχουν τα fake news βασίζεται ακριβώς στο γεγονός ότι οι άνθρωποι τείνουν να το πιστέψουν και τα αναπαράγουν, τα διαδίδουν. Και αυτό μας βάζει σε ένα σπινάλ.

Οι άνθρωποι τείνουν να πιστέψουν ακόμα περισσότερο μια πληροφορία, όταν τη βλέπουν να αναρτάται και να διαδίδεται από περισσότερους. Άρα, ο καθένας προσθέτει μια ψηφίδα, μια ανάρτηση σε αυτό, στην ουσία πολλαπλασιάζει και το πρόβλημα. Και το πρόβλημα δεν είναι ποσοτικό, το πρόβλημα είναι ποιοτικό.

Ένα άλλο πρόβλημα που βασίζεται ακριβώς στο διαδραστικό χαρακτήρα και στον ανθρωπομορφικό εν μέρει χαρακτήρα που έχουν αυτά τα μοντέλα είναι ότι φαίνεται στον χρήστη τους, στον αποδέκτη τους, να παρέχουν αυτό που λέμε μια πειστική πληροφόρηση. Είναι συστήματα που είναι προδιαγεγραμμένα να παρέχουν πληροφορία με τέτοιο τρόπο, ώστε να εκλαμβάνεται ως αξιόπιστη και έγκυρη.

Ιδίως η δημιουργική τεχνητή νοημοσύνη ενισχύει τη διάδοσή της και υιοθέτησή της και την εξάρτηση από τα αποτελέσματα μιας αλγοριθμικής διαδικασίας, την οποία τείνουμε να πιστέψουμε περισσότερο και θεωρούμε πιο αξιόπιστη, τη θεωρούμε πιο αποτελεσματική, τη θεωρούμε πιο αντικειμενική συχνά από έναν άνθρωπο. Δημιουργείται αυτή η ένταση της εμπιστοσύνης, ένας μεγαλύτερος βαθμός εμπιστοσύνης στα αποτελέσματα που παράγονται από τεχνητή νοημοσύνη.

Ιδίως όταν έχουν ένα χαρακτήρα -και αυτό το έχουν πολλές φορές οι αποκρίσεις αυτών των μοντέλων- αυθεντίας, επίσημη. Ή όταν οι άνθρωποι βρίσκονται σε μια ευάλωτη κατάσταση. Ανθρωπομορφισμός, λοιπόν, που χαρακτηρίζει συστήματα όπως το ChatGPT ενισχύει ακόμη περισσότερο αυτή τη δύναμη πειθούς. Αυτό έχει μια περαιτέρω συνέπεια, την ενίσχυση της απώλειας εμπιστοσύνης και της δυσπιστίας στα παραδοσιακά μέσα. Το οποίο είναι διπλό, έχει μια διπλή διάσταση.

Από τη μια, οι άνθρωποι τείνουν να πιστεύουν πιο πολύ τέτοιου είδους πληροφορία που διαδίδεται πολύ ευκολότερα, πολύ ταχύτερα, πολύ φθηνότερα από τέτοια συστήματα, παράγεται και διαδίδεται -αυτή είναι η διαφορά- παράγεται και διαδίδεται από τέτοια συστήματα.

Και ταυτόχρονα η απόλυτη εμπιστοσύνη προκύπτει από το ότι οι άνθρωποι δεν γνωρίζουν τι να πιστεύουν τελικά. Αν αυτό που βλέπουν είναι αξιόπιστο. Τείνουν να το αποδεχτούν ως αξιόπιστο, αλλά ταυτόχρονα δεν γνωρίζουν αν είναι αξιόπιστο.

Και αυτό στην ουσία υποσκάπτει, υπονομεύει συνολικά, την εμπιστοσύνη στην πληροφόρηση. Και βεβαίως με αυτόν τον τρόπο ενισχύει ακόμη περισσότερο τα ζητήματα της παραπληροφόρησης και συγκεκριμένες απόψεις. Και βεβαίως μπορεί να υποσκάψει και την πίστη στην επιστήμη.

Ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα, πείραμα που έκανα στο Georgetown University, τους πρώτους μήνες ανάπτυξης του ChatGPT, είναι όταν μου είχαν αναθέσει να γράψω ένα άρθρο για την αποτελεσματικότητα των εμβολίων κατά του covid, δίνοντά την υπόδειξη ότι θα πρέπει να διατυπώσει την άποψη με τρόπο ώστε να φανεί ότι τα εμβόλια δεν είναι αποτελεσματικά.

Κατέληξε, λοιπόν, υποτίθεται με άλλες υπαρκτές και άλλες ανύπαρκτες πηγές, papers, επιστημονικά περιοδικά, στο συμπέρασμα ότι τα εμβόλια είναι αποτελεσματικά σε τάξη του 2%. Εκεί, με τέτοιου είδους πληροφορία που ούτως ή άλλως διαδίδεται μέσω των fake news, αλλά παίρνει και αυτή την επιστημονικοφανή και αληθοφανή διάσταση μέσω αυτών των μοντέλων, κινδυνεύουμε να υποσκαφτεί και η αλήθεια στην επιστήμη.

Ρωτήσατε προηγουμένως και τον κύριο Πήτα για το θέμα της ρύθμισης των μοντέλων αυτών. Να πούμε ότι αυτά τα μοντέλα εντάσσονται στην ευρύτερη κατηγορία των foundation models. Η αλήθεια είναι ότι πραγματικά η συζήτηση για την τεχνητή νοημοσύνη, η οποία ξεκίνησε το 2020 - 2021, -τον Απρίλιο 2021 παρουσιάστηκε το πρώτο σχέδιο από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή-, δεν διαρκεί πολύ με όρους Ευρωπαϊκής Ένωσης, αν μου επιτρέπετε αυτή η συζήτηση.

Μπορεί να αισθανόμαστε ότι διαρκεί πολύ γιατί τρέχει η επιστήμη, τρέχουν οι εξελίξεις, τρέχει η καινοτομία και αισθανόμαστε ότι κάθε μέρα που περνάει και κάθε μήνας που περνάει είναι μια απώλεια της ρυθμιστικής ικανότητας του δικαίου. Αλλά με όρους Ευρωπαϊκής Ένωσης δεν είναι πολύ δύο χρόνια συζήτησης γι' αυτό. Εκεί υπήρξε αμηχανία, γιατί στην αρχή δεν το είχαν λάβει υπόψη, μια ξεχωριστή κατηγορία και δεν είναι τυχαίο αυτό.

Η διάδοση του ChatGPT και του Bing και όλων αυτών δημιούργησε την ανάγκη να επανέλθουν στη ρύθμιση και να δουν πώς θα ρυθμίσουμε αυτά τα μοντέλα. Το πώς ρυθμίζουν

την τεχνητή νοημοσύνη αλλά και τέτοια μοντέλα έχει και μια άλλη διάσταση. Έχει μία διάσταση του τι σημαίνει κυριαρχία πια στον κόσμο, τι σημαίνει ψηφιακή κυριαρχία, τι σημαίνει οικονομική κυριαρχία, το τι σημαίνει ικανότητα να θέτεις κανόνες και να μπορείς να τους εφαρμόζεις στην επικράτειά σου, είτε λέγεται εθνική επικράτεια είτε λέγεται επικράτεια της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Εδώ έχει ενδιαφέρον, τώρα που μιλάμε, μπορεί να κρίνεται η λύση, αν και είναι και λίγο νωρίς ακόμα στις Βρυξέλλες, να κρίνεται η λύση του ζητήματος. Η πρόταση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και της Ισπανικής Προεδρίας είναι σε σχέση με αυτά τα συστήματα να υιοθετηθεί ένα κλιμακωτό, ανάλογα με την επίδρασή τους μοντέλο, ένα αυστηρότερο πλαίσιο για τα foundation models με υψηλές επιπτώσεις, μεγάλη επιρροή, όπως ο έλεγχος της ασφάλειας πριν από την εφαρμογή τους ή η υπαγωγή σε ένα μεταγενέστερο έλεγχο.

Το είπε προηγουμένως ο κύριος Πήτας, έχει ενδιαφέρον ότι ενώ εξελισσόταν αυτή η συζήτηση μεταξύ Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, Συμβουλίου και Επιτροπής, πριν από λίγες εβδομάδες, έχουμε τη συμμαχία των τριών μεγάλων οικονομιών της Ένωσης -της Γερμανίας, της Γαλλίας και της Ιταλίας- που συνασπίστηκαν και υποστηρίζουν ότι δεν πρέπει να έχουμε ρύθμιση αυστηρή, για να μην περιοριστεί η καινοτομία. Αλλά να υπάρξει μια λύση, λίγο παράδοξη, μια υποχρεωτική αυτορρύθμιση των ίδιων των φορέων της αγοράς, της συγκεκριμένης αγοράς, μέσω κωδικών δεοντολογίας.

Φαίνεται, το λέω με πολλή επιφύλαξη, ότι η λύση που δρομολογείται είναι πιο κοντά στη λύση της Ισπανικής Προεδρίας, που σημαίνει ότι θα ισχύσουν κάποιοι κανόνες, τουλάχιστον για τα μεγάλα μοντέλα, με μεγάλες επιπτώσεις και ταυτόχρονα μεγάλους πιθανούς κινδύνους για τα δικαιώματα - και όχι μόνο- την ίδια τη δημοκρατία και την ενημέρωση, αλλά αυτό είναι κάτι που θα ξέρουμε τις επόμενες ημέρες. Σας ευχαριστώ πολύ για την προσοχή σας.

Βασίλης Κοντογουλίδης:

Ευχαριστούμε την κυρία Μήτρου. Κρατάμε από όλα αυτά τα πολύ ενδιαφέροντα που μας είπε τις σημαντικές επισημάνσεις της περί χειραγώγησης των εκλογών, περί προκαταλήψεων και

δυσπιστίας και το γεγονός ότι η διασπορά αυτής της δυσπιστίας μπορεί να έχει σοβαρές επιπτώσεις στον τομέα της ασφάλειας.

Όπως επίσης και ότι η τεχνητή νοημοσύνη διαδραματίζει ένα κομβικό ρόλο για την ελευθερία της έκφρασης. Να δώσω το λόγο τώρα στον κύριο Σπύρο Βλαχόπουλο, καθηγητή της Νομικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών, ο οποίος θα μας μιλήσει για τα ζητήματα ευθύνης από τις εφαρμογές της τεχνητής νοημοσύνης.

Σπύρος Βλαχόπουλος - Καθηγητής της Νομικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών: Ζητήματα ευθύνης από τις εφαρμογές Τεχνητής Νοημοσύνης

Είναι μεγάλη μου χαρά που βρίσκομαι εδώ και ειδικά σε αυτή την αίθουσα, γιατί είναι αίθουσα η οποία χαρακτηρίζεται από τη μορφή του Ιωάννη Ιάκωβου Μάγιερ, ο οποίος ήταν ο εκδότης των ελληνικών χρονικών στο πολιορκημένο Μεσολόγγι. Και θα έλεγα ότι η φράση του αυτή, «Η δημοσίευση είναι η ψυχή της δικαιοσύνης» είναι μια εμβληματική φράση ακόμα και σήμερα, όχι μόνο γιατί δείχνει τις στενές σχέσεις μεταξύ νομικής επιστήμης και δημοσιογραφίας, αλλά γιατί για μένα τουλάχιστον είναι η πεμπτουσία της δημοκρατίας. Και πρέπει να σας πω ότι είναι μια φράση, την οποία λέω πάρα πολλές φορές στους φοιτητές μου. Γιατί η δημοκρατία χωρίς διαφάνεια, χωρίς δημοσιότητα, χωρίς δημοσιογραφία, χωρίς Τύπο δεν μπορεί να υπάρξει.

Άρα, δηλώνει την ουσία της δημοκρατίας αυτή η εμβληματική φράση του Ιωάννη Ιάκωβου Μάγιερ. Τώρα τα θέματα τεχνητής νοημοσύνης, όπως ήδη καταλάβατε και θα καταλάβετε καθ' όλη τη διάρκεια της ημερίδας, είναι πάρα πολλά. Δεν μπορεί κανείς να απαριθμήσει τα ζητήματα τα οποία δημιουργούνται από την τεχνητή νοημοσύνη. Θα σας πω μόνο ένα παράδειγμα, από την εμπειρία μου ως μέλους της Αρχής Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα.

Το μεγαλύτερο πρόστιμο το οποίο έχει επιβάλει η Ελληνική Αρχή Προστασίας Προσωπικών Δεδομένων ήταν σε μια αμερικανική εταιρεία, την Clearview, η οποία τι κάνει; Μέσω αυτής της υπολογιστικής όρασης, όπως μας είπε και ο κύριος Πήτας, έχει πρόσβαση σε όλα τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης.

Και κάθε φορά που στις ΗΠΑ διαπράττεται ένα ποινικό αδίκημα, μία κλοπή, μπαίνει σε όλα τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, σκανάρει και εντοπίζει.

Υπάρχει κάποια φωτογραφία προφανώς από κάποια κάμερα και μετά δίνει την απάντηση στην αμερικανική Αστυνομία, ότι ο τάδε έκανε την κλοπή εκεί σε αυτό το κατάστημα, με ονοματεπώνυμο. Μπαίνουντας σε όλα τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, σε όλο τον κόσμο και στην Ευρώπη.

Καταλαβαίνετε ότι είναι καλός ο σκοπός της σύλληψης ατόμων τα οποία διαπράττουν ποινικά αδικήματα, αλλά το να μπαίνεις χωρίς εξουσιοδότηση, χωρίς τη συναίνεση σε όλα τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης και να κάνεις αυτό το ματσάρισμα και να οδηγείσαι σε ένα αποτέλεσμα είναι πάρα πολύ επικίνδυνο για τα προσωπικά δεδομένα.

Γι' αυτόν τον λόγο το μεγαλύτερο πρόστιμο το οποίο επέβαλε η Αρχή Προστασίας Προσωπικών Δεδομένων, 20 εκατ. ευρώ, δηλαδή, εξάντλησε στη συγκεκριμένη περίπτωση την οροφή, το ταβάνι για την επιβολή προστίμου, και ήταν στην Clearview.

Βέβαια, υπάρχουν άλλα πρόστιμα, γιατί είναι αμερικανική εταιρεία και όπως καταλαβαίνετε είναι πάρα πολύ δύσκολη η είσπραξη του προστίμου. Πολύ σύντομα, κυρίως για προβληματισμό, θα θέσω δύο ζητήματα όσον αφορά τα ζητήματα ευθύνης από τη χρήση εφαρμογών τεχνητής νοημοσύνης.

Και θα έλεγα ότι η ευθύνη είναι αυτό το οποίο θα πρέπει κυρίως να απασχολεί έναν δημοσιογράφο. Γιατί είναι η ευθύνη και η αναζήτηση ευθύνης το μέσο, αν θέλετε, για την αυτολογοκρισία του δημοσιογράφου. Είναι γνωστό όχι μόνο το φαινόμενο slap, δηλαδή, με προφανώς αβάσιμες αγωγές οι οποίες ασκούνται και εγείρονται από δημόσια πρόσωπα εις βάρος δημοσιογράφων. Αλλά επίσης είναι πάρα πολύ γνωστό και το θέμα της ευθύνης, η οποία μπορεί να δημιουργηθεί από τους δημοσιογράφους. Και αυτή είναι η σύγχρονη τάση, με βάση νομοθετικές διατάξεις, οι οποίες δημιουργούν και συνταγματικά ζητήματα σε σχέση με την ελευθερία της έκφρασης.

Και ουσιαστικά τι κάνουν; Μετακυλίσουν την ευθύνη για την αντιμετώπιση κρίσεων -είτε οικονομικών είτε υγειονομικών- στους δημοσιογράφους. Είναι ένα θέμα το οποίο θα πρέπει να κουβεντιάσετε και υπάρχουν πάρα πολλές εξελίξεις το τελευταίο

χρονικό διάστημα, σε σχέση με τη διασπορά ψευδών ειδήσεων - fake news- οι οποίες μπορούν να προκαλέσουν -αναφέρθηκε ήδη πριν από την κυρία Μήτρου- ζητήματα πρόκλησης κινδύνου, βλάβης, διαταραχής της δημόσιας τάξης, της ασφάλειας, κινδύνου για την υγεία. Είναι διατάξεις οι οποίες έρχονται, επανέρχονται και ενεργοποιούνται κάθε φορά που έχουμε μια κρίση, είτε οικονομική από το 2010 και μετά είτε υγειονομική από το 2020 και μετά. Και εκεί ακριβώς είναι το ζήτημα το οποίο αν θέλετε τίθεται για τους δημοσιογράφους, όσον αφορά την ευθύνη τους από την εφαρμογή, από τις εφαρμογές τεχνητής νοημοσύνης, οι οποίες έχουν αποτέλεσμα την πρόκληση ζητημάτων κινδύνου για τη δημόσια ασφάλεια τάξη, υγεία κοκ.

Τώρα, όταν μιλάμε για ευθύνη και τεχνητή νοημοσύνη έχουμε ένα δομικό πρόβλημα, πρέπει να σας πω, στα νομικά. Και ποιο είναι αυτό το δομικό πρόβλημα; Όταν μιλάμε για ευθύνη στα νομικά, η ευθύνη είναι είτε φυσικού είτε νομικού προσώπου. Εδώ είναι που ανακύπτει το πρόβλημα με τις εφαρμογές τεχνητής νοημοσύνης.

Είναι πολύ μεγάλο ζήτημα τι είναι τεχνητή νοημοσύνη, αναφέρθηκε πριν από τον κύριο Πήτα. Το πρόβλημα όμως με την τεχνητή νοημοσύνη, αν κάποιος θα μπορούσε να πει ότι υπάρχει ένα βασικό χαρακτηριστικό της τεχνητής νοημοσύνης, είναι ότι από ένα σημείο και πέρα, η εφαρμογή της τεχνητής νοημοσύνης σκέφτεται αυτόνομα. Δηλαδή, δίνεις κάποιο input, δίνεις κάποια στοιχεία, κάποια δεδομένα, κάποια data στην εφαρμογή τεχνητής νοημοσύνης.

Από εκεί και πέρα όμως, σκέφτεται αυτόνομα. Δεν μπορεί να επηρεαστεί από τον άνθρωπο. Το βασικό χαρακτηριστικό, δηλαδή, είναι ότι η τεχνητή νοημοσύνη σε πολύ μεγάλο βαθμό είναι μη προγνώσιμη, μη προβλέψιμη. Και εδώ είναι το δομικό πρόβλημα το οποίο έχουμε.

Σε ποιον άνθρωπο, φυσικό πρόσωπο ή σε ποιον νομικό πρόσωπο θα επιρρίψει κανείς την ευθύνη για ένα ζημιογόνο αποτέλεσμα, για το οποίο θα πει κάποιος ότι δεν ευθύνεται ούτε ο άνθρωπος ούτε η εταιρεία η οποία έφτιαξε την εφαρμογή τεχνητής νοημοσύνης; Αυτό είναι μια πυρηνική βόμβα στα θεμέλια του δικαιοσύνης μας συστήματος. Το οποίο έχει μάθει μέχρι σήμερα ότι ευθύνεται μόνον ο άνθρωπος ή το νομικό πρόσωπο. Και πρέπει να σας πω ότι αυτή την περίοδο εκκρεμεί

στο Ανώτατο Δικαστήριο του Ηνωμένου Βασιλείου η υπόθεση σε ποιον θα κατοχυρωθεί η πατέντα για μια εφαρμογή τεχνητής νοημοσύνης. Μήπως δεν είναι πλέον πρόσωπο φυσικό ή νομικό, αλλά είναι η ίδια η εφαρμογή της τεχνητής νοημοσύνης.

Φτάνουμε σε ένα σημείο που πλέον δεν υπάρχει άνθρωπος, νομικό πρόσωπο, ανώνυμη εταιρεία, εταιρεία περιορισμένης ευθύνης ή οτιδήποτε άλλο, αλλά υπάρχει και η μηχανή. Υπάρχει υπολογιστική εφαρμογή. Δηλαδή, δημιουργείται ένα νέο υποκείμενο δικαίου. Μέχρι τώρα ο προβληματισμός που έχουμε στο Δίκαιο είναι μήπως αναγνωρίζαμε νομική προσωπικότητα και μήπως κάναμε υποκείμενο Δικαίου τα ζώα και τα στοιχεία του φυσικού περιβάλλοντος.

Τώρα έχουμε φτάσει σε ένα τέταρτο στάδιο το οποίο είναι μήπως είναι υποκείμενα Δικαίου και οι μηχανές; Αυτό είναι το πολύ μεγάλο ζήτημα. Και στο ζήτημα ακριβώς της αναζήτησης ευθυνών από τις εφαρμογές τεχνητής νοημοσύνης, μπερδεύονται πάρα πολύ τα πράγματα. Αναφέρθηκε πριν από τον κύριο Πήτα ότι μαθηματικοποιούνται οι επιστήμες μέσω της εφαρμογής τεχνητής νοημοσύνης.

Πρέπει να σου πω ότι πολλοί άνθρωποι έχουν πάρει διαζύγιο, θα το έλεγα έτσι, από ζητήματα, από τόσο πολύπλοκα ζητήματα εφαρμογών τεχνητής νοημοσύνης, από εφαρμογές αλγόριθμων.

Να σου πω εγώ ένα παράδειγμα από τον χώρο του Πανεπιστημίου για το πώς διεξάγονται οι εκλογές για τα Συμβούλια Διοίκησης των Πανεπιστημίων με έναν αλγόριθμο. Το οποίο πραγματικά δεν νομίζω ότι μπορεί να καταλάβει κάποιος άνθρωπος ούτε ο καθηγητής του Μαθηματικού του Πανεπιστημίου μπορεί να καταλάβει. Άρα, πώς θα αναζητήσεις την ευθύνη και πώς θα δεις ποιος φταίει σε τόσο πολύπλοκες εφαρμογές; Και δεν είναι μόνο να δεις αν υπάρχει υπαιτιότητα, που είναι βασικό στοιχείο για την αναζήτηση ευθυνών η υπαιτιότητα, ο δόλος ή η αμέλεια.

Είναι και κάτι άλλο στα νομικά και δεν θα αναλύσω περισσότερο τα νομικά. Είναι αυτό το οποίο λέμε στα νομικά αιτιώδης συνάφεια ή αιτιώδης σύνδεσμος. Δηλαδή, ότι αυτή η παρανομία η οποία έγινε, ήταν η αιτία, οδήγησε στο ζημιογόνο αποτέλεσμα. Άντε τώρα ψάξε να βρεις πώς σε μια εφαρμογή τεχνητής νοημοσύνης αυτό και πώς θα ελεγχθεί στον αλγόριθμο,

ότι πράγματι το οποίο σφάλμα ήταν αυτό το οποίο οδήγησε στο ζημιογόνο αποτέλεσμα.

Υπάρχει δηλαδή σε πολύ μεγάλο βαθμό -και αυτό συνδέεται με τη διαφάνεια στις εφαρμογές τεχνητής νοημοσύνης- ένα μαύρο κουτί. Και αυτό το μαύρο κουτί δυσκολεύει πάρα πολύ το νομικό εργαλείο της αναζήτησης ευθυνών, το οποίο προϋποθέτει και υπαιτιότητα, αλλά προϋποθέτει και αναζήτηση αυτού το οποίο λέμε αιτιώδης συνάφεια. Αυτό έχει το πρόβλημα και στα τρία επίπεδα.

Δομικό, επαναλαμβάνω, δηλαδή μπορεί μια μηχανή πέρα από τον άνθρωπο να είναι υποκείμενο ευθύνης, ένα. Δεύτερον, πώς θα αποδειχθεί η υπαιτιότητα, ο δόλος ή η αμέλεια όσον αφορά την πρόκληση της ζημίας; Και τρίτο επίπεδο, πώς θα αποδειχθεί ότι πράγματι αυτό το σφάλμα ήταν αυτό το οποίο οδήγησε στο ζημιογόνο αποτέλεσμα; Είναι ένα ζήτημα το οποίο απασχολεί πάρα πολύ την Ευρωπαϊκή Ένωση.

Και είναι ήδη σε επεξεργασία οδηγία της Ευρωπαϊκής Ένωσης η οποία αφορά το ζήτημα αυτό της αναζήτησης ευθυνών από εφαρμογές τεχνητής νοημοσύνης. Και ήδη στη βιβλιογραφία, στη νομική βιβλιογραφία, έχουν αρχίσει και εμφανίζονται τα πρώτα βιβλία που αφορούν τα ζητήματα ευθύνης. Ήδη έχει εμφανιστεί, για παράδειγμα, μια μονογραφία, η οποία αφορά την αστική ευθύνη από αυτοκίνητα, από αυτόματα αυτοκίνητα, αυτοκινούμενα αυτοκίνητα.

Ήδη ξέρουμε ότι υπάρχουν τέτοια αυτοκίνητα. Όταν προκληθεί ένα ατύχημα ή ακόμα χειρότερα δυστύχημα, ποιος ευθύνεται; Ευθύνεται άραγε ο Δήμος ο οποίος χρησιμοποιεί τα οχήματα; Ευθύνεται αυτός ο οποίος τα κατασκεύασε; Ευθύνεται αυτός ο οποίος πρέπει να τα παρακολουθεί; Είναι πάρα πολλά τα ζητήματα τα οποία θα πρέπει να απασχολήσουν στο πλαίσιο αυτό.

Εδώ να σας πω ότι το μόνο το οποίο δεν μπορεί να γίνει είναι να πούμε ότι δεν υπάρχει ευθύνη. Ξέρετε, είναι ζήτημα ουσιαστικής δικαιοσύνης το να υπάρχει ευθύνη. Και πρέπει να σας πω ότι στο σύγχρονο Δίκαιο, όλο και περισσότερο η αναζήτηση ευθυνών είναι μέσω του θεσμού της αγωγής αποζημίωσης. Είναι αυτό το οποίο αποκαθιστά, αν θέλετε, μια έννοια ουσιαστικής δικαιοσύνης.

Ένα πρόσφατο παράδειγμα από τη νομολογία των ελληνικών δικαστηρίων είχε να κάνει με την υπόθεση της Μυρτούς από την Πάρο το 2012, όπου υπέστη όσα γνωρίζουμε και το κράτος ήταν απόν από παντού. Ο νομοθέτης δεν είχε λάβει μέτρα, δεν είχε θεσπίσει νομοθετική διάταξη, η εκτελεστική εξουσία δεν έκανε ό,τι έκανε. Και θα έλεγα ότι αυτό δείχνει, επιτρέψτε μου να πω, και το κατόντημα του Ελληνικού Δημοσίου και του κράτους.

Κανείς δεν ενίσχυε, μέχρις ενός σημείου συντηρούνταν η κοπέλα, γιατί καταλαβαίνετε πόσο πολυδάπανη ήταν η θεραπεία της και η συντήρησή της από δωρεές ιδιωτών. Μέχρις ότου ήρθαν τα διοικητικά δικαστήρια και τελικά έδωσαν αποζημίωση ένα μηνιαίο ποσό εφ' όρου ζωής προκειμένου να αντιμετωπίσει τα αυξημένα έξοδα διαβίωσης. Να σας πω ότι ειδικά όσον αφορά την αστική ευθύνη και την αποζημίωση εναντίον του Ελληνικού Δημοσίου είναι πάγια η νομολογία των δικαστηρίων, σύμφωνα με την οποία έχει συνταγματική κατοχύρωση.

Προβλέπεται, δηλαδή, και στηρίζεται η αστική ευθύνη κατά του Δημοσίου στο άρθρο 4 § 5 και την αρχή της ισότητας ενώπιον των δημοσίων βαρών και είναι αυτή που λέμε ουσιαστική δικαιοσύνη. Πρέπει να υπάρχει αποζημίωση. Όταν ένας πολίτης βλάπτεται, πρέπει να έχει αποζημίωση.

Και γι' αυτό υπάρχουν και πολλές αποφάσεις, οι οποίες δέχονται την ευθύνη του Δημοσίου προς αποζημίωση, ακόμα και από νόμιμες πράξεις. Δηλαδή, χαρακτηριστικά παραδείγματα στον Στρατό που κάποιος πέφτει με αλεξίπτωτο και υφίσταται βλάβη της υγείας, χωρίς να υπάρχει κάποιο σφάλμα. Όχι, κάποιος εκτίθεται σε έναν αυξημένο κίνδυνο χωρίς να είναι υποχρεωμένος να υποστεί αυτό το κίνδυνο, γιατί πρέπει να υπηρετήσει το στράτευμα.

Ακόμα και στην περίπτωση αυτή που κάποιος υφίσταται μια δυσανάλογη βλάβη στην υγεία του σε κάποιο άλλο έννομο αγαθό θα πρέπει να μπορεί να αποζημιωθεί. Τώρα πώς λύνεται αυτό το πρόβλημα το οποίο έχουμε, με το μαύρο κουτί που δεν ξέρουμε ούτε αν υπάρχει υπαιτιότητα ούτε αν υπάρχει αυτό το οποίο σας είπα αιτιώδης συνάφεια; Εδώ υπάρχουν νομικά εργαλεία.

Έτσι, ένα πρώτο νομικό εργαλείο το οποίο έχει χρησιμοποιηθεί σε κάποιες περιπτώσεις είναι η λεγόμενη ευθύνη του παραγωγού από ελαττωματικά προϊόντα. Το οποίο

ενδεχομένως θα μπορούσε να εφαρμοστεί και αναλογικά στην περίπτωση της τεχνητής νοημοσύνης.

Ένα άλλο εργαλείο το οποίο συζητείται είναι η λεγόμενη αντικειμενική ευθύνη. Τι σημαίνει αντικειμενική ευθύνη; Βλέπω αν υπήρχε ζημιά, βλέπω αν αυτό το οποίο συνέβη ήταν αυτό το οποίο οδήγησε στη ζημιά, αλλά δεν αναζητώ υπαιτιότητα. Δεν αναζητώ, δηλαδή, δόλο ή αμέλεια. Αυτό, θα μου πείτε, δεν είναι η αντικειμενική ευθύνη κάτι το οποίο είναι έξω από το Δίκαιο;

Η απάντηση είναι όχι, δεν είναι έξω από το Δίκαιο. Και υπάρχουν πολλές περιπτώσεις που στο Δίκαιό μας προβλέπονται περιπτώσεις αντικειμενικής ευθύνης. Στην περίπτωση, παραδείγματος χάριν, του κατόχου ζώου για ζημιές οι οποίες θα προκληθούν από το ζώο αυτό. Στην περίπτωση των αυτοκινήτων, επίσης, έχουμε πάρα πολλές τέτοιες εφαρμογές. Και το πιο χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι η λεγόμενη αστική ευθύνη του Δημοσίου, δηλαδή η υποχρέωση του κράτους να αποζημιώσει.

Όπου εκεί τα διοικητικά δικαστήρια, τα τακτικά διοικητικά δικαστήρια, δεν αναζητούν υπαιτιότητα, δεν αναζητούν δόλο ή αμέλεια του διοικητικού οργάνου. Αρκεί το γεγονός ότι έχουμε μια πρόκληση ζημιάς. Υπάρχει κάποιο σφάλμα χωρίς υπαιτιότητα, ακόμα και χωρίς υπαιτιότητα, κάποια παρανομία η οποία οδήγησε στο ζημιογόνο αποτέλεσμα.

Ένα άλλο εργαλείο το οποίο συζητείται αυτή τη στιγμή είναι η λεγόμενη αντιστροφή του βάρους απόδειξης. Τι σημαίνει αυτό; Όταν πηγαίνω στα δικαστήρια, θα πρέπει εγώ να αποδείξω που πηγαίνω στα δικαστήρια, δηλαδή ο ενάγων, ότι φταίει ο άλλος και ότι είναι αυτός υπεύθυνος που δημιουργήθηκε το αποτέλεσμα.

Όχι, η αντιστροφή του βάρους απόδειξης σημαίνει, να σας το πω πολύ απλά, μη νομικά, ότι όταν πηγαίνω στα δικαστήρια θα πρέπει ο εναγόμενος, δηλαδή ο παραγωγός ουσιαστικά της εφαρμογής τεχνητής νοημοσύνης να έρθει και να αποδείξει ότι δεν έφταιγε αυτός.

Και ότι κατέβαλε όλη την προσπάθεια, η οποία ήταν δυνατή, προκειμένου να αποφευχθεί το όποιο ζημιογόνο αποτέλεσμα. Αυτά είναι τα δύο εργαλεία, τα οποία συζητούνται σήμερα πάρα πολύ στον χώρο. Και δεν έχουν κατασταλάξει ακόμα σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης, αλλά προς τα εκεί είναι

περίπου η τάση. Δηλαδή, είτε να καθιερωθεί η αντικειμενική ευθύνη του παραγωγού της εφαρμογής τεχνητής νοημοσύνης είτε να υπάρξει αντιστροφή του βάρους απόδειξης, δηλαδή να πρέπει ο εναγόμενος να αποδείξει ότι είναι αυτός ο οποίος θα φταίει.

Εδώ θέλω να κάνω μία παρατήρηση και να πω ότι παρόλα αυτά δεν θα πρέπει να είμαστε πάρα πολύ αυστηροί εις βάρος του παραγωγού των εφαρμογών τεχνητής νοημοσύνης, γιατί υπάρχει στην περίπτωση αυτή ο πολύ μεγάλος κίνδυνος να είναι κάτι αντίστοιχο, ξέρετε, με αυτό το οποίο λένε αμυντική ιατρική.

Να έχουμε μια αμυντική τεχνολογία, δηλαδή να μην έχουμε τεχνολογικές εξελίξεις, να είναι κάποιος φοβικός και να μην εφαρμόζει νέες τεχνολογίες, ακριβώς φοβούμενος τις όποιες συνέπειες.

Άρα, θα πρέπει να υπάρχουν και κάποια αντισταθμίσματα, παραδείγματος χάριν, στην αντικειμενική ευθύνη να εξαιρεθούν περιπτώσεις ανώτερης βίας, που λέμε εμείς οι νομικοί. Και υπάρχει, επίσης, ο πολύ μεγάλος κίνδυνος της βιομηχανίας αγωγών. Κάθε φορά που έχουμε μια νέα τεχνολογία, κάθε φορά που ανοίγει μία, όχι τόσο πολύ στον χώρο της ηπειρωτικής Ευρώπης όσο περισσότερο ιδίως στις Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής, ανοίγει μια βιομηχανία αγωγών και πολλοί βλέπουν τις περιπτώσεις αυτές της ευθύνης ως ένα μέσο πλουτισμού.

Εδώ θα ήθελα να πω δύο πράγματα τελευταία. Το ένα έχει να κάνει με το γεγονός αυτό το οποίο σας ανέφερα, ότι πρωτοπόρος στα ζητήματα αντιμετώπισης των ευθυνών από τις εφαρμογές τεχνητής νοημοσύνης είναι η Ευρωπαϊκή Ένωση.

Και μέσα σε όλα τα προβλήματα και τις παθογένειες που έχει η Ευρωπαϊκή Ένωση και τις οποίες βλέπουμε καθημερινά, υπάρχει κάτι ελπιδοφόρο, το γεγονός ότι εκεί που έχουμε νέες τεχνολογικές εξελίξεις και νέα δεδομένα εκεί είναι πρωτοπόρος η Ευρωπαϊκή Ένωση.

Η ίδια η Ευρωπαϊκή Ένωση είναι αυτή η οποία από τη δεκαετία του 1995 θέσπισε τους πρώτους κανόνες για το θέμα της Προστασίας Προσωπικών Δεδομένων με τη γνωστή οδηγία 9546, η οποία οδήγησε τον νόμο 2472/1997. Και ήδη είναι τώρα η Ευρωπαϊκή Ένωση, αντιλαμβανόμενη προφανώς, δεν το κάνει από ανθρωπισμό, αλλά αντιλαμβάνεται την οικονομική σημασία που έχουν οι εφαρμογές τεχνητής νοημοσύνης. Και

αντιλαμβανόμενη επίσης προφανώς το ότι βρίσκεται πίσω όσον αφορά το θέμα της οικονομίας στα προσωπικά δεδομένα.

Αυτή τη στιγμή οι πρωτοπόροι στα προσωπικά δεδομένα είναι οι Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής, η Κίνα και η Κορέα. Στην εκμετάλλευσή τους. Και πίσω είναι η Ευρωπαϊκή Ένωση. Φαίνεται, δηλαδή, σαν να κινείται κάτι στην Ευρωπαϊκή Ένωση και να αντιλαμβάνεται ότι σε νέα θέματα τεχνολογιών, πρέπει να είναι η πρωτοπόρος.

Άρα, υπάρχει κάτι θετικό. Πάντως, όποια και είναι η ρύθμιση η οποία θα υιοθετηθεί, νομίζω ότι θα πρέπει να ξεκινήσει από μια βασική παραδοχή. Και αυτή η βασική παραδοχή είναι, ειδικά όσον αφορά τη δημοσιογραφία -και γιατί η δημοσιογραφία συνδέεται στενά με το συνταγματικό δικαίωμα, με την ατομική ελευθερία της ελευθερίας της έκφρασης, με την ελευθερία της έκφρασης που κατοχυρώνεται στο άρθρο 14 του Συντάγματος, αλλά και σε όλα τα ευρωπαϊκά νομικά κείμενα- η ευθύνη.

Παραδείγματος χάριν, στη διασπορά ψευδών ειδήσεων, δεν πρέπει να έχει την ευθύνη ο δημοσιογράφος. Πρέπει να την έχει ο παραγωγός της εφαρμογής τεχνητής νοημοσύνης, ο οποίος έκανε το λάθος και οδήγησε προς το fake news. Μόνο στην περίπτωση που είναι εν γνώσει του δημοσιογράφου ότι είναι ψευδής η πληροφόρηση, μόνον τότε νομίζω ότι θα πρέπει να τεθεί ζήτημα ευθύνης του δημοσιογράφου.

Είναι πάρα πολλά τα ζητήματα τα οποία συνδέονται και με την τεχνητή νοημοσύνη. Εγώ θα πω κάτι τελευταίο, το οποίο φαντάζομαι θα αναπτύξει και ο καλός συνάδελφος Σπύρος Τάσσης, και ήδη έχει αναδειχθεί στη βιβλιογραφία. Κοιτάξτε, πρέπει να υπάρχει μια βασική κατεύθυνση στα ζητήματα τεχνητής νοημοσύνης.

Η βασική κατεύθυνση είναι ότι μπορεί να βοηθήσει τον άνθρωπο, δεν πρέπει να υποκαταστήσει τον άνθρωπο. Οι μηχανές δεν μπορούν να υποκαταστήσουν τον άνθρωπο. Γι' αυτό νομίζω ότι θα πρέπει να οδηγηθούμε σε αυτό το οποίο λέγεται ψηφιακός ανθρωπισμός. Δηλαδή, βοήθεια της τεχνολογίας, αλλά στο πλαίσιο του ανθρωπισμού. Και θα πρέπει επίσης να διαλυθεί μια πολύ διαδεδομένη πλάνη, η οποία υπάρχει στην κοινωνία, ότι οι εφαρμογές της τεχνητής νοημοσύνης είναι αλάνθαστες.

Η απάντηση είναι όχι. Σε ένα βιβλίο το οποίο εκδόθηκε από τις Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης υπό την επιμέλεια της κυρίας Μήτρου, συμμετέχει και ο κύριος Τάσσης, υπάρχει ένα πολύ ωραίο παράδειγμα, το οποίο δείχνει πόσο εύκολα οι εφαρμογές της τεχνητής νοημοσύνης μπορούν να κάνουν λάθος.

Visa για την Αυστραλία, όπου με εφαρμογή τεχνητής νοημοσύνης γίνεται η επιλογή αυτών οι οποίοι θα πάρουν, θα πάρουν τη visa. Μεταξύ άλλων ελέγχονται και τα αγγλικά τους. Ποιος λέει ότι κόπηκε για τα αγγλικά του; Ιρλανδός. Γιατί; Γιατί η εφαρμογή της τεχνητής νοημοσύνης είχε τροφοδοτηθεί μόνο με αγγλική ή αμερικανική προφορά και όχι με ιρλανδική. Σας ευχαριστώ πολύ.

Βασίλης Κοντογουλίδης:

Ευχαριστούμε τον κύριο Βλαχόπουλο. Ήταν πολύ σημαντικά αυτά που ακούστηκαν, εκλαϊκευμένα και για όσους δεν έχουν πολύ καλές νομικές γνώσεις. Σε ποιον, λοιπόν, θα αποδοθεί η ευθύνη;

Είναι μια πυρηνική βόμβα στα θεμέλια του νομικού συστήματος το ζήτημα της τεχνητής νοημοσύνης και της παραγωγής ευθύνης, της απόδοσης ευθύνης. Μπορεί μια μηχανή να υποκαταστήσει τον άνθρωπο;

Προφανώς και δεν μπορεί, διότι οι μηχανές δεν μπορούν να αντικαταστήσουν τον άνθρωπο και απαιτείται ένας ψηφιακός ανθρωπισμός. Και πολύ σημαντικά αυτά που μας είπε και για τα νομικά εργαλεία τα οποία υπάρχουν για την αντιμετώπιση του ζητήματος αυτού. Δίνω το λόγο τώρα στον κύριο Σπύρο Τάσση, Πρόεδρο της Ελληνικής Ένωσης για την Προστασία των Προσωπικών Δεδομένων, να μας μιλήσει για την τεχνητή νοημοσύνη και την ηθική των μέσων ενημέρωσης.

Σπύρος Τάσσης -Πρόεδρος της Ελληνικής Ένωσης για την Προστασία των Προσωπικών Δεδομένων: Τεχνητή Νοημοσύνη και ηθική των Μέσων Ενημέρωσης

Καλημέρα και από μένα. Σας ευχαριστώ πάρα πολύ για την πρόσκληση, τον πρόεδρο της ΠΟΕΣΥ και όλους εσάς που

βρίσκεστε εδώ, ίσως το πρώτο πραγματικά κρύο πρωινό του φετινού χειμώνα.

Να αναθερμάνουμε τη συζήτηση, όπως είπε και ο καθηγητής κύριος Πήτας, για την τεχνητή νοημοσύνη και πώς αυτή θα επηρεάσει κάποια σημαντικά κομμάτια της καθημερινής μας ζωής.

Και βεβαίως η λήψη, η συνεισφορά ή η δημιουργία ειδήσεων είναι ένα κομμάτι της ζωής μας, το οποίο είναι όχι απλά καθημερινό, είναι επί εικοσιτετραώρου βάσεως. Όλοι ζούμε μέσα από τις ειδήσεις, μικρότερες ή μεγαλύτερες ειδήσεις, τις οποίες λαμβάνουμε μέσα από τις έξυπνες συσκευές μας, μέσα από τις έξυπνες ειδοποιήσεις μας, μέσα από αυτόν τον ποικιλόμορφο χώρο ενημέρωσης που έχει διαμορφωθεί κυρίως ψηφιακά.

Ευχαριστώ και τον εξαιρετικό συνάδελφο και φίλο Σπύρο Βλαχόπουλο για τη γέφυρα. Γιατί πραγματικά το θέμα του ψηφιακού ανθρωπισμού είναι κάτι που αφορά πάρα πολύ τα θέματα της ηθικής, ειδικά στη δημοσιογραφία.

Τα θέματα των ethics, της ηθικής, δηλαδή πώς παράγουμε και πώς χρησιμοποιούμε τα καινοφανή αυτά συστήματα στη δημοσιογραφία είναι θέματα τα οποία έρχονται να προσθέσουν βάρος, ευθύνη στον δημοσιογραφικό και στον εκδοτικό κόσμο σε ένα θέμα που ήδη υπάρχει. Το θέμα της ηθικής δημοσιογραφίας δεν είναι καινούριο, είναι κάτι που απασχολεί διαχρονικά την κοινωνία.

Διότι ξέρουμε πολύ καλά ότι οι δημοσιογράφοι είναι αυτοί που μεταφέρουν τον παλμό των γεγονότων, που επιλέγουν και προβάλλουν αυτά που πρέπει ίσως να θεωρηθούν σημαντικά ή κάποια να μην προβληθούν καθόλου. Αυτό καθορίζει και την ανάγκη για ρύθμιση και προστασία με ηθικούς κανόνες.

Ειπώθηκε και από τον καθηγητή κύριο Πήτα ότι αναθερμάνθηκε η συζήτηση για την τεχνητή νοημοσύνη τα τελευταία χρόνια. Η τεχνητή νοημοσύνη ως έννοια -ίσως όχι στα ΜΜΕ, αλλά γενικώς- υφίσταται από τη δεκαετία του '50. Γιατί τώρα; Γιατί τώρα τα δεδομένα που έχουμε στη διάθεσή μας για ανάλυση, για χρήση, για δημιουργία περιεχομένου είναι σε τεράστιο αριθμό, σε αριθμούς που δεν φανταζόμασταν ποτέ.

Η πρόσβαση σε αυτά τα δεδομένα, σε αυτές τις πληροφορίες, είναι αδιανόητα εύκολη. Δεν υπάρχει είδηση η

οποία να μη διατρέξει όλον το πλανήτη σε κλάσματα του δευτερολέπτου. Δεν υπάρχει κάτι, παλιότερα λέγαμε ουδέν κρυπτόν υπό τον ήλιο, τώρα λέμε ουδέν κρυπτόν υπό το Ίντερνετ. Δεν υπάρχει κάτι το οποίο να μην τρέξει, διατρέξει, ως πληροφορία το Διαδίκτυο.

Αυτό τι δημιουργεί σε όσους δεν κινούμαστε στους χώρους της παραγωγής του περιεχομένου ή του ελέγχου του; Δημιουργεί το φαινόμενο του cyber anxiety, αυτής της αγχώδους διαταραχής για το πώς κινούνται οι πληροφορίες μας στο Διαδίκτυο, μέσα σε αυτόν τον cyber κόσμο.

Ποιος τις χρησιμοποιεί, ποιος τις παίρνει, τι τις κάνει και τι είναι όλα αυτά που λαμβάνω; Είναι πραγματικές πληροφορίες, είναι fake πληροφορίες, όπως ειπώθηκε; Είναι πληροφορίες που θέλουν να με οδηγήσουν κάπου, να μου δημιουργήσουν μια εικόνα; Όλα αυτά δεν είναι καινούργια, απλά τώρα αναπτύσσονται πάρα πολύ έντονα.

Γι' αυτό, πραγματικά, αυτό που θέλουμε ως βάση της ηθικής επιμέτρησης της χρήσης των καινοφανών αυτών φαινομένων, της τεχνολογίας, είναι ο ψηφιακός ανθρωπισμός. Ο οποίος εν ολίγοις αυτό που θέλει -και προσέξτε-, αυτός που ξεκίνησε αυτόν τον όρο ήταν ένας Ιταλός Ιησουίτης ιερέας στη δεκαετία του 1950, ο Ρόμπερτ Μπούζα, και μετά ο Τζον Μουρ, ένας επιφανής Άγγλος συγγραφέας, που έχει αφιερώσει πάρα πολύ χρόνο να γράφει πώς η καινοτομία, η τεχνολογική καινοτομία, επηρεάζει τη ζωή μας. Πυρήνας του ψηφιακού ανθρωπισμού είναι ότι ο ψηφιακός κόσμος, η τεχνολογία, δεν πρέπει να βλάπτει τον άνθρωπο.

Δεν πρέπει να χρησιμοποιείται εναντίον του. Η μετασχηματιστική δύναμη της τεχνολογίας πρέπει να αναγνωριστεί. Η καινοτομία χρειάζεται και στο επάγγελμά σας και στο δικό μας επάγγελμα, σε όλα τα επαγγέλματα.

Η τεχνολογία είναι κάτι το οποίο έρχεται συνέχεια, καλπάζοντας, δεν μπορείς να κάνεις πολλά πράγματα για αυτά. Μπορείς μόνο, έχοντας καλή γνώση του νομοθετικού και ρυθμιστικού πλαισίου και της ιστορίας του. Ένα πολύ καλό παράδειγμα είναι η συνταγματική ιστορία.

Πολύ σωστά τα παραδείγματα από το παρελθόν που διηγήθηκε εδώ ο κύριος Βλαχόπουλος, γιατί αυτά θα μας διδάξουν και θα μας δείξουν τον δρόμο πώς θα μπορέσουμε να

δαμάσουμε αυτό το πραγματικά ατίθασο άτι της τεχνητής νοημοσύνης. Και βεβαίως, όλοι να στοχεύουμε σε ένα ανθρωποκεντρικό ψηφιακό μέλλον. Το cyber anxiety είναι πολύ έντονο σε ό,τι αφορά τον δημοσιογραφικό κόσμο, τα μέσα μαζικής ενημέρωσης. Δεν είναι καινούργιο.

Το anxiety για τα δεδομένα και για τις ειδήσεις είναι παλιό. Οι δημοσιογράφοι είναι οι παλαιότεροι αναλυτές δεδομένων. Είναι αυτοί που πάντα έπρεπε να πάρουν την πληροφορία, να την αναλύσουν και να δημιουργήσουν περιεχόμενο. Όλοι έχουμε στο νου μας ότι κάτι μπορεί να βρεθεί στη δημόσια σφαίρα και άρα στις αντένες των δημοσιογράφων. Είναι κάτι το οποίο είναι στο DNA του επαγγέλματός σας και είναι κάτι το οποίο όλοι μας σκεφτόμαστε, ειδικά πόσο πιο πολύ απασχολεί τη δημόσια σφαίρα η παρουσία μας. Οι δημοσιογράφοι ελέγχουν αυτό που λέμε το πληροφοριακό οικοσύστημα, το οποίο ενώ μέχρι την τελευταία δεκαετία ήταν η παραδοσιακή δημοσιογραφία, πλέον μετεξελίχθηκε στην ηλεκτρονική, στη ρομποτική δημοσιογραφία, που σημαίνει ότι τίποτε δεν ξεφεύγει.

Όλες οι πληροφορίες, όπου και να υπάρχουν, κάποτε θα μπουν σε έναν server, σε έναν server ο οποίος θα τροφοδοτήσει μια βάση δεδομένων και άρα το Διαδίκτυο. Άρα, η απάντηση στη δυσπιστία που ενυπάρχει σε αυτή τη διάδραση για την πληθώρα των ειδήσεων, για όλο αυτό το πληροφοριακό οικοσύστημα, τι πρέπει να είναι; Η εμπιστοσύνη για τις ορθές πρακτικές και βέβαια η προστασία της ορθής πρακτικής που τηρείται από τους εκδότες και τους δημοσιογράφους.

Η τεχνητή νοημοσύνη στη δημοσιογραφία έχει τρεις διαδικασίες παραγωγής ειδήσεων. Την ανακάλυψη, το story recovery, την παραγωγή περιεχομένου και τη διανομή του ρεπορτάζ. Πλέον, πάρα πολλοί εκδοτικοί οργανισμοί, αλλά και πρακτορεία ειδήσεων, χρησιμοποιούν τα πιο εξελιγμένα συστήματα για να μπορέσουν να δημιουργήσουν κείμενα που αφορούν όλους.

Και αυτό γιατί; Γιατί δεν χρειάζεται πια να έχεις πολλούς δημοσιογράφους, είτε junior, είτε senior, είτε οτιδήποτε το ονομάζετε. Αρκεί να έχεις κατάλληλα εκπαιδευμένους δημοσιογράφους για να δώσουν τα keywords, τις λέξεις κλειδιά στο σύστημα για το τι θα ψάξει και τι θα φτιάξει.

Οι online εφημερίδες, δηλαδή το online περιεχόμενο, πλέον έχει μετεξελιχτεί σε analytics, σε ανάλυση της συμπεριφοράς μας. Ποια είδηση διαβάσαμε, ποια είδηση μας άρεσε, αθλητικά, πολιτικό, αστυνομικό, πολιτιστικά, καλλιτεχνικά, για να μπορέσει να μας στείλει το κατάλληλο περιεχόμενο στην τερματική μας οθόνη, κινητό, computer. Να μάθουμε αυτό που θέλουμε, να μείνουμε περισσότερο στην ιστοσελίδα της εφημερίδας ή του μέσου και να δούμε και τις διαφημίσεις από τις οποίες κερδίζουν όλα τα analytics. Τα θέματα ηθικής εστιάζονται στο πόσο διαφανή είναι όλα αυτά και στο πόσο τα ελέγχουμε. Ας δούμε μερικά παραδείγματα.

Το πρώτο παράδειγμα που έχουμε είναι το Salco, το project αυτό δημιουργήθηκε από το BBC εδώ και μία δεκαετία. Και τι είπε το BBC; Εγώ είμαι γνωστό ότι παράγω ποιοτικό περιεχόμενο. Όμως στη σύγχρονη ψηφιακή εποχή το ποιοτικό περιεχόμενο δεν βγάζει και πάρα πολλά λεφτά.

Έχει ένα συγκεκριμένο κοινό. Άρα, υπάρχουν πάρα πολλές μικρότερες ειδήσεις, τοπικές ή μικρότερου μεγέθους σε ενδιαφέρον, στις οποίες εγώ δεν θέλω να έχω το ανθρώπινο δυναμικό των καλών δημοσιογράφων να το καλύψει. Άρα, προετοιμάζουν οι δημοσιογράφοι μου πρότυπα που περιγράφουν πιθανά σενάρια, τα οποία συνδυάζονται με δεδομένα, για να παράγουν δυνητικά χιλιάδες λεπτομερείς ιστορίες τοπικών ειδήσεων, για να προσεγγίσουν υπερτοπικά ακροατήρια.

Άρα, λοιπόν, δεν θα μείνω στον πυρήνα της φήμης μου και της δημοσιογραφίας μου. Θέλω να σας πιάσω όλους. Θέλω όλοι να μπίτε, να δείτε στη διαδικτυακή μου εφημερίδα όλες αυτά τις μικρές ειδήσεις. Κάτι μπορεί να σας αφορά. Κάτι μπορεί να είναι. Μέχρι τα μέσα του 2019 αυτό ήταν σε πολύ εμβρυακό στάδιο και πραγματικά αυτό που τους ενδιέφερε ήταν να πούνε «Α, έσπασε ένας δρόμος στο Colchester, η δημοτική αρχή δεν έχει πάει ακόμα». Για το BBC αυτά είναι πολύ μικρές πληροφορίες. Από το 2019 και μετά, αφού εκπαιδεύτηκαν τα μοντέλα, ξεκίνησαν να κάνουν ανάλυση των εκλογικών αποτελεσμάτων και να μπορέσουν να δημιουργήσουν 690 ιστορίες, μία για καθεμία από τις 650 εκλογικές περιφέρειες του Ηνωμένου Βασιλείου στα αγγλικά και άλλες 40 στα ουαλικά, επαναλαμβάνοντας το ίδιο πρότυπο επί αρκετές εβδομάδες πριν από τις εκλογές, λαμβάνοντας ανατροφοδότηση από

δημοσιογράφους και συντάκτες που εκπαιδεύτηκαν σχετικά. Βλέπουμε ότι ένα καίριο θέμα, η δημοσιογραφική κάλυψη των μικρότερων θεμάτων που αφορούν τις εκλογές, γίνεται ρομποτικά πια.

Και αυτό δεν είναι κάτι που κάνει μόνον το BBC. Είναι κάτι που κάνουν και άλλοι οργανισμοί. Η Associated Press έχει εκδώσει μάλιστα κατευθυντήριες γραμμές και έχει και έναν Vice President, την Amata Barrett, η οποία είναι Vice President New Standards and Inclusion.

Που σημαίνει ότι θα βάλουμε την ηθική αξία της κοινωνικής επιμέτρησης των ειδήσεων μέσα από το πρίσμα της τεχνολογίας. Και επανέρχομαι σε αυτό που είπε η κυρία Μήτρου για το οπτικοακουστικό περιεχόμενο που μεταφέρεται μέσα από διαδικτυακές εφημερίδες και μέσα μαζικής ενημέρωσης.

Και λέει, ως ένα βασικό κανόνα θα βάλουμε ότι, όπως κάνουμε και σε μια κλασική πηγή είδησης και στις πηγές που έρχονται μέσα από συστήματα τεχνητής νοημοσύνης ή αυτοματοποιημένης διαδικασίας δημοσιογραφικής, μια φωτογραφία, ένα βίντεο ή ένα ηχητικό τμήμα θα πρέπει να χρησιμοποιείται μόνον όταν αποτελεί μιας ιστορία που έχει ελεγχθεί από δημοσιογράφους.

Δεν θα πρέπει να το αφήνουμε μόνο του να δημιουργεί μια ιστορία οπτική, να αφηγείται κάτι το οποίο μπορεί να είναι λάθος. Η News Corporation, στην Αυστραλία, φέρεται να παράγει 3.000 άρθρα την εβδομάδα με τη χρήση παραγωγικής τεχνητής νοημοσύνης. Η παραγωγική, όπως έχετε καταλάβει, είναι σαν το ChatGPT.

Με μικρές ομάδες που χρησιμοποιούν τεχνολογία για να δημοσιεύουν χιλιάδες πάλι τοπικές ιστορίες. Βλέπουμε ότι προσπαθούν να καλύψουν το κενό στο seniority των δημοσιογράφων που καλύπτουν τα βαριά θέματα, που δεν μπορούν να κάτσουν να ασχοληθούν με τα τοπικά τα trivial δημοσιογραφικά, τις trivial ειδήσεις. Για την ώρα, χρησιμοποιούνται από μεγάλους οργανισμούς δημοσιογραφικούς και εφημερίδες για τη δημιουργία πάρα πολλών μικρών ειδήσεων που κάποιους μπορούν να αφορούν. Η Guardian, γνωστή για τις πιο κοινωνικές ανησυχίες της, μια παλιά βρετανική εφημερίδα, χρησιμοποιεί και αυτή τεχνητή νοημοσύνη, είναι όμως αυτή που έχει βάλει τους περισσότερους

φραγμούς στους δημοσιογράφους, επιβάλλοντας μια κλίμακα έγκρισης σε οτιδήποτε χρησιμοποιεί τεχνητή νοημοσύνη.

Και λέει ότι πρέπει να υπάρχει μια τελική ανθρώπινη επίβλεψη, να υπάρχει αυτή η αιτιώδης συνάφεια μεταξύ ανθρώπου και παραγόμενου αποτελέσματος και στο τέλος και η άδεια ενός επιβλέποντος συντάκτη. Τι σημαίνουν όλα αυτά για την ηθική στη δημοσιογραφία;

Τι σημαίνουν όλα αυτά για το πώς καθορίζουμε ή πώς διαμορφώνουμε τα ethics στη δημοσιογραφία και στα μέσα μαζικής ενημέρωσης; Η ηθική πρέπει να εφαρμοστεί σε τρεις σφαίρες επιρροής: την οργανωτική, την επαγγελματική και την κοινωνική. Αυτή είναι η βασική διάκριση που γίνεται στην ηθική των μέσων μαζικής ενημέρωσης. Η οργανωτική αφορά την ηθική του συστήματος των ΜΜΕ γενικότερα. Αφορά κυρίως τους εκδότες, αλλά και τη βιομηχανία των ειδήσεων γενικά.

Η επαγγελματική αφορά την προσωπική ηθική, την ατομική ηθική του δημοσιογράφου που παράγει ή χρησιμοποιεί ένα τέτοιο σύστημα. Και η κοινωνική περιλαμβάνει την ηθική του δέκτη, του αναγνώστη, του θεατή, του ακροατή. Κατά πόσο αυτός έχει εκπαιδευτεί ή είναι σωστά ενημερωμένος για να μπορέσει να αναγνωρίσει μέσα από τα δικά του κριτήρια ηθικής την είδηση κατά πόσο υπερβαίνει αυτό που αναμένεται. Το πλέον σημαντικό, ειπώθηκε από όλους τους ομιλητές, ίσως λιγότερο από τον κύριο Πήτα λόγω του ότι είναι φυσικός και όχι νομικός, είναι η ανθρώπινη συμμετοχή στην παραγωγή. Η ανθρώπινη συμμετοχή στην παραγωγή όλου αυτού του περιεχομένου, η διατήρηση του δεσμού μεταξύ ανθρώπου και αποτελέσματος, είναι πάρα πολύ σημαντική ειδικά στα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης.

Εξίσου σημαντική είναι για τη δημοσιογραφία η χρήση καθαρών και ξεκάθαρων και αξιόπιστων βάσεων δεδομένων. Διότι αυτές αποτελούν τη μεγάλη πλατφόρμα, από όπου αντλούμε τις πληροφορίες για να παράγουμε ειδήσεις, ειδικά στο ερευνητικό ρεπορτάζ. Οι κώδικες δεοντολογίας είναι κάτι πάρα πολύ αξιόλογο.

Θα το πούμε και στο συμπέρασμα, γιατί δεν είναι το μόνο εργαλείο και γιατί δεν μπορούμε να ανεχτούμε να είναι το μόνο εργαλείο. Η δεοντολογική χρήση, όμως, είναι μια πλατιά εννοιολογική πλατφόρμα η οποία θα πρέπει να καλύψει κάθε

χρήση της τεχνητής νοημοσύνης και βεβαίως η δημιουργία προτύπων. Να δούμε μερικά παραδείγματα από τους οργανισμούς, οι οποίοι ασχολούνται με αυτό ακριβώς το θέμα, δηλαδή το πώς διαμορφώνουμε την ηθική.

Οι Reporters Without Borders παρατηρούν ότι μετά την έκρηξη της παραγωγικής τεχνητής νοημοσύνης ελάχιστα δημοσιογραφικά γραφεία δημοσίευσαν κατευθυντήριες γραμμές δεοντολογίας. Δεν υφίσταται, δηλαδή, αυτό ακόμα ως δομή, ως διαδικασία μέσα στους δημοσιογραφικούς οργανισμούς.

Και βεβαίως θέτουν και αυτοί τις δικές τους ιδέες για το τι πρέπει να αφορά η δημιουργία ηθικών κανόνων μέσα σε έναν δημοσιογραφικό οργανισμό. Τα περισσότερα τα έχουμε αναλύσει.

Μου αρέσει πάρα πολύ το τελευταίο, ο κίνδυνος της διπλής πληροφόρησης που ενσωματώνεται στα εργαλεία της δημιουργικής τεχνητής νοημοσύνης. Δηλαδή, ο κίνδυνος να αναπαράγουμε με λίγο διαφορετική χροιά την ίδια είδηση, δίνοντας την εντύπωση ότι πρόκειται για άλλες ειδήσεις, ενώ πρόκειται βασικά για την ίδια επαναλαμβανόμενη είδηση. Το LSE, το London School of Economics, εδώ και πολλά χρόνια, ασχολείται με ένα ειδικό πρότζεκτ, το Journalism AI, για τα θέματα της τεχνητής νοημοσύνης στα μέσα μαζικής ενημέρωσης και βεβαίως την ηθική τους επέκταση, ενώ 105 ειδησεογραφικοί οργανισμοί και μέσα μαζικής ενημέρωσης έχουν απαντήσει.

Το 60% των ερωτηθέντων ανησυχούν για τις ηθικές επιπτώσεις. Θα σας πάω κατευθείαν σε κάποια αποτελέσματα, όσο εγώ θα σας αναλύω. Οι τρεις στους τέσσερις δημοσιογραφικούς οργανισμούς δήλωσαν ότι χρησιμοποιούν τεχνητή νοημοσύνη είτε στη συλλογή παραγωγή ή διανομή ειδήσεων είτε στη χρήση Generative AI. Και περίπου το 80% των ερωτηθέντων αναμένει ότι η τεχνητή νοημοσύνη θα έχει μεγαλύτερο ρόλο στις αίθουσες σύνταξης από ό,τι τώρα.

Οι δημοσιογράφοι προσπαθούν να καταλάβουν πώς θα ενσωματώσουν τις τεχνολογίες τεχνητής νοημοσύνης στη δουλειά τους, διατηρώντας τις αξίες με τις οποίες μεγάλωσαν ως δημοσιογράφοι. Για αυτούς το δίλημμα φαίνεται να είναι τεράστιο. Ορισμένοι δημοσιογράφοι φοβούνται ότι η τεχνητή νοημοσύνη θα εμπορευματοποιήσει περαιτέρω την παραγωγή περιεχομένου, την παραγωγή δημοσιογραφικού περιεχομένου,

δηλαδή ειδήσεων, και θα διαβρώσει την εμπιστοσύνη του κοινού.

Μόλις το 1/3 των ερωτηθέντων στην έρευνα δήλωσε ότι οι δημοσιογραφικοί οργανισμοί στους οποίους εργάζονται είναι έτοιμοι να αντιμετωπίσουν τις προκλήσεις τεχνητής νοημοσύνης.

Το 1/3 επίσης των ερωτηθέντων δήλωσε ότι οι οργανισμοί τους έχουν μια εταιρική, σαφή εταιρική στρατηγική διαδικασία για τη χρήση αυτών των τεχνολογιών. Το 85% των ερωτηθέντων, πάντως, είπε ότι χρησιμοποιεί Generative AI για να δημιουργήσει το πρώτο κομμάτι της είδησης, για να δημιουργήσει το πρώτο κομμάτι του κειμένου.

Έτσι βλέπουμε ότι τα θέματα της τεχνητής νοημοσύνης και το πώς τα εφαρμόζουμε σε αυτό το συνειδησιακό περιβάλλον, γιατί είναι αρκετά συνειδησιακό περιβάλλον το περιβάλλον της παραγωγής ειδήσεων από τον δημοσιογράφο, έρχονται και λίγο επιβαρύνονται από τον συναισθηματικό κόσμο του δημοσιογράφου, του περιγύρου του, της κοινωνικής πίεσης.

Και παίρνουν αυτή την ουδέτερη τεχνολογική χροιά μιας μηχανής, ενός συστήματος το οποίο παράγει, και θα το έχετε δει ίσως πολλές φορές, αυτή τη μηχανική γλώσσα. Και στα ελληνικά είναι πάρα πολύ δύσκολο, γιατί το μεγαλύτερο πρόβλημα που έχουμε στα συστήματα τεχνητής νοημοσύνης στην Ελλάδα είναι ότι δεν υπάρχουν πολλά συστήματα που ασχολούνται με την ελληνική γλώσσα ή κάνουν feed από την ελληνική γλώσσα. Οπότε γι' αυτό βλέπετε πολλές φορές ειδήσεις κακογραμμένες, γιατί είναι πιστή μετάφραση, κακή μετάφραση, ενός αγγλικού, αμερικανικού κειμένου. Όλα αυτά οδηγούν σε αυτό το πράγμα, σε ένα anxiety που αφορά και εμάς το κοινό, αλλά και εσάς που παράγετε τη δημοσιογραφία και το περιεχόμενό της.

Όπως προείπα, η αυτορρύθμιση είναι ένα πολύ καλό εργαλείο, δημιουργεί δεοντολογικούς κανόνες. Όμως προσέξτε, διαχρονικά και στα προσωπικά δεδομένα, που αναφέρθηκε και ο κύριος Βλαχόπουλος, στο πώς έχουμε τη νομοθετική παρέμβαση. Και το είπε και η κυρία Μήτρου, πόσα χρόνια η Ευρωπαϊκή Ένωση παράγει human-centric, ανθρωποκεντρικούς κανονισμούς, για να περιβάλλει τις θεμελιώδεις αξίες του ανθρώπου από την τεχνολογία και πώς όλα αυτά δημιουργούνται. Η αυτορρύθμιση ήταν το πρώτο κομμάτι και

αυτό είναι ένα κομμάτι του αγγλοσαξονικού κυρίως Δικαίου και της Αμερικής.

Αφήστε την αγορά να αυτορρυθμιστεί. Είδαμε όμως κάπου ότι χρησιμοποιείται πολλές φορές από τη βιομηχανία ως δούρειος ίππος για λιγότερη ρύθμιση, για λιγότερη νομοθετική παρέμβαση.

Άρα, η αυτορρύθμιση είναι καλή, αλλά δεν αρκεί. Χρειαζόμαστε δύο πόλους, την αυτορρύθμιση και τη νομοθετική παρέμβαση, τη ρυθμιστική παρέμβαση. Βεβαίως, έχουμε ένα πολύ μεγάλο πρόβλημα. Η τεχνολογία, όπως είπαμε, είναι ταχύτατα αναπτυσσόμενη.

Για να έχεις σωστή ρύθμιση, νομοθετική παρέμβαση, πρέπει να έχεις νομοθέτες με ειδικές γνώσεις και δικαστές με ειδικές γνώσεις, για να μην έχεις ευτράπελα μετά στην εφαρμογή του πλαισίου.

Τελειώνοντας με τα συμπεράσματά μου, θα ήθελα να αποκρυσταλλώσω στο ότι η ηθική στη δημοσιογραφία δεν αλλάζει ουσιαστικά. Απλά, μιλάμε για ένα διαφορετικό πλαίσιο το οποίο μεγεθύνει τις ανισότητες στην πρόσβαση, στην παραγωγή και στην κρίση για το τι είναι περιεχόμενο κατάλληλο για να είναι δημοσιογραφικό.

Η εισαγωγή συστημάτων τεχνητής νοημοσύνης, πάντως, στα ΜΜΕ ακόμα θεωρείται αργή. Γιατί; Γιατί δεν έχει την ίδια ανάπτυξη όπως σε άλλες βιομηχανίες. Αυτό δεν σημαίνει ότι δεν έρχεται. Η ρομποτική δημοσιογραφία υπάρχει εδώ και κάποια χρόνια και έρχεται ταχύτατα. Οι προκλήσεις σε σχέση με το πώς συνεργάζονται η μηχανή και ο άνθρωπος για να παράγουν περιεχόμενο είναι αυξανόμενες και ιδιαίτερα κρίσιμες.

Από τότε που οι αλγόριθμοι και τα bots αξιοποιήθηκαν για πρώτη φορά για την παραγωγή ειδήσεων, δύο είναι οι μεγαλύτεροι κίνδυνοι για τους δημοσιογράφους. Τι θα γίνει με τις θέσεις εργασίας, διότι δημιουργείται περιεχόμενο πλέον που δεν τους χρειάζεται. Και βεβαίως τα ΜΜΕ πρέπει να αντιμετωπίσουν άμεσα την προκατάληψη, τη μεροληψία που ίσως υπάρχει στις βάσεις δεδομένων και να τηρούν τις αρχές της υπευθυνότητας, της διαφάνειας και της επεξηγηματικότητας.

Εν κατακλείδι, τα ειδησεογραφικά μέσα ενημέρωσης θα κληθούν και πάλι να σταθούν στο ύψος τους και να αντιμετωπίσουν την καινοτομία με τον ηθικό τρόπο που τους

πρέπει, σύμφωνα με την κοινωνική τους αποστολή. Ευχαριστώ πάρα πολύ.

Βασίλης Κοντογουλίδης: Ευχαριστούμε πολύ τον κύριο Τάσση. Ήταν πολύ σημαντικά και αυτά που ακούστηκαν και από τον κύριο Τάσση. Όσον αφορά την αυτορρύθμιση, απλά να πω ότι και στις δημοσιογραφικές ενώσεις έχουμε τη δικιά μας αυτορρύθμιση με τα αρμόδια Συμβούλια Δεοντολογίας των Ενώσεων.

Και επίσης η ηθική των μέσων είναι ένα τεράστιο θέμα και των δημοσιογράφων, που πραγματικά απαιτεί αυτή την αυτορρύθμιση και είναι και εξαιρετικά επίκαιρο ενόψει των εξελίξεων για την τεχνητή νοημοσύνη.

Εν κατακλείδι, αν βάλουμε ένα τίτλο σε αυτά τα πολύ ενδιαφέροντα που ακούστηκαν σε αυτό το πάνελ, θα κρατήσω ότι οι δημοσιογράφοι είναι οι παλαιότεροι αναλυτές δεδομένων και ότι η τεχνολογία δεν μπορεί να βλάπτει τον άνθρωπο. Σας ευχαριστούμε πάρα πολύ.

Ευχαριστούμε την κυρία Μήτρου, τον κύριο Βλαχόπουλο, τον κύριο Τάσση και καλώ στο βήμα τον καλό συνάδελφο αντιπρόεδρο της ΠΟΕΣΥ, τον Γιάννη τον Βοϊτσιδης, ο οποίος θα συντονίσει το επόμενο πάνελ «Τεχνητή Νοημοσύνη, Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης και Παραγωγή Περιεχόμενου». Παράλληλα καλώ τον κύριο Βέγλη, την κυρία Αντωνοπούλου και τον κύριο Βραχάτη.

2° ΠΑΝΕΛ

Συντονισμός: Γιάννης Βοϊτσιδης, Α' Αντιπρόεδρος Δ.Σ. ΠΟΕΣΥ

Καλημέρα και από μένα. Η τεχνητή νοημοσύνη έχει εισβάλλει στη ζωή μας. Όλοι προσπαθούμε να κατανοήσουμε τι θα μας φέρει τελικά. Ακούσαμε νωρίτερα τι είναι η τεχνητή νοημοσύνη, ποια είναι τα ηθικά και νομικά ζητήματα τα οποία προκύπτουν. Πλέον μπαίνουμε στο κρίσιμο για τους δημοσιογράφους και τη δημοσιογραφία ζήτημα πώς θα αλλάξει το τοπίο στην ενημέρωση, τι προοπτικές αλλά και τι προβλήματα έχουμε μπροστά μας. Θα βοηθήσει ενδεχομένως εξοικονομώντας χρόνο, ελέγχοντας γεγονότα, προσφέροντας αποτελεσματικότητα;

Είμαστε ακόμη σε αχαρτογράφητα νερά, αυτό είναι λογικό να μας ανησυχεί. Όπως τους παλιότερους, όσους μετράμε κάποιες δεκαετίες στον χώρο, όταν αναγκαζόμασταν σταδιακά να αφήσουμε τα χειρόγραφα, να αφήσουμε τα fax και να γράφουμε στον υπολογιστή, να ψάχνουμε στο Διαδίκτυο και να στέλνουμε email.

Αγωνιούμε πέρα από τις όποιες ηθικές επιπτώσεις για το αν θα ελέγχεται η τεχνητή νοημοσύνη από δημοσιογράφους, για την ποιότητα των κειμένων. Ακούσαμε νωρίτερα για τους κινδύνους παραπληροφόρησης. Φυσικά, αν και πόσο θα μειωθούν οι θέσεις εργασίας από τους ρομποτικούς reporter, που ήδη χρησιμοποιούνται από μεγάλους οργανισμούς.

Αν θα φέρει περαιτέρω μείωση της εμπιστοσύνης του κοινού. Αν θα αυξήσει τις ανισότητες μεταξύ των μεγαλύτερων και των μικρότερων μέσων μαζικής ενημέρωσης. Πόσο δύσκολη θα είναι η προσαρμογή. Τελικά, μιλάμε για πρόκληση ή για απειλή; Σε αυτά τα ζητήματα θα μας απαντήσουν οι προσκεκλημένοι μας, εκλεκτοί προσκεκλημένοι, στη συζήτηση που έχουμε τώρα για την επόμενη ώρα: Τεχνητή Νοημοσύνη Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης και Παραγωγή Περιεχομένου.

Και να ξεκινήσουμε με τον κύριο Ανδρέα Βέγλη, καθηγητή του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, ο οποίος θα μας μιλήσει για την Τεχνητή Νοημοσύνη, Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης, προοπτικές και προβλήματα. Θα μας μιλήσει εξ αποστάσεως. Καλημέρα, κύριε Βέγλη.

Ανδρέας Βέγλης - Καθηγητής του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης: Τεχνητή Νοημοσύνη και ΜΜΕ – προοπτικές και προβλήματα

Να ευχαριστήσω αρχικά την ΠΟΕΣΥ για την πρόσκληση για τη συμμετοχή μου σε αυτή την πολύ ενδιαφέρουσα συζήτηση, η οποία γίνεται σε ένα πολύ επίκαιρο θέμα όπως είναι η τεχνητή νοημοσύνη και πώς αυτό θα επηρεάσει, όπως καταλαβαίνετε, το βλέπετε ήδη, τη λειτουργία των ΜΜΕ σε διάφορα επίπεδα. Λοιπόν, τα ΜΜΕ και η τεχνολογία ήταν ανέκαθεν στενά συσχετισμένα.

Από το έντυπο μεταβήκαμε στο ραδιόφωνο, μεταβήκαμε στη συνέχεια στην τηλεόραση και στη συνέχεια ήρθε το

Διαδίκτυο και οι υπηρεσίες του Διαδικτύου, το World Wide Web, το email. Και αργότερα ήρθαν και τα κοινωνικά μέσα, τα οποία άλλαξαν τελείως τον τρόπο με τον οποίο τα ΜΜΕ εργάζονται για να παραγάγουν το περιεχόμενο, αλλά και διαμοιράζουν και καταναλώνεται το ίδιο το περιεχόμενο από τον κόσμο, από το ακροατήριο. Φυσικά, τον τελευταίο ένα χρόνο, θα έλεγα, έχουμε κατακλειστεί από ειδήσεις σχετικά με το ChatGPT.

Όλοι έχουν ακούσει γι' αυτό, αρκετοί το έχουν χρησιμοποιήσει, αλλά τι ακριβώς κάνει και πώς το κάνει, είναι κάποιες ερωτήσεις τις οποίες όλοι έχουμε σκεφτεί, μας απασχολούν. Και φυσικά, ιδιαίτερα, τους δημοσιογράφους και τα ΜΜΕ, καθώς, όπως μπορούμε να αντιληφθούμε, θα επηρεάσει σε σημαντικό βαθμό την εργασία τους και το παραγόμενο περιεχόμενο.

Και δεν είναι μόνο το ChatGPT, όπως μπορείτε να δείτε. Υπάρχουν και άλλες ονομασίες οι οποίες έχουν εμφανιστεί. Έχουμε κατακλυστεί από LLMs, Large Language Models, όπως ονομάζονται, τα οποία εμφανίζονται με διάφορες ονομασίες και τα οποία κάνουν διαφορετικά πολλές φορές πράγματα.

Γιατί δεν είναι μόνον η αυτόματη παραγωγή περιεχομένου, οι ερωτοαπαντήσεις που μπορούμε να έχουμε μέσα όταν μιλάμε με το ChatGPT, αλλά είναι ακόμη και η παραγωγή εικόνων, τεχνητών εικόνων, για τις οποίες αρκεί μόνο να δώσουμε μια πολύ σύντομη περιγραφή. Όπως για παράδειγμα εδώ, που λέμε κινηματογραφική φωτογραφία ενός σκύλου στο Διαδίκτυο που επεξεργάζεται τη Wikipedia και μας δημιουργεί αυτή την πολύ υψηλής ανάλυσης κιόλας εικόνα.

Ή, για παράδειγμα, την περίπτωση που ζητάμε να μας δημιουργήσουν ένα βίντεο με τα Golden Retriever με κουστούμι που κάθεται σε έδρα και εκφωνεί ομιλία στους ανταποκριτές του Λευκού Οίκου. Όλα αυτά, όπως καταλαβαίνετε, δημιουργούν νέα κατάσταση, κατάσταση την οποία δεν ξέρουμε πολλές φορές πώς να αντιμετωπίσουμε.

Και μη νομίζετε ότι μόνον τα ΜΜΕ βλέπουν αλλαγές στον τρόπο, στο μοντέλο λειτουργίας τους. Και στην Ανώτατη Εκπαίδευση, ας πούμε, υπάρχουν παρόμοια προβλήματα. Να αναφέρω προφανώς κάτι που όλοι το καταλαβαίνετε, την αυτόματη παραγωγή εργασιών με τη βοήθεια του ChatGPT.

Παρόλο που αναφέρθηκαν οι προηγούμενοι ομιλητές αναλυτικά, θα πω πολύ σύντομα ότι η παραγωγική τεχνητή νοημοσύνη, το Generative AI, είναι ικανή να παράγει κείμενο, εικόνες ή άλλα μέσα, βασισμένο σε μοντέλα που μαθαίνουν τα πρότυπα και τη δομή δεδομένων εκπαίδευσης εισόδου τους και στη συνέχεια δημιουργούν νέα δεδομένα που έχουν παρόμοια χαρακτηριστικά.

Αυτό φυσικά δεν εμφανίστηκε ξαφνικά από το πουθενά. Υπήρχε μεγάλη, μακρά πορεία, η οποία μπορούμε να πούμε ότι ξεκίνησε από το 1950, όταν ο Alan Turing δημιούργησε, πρότεινε το πρώτο τεστ για το πώς μπορεί κάποιος να καταλάβει αν αυτός με τον οποίο μιλάει -παραδείγματος χάρη μέσω ενός chatbot- είναι άνθρωπος ή υπολογιστής. Και βλέπετε τα βήματα.

Το 2011 εμφανίστηκε στο iPhone η Siri. Το 2014 εμφανίστηκαν αυτοί οι έξυπνοι προσωπικοί βοηθοί, όπως η Alexa. Το GPT-3 εμφανίστηκε με την αυτοματοποιημένη συζήτηση από το 2020 στην επιστημονική κοινότητα. Αλλά το 2022 έγινε το μεγάλο μπαμ, καθότι δόθηκε αυτή η τεχνολογία στο κοινό, προς όλους. Και σε αυτό βοήθησε το γεγονός ότι το 2020 έγινε μεγάλη πρόοδος στα βαθιά νευρωνικά δίκτυα, τα οποία μαζί μας οδήγησαν σε αυτά τα Large Language Models.

Και βλέπουμε αυτόν τον καταιγισμό από τέτοια μοντέλα, τα οποία έχουν κυκλοφορήσει πλέον. Και το επόμενο βήμα, όπως καταλαβαίνετε, είναι αυτά τα Large Language Models να προσαρμοστούν στις ανάγκες του καθενός, κάποιας συγκεκριμένης βιομηχανίας ή συγκεκριμένα σε κάποιον σε προσωπικό επίπεδο.

Άρα, ζούμε στην εποχή που η παραγωγική τεχνητή νοημοσύνη είναι πάρα πολύ δημοφιλής. Και προφανώς, όπως καταλαβαίνετε, επηρεάζει σε μεγάλο βαθμό πάρα πολλές βιομηχανίες, και τη βιομηχανία των ΜΜΕ. Ταυτόχρονα, όμως, να πω, ότι ακόμη δεν έχουμε καν καταλάβει πώς μπορούμε να χρησιμοποιήσουμε αυτή τη νέα τεχνολογία η οποία έχει εμφανιστεί. Σιγά-σιγά αυτό θα γίνει. Ακόμη βρισκόμαστε στα πρώτα στάδια.

Παρά το γεγονός ότι -όπως θα δούμε με συγκεκριμένα παραδείγματα- ορισμένα ΜΜΕ έχουν αρχίσει εδώ και καιρό να τα χρησιμοποιούν και βρίσκονται αρκετά πιο μπροστά σε σχέση, παραδείγματος χάρη, με τα ΜΜΕ της Ελλάδος. Ταυτόχρονα, θα

λέγαμε ότι υπάρχουν και πολλές ανησυχίες σχετικά με την πιθανή κατάχρηση της παραγωγικής τεχνητής νοημοσύνης.

Όπως, για παράδειγμα, στην περίπτωση των MME στη δημιουργία ψευδών ειδήσεων ή deepfakes βίντεο, τα οποία δεν θα μπορούμε να καταλάβουμε ότι δεν είναι ψεύτικα. Καθώς δεν θα μπορούμε με κανένα τεχνολογικό εργαλείο να ανιχνεύσουμε ότι έχει γίνει, ας το πούμε παρεμβολή, έχει γίνει διόρθωση του βίντεο.

Όπως μπορούσαμε να καταλάβουμε ως τώρα με τα βίντεο τα οποία κυκλοφορούσαν, τα ψεύτικα βίντεο τα οποία κυκλοφορούσαν στο παρελθόν. Να δώσω μερικά παραδείγματα για το πώς χρησιμοποιείται εδώ και καιρό η τεχνητή νοημοσύνη από τα MME. Η Washington Post χρησιμοποίησε εξόρυξη δεδομένων για να δημιουργήσει φύλλα συμβουλών κατά τη διάρκεια των αμερικανικών εκλογών το 2020.

Η εταιρεία Gannett, η οποία έχει πάνω από 230 αίθουσες ειδήσεων, χρησιμοποιεί αυτοματοποιημένη παραγωγή περιεχομένου για τη δημιουργία τοπικού περιεχομένου, που είναι και πιο δύσκολο να βρει δημοσιογράφους, να απασχολήσει δημοσιογράφους για να το παραγάγουν.

Τεχνικές, όπως οι δοκιμές τίτλων, οι οποίες αξιοποιούν την τεχνητή μάθηση, στην οποία βασίζεται και το ChatGPT, βοηθάνε στον προσδιορισμό του τίτλου με τις καλύτερες επιδόσεις από ένα σύνολο τίτλου, που έχουν αποδειχθεί αποτελεσματικές στη βελτίωση των ποσοστών για τους εκδότες, που είναι πολύ βασικό στο να παίρνουν διαφήμιση. Και το τελευταίο που ήθελα να αναφέρω, η New York Times χρησιμοποιεί ένα σύστημα Smart Paywall, όπου βελτιστοποιεί τη μετατροπή των περιστασιακών συνδρομητών σε συνδρομητές που πληρώνουν.

Και μπορείτε να δείτε και στο διπλανό γράφημα, πώς αυτό το αυτοματοποιημένο σύστημα, ουσιαστικά αλληλεπιδρά με το κοινό, ειδικά με το κοινό το οποίο ήδη είναι εγγεγραμμένο, αλλά δεν έχει μια συνδρομή. Και το παρακινεί με διάφορους τρόπους να πάρει συνδρομή βλέποντας πάντοτε και το υλικό το οποίο αυτό έχει καταναλώσει. Άρα, μπορούμε να πούμε ότι η ΑΙ στο χώρο των MME αυτή τη στιγμή μπορεί να χρησιμοποιείται σε δύο επίπεδα.

Στο στάδιο της συλλογής ειδήσεων, μάλλον της συλλογής στοιχείων και στο στάδιο της παραγωγής ειδήσεων. Στο στάδιο

της συλλογής ειδήσεων μπορεί να βρει και να διερευνήσει δυνητικά αξιόλογες ειδήσεις, με τις οποίες μπορεί να απασχοληθεί ο δημοσιογράφος.

Μπορεί να αποκαλύψει περιεχόμενο τόσο από δομημένα αρχεία, δηλαδή αρχεία τα οποία έχουν συγκεκριμένη δομή, που είναι εύκολα να τα αντιληφθούμε, όσο και από αδόμητα σύνολα, να χρησιμοποιήσει αφαιρετική σύνοψη αδόμητων κειμένων, ιδίως πολύπλοκων και βαρύτατων σε ορολογία εγγράφων.

Αυτό βοηθάει τους δημοσιογράφους στην ταχύτερη ανακάλυψη και αξιολόγηση πληροφοριών, που αξίζουν ειδησεογραφικό ενδιαφέρον. Μπορεί να χρησιμοποιηθεί για την υποβολή ερωτημάτων και καταιγισμό ιδεών με αλληλεπιδράσεις τύπου chatbot, επιτρέποντας στους δημοσιογράφους να θέτουν συγκεκριμένες ερωτήσεις σχετικά με ένα έγγραφο. Ουσιαστικά, αυτό το έγγραφο θα έχει δοθεί.

Αυτό ήδη συμβαίνει στο ChatGPT ή σε οποιαδήποτε άλλη τέτοιου τύπου εφαρμογή. Και να ζητούν διευκρινίσεις και εισαγωγικά ή και αντεπιχειρήματα, τα οποία μπορούν να χρησιμοποιήσουν όταν θα φτιάξουν μια είδηση που θα βασίζεται σε αυτά. Στον τομέα της παραγωγής των ειδήσεων, αυτή η τεχνολογία μπορεί να χρησιμοποιηθεί για επαναληπτικές διαδικασίες συγγραφής και επεξεργασίας, καθώς και στη δημιουργία υλικού για διαφήμιση και διανομή.

Μπορεί να υποστηρίξει αυτοματοποιημένα τη συγγραφή τόσο για δομημένα όσο και για μη δομημένα δεδομένα, συμπεριλαμβανομένης της δημιουργίας περιεχομένου στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης. Για παράδειγμα, γράφω ένα άρθρο, δεν χρειάζεται εγώ να κάτσω να γράψω και το tweet, για το X. Μπορεί να το κάνει αυτόματα ένα σύστημα και εγώ απλώς να έχω την εποπτεία.

Μπορεί να ξεκινήσει τη διαδικασία συγγραφής ενός δημοσιογραφικού εγγράφου, συνοψίζοντας μη δομημένα έγγραφα. Μπορεί να διαμορφώσει προτροπές για τον καθορισμό των επιθυμητών χαρακτηριστικών μιας περίληψης. Μπορεί να προτείνει επαναληπτικές επεξεργασίες για κείμενα τα οποία έχουν παραχθεί από άνθρωπο, προτείνοντας βελτιώσεις στην ευχέρεια, τη συνοχή ή και σύμφωνα με συγκεκριμένες οδηγίες, οι οποίες του έχουν δοθεί.

Προφανώς κανένας δεν λέει ότι όλα είναι ρόδινα. Υπάρχουν σημαντικά προβλήματα τα οποία προκύπτουν από εφαρμογή τέτοιων τεχνολογιών. Η χρήση της τεχνητής νοημοσύνης στη δημοσιογραφία εγείρει ανησυχίες σχετικά με την ακρίβεια και τη μεροληψία.

Ενδεχομένως, θα σας έχουν αναφέρει οι προηγούμενοι ομιλητές για το θέμα των hallucinations, δηλαδή το γεγονός ότι σε πολλές καταστάσεις η τεχνητή νοημοσύνη μπορεί να παραγάγει τελείως φανταστικό περιεχόμενο. Ο σχεδιασμός συστημάτων και διεπαφών τεχνητής νοημοσύνης για τα ειδησεογραφικά μέσα απαιτεί προσεκτική εξέταση των δημοσιογραφικών αξιών και της δημοσιογραφικής δεοντολογίας.

Είναι ζωτικής σημασίας η ευθυγράμμιση των εφαρμογών ΑΙ με τις δημοσιογραφικές αξίες, διασφαλίζοντας ότι τα αποτελέσματα συνάδουν με τις αρχές της ακριβούς και αξιόπιστης πληροφόρησης. Ο Νίκος Διακόπουλος, ένας ακαδημαϊκός ο οποίος βρίσκεται στην Αμερική, ασχολείται με το θέμα της τεχνητής νοημοσύνης στα ΜΜΕ και έκανε το εξής πείραμα.

Έκανε συζήτηση με το ChatGPT-4, την πληρωμένη έκδοση του ChatGPT. Του παρουσίασε μια σειρά από εργασίες δημοσιογραφικές και το ρώτησε πού μπορεί, πιστεύει, ότι το ChatGPT μπορεί να αντικαταστήσει τον άνθρωπο και σε ποιο βαθμό. Τα πράσινα είναι αυτά τα οποία το ChatGPT πιστεύει ότι μπορεί να αντικαταστήσει σε σημαντικό βαθμό αυτή τη στιγμή τους δημοσιογράφους.

Και όπως θα δείτε, είναι πολύ λίγα και πολύ μέσα σε εισαγωγικά χαμηλής πιθανότητας να συμβεί κάτι λάθος. Τα κίτρινα και τα πορτοκαλί είναι αυτά τα οποία πιστεύει ότι μπορεί σε κάποιο βαθμό να βοηθήσει. Και τα κόκκινα είναι αυτά τα οποία δεν πιστεύει το ChatGPT αυτή τη στιγμή, ότι σε καμία περίπτωση μπορεί αυτή τη στιγμή να υποβοηθήσει και να αυτοματοποιήσει τη διαδικασία.

Βλέπετε, λοιπόν, ότι ακόμη και η ίδια η τεχνολογία, αν μπορούμε να το πούμε αυτό, ήταν ένα ενδιαφέρον πείραμα και σκέφτηκα να το αναφέρω, ρωτήθηκε και δείχνει το ποσοστό που μπορεί αυτή τη στιγμή να αυτοματοποιήσει το δημοσιογραφικό επάγγελμα. Και τώρα τι γίνεται; Τι κάνουμε από εδώ και πέρα; Όπως σας είπα, αυτή η διαδικασία είναι εξελισσόμενη.

Δεν είναι κάτι στο οποίο βρισκόμαστε ακόμη στην αρχή. Δεν γνωρίζουμε ακόμη τι μπορούμε να κάνουμε με αυτά τα μοντέλα και δεν ξέρουμε καν πώς θα εξελιχθούν από εδώ και πέρα. Αυτό όμως που μπορούμε να καταλάβουμε είναι ότι πρέπει να σχεδιάσουμε εργαλεία με την τεχνητή νοημοσύνη, όπου οι άνθρωποι που χρησιμοποιούν τα εργαλεία παραμένουν στον έλεγχο των συνολικών εργασιών.

Η τεχνητή νοημοσύνη μπορεί να αυτοματοποιήσει επιμέρους εργασίες με υψηλό βαθμό διαθεσιμότητας και αξιοπιστίας. Άρα, πρέπει να χρησιμοποιούμε τις ανθρώπινες ικανότητες, δηλαδή ο άνθρωπος να έχει τον έλεγχο, την εποπτεία και να υποβοηθείται από τις δυνατότητες της τεχνητής νοημοσύνης.

Ενδεχομένως, ορισμένες εργασίες πρέπει να χρειαστεί να επανασχεδιαστούν, να γίνει δηλαδή ένας επαναπροσδιορισμός της διαδικασίας παραγωγής ειδήσεων. Επίσης, πρέπει να σχεδιάσουμε εξειδικευμένες διεπαφές, δηλαδή τον τρόπο επικοινωνίας με αυτή τη τεχνολογία, ώστε οι άνθρωποι να μπορούν να διατηρήσουν την αυτονομία και τον έλεγχο. Ο σχεδιασμός των τεχνολογιών τεχνητής νοημοσύνης, που ενσωματώνουν τις αξίες των ειδήσεων, πρέπει να είναι αναγκαιότητα, έτσι ώστε τα αποτελέσματα αυτών των συστημάτων να είναι αξιόπιστα σε σχέση με τις ανάγκες της σύνταξης και να τηρούνται οι ηθικές δεσμεύσεις του επαγγέλματος.

Και τέλος, είναι σημαντικό τα ΜΜΕ να διατηρήσουν σημαντική, έστω κάποια ανεξαρτησία από τις μεγάλες εταιρείες τεχνολογίας. Σας ευχαριστώ για την προσοχή σας.

Εν συνεχεία, ο κύριος Βέγγλης δέχθηκε από το ακροατήριο την ερώτηση «Πιστεύετε ότι η τεχνητή νοημοσύνη μπορεί να χρησιμοποιηθεί στο μέλλον για αναπαραστάσεις και ιστορικών γεγονότων, που αυτή τη στιγμή δεν υπάρχουν ή δύσκολα μπορούμε να έχουμε πληροφορίες; Π.χ., για κάτι που έγινε τον 10ο αι. και δεν υπήρχε ούτε φωτογραφία, ούτε βίντεο, ούτε ηχητικό. Πιστεύετε ότι με την τεχνητή νοημοσύνη στο μέλλον μπορούμε να αναπαραστήσουμε βίντεο για να αναπαραστήσουμε τέτοιες στιγμές; Υπάρχουν ήδη εφαρμογές που είναι λιγότερο διαδομένες, όπου τους δίνουμε μια περιγραφή και δημιουργούν βίντεο. Τώρα, το πόσο πειστικό, κατάλληλο θα είναι το βίντεο,

αυτό δεν μπορώ να σας το απαντήσω. Εξαρτάται προφανώς από το μοντέλο και από τον τρόπο περιγραφής.

Πιστεύω ότι όλα αυτά τα συστήματα σε κάποιο βαθμό βάζουν και δικά τους στοιχεία. Αυτό είναι κάτι το οποίο πρέπει να προσεχθεί. Αλλά σε κάθε περίπτωση βρισκόμαστε ακόμη στην αρχή αυτής της τεχνολογίας και έχουμε πολλά να δούμε και να τελειοποιηθεί στο άμεσο μέλλον.

Ακολουθώντας, ερωτήθη αν μπορεί η τεχνητή νοημοσύνη σε μερικές δεκαετίες από τώρα να κάνει δικά της σίριαλ, δικές της ταινίες, δικά της ντοκιμαντέρ. Όπως ανέφεραν και οι προηγούμενοι ομιλητές, ιδίως ο κύριος Πήτας που σας ανέλυσε το θέμα της τεχνητής νοημοσύνης, η τεχνητή νοημοσύνη και ειδικά αυτά τα μοντέλα που μιλάμε τώρα, είναι ουσιαστικά στατιστικά μοντέλα, τα οποία διαβάζουν μεγάλο όγκο δεδομένων που υπάρχουν ήδη και με βάση αυτά μαθαίνουν και προσπαθούν να ανταποκριθούν στις δικές μας ανάγκες.

Άρα, το πόσο στο μέλλον μπορεί να γίνει κάτι τέτοιο, δεν μπορώ να σας το πω. Αυτό πάντως που λέτε για τα σίριαλ, πιστεύω ότι σε κάποιο βαθμό θα αρχίσει να γίνεται σχετικά σίγουρα, ειδικά σε *animated series*, τα οποία μπορούν να τους δίνουν μια περιγραφή της υπόθεσης και ενδεχομένως κάποιες λεπτομέρειες και αυτές να παράγουν κάποιο περιεχόμενο.

Κατόπιν, ερωτήθη: Υπάρχουν και άλλα site όπου βάζεις ένα βίντεο και μετά μεταγλωττίζεις σε όποια γλώσσα θέλεις. Είτε σε ελληνικά είτε ακόμη και σε λιγότερο γνωστές, π.χ. ας πούμε στα σερβικά ή στα λιτανικά. Πιστεύετε ότι αυτό μπορεί να συμβεί και στην τηλεόραση, ας πούμε οι εταιρείες, τα κανάλια, αντί να στείλουν μεταγλωττιστές να τα μεταγλωττίζουν, να στείλουν σε αυτά τα site να μεταγλωττίζουν ταινίες και εκπομπές άλλων χωρών, άλλων γλωσσών;»

Γιάννης Βοϊτσιδης:

Ωραία, ευχαριστούμε τον κύριο Βέγλη. Θα συνεχίσουμε με την κυρία Γιώτα Αντωνοπούλου, καθηγήτρια Πανεπιστημίου Πελοποννήσου. Θα μας μιλήσει για την Τεχνητή Νοημοσύνη στη Δημοσιογραφία, χαρτογραφώντας τις νέες προκλήσεις.

**Γιώτα Αντωνοπούλου - Καθηγήτρια Πανεπιστημίου
Πελοποννήσου: Τεχνητή νοημοσύνη και δημοσιογραφία:
χαρτογραφώντας τις νέες προκλήσεις**

Ευχαριστώ. Στην ιδιότητα την ακαδημαϊκή, να προσθέσω σε παρακαλώ πολύ και τη δημοσιογραφική ιδιότητα, για την οποία είμαι ιδιαιτέρως υπερήφανη. Υπηρέτησα τη δημοσιογραφία για πάρα πολλά χρόνια και μάλιστα θεωρώ και ευτύχημα για τη συμμετοχή μου στη σημερινή συζήτηση το γεγονός ότι μπήκα στη δημοσιογραφία, την εποχή την οποία περιέγραψες, Γιάννη, την εποχή του telex. Λοιπόν, μιλούμε για τα τέλη της δεκαετίας του '80. Τότε μπήκα εγώ, τέλος της δεκαετίας του '80, αρχές της δεκαετίας του '90.

Τότε ακόμη βεβαίως παράγαμε πρωτογενές ρεπορτάζ, κάναμε επιτόπιο ρεπορτάζ. Στις αίθουσες σύνταξης υπήρχαν τα ραδιόφωνα με τα οποία ακούγαμε εν πάση περιπτώσει το τι συμβαίνει στον κόσμο και δεχόμασταν από τα ειδησεογραφικά πρακτορεία ενημέρωση με το περίφημο τέλεξ.

Και έπειτα ήρθε το Ίντερνετ. Και όσοι από εμάς έχουμε περάσει από αυτή την περίοδο, την περίοδο δηλαδή κατά την οποία δουλεύαμε χωρίς το Ίντερνετ, αν μη τι άλλο δεν φοβόμαστε τις τεχνολογικές επαναστάσεις. Αν μη τι άλλο γνωρίζουμε ότι η τεχνολογία είναι εργαλείο στα χέρια μας και δεν είμαστε εμείς εργαλεία της τεχνολογίας, ούτε και μπορεί να μας υποκαταστήσει η τεχνολογία.

Ο διάλογος τον οποίο έχει ανοίξει σήμερα η ΠΟΕΣΥ είναι ένας εξαιρετικά ενδιαφέρον διάλογος, τόσο διότι βεβαίως άπτεται ενός θέματος το οποίο μας ενδιαφέρει όλους. Είναι και στο επίκεντρο του παγκόσμιου διεθνούς διαλόγου αυτή τη στιγμή. Αλλά και διότι, αγαπητέ πρόεδρε και αγαπητοί συνάδελφοι, μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου της ΠΟΕΣΥ, δομήσατε με τέτοιο τρόπο αυτή την ημερίδα, ώστε να υπάρχει μια ολιστική προσέγγιση του θέματος.

Αυτή η ολιστική προσέγγιση προσομοιάζει προς τον διεθνή διάλογο, όπως αυτός διεξάγεται μέσα από διάφορα επίπεδα και από διαφορετικές οπτικές. Και μην φανταστούμε ότι σε αυτό το διάλογο πάντα συμφωνούμε. Είναι ένας διάλογος, ο οποίος όπως και όλοι οι διάλογοι οι οποίοι αφορούν τα κοινωνικά πράγματα και η τεχνολογία, οι αλλαγές, οι μεγάλες επαναστάσεις στην

τεχνολογία αφορούν τα κοινωνικά πράγματα. Πορεύεται κι αυτός μέσα από θέσεις και αντιθέσεις.

Μέσα από απόψεις, οι οποίες αμφισβητούνται. Και με αυτόν τον τρόπο προάγεται ο δημόσιος διάλογος και βεβαίως και ο επιστημονικός διάλογος. Άρα λοιπόν μην περιμένουμε ότι στο πλαίσιο και της σημερινής ημερίδας όλοι θα συμφωνήσουμε μεταξύ μας. Η δημιουργικότητα του διάλογου έγκειται στο ότι θα εκφραστούν διαφορετικές απόψεις. Αλλά βεβαίως δεν έχω καμία απολύτως διαφωνία, σπεύδω να το ξεκαθαρίσω αυτό, με τα όσα είπε ο κύριος Βέγλης, είναι ακριβώς όπως τα παρουσίασε.

Κάνοντας χρήση και της δημοσιογραφικής ιδιότητας, έρχομαι να απαντήσω από την πλευρά μου στο μείζον ερώτημα το οποίο μας απασχολεί ως δημοσιογράφους. Τελικώς η τεχνητή νοημοσύνη αποτελεί για μας ένα εργαλείο ή αποτελεί έναν κίνδυνο; Ή έρχεται τελικώς να μας καταργήσει; Ή έρχεται τελικώς να καταργήσει μορφές της δημοσιογραφίας;

Τι συμβαίνει σε σχέση με όλα αυτά; Όπως είπα, βρισκόμαστε, διανύουμε την εποχή που δουλεύουμε με έξυπνα λογισμικά και επίσης την εποχή στην οποία υπάρχει βεβαίως το ChatGPT. Όμως πάντοτε, όταν καλούμε να απαντήσω σε ένα τέτοιο ερώτημα, συνηθίζω εισαγωγικά να δείχνω αυτή την κάρτα.

Τι δείχνει αυτή η κάρτα; Δείχνει το εξής, ότι σήμερα που μιλάμε και ενώ έχουν γίνει συζητήσεις επί συζητήσεων, έχουμε χαλάσει άπειρο μελάνι και άπειρες ώρες πάνω στους υπολογιστές μας προσπαθώντας να εξηγήσουμε πώς το ίντερνετ έρχεται και έχει καταργήσει τις εφημερίδες, ήρθε και κατήργησε τις εφημερίδες. Τα στοιχεία αυτά μας αποδεικνύουν ότι αυτό δεν συνέβη ποτέ.

Αυτή τη στιγμή που μιλάμε στην Ιαπωνία -και δεν θα πει κανείς ότι οι Ιάπωνες είναι πίσω από μας στην τεχνολογία και στο Ίντερνετ- το 92% των Ιαπώνων διαβάζει εφημερίδα. Δεν λέω αγοράζει, λέω διαβάζει. Άλλο πράγμα οι πωλήσεις, άλλο πράγμα η αναγνωσιμότητα. Και επίσης δεν λέω ότι το διαβάζει σε ημερήσια βάση. Αλλά αν ρωτήσεις έναν Ιάπωνα τι εφημερίδα διαβάζει, θα σου πει διαβάζω την τάδε εφημερίδα. Δεν θα σου πει, ξέρεις δεν διαβάζω εφημερίδες.

Άρα, ποιο είναι το θέμα; Το θέμα είναι το εξής, πώς χρησιμοποιείς τις τεχνολογίες. Δεν φταίει το ίντερνετ για την

δημοσιογραφία του copy-paste. Η δημοσιογραφία του copy-paste είναι επιλογή. Η δημοσιογραφία της άκριτης παραγωγής ειδήσεων, που οδηγεί βεβαίως σε διασπορά ψευδών ειδήσεων, είναι επίσης επιλογή. Είναι ο τρόπος με τον οποίο δουλέψαμε πάνω σε όλα αυτά.

Πάμε τώρα να μπούμε στο κυρίως θέμα μας, στον τρόπο με τον οποίο η τεχνητή νοημοσύνη και τα συστήματα της τεχνητής νοημοσύνης έρχονται να λειτουργήσουν στο επίπεδο της δημοσιογραφίας. Καταρχήν, από τον Ιούλιο του 2020, η Microsoft στην σελίδα της MSN αντικατέστησε δημοσιογράφους οι οποίοι ασχολούνταν με την παραγωγή τίτλων, με την επιλογή τίτλων, την παραγωγή τίτλων, με την επιλογή φωτογραφιών κ.λπ. με τεχνητή νοημοσύνη.

Μπορεί να το κάνει αυτό η τεχνητή νοημοσύνη; Ναι, μπορεί αναμφιβόλως. Αλλά, ας κρατήσουμε αυτό το αλλά, το οποίο θα το απαντήσουμε πολύ γρήγορα. Αναφέρθηκε και ο πρόεδρος στην εισαγωγή του στην ρομποτική δημοσιογραφία, αναφέρθηκε και ο κύριος Βέγλης, χρησιμοποιείται πλέον ευρύτατα. Το πρώτο και μάλιστα χρησιμοποιείται πλέον και στα διεθνή events.

Δηλαδή, στους Ολυμπιακούς Αγώνες χρησιμοποιείται. Πρωτοχρησιμοποιήθηκε στους Ολυμπιακούς του Ρίο, όπου ένας αλγόριθμος, ο HelioGRAF, ήταν συνδεδεμένος με τον στατιστικό πίνακα. Έπαιρνε κατευθείαν πληροφορίες και με αυτόν τον τρόπο δημιουργούσε κείμενα, τα οποία ανέβαζε ταχύτατα μέσα σε 45 δευτερόλεπτα. Και αυτή τη στιγμή που μιλάμε, βεβαίως χρησιμοποιείται από μεγάλα διεθνή μέσα.

Χρησιμοποιείται η αλγοριθμική δημοσιογραφία η λεγόμενη, η ρομποτική δημοσιογραφία, όπως αλλιώς χαρακτηρίζεται. Στα όσα μέσα ανέφερε ο κύριος Βέγλης, αλλά και στα όσα προαναφέρθηκαν στο πρώτο σκέλος των συζητήσεων, θα προσθέσω και τα ειδησεογραφικά πρακτορεία, τα μεγάλα.

Και το Bloomberg χρησιμοποιεί τεχνητή νοημοσύνη στην παραγωγή ειδήσεων και το Associated Press χρησιμοποιεί τεχνητή νοημοσύνη στην παραγωγή ειδήσεων. Μπορεί η τεχνητή νοημοσύνη να κάνει αυτή τη δουλειά; Αναμφιβόλως ναι, αλλά. Δεύτερο αλλά. Και πάμε σε αυτό που ρωτήσατε αγαπητέ κύριε, που είχατε μια απορία σχετικά με τους μεταγραφείς.

Λοιπόν, ναι πράγματι ο τρόπος με τον οποίο πλέον δουλεύουν τα συστήματα των μεταγραφών, πλησιάζει πολύ στις

ανθρώπινες δεξιότητες. Αλλά -τρίτο αλλά- δεν μπορούν να τις φτάσουν τις ανθρώπινες δεξιότητες. Ακόμα μπερδεύονται παραδείγματος χάρη από τις διαφορετικές διαλέκτους. Το είπε προηγουμένως και ο κύριος Βέγλης αυτό. Ακόμα μπερδεύονται από τους θορύβους στο περιβάλλον. Ακόμα μπερδεύονται από μια σειρά πραγμάτων.

Και τελικώς, τι λείπει από όλα αυτά; Λείπει η νοημοσύνη, αγαπητοί και αγαπητές. Διότι μπορεί να χρησιμοποιούμε τον όρο τεχνητή νοημοσύνη, ένας όρος ο οποίος ακούγεται, πομπωδώς αποδίδεται, ξενόφερτος όρος βέβαια, αλλά δεν ομιλούμε περί νοημοσύνης.

Νοημοσύνη σημαίνει γνωστικές λειτουργίες. Νοημοσύνη σημαίνει γνωστικές ενέργειες. Δεν έχουν τέτοιες λειτουργίες τα μηχανήματα. Δεν έχει τέτοιες λειτουργίες αυτό το οποίο αποκαλείται σήμερα τεχνητή νοημοσύνη. Τα μηχανήματα της τεχνητής νοημοσύνης, οι συσκευές αυτά τα έξυπνα λογισμικά, όλα αυτά, το ChatGPT, όλα αυτά δεν έχουν τη δυνατότητα να μάθουν.

Δεν μαθαίνουν, αποθηκεύουν δεδομένα. Επεξεργάζονται δεδομένα, συνθέτουν δεδομένα αλλά δεν έχουν διαδικασίες μάθησης, δεν έχουν νοητικές λειτουργίες. Κατά τούτο, τουλάχιστον στην εποχή που συζητάμε, δεν έχουν και αυτονομία. Χρειάζεται η παρέμβαση του ανθρώπινου παράγοντα προκειμένου αυτά να μπορέσουν να λειτουργήσουν. Όπως βλέπετε και στον πίνακα αυτό -δεν θα σταθώ ιδιαιτέρως για να μην μακρυγορήσω- η ανθρώπινη νοημοσύνη έχει πολλές εκφάνσεις.

Ήδη, από τη δεκαετία του '50 οι ψυχολόγοι μιλούσαν για τα διαφορετικά είδη νοημοσύνης τα οποία υφίστανται. Μιλούν για τη νοημοσύνη τη γλωσσική, την οποία αναπτύσσουμε κυρίως όσοι ασχολούμαστε με το κείμενο, οι δημοσιογράφοι, οι συγγραφείς, οι ποιητές και ούτω καθεξής.

Για τη λογική και μαθηματική, όσοι ασχολούνται εν πάση περιπτώσει με τις θετικές επιστήμες. Για τη μουσική, για την σωματική και κιναισθητική, για την χωρική, για τη διαπροσωπική, για την ενδοπροσωπική. Και βεβαίως για δύο ακόμα μορφές νοημοσύνης, οι οποίες και ο Gardner, ο οποίος πρώτος τα διατύπωσε, διατύπωσε όλες αυτές τις προσεγγίσεις, πρόσθεσε στο τέλος την φυσιοδιφική, αυτή την ευαισθησία για

το περιβάλλον, την οποία κάποιοι άνθρωποι έχουν υπερανεπτυγμένη έναντι κάποιων άλλων. Και την υπαρξιακή βεβαίως στη διατύπωση φιλοσοφικών αντιλήψεων και θεωριών. Τι από όλα αυτά έχουν τα μηχανήματα;

Μην τρελαθούμε κιόλας. Μην δώσουμε στα μηχανήματα ιδιότητες τις οποίες δεν έχουν. Τι λείπει από όλα αυτά τα οποία είδαμε ως δυνατότητες χρήσης της τεχνητής νοημοσύνης στο επίπεδο της δημοσιογραφίας; Ποια είναι αυτά τα αλλά που ζήτησα να κρατήσουμε στην άκρη; Το γεγονός, πρώτον, ότι λείπει η πραγματική νοημοσύνη. Ότι λείπουν οι νοητικές λειτουργίες.

Ότι λείπει η δημιουργικότητα. Μάλιστα, επειδή ο κύριος Βέγλης αναφέρθηκε στον Νίκο το Διακόπουλο για τον οποίο είμαστε περήφανοι γι' αυτό που κάνει. Βλέπετε άνθρωποι προερχόμενοι και από την Ελλάδα, πραγματικά στο εξωτερικό είναι αυτοί οι οποίοι προάγουν την επιστήμη.

Ο Νίκος Διακόπουλος αυτό λέει πάντοτε. Λέει δημιουργικότητα, ρε παιδιά, δεν θα έχουν ποτέ οι μηχανές, Δεν είναι δημιουργικότητα το να συνθέτεις δεδομένα, με τα οποία σε έχουν τροφοδοτήσει. Δημιουργικότητα σημαίνει δημιουργώ μέσα από τις νοητικές μου λειτουργίες.

Κι αυτό οι μηχανές δεν το έχουν και δεν θα το έχουν ποτέ. Ενσυναίσθηση, μην υποτιμούμε την έννοια της ενσυναίσθησης. Διότι η ενσυναίσθηση είναι αυτή η οποία μας τοποθετεί σε συγκεκριμένο σημείο, από το οποίο βλέπουμε, αντιμετωπίζουμε αυτό στο οποίο αναφερόμαστε. Αυτό το οποίο αφορά το όποιο κείμενό μας, γραπτό ή προφορικό, ή διαδικτυακό ή κινούμενης εικόνας.

Είναι το σημείο, δεν είναι η θέση, μην μπερδευτούμε. Είναι όμως το σημείο από το οποίο στεκόμαστε και έχουμε οπτική γωνία. Μα με αυτή την οπτική γωνία στην οποία στεκόμαστε, απευθυνόμαστε στον αναγνώστη μας, στον τηλεθεατή μας, στον ακροατή μας, στον χρήστη μας.

Με τι απευθυνόμαστε, με ένα ξερό κείμενο; Μα ένα ξερό κείμενο δεν μπορεί να ενεργοποιήσει τις προσλαμβάνουσες του κοινού. Οι προσλαμβάνουσες του κοινού ενεργοποιούνται μέσω συγκεκριμένων διαδικασιών. Μέσω διαδικασιών νοητικών δικών μας, που τις μεταφέρουμε στο κείμενό μας. Και εν τέλει αυτό το οποίο λείπει είναι η εσωτερική δύναμη των κειμένων.

Είναι όλα αυτά τα οποία καθιστούν τα κείμενα ελκυστικά, διαφορετικά και μοναδικά. Και να καταλήξω, δεν θεωρώ ότι ποτέ οι μηχανές, όσο έξυπνες κι αν είναι και βεβαίως μιλάμε για έξυπνες μηχανές και βεβαίως θα πούμε ότι και τα σύγχρονα έξυπνα λογισμικά, πλέον τροφοδοτούνται ορισμένα από αυτά και με μηχανική μάθηση, δηλαδή όσο χρησιμοποιούνται τόσο εξυπνότερα γίνονται.

Αλλά, σε τελική ανάλυση, τα μέσα μαζικής ενημέρωσης ήταν, είναι και θα είναι οι άνθρωποί τους. Και η απόδοση των ανθρώπων, των εργαζομένων δηλαδή, των δημοσιογράφων στα μέσα μαζικής ενημέρωσης θα ορίζεται και αυτή μέσα από την ίδια εξίσωση, με την οποία ορίζεται η απόδοση και σε κάθε εργασιακό περιβάλλον.

Τι είναι; Είναι ένα γινόμενο των ατομικών χαρακτηριστικών, δηλαδή των γνώσεων και των δεξιοτήτων που έχει ο καθένας μας επί την εργασιακή προσπάθεια, δηλαδή την διάθεση την οποία έχει να προσφέρει αυτές τις γνώσεις και τις δεξιότητές του στην εργασία του.

Και να βελτιώσει και περαιτέρω τις γνώσεις και τις δεξιότητές του, προκειμένου να έχει μεγαλύτερο αποτέλεσμα στην εργασία του επί την οργανωσιακή υποστήριξη, δηλαδή το ίδιο το επαγγελματικό του περιβάλλον, τι δυνατότητες του προσφέρει. Και βλέπετε ότι σε αυτή την εξίσωση μόνο η μία παράμετρος έχει να κάνει με τις τεχνολογίες. Οι άλλες δύο παράμετροι έχουν να κάνουν αποκλειστικά με τον παράγοντα άνθρωπο.

Άρα, λοιπόν, όλες και ούσες εργαζόμενοι και εργαζόμενες μέσα σε ένα περιβάλλον, το οποίο απαιτεί πνευματική εργασία, νοητική εργασία, πραγματικά δεν θα πρέπει να καταληφθούμε από οποιοδήποτε φόβο μπροστά στις νέες τεχνολογίες. Βεβαίως, οι νέες τεχνολογίες έρχονται και αλλάζουν και θα αλλάξουν περαιτέρω στο μέλλον τον τρόπο λειτουργίας του επαγγέλματος.

Οπωσδήποτε θα απαιτήσουν αυξημένες δεξιότητες. Και θα αλλάξει και ο τρόπος με τον οποίο γίνεται η διαχείριση και η συνολική οργάνωση των επιχειρήσεων των μέσων μαζικής ενημέρωσης. Πλέον, μιλάμε για έναν τρόπο διαχείρισης, ο οποίος υπακούει σε αυτό το οποίο ονομάζεται management της γνώσης, knowledge management. Τι είναι αυτό το knowledge management;

Είναι ένας τρόπος διαχείρισης, ο οποίος θεωρεί τη γνώση ως ένα άυλο κεφάλαιο, το οποίο παράγει assets, παράγει δηλαδή γνωστικά στοιχεία και τελικώς παράγεται ένα γνωστικό κεφάλαιο. Τι εννοούμε όταν μιλάμε για γνώση; Η γνώση μπορεί να οριστεί μόνο μέσα από τις επιμέρους μορφές της.

Άρα θα μιλήσουμε για την ατομική γνώση, που είναι το σύνολο των ατομικών γνώσεων και δεξιοτήτων που έχει κάποιος. Για την ομαδική γνώση, την αλληλεπίδραση λοιπόν στο εργασιακό περιβάλλον. Την ενσωματωμένη γνώση, τα assets μέσα στις τεχνολογίες που χρησιμοποιεί ο οργανισμός.

Την οργανωτική γνώση, η οποία αφορά τις διαδικασίες και τους διαύλους, μέσα από τα οποία η γνώση εξαπλώνεται στον οργανισμό. Την αυξανόμενη γνώση, αυτό που λέμε συνισταμένη γνώση. Τη διαρθρωτική γνώση, τα κοινά δίκτυα, τα κοινά σημεία αναφοράς, τα αναφέρω πάρα πολύ γρήγορα. Και τελικώς και την εμπειρική γνώση, η οποία αναφέρεται εδώ ως σιωπηρή γνώση.

Βεβαίως, υπάρχουν και τα εργαλεία, δεν θα σας κουράσω με τα εργαλεία. Άλλωστε γκουγκλάροντας απλώς, θα βρείτε εκατοντάδες εργαλεία του knowledge management. Ενδεικτικά, έχω εδώ κάποια από διάφορους χώρους. Λιγάκι δύο κουβέντες για το τελευταίο, για το Guru.

Γιατί πρόκειται για εργαλεία, από αυτά τα οποία είπαμε ότι διαθέτουν μηχανική μάθηση, τροφοδοτούνται δηλαδή μηχανικά. Άρα, στο ερώτημα το αρχικό, η τεχνητή νοημοσύνη τι είναι; Είναι ένα πρόβλημα για εμάς, είναι κάτι το οποίο πρέπει να φοβόμαστε; Επ' ουδενί λόγω, το αντίθετο. Θα πρέπει να εκπαιδευτούμε πάνω στην τεχνητή νοημοσύνη, αλλά να εκπαιδευτούμε σωστά και θα πω αμέσως μετά τι εννοώ να εκπαιδευτούμε σωστά.

Καταρχήν, με τη χρήση της τεχνητής νοημοσύνης και ο δημοσιογράφος μπορεί καταρχήν και να εξοικονομήσει χρόνο, αλλά εν πάση περιπτώσει να έχει και πρόσβαση σε πολύτιμη γνώση από εξωτερικές πηγές, να συμμετέχει στη διάχυση αυτής της γνώσης μέσα στο εργασιακό περιβάλλον, στην επαναχρησιμοποίηση, στην καινοτομία, στη λήψη αποφάσεων, στη συμμετοχή στη λήψη αποφάσεων, στην ευθυγράμμιση όλου αυτού του πράγματος με την εταιρική κουλτούρα των μέσων μαζικής ενημέρωσης.

Τελικώς, με μία ευθυγράμμιση με το σύστημα αμοιβών των εργαζομένων, η ανταμοιβή είναι πάντοτε ένας πάρα πολύ κρίσιμος παράγοντας και πάρα πολύ σημαντικός παράγοντας. Και σίγουρα διανύουμε την εποχή της συνεργασίας ανθρώπου - μηχανής. Αλλά, εδώ μπαίνει το τελευταίο και μεγάλο αλλά. Υπό μία προϋπόθεση για να μη φτάσουμε σε κίνδυνο. Και η προϋπόθεση είναι η εξής: η χρήση αυτών των νέων τεχνολογιών, η χρήση της τεχνητής νοημοσύνης να υπακούει και να λαμβάνει χώρα σε ένα πεδίο γνωστικό, ηθικό και δεοντολογικό. Είπαμε προηγουμένως ότι δεν φταίει το Ίντερνετ για τη δημοσιογραφία του copy-paste. Να προσέξουμε μην έχουμε εδώ μία άλλη τέτοια εξελιγμένη μορφή. Τελικώς αγαπητοί και αγαπητές, κινδυνεύουμε από την τεχνητή νοημοσύνη; Είναι η δική μου ταπεινή απάντηση. Κινδυνεύουμε από τον κακό μας εαυτό και μόνο. Γι' αυτό και θεωρώ ότι οι συνδικαλιστικές ενώσεις πραγματικά βρίσκονται σε ένα σημείο που είναι τόσο αναγκαίες όσο ποτέ. Και πρέπει να τις ενδυναμώσουμε και, επειδή απευθυνόμαστε και σε ακροατήριο νέων συναδέλφων, πραγματικά σας καλώ κι εγώ από την πλευρά μου να ενδυναμώσετε κι εσείς τις συνδικαλιστικές μας ενώσεις.

Διότι πέραν των τεράστιων ζητημάτων που έχουν να διαχειριστούν, στην παρούσα φάση έχουν και ένα ακόμα: να συνδράμουν και να συνδράμουμε όλοι μας κι εμείς οι παλαιότεροι και εσείς βεβαίως ως όργανά μας πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια, στην εκπαίδευση της νέας γενιάς των δημοσιογράφων. Το ποτάμι δεν γυρίζει πίσω.

Οι τεχνολογίες δεν γυρίζουν πίσω. Η νέα γενιά των δημοσιογράφων θα εκπαιδευτεί πάνω στις νέες τεχνολογικές εξελίξεις. Το θέμα όμως είναι να εκπαιδευτεί μέσα σε ένα περιβάλλον γνωστικό, ηθικό και δεοντολογικό. Και θα πω ότι αν δεν το κάνουμε εμείς αυτό, δεν θα το κάνει και κανένας άλλος. Σας ευχαριστώ πολύ.

Γιάννης Βοϊτσιδης:

Ευχαριστούμε πολύ την κυρία Αντωνοπούλου, η οποία καθησύχασε τις ανησυχίες μας. Μας είπε ότι ποτέ οι μηχανές δεν θα είναι όσο έξυπνες και αν είναι, εν πάση περιπτώσει οι άνθρωποι θα είναι πάνω από τις μηχανές.

Και ότι η τεχνολογία είναι εργαλείο στα χέρια μας. Μας έστειλε και τα μηνύματά μας για όσους είμαστε και στις

συνδικαλιστικές ενώσεις, στην ομοσπονδία, για όσους έτσι μπορούμε να κάνουμε κάποια πράγματα από εδώ και πέρα. Θα περάσουμε τώρα στον κύριο Άρη Βραχάτη, επίκουρο καθηγητή του Ιωνίου Πανεπιστημίου, ο οποίος θα μας μιλήσει για την επίδραση της τεχνητής νοημοσύνης στη δημοσιογραφία, μια νέα εποχή της ενημέρωσης.

Άρης Βραχάτης - Επίκουρος καθηγητής Ιονίου Πανεπιστημίου: Η Επίδραση της Τεχνητής Νοημοσύνης στη Δημοσιογραφία: Μια νέα Εποχή της Ενημέρωσης

Καλημέρα και από μένα. Θα συμφωνήσω με την κυρία Αντωνοπούλου, παρόλο που δεν με συμφέρει γιατί κάνω χρόνια τεχνητή νοημοσύνη. Να πω και εγώ στη δική μου πλευρά, γιατί εγώ κάνω βιοπληροφορική.

Γιατί θέλω την τεχνητή νοημοσύνη; Γιατί έχω δεδομένα από ασθενείς με αλτσχάιμερ ή καρκίνο, που έχουν από έναν ιστό εκατομμύρια κύτταρα, γονίδια, φωτογραφίες από αξονικούς τομογράφους κοκ. Αυτή την πληροφορία δεν μπορεί να τη χειριστεί ένας βιολόγος, ένας γιατρός, με το μάτι του μόνος του, γιατί θέλει πάρα πολύ χρόνο. Οπότε εγώ μπορώ να το χειριστώ με εργαλεία τεχνητής νοημοσύνης. Είμαι γιατρός εγώ; Όχι. Είμαι βιολόγος; Όχι. Θα γίνω ποτέ; Όχι.

Δεν πρόκειται να τον αντικαταστήσουμε σε καμία περίπτωση. Κάτι ανάλογο είναι και στη δημοσιογραφία. Όμως, από την άλλη, δεν μπορούμε να την αγνοούμε την τεχνητή νοημοσύνη. Είναι στο προσκήνιο, πρέπει να τη σεβόμαστε και να προσαρμοζόμαστε στη νέα τάξη πραγμάτων.

Πάντως, ούτε κι εγώ θεωρώ ότι υπάρχει κίνδυνος, να το πω ότι συμφωνώ απόλυτα. Λοιπόν, εδώ βλέπετε, ας το πούμε έβαλα στο ChatGPT το 4, με το πρόγραμμα DALL·E, ότι θα δώσω μία... με έχει καλέσει ο κύριος Τριανταφύλλου σε μία εκδήλωση για τεχνητή νοημοσύνη κτλ. Και μου φτιάχνει αυτή την εικόνα. Να κάνουμε μια εισαγωγή πιο χιουμοριστική, λέω στο ChatGPT, ας υποθέσουμε ότι κάνω μια εντυπωσιακή ομιλία και το κοινό κάτω είναι πολύ χαρούμενο.

Προσαρμόστηκε και βγάζει χαρούμενους ανθρώπους και με εμένα να εξηγώ κάτι με παρρησία. Από την άλλη, λέω, ας υποθέσουμε ότι η ομιλία δεν είναι καλή και το κοινό βαριέται.

Οπότε μου παράγει πάλι μία εικόνα, αυτή είναι πρωτότυπη εικόνα, την παράγει τον DALL·E, το πρόγραμμα μέσα του GPT.

Στα ελληνικά το έγγραφο κιάλας, του λέω το κοινό βαριέται, δεν του αρέσει αυτό που λέω, δείξ' το μου σε φωτογραφία. Και σου παράγει ένα πρωτότυπο κείμενο, το οποίο είναι εντυπωσιακό, ότι αυτό είναι κάτι πρωτότυπο. Δεν υπάρχει αυτή η φωτογραφία αλλού δηλαδή, δεν το έχει πάρει online. Και pixel-pixel έχει γίνει αυτή η πρόβλεψη, τι χρώμα θα έχει κάθε pixel.

Γιατί μην ξεχνάμε ότι μια φωτογραφία είναι πολλές χιλιάδες pixel με χρώμα red, green, blue, τι διαβάθμιση αυτών των τριών χρωμάτων θα έχει. Οπότε είναι εντυπωσιακό αν το σκεφτεί κανείς. Τώρα πρακτικά, μπορεί να σκεφτεί ένας υπολογιστής; Μπορεί να έχει νοημοσύνη; Με την έννοια, αυτό που είπε η κυρία Αντωνοπούλου, δεν μπορεί να έχει νοημοσύνη.

Μπορεί όμως να προσαρμοστεί πολύ καλά με βάση τα δεδομένα που θα του δώσω. Δηλαδή, αν εγώ του δώσω, το μάθω το μηχάνημά μου να ξεχωρίζει κείμενα, τα οποία είναι με τοξικά σχόλια του δημοσιογράφου και κείμενα που δεν έχουν τοξικά σχόλια, δεν σημαίνει ότι μπορεί να αναγνωρίσει και κάτι άλλο μετά.

Έχει μάθει πολύ καλά αυτό που του δίνω εγώ. Να το πω πολύ απλά, αν μάθω εγώ σ' ένα μηχάνημα να ξεχωρίζει μπανάνα με πορτοκάλι, δεν μπορεί να ξεχωρίσει και το καρπούζι με το πεπόνι, γιατί αυτό του έχω δώσει εγώ, ΟΚ; Εδώ, πολύ πρακτικά, δεν θα μπω σε τεχνικά ούτε μαθηματικά, τίποτα.

Λίγο την ουσία, τι κάνει η τεχνητή νοημοσύνη πρακτικά, ο πυρήνας της που είναι η επιβλεπόμενη μάθηση. Σου δίνω εγώ κάποια φρούτα που σου λέω τι είναι, λαχανικά τέλος πάντων. Σου λέω ότι είναι ντομάτα, καρότο κ.λπ. Εσύ βλέπεις ότι είναι κόκκινο, πορτοκαλί, τέλος πάντων, αυτά τα δίνει ο χρήσης ή το μηχάνημα, αυτό εντάξει δεν μας αφορά τώρα. Προπονούνται από αυτά τα φρούτα και τα λαχανικά, οπότε αν έρθει ένα καινούργιο λαχανικό, ένα καινούργιο κείμενο δηλαδή σαν να λέμε.

Αν εγώ έχω εκπαιδεύσει, αν όπου ντομάτα βάλουμε σχόλια που είναι αρεστά στον τάδε, μάλλον σχόλια που είναι υβριστικά ή δεν είναι, ή τοξικά, ή δεν είναι κοκ, με ένα καινούργιο, αν δώσει ένα καινούργιο δεδομένο, θα μπορεί να μου κάνει πρόβλεψη, γιατί έχει εκπαιδευτεί σε αυτό το πράγμα.

Πώς έχει εκπαιδευτεί; Αυτό έχει μαθηματικά μέσα, αρκετή στατιστική, γραμμική άλγεβρα, numerical analysis, δεν μας αφορά τώρα. Πολύ πρακτικά, τι κάνει η τεχνητή νοημοσύνη; Η μηχανική μάθηση να πούμε ότι είναι η υποκατηγορία, η βασική της. Η ομπρέλα η μεγάλη είναι η τεχνητή νοημοσύνη, από κάτω είναι η μηχανική μάθηση, που κατά βάση είναι το αλγοριθμικό της κομμάτι.

Παραδοσιακά, εμείς τι ξέρουμε; Ότι αν σου δώσω εγώ το 2 και το 5 και σου πω κάνε πρόσθεση, θα μου πεις κάνει 7. Αυτό είναι το πάνω κομμάτι που ξέρουμε όλοι. Η τεχνητή νοημοσύνη τι σου λέει; Σου δίνω το 2 και το 5, θέλω να βγάλεις 7, πες μου τι θα κάνω. Και η τεχνητή νοημοσύνη σου βρίσκει ότι πρέπει να κάνεις πρόσθεση. Άρα, η πρόσθεση είναι η λύση στο πρόβλημά μου.

Θα θυμάστε όλοι με το σκάκι, παραδείγματος χάρη, που είχε κερδίσει τότε τον Κασπάροφ στο σκάκι το μηχανήμα. Τότε του έδινες στους κανόνες, στρατηγικές κ.λπ. και με ταχύτητα σκέψης, μάλλον κινήσεων, κέρδιζε το μηχανήμα το σκάκι. Τώρα η τεχνητή νοημοσύνη δεν κάνει αυτό, κάνει το άλλο.

Σου δίνω τα πιόνια, ποιες είναι οι κινήσεις, σου δίνω παρτίδες παιγμένες που κερδίσανε και χάσανε -και ξέρεις εσύ πότε κέρδισε και πότε έχασε- και μαθαίνεις μόνος σου σκάκι. Δηλαδή, μαθαίνεις μόνος σου, χωρίς να ξέρεις καμία στρατηγική, κανένα πλάνο, τίποτα.

Άρα, κατά βάση, αυτό είναι λίγο η βασική ιδιαιτερότητα της τεχνητής νοημοσύνης. Όσο την ταΐζεις με δεδομένα τόσο πιο αποτελεσματική θα είναι. Γιατί υπάρχει εδώ και δεκαετίες, έτσι; Απλά τώρα έχουμε πολλά δεδομένα να διαχειριστούμε. Εδώ θα συμφωνήσω με την προλαλήσασα καθηγήτρια στο τι δεν μπορεί να κάνει. Δεν μπορεί να σκεφτεί όπως ο άνθρωπος σε καμία περίπτωση. Δεν έχει ενσυναίσθηση, δεν έχει βαθιά κατανόηση σε αυτό που του δείχνεις.

Δεν σημαίνει ότι το έχει καταλάβει βαθιά και καταλαβαίνει και έχει βαθιά γνώση. Επίσης, εξειδικεύεται σε συγκεκριμένες κατηγορίες, ό,τι του δίνω εγώ δηλαδή ως δεδομένα. Άρα, σε καμία περίπτωση δεν μπορεί να γίνει ένας σούπερ άνθρωπος, ας το πούμε, η τεχνητή νοημοσύνη. Για να καταλάβετε, ένα κομμάτι τεχνητής νοημοσύνης που υπάρχει και στο GPT είναι τα

νευρωνικά δίκτυα. Είναι ο μαθηματικός τρόπος που αποτυπώνεις περίπου τη λειτουργία του εγκεφάλου.

Ο μεγαλύτερος υπολογιστής στον κόσμο δεν μπορεί να αποτυπώσει τον εγκέφαλο ούτε στο ένα χιλιοστό. Γιατί είναι τόσο πολύπλοκη η λειτουργία του εγκεφάλου, αυτό που λέμε ότι δεν έχει ενσυναίσθηση, δεν έχει συνείδηση, δεν έχει προθέσεις, δεν έχει φαντασία, δεν έχει δημιουργικότητα.

Ο εγκέφαλος είναι τόσο πολύπλοκος, είναι τόσο μεγάλες οι διεργασίες που συμβαίνουν μες στον εγκέφαλο, που λένε ότι ούτε σε εκατό χρόνια δεν θα υπάρξει υπολογιστής να μπορέσει να τον προσεγγίσει, έστω και σε ένα 60%, 50%. Μιλάμε για πολύ μεγάλη πολυπλοκότητα.

Εδώ είναι η αρχιτεκτονική του ChatGPT. Μας ενδιαφέρει; Όχι. Απλά θέλω να καταλάβουμε πόσο πολύπλοκο είναι και πόσο πολλά δεδομένα χειρίζεται. Τι άλλαξε από το '18 που υπήρχε το GPT σαν, όπως τα LLM που είπε και πριν ο καθηγητής Βέγλης; Τα δεδομένα. Βοηθάει η τεχνητή νοημοσύνη ένα νοσοκομείο αντικαρκινικό, για να βρω εγώ μια λύση στο πρόβλημα; Γιατί παλιότερα είχε 10 ασθενείς, τώρα έχει 500.

Παλιότερα, μου έδινε δεδομένα 5 κύτταρα, τώρα μου δίνει 5 εκατ. Άρα, προφανώς, είναι πολύ πιο αξιόπιστα τα μοντέλα τεχνητής νοημοσύνης. Τώρα, κάτι βασικό για να καταλάβουμε, όταν λέμε μεγάλα δεδομένα, σε τι βαθμό είναι. Εδώ βλέπετε τα δεδομένα που παράγονται κάθε χρόνο είναι 180 zb. Το zb μας φαίνεται να είναι ένα νούμερο. Τι είναι το zb, αν το απομονώσουμε;

Ένα zb είναι 10^{21} byte, δηλαδή 21 μηδενικά. Θέλετε να καταλάβουμε πόσο μεγάλο είναι αυτό το νούμερο; Όλοι οι κόκκοι της άμμου στον πλανήτη γη είναι 10^{18} . Δηλαδή, να το πούμε πρακτικά, για κάθε κόκκο της άμμου που υπάρχει στον πλανήτη, υπάρχουν 180 byte πληροφορίας δεδομένων. Τώρα, είναι στη δημοσιογραφία; Είναι στην ιατρική; Είναι στα οικονομικά;

Είναι δεδομένα σεισμολογίας; Παντού. Απλά καταλαβαίνουμε τι τεράστιο νούμερο υπάρχει. Εκεί είναι και η επιτυχία του GPT που κατάφερε πέραν του Transformers, που είναι τεχνολογία που δεν μας αφορά τώρα, είναι καθαρά μαθηματικά. Που το '19 φτιάχτηκε, που στην ουσία λύνει πιο καλά τα προβλήματα στα νευρωνικά δίκτυα. Το μεγάλο του

όφελος είναι ότι έχει πολλά δεδομένα, πολλά κείμενα να διαχειριστεί. Τώρα, παραδείγματα και μπαίνουμε κατευθείαν στη δημοσιογραφία.

Προφανώς, η τεχνητή νοημοσύνη δεν έχει φτιαχτεί για να κερδίσει το σκάκι, έχει φτιαχτεί για αυτά εδώ. Να σβήνει φωτιές με drone, να κάνει σε χειρουργεία, τα logistics σε μεγάλες αποθήκες, σε έξυπνα σπίτια κ.α. Να μας λύνει πάρα πολλά προβλήματα. Στη δημοσιογραφία το βλέπουμε πολύ έντονα, εδώ βλέπετε κάποια ενδεικτικά άρθρα. Όπως ότι υπάρχουν αρκετά site, τα οποία έχουν εγκριθεί ως πιστοποιημένα, ως έγκυρα site και ότι κάνουν σωστή λειτουργία.

Το οποίο είναι καθαρά ΑΙ. Επίσης, ζητούν πολλοί για πρόσληψη κάποιον που να ξέρει ήδη τεχνητή νοημοσύνη, να μπορεί να χειριστεί ένα ρομπότ κοκ. Επίσης, σε μεγάλη έρευνα διαπιστώθηκε ότι σχεδόν οι 7 στους 10 δημοσιογράφοι χρησιμοποιούν το ΑΙ και οι μισοί από αυτούς θεωρούν ότι η απόδοσή τους αυξήθηκε. Αυτό είναι μια έρευνα με 200 δημοσιογράφους, δεν είναι global, έτσι;

Απλά, θέλω να πω ότι ήδη είναι κάτι που και ο δημοσιογράφος το χρησιμοποιεί και το έχει βάλει στην καθημερινότητά του. Υπάρχουν πολλά βιβλία, άμα θέλει κάποιος να μελετήσει για ΑΙ και δημοσιογραφία. Γενικά υπάρχει ενδιαφέρον σε παγκόσμιο επίπεδο.

Για ελληνικό βιβλίο είναι πάρα πολύ καλό του κύριου Τριανταφύλλου, είχα την τιμή να το προλογίσω και στην Κέρκυρα, όπου εκεί είναι και η δουλειά μου, στο Τμήμα Πληροφορικής του Ιωνίου Πανεπιστημίου. Ένα πολύ καλό βιβλίο, το οποίο έχει και πολύ καλή βιβλιογραφία και μας εξηγεί πράγματα για την τεχνητή νοημοσύνη και πιάνει και το θέμα της απώλειας θέσεων.

Είναι και αυτό ένα κομμάτι το οποίο είναι σημαντικό. Εδώ βλέπουμε τον Ερμή, που είναι στην ουσία προϊόν μηχανικής, τεχνητής νοημοσύνης, που ήταν στην ΕΡΤ και έλεγε ειδήσεις. Τώρα, θετικά και αρνητικά, πάνω κάτω όλοι μπορούμε να καταλάβουμε τα θετικά και τα αρνητικά.

Στα θετικά θα μείνουμε ότι στην αυτοματοποίηση, στην παραγωγή κειμένου ή σε επίπεδο μεταφράσεων, ό,τι κάτι γίνεται πάρα πολύ γρήγορα. Ή συλλογή αρχείων ή στο να κάνει

recommend, ότι αν διαβάζω συγκεκριμένου τύπου αρχεία, θα μου στείλεις αυτά τα αρχεία.

Παραγωγή περιεχομένου, όχι για να κάνω copy-paste, αλλά να με βολεύει στη δουλειά μου, να μου τα κάνει πιο γρήγορα. Όλα αυτά είναι στο κομμάτι το θετικό. Κι ένας καλός δημοσιογράφος μπορεί να τα εκμεταλλευτεί αυτά και να τον βοηθήσει να γίνει ακόμα καλύτερος. Όπως και εγώ, λέω το εγώ για το κομμάτι της βιοπληροφορικής θα βοηθήσω έναν γιατρό να γίνει καλύτερος μέσα από την πληροφορία που θα του δώσω από την τεχνητή νοημοσύνη.

Κάποια παραδείγματα, βάλαμε στο GPT, με έχουν καλέσει στην ΠΟΕΣΥ, τι να τους πω; Είναι για την τεχνητή νοημοσύνη. Και μου δίνει ώθηση να ξεκινήσω. Μου λέει πες για εισαγωγή, πες εφαρμογές, πες πλεονεκτήματα. Εγώ δεν τα ακολούθησα βέβαια, γιατί είχα στο μυαλό μου τι θα πω.

Απλά, σου δίνει μία ώθηση, σου δίνει κάποια ιδέα. Τώρα κάτι σημαντικό, κάτι ενδιαφέρον μάλλον και εγώ το ανακάλυψα πρόσφατα. Εδώ του δίνουμε έναν αγώνα που έγινε πρόσφατα στην Ευρωλίγκα. Φωτογραφία του δίνουμε. Και του λέω, σου στέλνω τα στατιστικά. Κάνουν περιγραφή του αγώνα και ορίστε, άμα δείτε μετά εδώ βλέπετε πόντους και τα λοιπά.

Και μου γράφει ένα κείμενο που λέει: το βράδυ 5^{ης} Δεκεμβρίου έγινε αυτό, ο Walkup από τον Ολυμπιακό ήταν καλός, η Ρεάλ κατάφερε αυτό, και σου γράφει ένα κείμενο. Αυτό το κείμενο είναι ισάξιο ενός αθλητικογράφου έμπειρου; Σε καμία περίπτωση. Όμως, μπορεί κάποιος να του δώσει μια ώθηση, να πάρει μια ιδέα, να πάρει μια γνώση. Εγώ που το διάβασα, δεν με ενθουσίασε ως κείμενο.

Απλά, μου έκανε εντύπωση ότι μπόρεσε και από μια φωτογραφία πήρε τα στατιστικά και έκανε μια λογική σκέψη. Για την οποία ένας πολύ καλός γνώστης αθλητικογραφίας θα γελούσε προφανώς, γιατί δεν μπορεί να το πλησιάσει καθόλου. Απλά, ξαναλέω ότι δίνει έστω ένα ερέθισμα.

Επίσης, στο συγκεκριμένο του λέω εγώ, ανάλυσέ το πάλι - στα αριστερά είναι η ερώτηση- ένα σύντομο κείμενο, να είσαι επικριτικός. Δηλαδή, να κατηγορείς τον Ολυμπιακό σου που έχασε. Και ορίστε μετά βγάζει ένα τίτλο-απογοήτευση, δεν κατάφερε και οι μεταγραφές και φταίνε κ.ά.

Άρα, βλέπουμε και λίγο το πόσα πολλά μπορεί να κάνει κάποιος, όχι με το GPT, γενικά με μοντέλα τεχνητής νοημοσύνης. Και σας δίνω έτσι ένα ενδεικτικό παράδειγμα: εδώ βλέπετε κάτι άλλο, η φωτογραφία αυτή με Photoshop... στο Photoshop έχει βάλει τεχνητή νοημοσύνη μέσα. Δεν το πατάει. Δείτε πώς με την τεχνητή νοημοσύνη καθαρίζει τη φωτογραφία και την κάνει καλύτερη. Και του γράφει κιόλας, βάλε μου yellow road lines.

Και μετά του λέει, φτιάξε το τοπίο καλύτερα κ.λπ. Και βλέπουμε πώς σε λίγα δευτερόλεπτα μπορείς μια εικόνα να την κάνεις πιο όμορφη. Και είναι αλήθεια, είναι δύσκολο να καταλάβεις ότι την έκανε ΑΙ.

Ακροατής:

Υπάρχουν εργαλεία, όμως. Επειδή είναι μια εικόνα είναι και μία πληροφορία. Αυτή η πληροφορία με τις κίτρινες γραμμές είναι ψευδής πληροφορία;

Άρης Βραχάτης:

Ναι.

Ακροατής:

Ωραία. Να μας πείτε για τα εργαλεία που υπάρχουν για να βρίσκουμε τις ψευδείς πληροφορίες σε μία εικόνα. Ή μία εικόνα η οποία είναι ψευδής. Από τα εργαλεία...

Άρης Βραχάτης:

Ναι. Η ερώτηση είναι ποια εργαλεία είναι αυτά που μπορούν να δείξουν ότι είναι ψευδής η εικόνα ή η είδηση. Εγώ εργαλείο συγκεκριμένο δεν γνωρίζω να σας πω, ποιο είναι αυτό το εργαλείο.

Μπορώ να το ψάξω αν θέλετε και να το στείλω. Πάντως, σίγουρα υπάρχει τρόπος. Ένας τρόπος είναι το ανθρώπινο μάτι, το οποίο μέχρι τώρα το αντιλαμβάνεται. Αλλά σιγά-σιγά όσο βελτιώνονται τα μοντέλα αυτά, γιατί υπάρχουν περισσότερα δεδομένα και προσαρμόζονται καλύτερα, θα είναι πολύ πιο δύσκολο.

Πάντως, η λογική λέει, δεν ξέρω αν θα γίνει αυτό, ότι πάλι η τεχνητή νοημοσύνη θα έρθει να βρει το προϊόν το οποίο είναι ψευδής είδηση ή ψευδής εικόνα.

Ακροατής:

Με συγχωρείτε για την παρέμβαση. Έκανα αυτή την παρέμβαση, διότι επειδή εδώ είναι το δημοσιογραφικό ακροατήριο και άνθρωποι οι οποίοι δουλεύουν στα μέσα ή σπουδάζουν τα μέσα, έχει σημασία για εμάς μια αποτύπωση να είναι αληθής και έτσι όπως είναι.

Ξέρουμε όλοι πως τις φωτογραφίες των φωτορεπόρτερ δεν πρέπει να τις πειράζουμε στο ελάχιστο. Είναι δημοσιογραφικός κανόνας αυτός. Λοιπόν και τώρα εσείς μας λέτε... βέβαια είναι κατάκτηση της τεχνολογίας αυτό οπωσδήποτε, δεν το αμφισβητεί κανείς. Αλλά μας λέτε πώς μπορούμε να παρέμβουμε σε μια εικόνα και να την κάνουμε όμορφη. Πράγματι, μπορούμε να την κάνουμε όμορφη, αλλά εμάς ως δημοσιογράφους μας ενδιαφέρει βέβαια η ομορφιά, αλλά μας ενδιαφέρει και η αλήθεια. Και εδώ μπορεί να παρεμβαίνετε σε μια διαγράμμιση, αλλά υπάρχουν άλλες παρεμβάσεις που μπορεί να γίνουν σε φωτογραφίες ή σε βίντεο.

Άρης Βραχάτης:

Φυσικά.

Ακροατής:

Οπότε αυτή η παρατήρηση ήταν.

Άρης Βραχάτης:

Όχι, πολύ σωστή, θα δείξω μετά και πιο ενδιαφέροντα.

Γιώτα Αντωνοπούλου:

Μου επιτρέπετε, κύριε συνάδελφε, να πω κάτι εδώ; Αν μου επιτρέπετε, εργαλεία υπάρχουν. Και έχοντας διαβάσει το πρόγραμμα της ημερίδας, νομίζω ότι θα παρουσιαστούν αυτά τα εργαλεία.

Έχω την εντύπωση ότι και η τοποθέτηση του κυρίου Βασιλόπουλου του συναδέλφου και η τοποθέτηση του κυρίου Παναγόπουλου θα είναι πάνω σε αυτά τα εργαλεία. Οπότε ας μην προτρέξουμε εμείς. Βεβαίως υπάρχουν εργαλεία. Για αυτό λέμε ότι πρέπει να εκπαιδευτούμε πάνω στα εργαλεία, πρέπει να εκπαιδευόμαστε πάνω στα εργαλεία.

Άρης Βραχάτης:

Τώρα, εδώ είναι τα αρνητικά, που εντάξει λέμε ένα από αυτά, μένουμε στο ευκολία στην παροχή fake news. Όπως βλέπουμε στις εικόνες, μπορεί αυτή η εικόνα να είναι εν είδει χιούμορ και

να είναι θετική παρέμβαση του ΑΙ. Όμως, εδώ βλέπουμε αρνητική.

Όπως βλέπουμε φωτογραφίες που είναι ψεύτικες, κάτω δεξιά βλέπουμε μία η οποία είναι καθαρά fake news και είναι δύσκολο να την ξεχωρίζεις. Όλες αυτές δηλαδή είναι ΑΙ παραγόμενες. Άρα, εδώ βλέπετε την καλή και την κακή πλευρά που θέλει να χρησιμοποιήσει κάποιος.

Και τώρα, κάτι άλλο που έχει βγει τελευταία, βγήκε φέτος μάλλον, το Soundstorm, το οποίο θα φέρει νέα καταιγίδα εξελίξεων στο κομμάτι των fake news. Γιατί τι κάνει αυτό; Λαμβάνει... δεν ξέρω αν ακούγεται, δυστυχώς δεν ακούγεται. Πάντως όποιος το ψάξει, απομονώνει... Αν λίγα δευτερόλεπτα ακούσει τη φωνή σου, μπορεί να παραγάγει τη φωνή σου πάλι και σε ένα κείμενο.

Όποιος το βάλει Soundstorm και το δει, θα δει ότι αυτό το κείμενο, μέσα σε λίγα δευτερόλεπτα καταλαβαίνει τη φωνή σου και μπορεί και παράγει τη φωνή σου πάλι, λέγοντας ό,τι θέλει το μηχάνημα. Να ολοκληρώσω και μου λέτε. Άρα, καταλαβαίνω αυτό πόσο επικίνδυνο είναι.

Γιατί πώς είχαμε το πρόβλημα ότι έπαιρνε τηλέφωνο κάποιος και έλεγε «ο γιος σου έχει τρακάρει, βάλε μου λεφτά»; Τώρα, θα παίρνει ο ίδιος με τη φωνή του γιου σου. Δηλαδή, έχει φτάσει σε σημείο...

ΗΧΗΤΙΚΟ ΑΠΟ ΥΠΟΛΟΓΙΣΤΗ

Άρης Βραχάτης:

Αυτό είναι η κανονική φωνή του ανθρώπου. Εδώ θα δούμε την κανονική και πώς μετά είναι η ψεύτικη.

ΗΧΗΤΙΚΟ ΑΠΟ ΥΠΟΛΟΓΙΣΤΗ

Άρης Βραχάτης:

Τώρα είναι η ψεύτικη. Πολύ δύσκολο να καταλάβεις, εγώ καταλαβαίνω ότι είναι ο ίδιος άνθρωπος. Και το κάνει σε λίγα δευτερόλεπτα, έτσι; Αυτό είναι πραγματικά φοβερό, έχει γίνει φέτος αυτό.

Και εγώ πιστεύω ότι θα φέρει πολλές εξελίξεις και θετικές και αρνητικές. Γιατί θα είναι ένα εργαλείο που, άμα έχει κακή προαίρεση κάποιος, θα μπορεί να το εκμεταλλευτεί. Επίσης, βλέπετε εδώ και σε βίντεο πάλι, στα αριστερά είναι το original.

ΗΧΗΤΙΚΟ ΑΠΟ ΥΠΟΛΟΓΙΣΤΗ

Άρης Βραχάτης:

Αυτό είναι το ψεύτικο.

ΗΧΗΤΙΚΟ ΑΠΟ ΥΠΟΛΟΓΙΣΤΗ

Άρης Βραχάτης:

Είναι εντυπωσιακό, είναι όντως πρόβλημα. Εγώ θέλω η τεχνητή νοημοσύνη πάλι να το λύσει, δηλαδή να βρίσκει το fake. Και αν έχουμε και ένα πλαίσιο κανόνων που να τιμωρείται σκληρά αυτός που κάνει το fake news ή τέλος πάντων βλάπτει, να μπορούμε λίγο να το ελαττώσουμε.

Εδώ σας λέμε για το GPT που είπα και πριν. Οπότε κλείνω εδώ σε δύο λεπτά. Τώρα, αν μιλάμε για κινδύνους και ηθικά διλήμματα, εγώ θα έλεγα ότι για μένα το βασικό δεν είναι στον καλό δημοσιογράφο τον έμπειρο, είναι στο νέο παιδί. Γιατί το κάθε GPT και το κάθε εργαλείο αν αντικαταστήσει τις βασικές δεξιότητές του τότε θα καταστραφεί. Ένας έμπειρος καλός δημοσιογράφος, που ήδη είναι χρόνια στη δημοσιογραφία, δεν θα επηρεαστεί.

Μόνο θα τον βοηθήσει, κακό δεν θα του κάνει. Ένα νέο παιδί όμως που είναι στα ξεκινήματά του, αν γίνει σκλάβος του κάθε εργαλείου της τεχνητής νοημοσύνης και όχι να γίνει εργαλείο στα χέρια του, τότε θα είναι πραγματικά καταστροφή για τον ίδιο. Οπότε θα συμφωνήσω και με την κυρία Αντωνοπούλου, ότι ο κακός εαυτός είναι αυτό που πρέπει να φοβόμαστε και κανένα εργαλείο της τεχνητής νοημοσύνης.

Και κλείνω εδώ, ότι δεν πρέπει να τη φοβόμαστε, απλά να τη σεβόμαστε. Αυτή δηλαδή σαν τελική conclusion.

Γιώτα Αντωνοπούλου:

Και να τη χρησιμοποιούμε.

Άρης Βραχάτης:

Ναι, φυσικά. Ευχαριστώ πολύ.

Γιάννης Βοϊτσιδής:

Ευχαριστούμε και εμείς τον κύριο Βραχάτη. Έχουμε πέσει λίγο έξω όσον αφορά στον χρόνο, δεν θα κάνουμε και διάλειμμα. Ωστόσο, πρέπει να δώσουμε την ευκαιρία σε όποιον θέλει, να κάνει μία ερώτηση στην κυρία Αντωνοπούλου ή στον κύριο Βραχάτη, πριν κλείσουμε αυτή τη συζήτηση.

Ακροατής:

Θα ήθελα να κάνω μία ερώτηση. Πριν από λίγο αναφέρατε ότι

έχουν γίνει συνεντεύξεις από ρομπότ. Πιστεύετε ότι αυτό συμβάλλει στην αποξένωση των ανθρώπων; Στην κυρία ρώτησα.

Γιώτα Αντωνοπούλου:

Αυτό το οποίο θέλω να τονίσω είναι το εξής, αυτό με το οποίο κατέληξα, το πρόβλημα δεν είναι οι τεχνολογίες. Το πρόβλημα είναι ο κακός μας εαυτός. Μιλάμε τώρα για συνεντεύξεις, δεν αναφέρθηκα εγώ στις συνεντεύξεις, αλλά ευχαρίστως να τοποθετηθώ στην ερώτησή σας.

Μιλάμε για συνεντεύξεις οι οποίες είναι υποτυπώδεις συνεντεύξεις. Δηλαδή, τέτοιες συνεντεύξεις να μπορούν να γίνονται. Ποια είναι η οικογένειά σου, τι σκέφτεσαι, ποιοι είναι οι στόχοι σου. Δεν έχει γίνει κάποια συνέντευξη η οποία να είναι δημοσιογραφική συνέντευξη.

Γι' αυτό, εσείς οι νέοι δημοσιογράφοι πρέπει πραγματικά να έχετε στο μυαλό σας διαρκώς τι σημαίνει δημοσιογραφία. Τι σημαίνει γνήσια δημοσιογραφία. Μια δημοσιογραφική συνέντευξη προχωράει σε βάθος. Βγάζει ειδήσεις οι οποίες αναδεικνύουν ένα κοινωνικό περιεχόμενο. Έχουν ένα ενδιαφέρον για αυτόν στον οποίο μεταδίδονται.

Μια τέτοια συνέντευξη εις βάθος συζητήσεως, η οποία να είναι δημοσιογραφική συνέντευξη, δεν έχει γίνει. Τα ρομπότ έχουν κάνει συνεντεύξεις, αλλά απλές συνεντεύξεις. Είναι σαν τα κείμενα τα οποία, παραδείγματος χάρη, γράφει ο αλγόριθμος στους Ολυμπιακούς Αγώνες.

Τι γράφει; Είναι συνδεδεμένος με το Statscom, παίρνει τα στοιχεία και γράφει: ο τάδε αθλητής, ο οποίος αυτό, έκανε το ρεκόρ του κ.λπ. Στην πράξη αυτό καταργεί τον δημοσιογράφο; Δηλαδή, επειδή πλέον τα μέσα ενημέρωσης, τα διεθνή μέσα ενημέρωσης, έχουν τη δυνατότητα να χρησιμοποιήσουν την ρομποτική δημοσιογραφία, καταργήσανε δημοσιογράφους;

Πήγαν λιγότεροι δημοσιογράφοι να καλύψουν τους Ολυμπιακούς Αγώνες; Απάντηση: όχι. Διότι είναι και σοβαρά μέσα. Διότι αυτό το οποίο γίνεται μέσα από τη χρήση της τεχνητής νοημοσύνης είναι να αποδεσμεύονται δημοσιογραφικές δυνάμεις οι οποίες μπορούν να αφιερώσουν τον χρόνο τους στο να παραγάγουν πραγματικό δημοσιογραφικό περιεχόμενο, από το να κάτσουν να αναπαραγάγουν απλώς αυτά τα οποία ο άλλος έχει δει στην τηλεόραση ή έχει δει μέσω του Διαδικτύου ή μέσω του smartphone.

Άρα, το ζήτημα της απανθρωποποίησης, όπως το θέτετε, είναι ένα ζήτημα το οποίο συνολικά πρέπει να μας απασχολεί στη χρήση όλων των μορφών τεχνολογιών. Μιας μορφής απανθρωποποίηση έχουμε και μέσα από τη δημοσιογραφία του CopyPaste, έτσι; Όμως, όπως προείπα, είναι επιλογή, δεν είναι εγγενής λειτουργία του Διαδικτύου. Ήταν επιλογή δική μας.

Κινδυνεύουμε από τον κακό μας εαυτό. Δηλαδή, από το να αναθέτουμε πλέον στην τεχνητή νοημοσύνη να παράγει κείμενα, τα οποία πρέπει εμείς να παραγάγουμε. Δηλαδή, αντί να είναι η τεχνητή νοημοσύνη το εργαλείο μας, να γινόμαστε εμείς το εργαλείο που ενεργοποιεί την τεχνητή νοημοσύνη στην παραγωγή περιεχόμενου.

Γιάννης Βοϊτσιδης:

Ωραία. Και μία τελευταία ερώτηση για να κλείσουμε.

Ακροατής:

Αυτό με τη φωνή. Ήδη έχουν ξεκινήσει περιπτώσεις να χρησιμοποιούν την τεχνητή νοημοσύνη για τραγούδια ή για απάτες. Π.χ., με τη Βίκυ Χατζή, που χρησιμοποιήθηκε η φωνή της και ένα βίντεο από το απόσπασμα του Alpha να χρησιμοποιείται για απάτη. Να βάζει να χρησιμοποιεί τη φωνή της για να διαφημίζει καζίνο, απάτη. Ή ακόμα και τραγούδια, τι τραγούδι πήγε ας πούμε πρόσφατα με το τραγούδι των Beatles που χρησιμοποιούσε τη φωνή...

Άρης Βραχάτης:

Ναι, η ερώτηση ποια είναι;

Ακροατής:

Ενώ στην Αμερική έχουν μέχρι και παραγωγούς, πιστεύετε ότι στο μέλλον θα αντικαταστήσει... το ΑΙ, πιστεύετε ότι θα αντικαταστήσει τους παραγωγούς, δηλαδή τους τραγουδιστές; Στο μέλλον, αντί να έχουμε ανθρώπους pop star, να έχουμε ΑΙ pop star; Δηλαδή, να έχουμε ΑΙ παρουσιαστές...

Γιάννης Βοϊτσιδης:

Ωραία. Λοιπόν, επιγραμματικά μία απάντηση.

Άρης Βραχάτης:

Σε ένα πολύ μικρό βαθμό θα υπάρχει η αντικατάσταση, αλλά σε ελάχιστο που δεν θα επηρεάσει.

Γιάννης Βοϊτσιδης:

Ωραία, ευχαριστούμε πολύ. Δεν θα κάνουμε διάλειμμα, θα συνεχίσουμε με τον αγαπητό φίλο, τον Κώστα τον Βασιλάκη, ο

οποίος θα έρθει εδώ, έφορος του Διοικητικού Συμβουλίου της ΠΟΕΣΥ. Θα συνεχίσει τη διαδικασία της ημερίδας. Ευχαριστούμε.

Συντονισμός: Κώστας Βασιλάκης, Έφορος Δ.Σ. ΠΟΕΣΥ

Μετά τις πολύ ωραίες εισηγήσεις που ακούσαμε, αλλά και τα πολλά ερωτήματα που μπήκαν και τα οποία θα τα δούμε, συνεχίζουμε, κυρίες και κύριοι, το πρόγραμμα της ημερίδας, δεν κάνουμε διάλειμμα.

Με βάση και αυτά που είπαν οι δύο προλαλήσαντες και, κυρίως, η κυρία Αντωνοπούλου, να πούμε ότι πέρα από τη δουλειά των δημοσιογράφων, τι πρέπει να κάνουμε εμείς.

Υπάρχει και ένα μεγάλο θέμα, που έχει να κάνει με την ενίσχυση της παιδείας, ώστε να έχουμε πραγματικούς πολίτες, οι οποίοι θα μπορούν να αντιλαμβάνονται και να δουλεύουν και να αποδέχονται κάποια πράγματα.

Περνάμε στην επόμενη ομιλία. Είναι από τον γενικό γραμματέα Επικοινωνίας και Ενημέρωσης, τον κύριο Δημήτρη Γαλαμάτη, τον οποίο έχουμε μέσω εδώ της τεχνολογίας, μέσω Zoom. Το θέμα της ομιλίας του: Τεχνητή νοημοσύνη και ανάγκη ενός νέου ρυθμιστικού πλαισίου. Κύριε Γαλαμάτη, σας ακούμε.

Δημήτρης Γαλαμάτης - Γενικός Γραμματέας Επικοινωνίας και Ενημέρωσης: Τεχνητή Νοημοσύνη και η ανάγκη ενός νέου ρυθμιστικού πλαισίου

Καταρχήν καλημέρα, κύριε πρόεδρε, κυρίες και κύριοι συμμετέχοντες και συμμετέχουσες. Με πολύ μεγάλο ενδιαφέρον παρακολούθησα την κυρία Αντωνοπούλου, τον κύριο Βραχάτη, λίγο πριν μπω.

Θέλω να συγχαρώ την ΠΟΕΣΥ για την πρωτοβουλία να ανοίξει ένα θέμα που, πριν από λίγα χρόνια, αν το ανοίγαμε για συζήτηση, νομίζω θα ήταν ένα θέμα που έρχεται από το μέλλον, θα λέγαμε.

Αλλά νομίζω ότι είναι ένα θέμα που το έχουμε ήδη μπροστά μας. Κυρίες και κύριοι, βρισκόμαστε πια μπροστά σε μια μνημειώδη στιγμή για την ανθρώπινη ιστορία. Η τεχνητή νοημοσύνη έχει οδηγήσει σε απίστευτες εξελίξεις, το ακούσαμε και λίγο πριν και το είδαμε. Υποσχόμενη απaráμιλλες

δυνατότητες, που μπορούν να φέρουν επανάσταση στον κόσμο μας, με τρόπους που ποτέ δεν θεωρούσαμε δυνατούς.

Ωστόσο, με αυτή την υπόσχεση έρχεται μια πιεστική ευθύνη: να διασφαλιστεί ότι η τεχνητή νοημοσύνη εξυπηρετεί τα συμφέροντα της ανθρωπότητας και δεν σπέρνει ακούσια τους σπόρους της βλάβης ή και της ανισότητας. Η ταχεία διάδοση της τεχνητής νοημοσύνης σε διάφορους τομείς, από την υγειονομική περίθαλψη ως τα οικονομικά, ως την ψυχαγωγία ή ακόμα και στον χώρο των μέσων ενημέρωσης, ανέδειξε την ανάγκη για ένα νέο κανονιστικό πλαίσιο.

Καθώς βλέπουμε τα συστήματα τεχνητής νοημοσύνης να διαμορφώνουν αποφάσεις που επηρεάζουν βαθιά τη ζωή μας, είναι επιτακτική ανάγκη να θεσπίσουμε κατευθύνσεις, κατευθυντήριες γραμμές, που δίνουν προτεραιότητα πρωτίστως σε ηθικά ζητήματα: διαφάνεια, λογοδοσία και δικαιοσύνη.

Η τεχνητή νοημοσύνη ενώ είναι ένα σημαντικό εργαλείο, δεν στερείται εγγενών προκαταλήψεων ή ελαττωμάτων. Οι αποφάσεις της είναι τόσο σωστές όσο σωστά είναι τα δεδομένα από τα οποία μαθαίνει.

Και αν αυτά τα δεδομένα είναι στρεβλά ή ελλιπή, μπορούν να δαιωνίσουν και να επιδεινώσουν τις κοινωνικές προκαταλήψεις και ανισότητες. Ως εκ τούτου, ένα κανονιστικό πλαίσιο, ένα ρυθμιστικό πλαίσιο, μια νομοθεσία, κανόνες, θα πρέπει να επιβάλλει αυστηρές αξιολογήσεις για τον μετριασμό των προκαταλήψεων και τη διασφάλιση της ισότητας σε όλα τα στοιχεία και ειδικά τα δημογραφικά.

Η διαφάνεια: η διαφάνεια είναι ένας άλλος ακρογωνιαίος λίθος της υπεύθυνης τεχνητής νοημοσύνης, καθώς τα συστήματά της γίνονται όλο και πιο διαδεδομένα. Η κατανόηση του τρόπου με τον οποίο καταλήγουν τις αποφάσεις τους γίνεται όλο και πιο κρίσιμη.

Είναι ζωτικής σημασίας να εφαρμοστούν μέτρα που απομυθοποιούν το -επιτρέψτε μου- μαύρο κουτί των αλγορίθμων τεχνητής νοημοσύνης, επιτρέποντας στους ενδιαφερόμενους να κατανοήσουν το σκεπτικό πίσω από τις αποφάσεις, πίσω από τις αποφάσεις που βασίζονται στην τεχνητή νοημοσύνη και καθιστώντας υπόλογους τους υπεύθυνους για την ανάπτυξή τους.

Μιλήσαμε για διαφάνεια, επιπλέον όμως η λογοδοσία. Η λογοδοσία δεν πρέπει να παραβλέπεται. Όταν τα συστήματα τεχνητής νοημοσύνης σφάλλουν, ποιος φέρει την ευθύνη; Η θέσπιση σαφών γραμμών λογοδοσίας εντός ενός κανονιστικού πλαισίου είναι ζωτικής σημασίας για να διασφαλιστεί ότι οι υπεύθυνοι για τον σχεδιασμό, την ανάπτυξη και τη συντήρηση συστημάτων της λογοδοτούν για τις ενέργειές τους. Όπως αναφέρεται σε πρόσφατη τροπολογία του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου του Ιουνίου του '23, πριν από λίγους μήνες μόλις.

Να πω και να ανοίξω μια μικρή παρένθεση και σήμερα που συζητάμε εδώ, στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και στην Ευρωπαϊκή Ένωση, ωριμάζουν, προχωρούν οι συζητήσεις για αυτά τα κανονιστικά πλαίσια γύρω από την τεχνητή νοημοσύνη. Στην πρόταση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, στην πρόταση τροπολογίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, πάνω στον κανονισμό του για τη θέσπιση εναρμονισμένων κανόνων σχετικά με την τεχνητή νοημοσύνη, γράφεται το εξής: θα πρέπει τα κράτη-μέλη να διασφαλίσουν ότι η τεχνητή νοημοσύνη είναι ασφαλής και αναπτύσσεται και χρησιμοποιείται σύμφωνα με τις υποχρεώσεις που απορρέουν από τα θεμελιώδη δικαιώματα.

Η ύπαρξη διαφορετικών εθνικών κανόνων μπορεί να οδηγήσει σε κατακερματισμό της εσωτερικής αγοράς και να μειώσει την ασφάλεια δικαίου για τους φορείς εκμετάλλευσης, που αναπτύσσουν ή χρησιμοποιούν συστήματα τεχνητής νοημοσύνης. Ως εκ τούτου, θα πρέπει να διασφαλιστεί ένα συνεκτικό και υψηλό επίπεδο προστασίας σε ολόκληρη την Ευρωπαϊκή Ένωση.

Λέει, λοιπόν, η Ευρωπαϊκή Ένωση θα πρέπει από κοινού, με οριζόντιους κανόνες, με κανονισμούς να προασπίσουμε, να διασφαλίσουμε και να θέσουμε το πλαίσιο το κανονιστικό σε αυτό το τόσο προκλητικό κομμάτι, όπως η τεχνητή νοημοσύνη. Ωστόσο, όμως, κυρίες και κύριοι, οι κανονισμοί δεν πρέπει να καταπνίγουν την καινοτομία.

Το πλαίσιο θα πρέπει να επιτυγχάνει μια λεπτή ισορροπία μεταξύ της προώθησης της καινοτομίας από την μια και της διασφάλισης της κοινωνικής ευημερίας από την άλλη. Θα πρέπει να ενθαρρύνει μια νοοτροπία υπεύθυνης ανάπτυξης της τεχνητής νοημοσύνης, παρέχοντας κίνητρα, όμως, για

δεοντολογικές πρακτικές και παρέχοντας στήριξη στην έρευνα σχετικά με τον κοινωνικό αντίκτυπό της.

Η συνεργασία μεταξύ κυβερνήσεων, βιομηχανιών, ακαδημαϊκών, αλλά και της κοινωνίας των πολιτών είναι ζωτικής σημασίας για τη δημιουργία ενός αποτελεσματικού κανονιστικού πλαισίου για την τεχνητή νοημοσύνη. Απαιτεί μια πολυμερή προσέγγιση, όπου οι διαφορετικές προοπτικές συγκλίνουν για τη δημιουργία πολιτικών που υποστηρίζουν τα ανθρώπινα δικαιώματα, την ιδιωτικότητα και την αξιοπρέπεια, αξιοποιώντας παράλληλα το πλήρες δυναμικό της τεχνητής νοημοσύνης για τη βελτίωση της κοινωνίας. Διαβάζω, επίσης, τμήμα από τα κείμενα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, από τα κανονιστικά κείμενα της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Δεδομένου του σημαντικού αντίκτυπου που μπορεί να έχει η τεχνητή νοημοσύνη στην κοινωνία και της ανάγκης οικοδόμησης της εμπιστοσύνης, είναι ζωτικής σημασίας η τεχνητή νοημοσύνη και το κανονιστικό της πλαίσιο να αναπτυχθούν σύμφωνα με τις αξίες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, τα θεμελιώδη δικαιώματα και τις ελευθερίες που κατοχυρώνονται στις συνθήκες και στο διεθνές δίκαιο για τα ανθρώπινα δικαιώματα. Ως προαπαιτούμενο, η τεχνητή νοημοσύνη θα πρέπει να είναι ανθρωποκεντρική τεχνολογία. Δεν θα πρέπει να υποκαθιστά την ανθρώπινη αυτονομία ή να θεωρεί ως δεδομένη την απώλεια ατομικής ελευθερίας.

Και θα πρέπει πρωτίστως να εξυπηρετεί τις ανάγκες της κοινωνίας και το κοινό καλό. Θα πρέπει να παρέχονται διασφαλίσεις για τη διασφάλιση της ανάπτυξης και της χρήσης δεοντολογικά ενσωματωμένης τεχνητής νοημοσύνης, που σέβεται τις αξίες της Ευρωπαϊκής Ένωσης και τον Χάρτη Δικαιωμάτων του Ανθρώπου.

Βλέπετε με πολύ μεγάλη σαφήνεια γράφονται και περιγράφονται τα κανονιστικά κείμενα, που σε λίγο καιρό από τώρα θα γίνουν νόμοι της Ευρωπαϊκής Ένωσης, άρα και της χώρας μας.

Συμπερασματικά, καθώς περιηγούμαστε σε αυτή την εποχή της απaráμιλλης τεχνολογικής προόδου, πρέπει να προσεγγίσουμε τη ρύθμιση της τεχνητής νοημοσύνης με προνοητικότητα, ακεραιότητα και σταθερή δέσμευση για την ευημερία της ανθρωπότητας. Ένα καλά σχεδιασμένο κανονιστικό

πλαίσιο μπορεί να διασφαλίσει ότι η τεχνητή νοημοσύνη χρησιμεύει ως δύναμη για το καλό, ωθώντας μας προς ένα μέλλον όπου η καινοτομία ευδοκιμεί, σε αρμονία πάντα με δεοντολογικές εκτιμήσεις.

Ας αξιοποιήσουμε αυτή την ευκαιρία -αυτό είναι το μήνυμα που νομίζω πρέπει να βγει και από τη σημερινή ημερίδα- για να διαμορφώσουμε ένα μέλλον, όπου η τεχνητή νοημοσύνη θα αυξάνει τις ανθρώπινες δυνατότητες, διαφυλάσσοντας παράλληλα τις αξίες και τις φιλοδοξίες μας. Σας ευχαριστώ.

Κώστας Βασιλάκης:

Ευχαριστούμε και εμείς τον κύριο Γαλαμάτη για την παρέμβασή του. Μια παρέμβαση που ουσιαστικά οδηγεί σε αυτό που έχει συζητηθεί αρκετές φορές, ότι πραγματικά θα πρέπει σε ευρωπαϊκό επίπεδο να έχουμε κανόνες.

Κανόνες όμως οι οποίοι θα είναι απολύτως αποδεκτοί από όλα τα κράτη-μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, όπου δεν θα σταματάμε, δεν θα μπορούμε εμπόδιο στο να προχωρήσουν πράγματα που έπρεπε να κάνουμε με την τεχνητή νοημοσύνη. Αλλά και πάνω από όλα να υπάρχει ο άνθρωπος.

Και στο δικό μας κομμάτι, στο κομμάτι της δημοσιογραφίας, πάνω απ' όλα να υπάρχει ο σεβασμός στη δεοντολογία. Τώρα είναι μεγάλη κουβέντα αυτή, μη συνεχίσουμε, μη την κάνουμε, γιατί πρέπει να προχωρήσει η όλη η συζήτηση εδώ και η ημερίδα για την τεχνητή νοημοσύνη και τα μέσα μαζικής ενημέρωσης.

Απλά, να πω και για τους νέους, για να το έχουμε και υπόψη μας οι ενώσεις συντακτών, ότι επειδή είναι εξαιρετικά σημαντική ημερίδα και θα ήθελαν ίσως να την παρακολουθήσουν αρκετοί και δεν μπορούν να έρθουν, να τους γνωστοποιήσουμε ότι θα υπάρχει στην ιστοσελίδα της ΠΟΕΣΥ αναρτημένο το βίντεο με όλη τη συζήτηση και όλη την ημερίδα που γίνεται σήμερα εδώ.

Να καλέσω τώρα τη συνάδελφο Αγγέλα Νταρζάνου να πάρει τη θέση μου και να συντονίσει τη συνέχεια της συζήτησης.

3° ΠΑΝΕΛ

Συντονισμός: Αγγέλα Νταρζάνου, δημοσιογράφος

Να καλέσω και εγώ τον κύριο Κιμπουρόπουλο, τον κύριο Ηλιόπουλο, να πάρουν τις θέσεις τους. Είμαι πολύ χαρούμενη που γίνεται αυτή η ημερίδα. Θέλω να σας πω ότι παρακολούθησα και το σεμινάριο που είχε κάνει η ΕΣΗΕΑ πριν από λίγο καιρό, τον Οκτώβριο, για την τεχνητή νοημοσύνη, ένα πολύ ωραίο σεμινάριο. Τώρα ερχόμαστε στην ημερίδα της ΠΟΕΣΥ για το ίδιο θέμα.

Είμαι επίσης ικανοποιημένη επειδή συντονίζω ένα πάνελ, το οποίο είναι από μια άλλη πλευρά, ούτε ακαδημαϊκή ούτε δημοσιογραφική. Είναι η πλευρά των εργοδοτών των μέσων μαζικής επικοινωνίας.

Και έχω τη χαρά να σας παρουσιάσω εκ δεξιών μου τον κύριο Κωνσταντίνο Κιμπουρόπουλο, γενικό διευθυντή της ΕΙΤΗΣΕΕ, δηλαδή της Ένωσης Ιδιοκτητών Τηλεοπτικών Σταθμών Εθνικής Εμβέλειας. Και, εξ αριστερών μου, τον κύριο Δημήτρη Ηλιόπουλο, είναι αντιπρόεδρος της ΕΝΕΔ, της Ένωσης Εκδοτών Διαδικτύου. Είναι διευθύνων σύμβουλος της «Δέσμη Εκδοτική», που εκδίδει το περιοδικό και την ηλεκτρονική έκδοση του Αθηνοράματος.

Θα τους καλέσω να μας βοηθήσουν, να μας πουν πώς βλέπουν αυτοί τη νέα τεχνολογία που μπαίνει στη ζωή μας, πώς την προσεγγίζουν. Μήπως ήδη την αξιοποιούν; Σε τι ποντάρουν, τι τους προβληματίζει, εάν έχουν κάνει επενδύσεις, εάν προτίθενται να κάνουν επενδύσεις.

Και σε σχέση βέβαια με το δημοσιογραφικό δυναμικό που απασχολούν και που μας απασχολεί ως ΠΟΕΣΥ, εάν βλέπουν να μειώνουν οι θέσεις εργασίας ή να αυξάνουν ενδεχομένως. Και πώς βλέπουν τον παράγοντα εργασία στην αντιμετώπιση της Artificial Intelligence.

Να δώσω πρώτα τον λόγο στον κύριο Ηλιόπουλο ή θέλετε εσείς κύριε Κιμπουρόπουλε; Παρακαλώ, κύριε Ηλιόπουλε.

Δημήτρης Ηλιόπουλος - αντιπρόεδρος Ένωσης Εκδοτών Διαδικτύου:

Καλησπέρα σε όλους. Συγχαρητήρια στην ΠΟΕΣΥ για την εξαιρετική πρωτοβουλία. Με ικανοποίησε παρακολουθώντας, όχι από την αρχή, αλλά από αρκετά νωρίς τις ομιλίες.

Διαπιστώνω ότι το θέμα έχει πιαστεί από πολλές διαφορετικές μεριές και αυτό είναι πάρα πολύ ευχάριστο. Είναι σαφέστατα ένα θέμα το οποίο απασχολεί προφανώς όχι μόνο τον δικό μας κλάδο. Απασχολεί αυτή τη στιγμή όλο τον κόσμο, όλους τους κλάδους και όλα τα επαγγέλματα.

Από την πληροφορική, από τον τουρισμό, την ιατρική, την βιομηχανία, παντού, όλος ο κόσμος προσπαθεί να αντιληφθεί αυτό το καινούργιο πράγμα που λέγεται τεχνητή νοημοσύνη, πόσο θα τον επηρεάσει. Όλοι νιώθουν ότι με κάποιο τρόπο μπορεί να τους βοηθήσει, αλλά και όλοι έχουν έναν προβληματισμό για το κατά πόσο μπορεί να τους βλάψει.

Οι προβληματισμοί δεν είναι αποκλειστικό προνόμιο της δημοσιογραφίας, όμως στη δημοσιογραφία, ίσως λόγω του ρόλου της στη δημοκρατία, να έχει όλος αυτός ο προβληματισμός ένα ειδικό βάρος. Και βεβαίως τίθενται θέματα και ηθικής. Και στο τέλος της ημέρας τίθεται και το ερώτημα, το οποίο βάλατε, κατά πόσο η τεχνητή νοημοσύνη θα επηρεάσει θετικά ή αρνητικά τις θέσεις εργασίας.

Και αντιλαμβάνομαι την αγωνία σε ό,τι έχει να κάνει με αυτό το ερώτημα. Στο δικό μου το μυαλό η απάντηση είναι αρκετά καθαρή. Για να προσπαθήσουμε να απαντήσουμε, εγώ θα έβγαζα τον εαυτό μας από τη δική μας σφαίρα και θα έβαζα το ερώτημα: μπορεί η τεχνητή νοημοσύνη να αντικαταστήσει έναν καλλιτέχνη; Μπορεί η τεχνητή νοημοσύνη να αντικαταστήσει τον σεναριογράφο μιας θεατρικής παράστασης ή έναν αρχιτέκτονα;

Αν η απάντηση είναι «όχι» σε αυτές τις ερωτήσεις, αντίστοιχα είναι «όχι» και για τον δημοσιογράφο. Γιατί η τεχνητή νοημοσύνη, όσο έξυπνη και αν τη θεωρούμε, από την άποψη ότι το είδαμε και στις προηγούμενες ομιλίες, μπορεί να επεξεργαστεί δισεκατομμύρια δεδομένων το δευτερόλεπτο, έχει δομικούς περιορισμούς σε σχέση με τον άνθρωπο. Ο βασικότερος είναι ότι η τεχνητή νοημοσύνη δεν δημιουργεί, δεν θα φτιάξει κάτι. Μπορεί να συνθέσει, μπορεί να κάνει ένα ωραίο

κολάζ από πληροφορίες οι οποίες προϋπάρχουν, αλλά δεν δημιουργεί η ίδια.

Και κατ' επέκταση, δεν έχει και κρίση. Και κυρίως δεν έχει κρίση να κρίνει τον εαυτό της, όπως έχει ο άνθρωπος. Άρα, δεν μπορεί να δημιουργήσει, δεν μπορεί να καινοτομήσει κατ' επέκταση, δεν έχει κρίση, δεν μπορεί να εξελιχθεί. Είναι αποκλειστικά και μόνο με τι θα την τροφοδοτήσει, με τι γνώσεις θα την τροφοδοτήσει ο άνθρωπος. Δεν έχει ενσυναίσθηση, δεν νιώθει.

Και πώς είναι δυνατόν να δημιουργήσεις κάτι το οποίο θα ακουμπήσει τις ψυχές άλλων ανθρώπων, αν εσύ ο ίδιος δεν νιώθεις; Στο δικό μου το μυαλό είναι αδύνατο. Η κυρία Αντωνοπούλου το έθεσε πάρα πολύ ωραία και το εξήγησε πάρα πολύ ωραία στην ομιλία της και με βρήκε σύμφωνο στο 100%. Το δημοσιογραφικό κείμενο είναι ένα αποτέλεσμα γνώσης, εμπειρίας και ταλέντου. Προσομοιάζει με την τέχνη το δημοσιογραφικό κείμενο από αυτή την άποψη.

Και αν για τη γνώση, η τεχνητή νοημοσύνη μπορούμε να πούμε ότι έχει τη γνώση, γιατί μπορεί να επεξεργαστεί, να κατηγοριοποιήσει, να διαβάσει, να κάνει, να ράνει..., στην κρίση, στην εμπειρία και στο ταλέντο, συγγνώμη αλλά υστερεί. Και δεν βλέπω πότε θα μπορέσει να φτάσει στο επίπεδο του ανθρώπου και του ανθρώπινου εγκεφάλου. Άρα, για να το συνοψίσω, στο δικό μου το μυαλό η τεχνητή νοημοσύνη δεν μπορεί με τίποτα να αντικαταστήσει τον δημοσιογράφο.

Είναι ένα εργαλείο. Και ως εργαλείο πρέπει να το δούμε. Το πόσο ορθή χρήση θα κάνουμε σε αυτό το εργαλείο, είναι το μεγάλο ερώτημα. Και το μαχαίρι ένα εργαλείο είναι, αν το χρησιμοποιούμε για να κόβουμε το ψωμί, μια χαρά καλά κάνουμε τη δουλειά. Αλλά αν το χρησιμοποιήσουμε για να χαράξουμε το αυτοκίνητο του γείτονα, επειδή πάρκαρε μπροστά από το πάρκιν μας, μάλλον δεν κάνουμε και τόσο ορθή χρήση. Πόσο μάλλον αν το μπήξουμε στον γείτονα για να γλιτώνουμε με το πρόβλημα μια ώρα αρχύτερα. Λοιπόν, είναι ένα εργαλείο.

Ας δούμε πώς θα το χρησιμοποιήσουμε και θα έχουμε και τις απαντήσεις για το τι θα συμβεί.

Αγγέλα Νταρζάνου:

Να ευχαριστήσω πολύ τον κύριο Ηλιόπουλο. Εγώ έχω μερικές ερωτήσεις να του κάνω. Όμως, θα δώσω το λόγο στον κύριο

Κιμπουρόπουλο να μας πει αυτός από τη δική του την πλευρά, από την Ένωση Ιδιοκτητών Τηλεοπτικών Σταθμών, τι προκλήσεις βλέπετε μπροστά σας και πώς τις αξιοποιείτε.

Κωνσταντίνος Κιμπουρόπουλος - Γενικός Διευθυντής Ένωσης Ιδιοκτητών Ιδιωτικών Τηλεοπτικών Σταθμών:

Καταρχήν, να χαιρετήσουμε την πρωτοβουλία της ΠΟΕΣΥ. Είναι πάρα πολύ χρήσιμη και κυρίως η συγκέντρωση επιστημονικού δυναμικού που κατάφερε η ΠΟΕΣΥ.

Άνθρωποι που ασχολήθηκαν, είχαν τον χρόνο να ασχοληθούν πολύ επισταμένα και να φέρουν και στο επίπεδο του ρυθμιστικού πλαισίου και στο επίπεδο της κατανόησης και στο επίπεδο των μελλοντικών κινδύνων και πώς θα πρέπει και ο νομικός μας πολιτισμός να προσαρμοστεί.

Είχε πολύ ενδιαφέρον η ομιλία του κυρίου Αργυρόπουλου. Να μας φέρουν ένα αποτέλεσμα μελετών και μια πληροφόρηση, που κακά τα ψέματα εμείς στην καθημερινότητα δεν την είχαμε σε αυτό τον βαθμό. Οπότε είναι πολύ χρήσιμη η ημερίδα. Όταν με πήρε ο πρόεδρος, του λέω, τι θέλεις τώρα να μπλέξουμε, προσωπικές απόψεις θα πούμε εκεί.

Δεν έχουμε ακόμα φτάσει σε ένα επίπεδο να έχουμε βάλει ένα θεσμικό πλαίσιο θέσεων ως Ένωση Τηλεοπτικών Σταθμών για το συγκεκριμένο θέμα. Δεδομένης και της παγκόσμιας αμηχανίας που προκάλεσε η ταχύτητα εμφάνισης των δεδομένων προεργασιών και διαδικασιών που είχαν ξεκινήσει πολύ νωρίτερα είναι αλήθεια. Που τις παρακολουθούσαμε μόνο δημοσιογραφικά, αλλά ήρθαν και έσκασαν στα τέλη του 2022 σαν μια -να το πω έτσι- σαν μια κρίσιμη μάζα που συσσωρεύτηκε και ξαφνικά δημιούργησε τεράστια παγκόσμια εντύπωση.

Δημιούργησε και ένα ιδιότυπο πανικό και σε πολιτικά συστήματα, όπα τι είναι εδώ; Οι ίδιοι οι προπάτορες και οι γεννήτορες της τεχνολογίας, της νοημοσύνης, αισθάνθηκαν την ανάγκη, όχι αθώα, όχι αθώα, γιατί πολλοί εξ αυτών είναι και χρηματοδότες. Μιλάμε για τους γίγαντες της τεχνολογίας, που είναι και οι χρηματοδότες των προδιαδικαστικών ενεργειών, όπως είναι ο Έλον Μάσκ, ο Γκέιτς που είναι μέγας χρηματοδότης, όπως είναι το Διοικητικό Συμβούλιο της Google, το meta κ.λπ.

Αυτοί δεν ήταν άμοιροι. Αλλά ήρθε και μια διόρθωση καθησυχαστική, η λεγόμενη «Δήλωση 23 λέξεων της άνοιξης του '23» που έλεγε: Παιδιά, μήπως πρέπει να κάνουμε ένα moratorium, παρατρομοκρατήσαμε τον κόσμο. Μεταξύ αυτών και ο Τζέφρι Χίντον, που θεωρείται πατέρας της τεχνολογίας αυτής.

Να ετοιμαστείτε, κάτι αντίστοιχο θα γίνει και με την κβαντική μηχανική την υπολογιστική. Για σκεφτείτε να συνδυαστούν η ασύμμετρη απειλή μιας ανεξέλεγκτης τεχνολογίας που λέγεται ΑΙ, με μια άλλη υπολογιστική δυναμική που είναι η κβαντική μηχανική!

Οι mega υπολογιστές, που μπορούν να επεξεργαστούν δεδομένα με ασύλληπτη ταχύτητα, είναι σε πειραματικό στάδιο, όλα αυτά βέβαια ακόμα. Αλλά σας διαβεβαιώνω, εγώ ξέρω 3 συμφοιτητές του γιου μου που κάνουν διδακτορικό, ο ένας στο Αμβούργο, άλλο στο MIT και λοιπά -του μεγάλου μου γιου- πάνω σε θέματα κβαντικής μηχανικής και mega υπολογιστών.

Αυτή είναι η διατριβή τους και συμμετέχουν και λίγο στην Google, γιατί χρηματοδοτούνται, και από τη Microsoft και τα λοιπά. Άρα, για σκεφτείτε αυτήν τη συγχώνευση δύο μεγεθών τα οποία θα δημιουργήσουν μια απίστευτη δύναμη! Γιατί τα κάνουν όλα αυτά;

Ο προφανής λόγος είναι... Να περιγράψουμε λίγο και την οικονομική γεωγραφία του πράγματος. Ο προφανής λόγος είναι αυτό που ζούμε από τη δεκαετία του '95 και μετά, η συσσώρευση σε γίγαντες -τεχνολογικούς γίγαντες- όλο και περισσότερης δύναμης. Πρώτα, συγκεντρώνοντας δεδομένα.

Κυρίως, βάζοντας, προσφέροντας την προσβασιμότητα. Δεύτερον, αυτά τα δεδομένα γίνανε μεγαδεδομένα, big data. Μετά φτάνουμε σιγά-σιγά τα δεδομένα να γίνονται εμπορικές δυναμικές, να αποκτούν μια εμπορική δυναμική ασύλληπτη, που δημιουργούν τεράστιο πλούτο.

Ο πλούτος δεν έχει όριο. Το επόμενο βήμα είναι άντε να δούμε και το παρακάτω βήμα, και είναι οι τεχνολογίες του GPT, του ChatGPT. Υπήρχε και το πρώτο, και το 2, που όλο και πιο πολύ εξελίχθηκαν. Και οι αντίπαλες, οι ανταγωνιστικές ενέργειες από την πλευρά της Google. Και μπαίνει και το meta. Και το επόμενο βήμα ποιο είναι;

Οι ίδιοι ακριβώς χρηματοδότες χρηματοδοτούν και την κβαντική μηχανική. Εδώ υπάρχει ένα θέμα, που αφορά την δυτική δημοκρατία, τουλάχιστον. Έτσι όπως την ξέρουμε, την αμερικανική δημοκρατία, και την ευρωπαϊκή, και τους ευρωπαϊκούς θεσμούς. Πόσο ανεξέλεγκτη μπορεί να είναι αυτή η συσσώρευση δύναμης - γνώσης, και πώς αποδεσμεύεται, και πώς τρόπον τινά μπαίνουν τα πλαίσια, έτσι ώστε να μη γίνουν σπουδαία ατυχήματα ή σπουδαία δυστυχήματα στην ισορροπία.

Γιατί αυτό όλο δημιουργεί εξ αντανάκλασας και κάποιες αντίστοιχες ενέργειες για εξισορρόπηση, ας πούμε, σε αυταρχικά καθεστώτα, όπως είναι η Κίνα. Εκεί τι regulation θα γίνει Κίνα και από ποιους; Άντε στην Ευρώπη -και το ακούμε πολύ σοβαρά- η Ευρώπη έχει την κουλτούρα πιο πολύ από τους Αμερικανούς και θα βάλει ρυθμιστικά πλαίσια.

Και στο θέμα του δικαιοσύνης συστήματος, όπως έβαλε και για τα προσωπικά δεδομένα στη δεκαετία των '90 και ούτω καθεξής, πρωτοπόρησε όντως. Αλλά η Ευρώπη υστερεί στον τεχνολογικό ανταγωνισμό, είναι παρίας και πρέπει να το συνειδητοποιήσουμε. Στον τεχνολογικό ανταγωνισμό, τι θα προσπαθήσει να κάνει η Ευρώπη; Να προστατεύσει τους πολίτες της.

ΟΚ, αλλά η διάχυση των συστημάτων αυτών είναι παγκόσμια. Πώς θα προστατεύσει τους πολίτες της; Θα πάμε σε ένα global σύστημα ρύθμισης; Θα τα βρει η Ευρώπη με την Κίνα ή η Αμερική με την Κίνα; Αυτά είναι τα μεγάλα θέματα. Δεν αρκεί μόνο να πούμε ότι ναι, η καινοτομία πρέπει να είναι όριο είναι, sky is the limit. Σε όλα, αυτή είναι η φύση του ανθρώπου να καινοτομεί και να ερευνά συνεχώς. Πώς όμως δεν θα απειληθούν τα κεκτημένα ενός πολιτισμού, που οφείλει να έχει τον ανθρωπισμό στο επίκεντρο; Αυτό είναι το ερώτημα, αν θέλετε.

Φιλοσοφικό; Φιλοσοφικό. Πρακτικό; Πρακτικό. Οικονομικό; Οικονομικότατο. Αυτό είναι το μεγάλο δίλημμα. Δεν αρκούν μόνο τα... Όπως η κλιματική αλλαγή είναι ένα οικουμενικό πρόβλημα, που δεν ξεχωρίζει Κινέζο, Ινδό, Ευρωπαίο, χ, ψ, ω, είναι η διάχυση στη σφαίρα.

Έτσι και αυτά τα θέματα τής χωρίς όρια χρήσης τεχνολογιών, που ενδέχεται να ξεχάσουν ότι είναι δημιουργήματα του ανθρώπου, και δεν είναι και τόσο

ανθρωποκεντρικές ενίοτε, μπορεί να επιφέρουν πελώριες αναστατώσεις. Όπως επιεικώς γι' αυτό. Για να μην επαναλαμβάνω άλλα, ήθελα να βάλω λίγο τους κανόνες του πολιτικού και οικονομικού παιχνιδιού, γιατί περί αυτού πρόκειται στο τέλος της ημέρας.

Αγγέλα Νταρζάνου:

Να ευχαριστήσουμε τον κύριο Κιμπουρόπουλο. Εμένα μου έκανε εντύπωση η εισήγησή του. Περίμενα κάτι πιο τεχνοκρατικό και που να μην αφορά τόσο πολύ τη συσσώρευση ισχύος, τα θέματα δημοκρατίας, τα οποία αναφύονται βεβαίως, πολύ σωστά τα είπε. Και πώς θα διαφυλαχθεί ο πολιτισμός σήμερα, ο ανθρωπισμός. Θα ήθελα, αν υπάρχουν ερωτήσεις από το ακροατήριο... Ο κύριος Θέμης Μπερεδήμας. Παρακαλώ. Είναι ο πρόεδρος της ΕΣΠΗΤ, της Ένωσης Περιοδικού Τύπου, Ένωσης Συντακτών Περιοδικού και Ηλεκτρονικού Τύπου.

Θέμης Μπερεδήμας - Πρόεδρος Ένωσης Συντακτών Ηλεκτρονικού και Περιοδικού Τύπου:

Καταρχήν, ευχαριστούμε για την παρουσία σας. Είναι σημαντικό εκπρόσωποι της απέναντι -εντός εισαγωγικών ή χωρίς εισαγωγικά- πλευράς, να παρίστανται σε μια τόσο σημαντική πρωτοβουλία που έχουν πάρει η ΠΟΕΣΥ και οι ενώσεις.

Εγώ θέλω να θέσω ένα ερώτημα, σας έχει απασχολήσει ένα μοντέλο που δοκιμάστηκε στην Ευρώπη, στην Ισλανδία, στη Μεγάλη Βρετανία, στο Βέλγιο και ουσιαστικά είχε πάρει ένα τίτλο 100-80-100;

Δηλαδή το 100% του μισθού, το 80% του χρόνου εργασίας, συνδυασμένο όμως με το 100% του πολλαπλασιασμού της παραγωγικότητας. Αυτό σας είχε απασχολήσει ως ανθρώπους της ενημέρωσης από την πλευρά της ιδιοκτησίας; Ή πώς το βλέπετε αν σας έχει απασχολήσει;

Κωνσταντίνος Κιμπουρόπουλος:

Ποιος θα μιλήσει;

Αγγέλα Νταρζάνου:

Και οι δύο.

Κωνσταντίνος Κιμπουρόπουλος:

Για το θέμα απασχόληση, δηλαδή, επικεντρώνουμε στην απασχόληση.

Αγγέλα Νταρζάνου:

Συγγνώμη, μπορώ να πω κάτι; Επικεντρώνουμε όχι μόνο στην απασχόληση, επικεντρώνουμε στο πώς η νέα αυτή τεχνολογία, η οποία δημιουργεί επιπλέον παραγωγικότητα, αυτό το επιπλέον κομμάτι της παραγωγικότητας θα μοιραστεί δημοκρατικά και στην πλευρά της επιχειρηματικότητας, των επιχειρηματιών, αλλά και στην πλευρά της εργασίας.

Δημήτρης Ηλιόπουλος:

Ομολογώ ότι το συγκεκριμένο μοντέλο δεν το γνωρίζω, οπότε από αυτή την άποψη προσωπικά εμένα δεν με έχει απασχολήσει. Και μιλάω επί προσωπικού γιατί προφανώς δεν μπορώ να τοποθετηθώ θεσμικά στο συγκεκριμένο. Δεν το γνωρίζω, μπορεί να υπάρχουν άλλοι εκδότες οι οποίοι να το έχουν μελετήσει, να το έχουν αποδεχθεί, να το έχουν υλοποιήσει, να το έχουν απορρίψει.

Δεν μπορώ να το γνωρίζω. Μιλάω προσωπικά. Είναι όντως όμως ένα σημαντικό θέμα, το πώς -αν συμφωνήσουμε ότι η τεχνητή νοημοσύνη θα μπορέσει να βοηθήσει την παραγωγικότητα- το πώς αυτό το πράγμα θα έχει όφελος και για τις δύο μεριές. Είναι όντως ένα θέμα και είναι ένα θέμα προς συζήτηση. Και δεν είναι κάτι το οποίο απορρίπτεται. Είναι κάτι το οποίο πρέπει να το δούμε.

Το ποιο θα είναι αυτό το μοντέλο, αν θα είναι το μοντέλο της Ισλανδίας, αν θα είναι κάποιο άλλο ή θα είναι κάποιο δικό μας μοντέλο, είναι προφανώς κάτι που θα το δούμε στον πορεία. Ακόμα είμαστε ανώριμοι όμως.

Η αλήθεια είναι ότι αυτή τη στιγμή στα ελληνικά newsroom, η τεχνητή νοημοσύνη δεν έχει βρει ισχυρή, σοβαρή και συγκεκριμένη θέση. Εγώ θα μιλήσω και για την επιχείρηση της οποίας έχω την τιμή να είμαι διευθύνων σύμβουλος και εκδότης. Δεν γνωρίζω αν οι δημοσιογράφοι, αν το newsroom του «Αθηνοράματος» χρησιμοποιεί ή όχι την τεχνητή νοημοσύνη.

Δεν έχω καμία αντίρρηση να τη χρησιμοποιούν, από τη στιγμή που τα κείμενα τα οποία εν τέλει δημοσιεύονται και καλούμε τον αναγνώστη να διαβάσει, είναι κείμενα σωστά που εμπεριέχουν τον ανθρώπινο παράγοντα. Αυτό στο οποίο είμαι απολύτως κάθετος είναι στο να δημιουργούμε κείμενα

αποκλειστικά με τεχνητή νοημοσύνη, τα οποία θα τα δίνουμε στον αναγνώστη να τα διαβάσει.

Γιατί στο τέλος της ημέρας ο αναγνώστης θα μας απορρίψει, αυτό είναι το μόνο πράγμα για το οποίο είμαι 101% σίγουρος. Άρα δεν ξέρω, πρόεδρε, αν απαντάω στην ερώτησή σου, αλλά μέχρι εκεί είναι το μόνο που μπορώ να πω.

Κωνσταντίνος Κιμπουρόπουλος:

Λοιπόν, εγώ εκπροσωπώ έναν φορέα ο οποίος έχει εκτεταμένο ανθρωπογενές περιβάλλον στην απασχόληση. Απασχολεί δεκάδες ειδικοτήτων, απασχολεί δημοσιογράφους, απασχολεί παρουσιαστές, απασχολεί ηθοποιούς, τεχνικούς, παρένθετα επαγγέλματα που έρχονται, εταιρείες παραγωγής...

Είμαστε, δηλαδή, ένας πελώριος κυκλικός σχηματισμός με ομόκεντρο κύκλο τις ανάγκες της τηλεόρασης και πολλές περιφερειακές ειδικότητες. Όλα αυτά, όμως, εστιάζουν σε ένα πράγμα: για να γίνει ένα καλό σίριαλ θέλει ένα ανθρωπογενές δημιούργημα που είναι το σενάριο.

Και θέλει και ένα ανθρωπογενές, επίσης, δημιούργημα που είναι ο σκηνοθέτης, ο διευθυντής φωτογραφίας. Προφανώς απαιτούνται πόροι, αλλά από κει και πέρα αρχίζει πλέον και ο δημιουργικός ρόλος της οργάνωσης παραγωγής που είναι πελώριος. Το ίδιο συμβαίνει και με τις ειδήσεις.

Δεν μπορούμε να στείλουμε ρομπότ να παρακολουθήσουν και να καταγράψουν τα γεγονότα. Ειδικά η τηλεόραση που πρωτοτύπως καταγράφει γεγονότα και δεν αντιγράφει. Παρά μόνο στο πλαίσιο των διεθνών συνεργασιών που έχει με μεγάλα πρακτορεία.

Δεν μπορεί να είναι μια μικρή αγορά, όπως είναι η ελληνική τηλεοπτική αγορά παντού, έτσι δεν είναι; Άρα, αν με ρωτάτε, πώς μπορεί να εξοικονομηθεί αυτό που λέμε ο ποιοτικός χρόνος, προφανώς ο ποιοτικός χρόνος σε ένα επάγγελμα το οποίο, το δημοσιογραφικό εν προκειμένω, γιατί μην ξεχνάμε το χώρο τον οποίο μας φιλοξενεί, βοηθάει η τεχνητή νοημοσύνη σε αυτό που λέμε στην ερευνητική δημοσιογραφία, αρκεί να μείνει η ανθρώπινη, δημιουργική, μοναδική επεξεργασία του δημοσιογραφικού νου. Δεν μπορεί να υποκατασταθεί αυτό. Επ' ουδενί μπορεί να υποκατασταθεί.

Άρα, αν με ρωτάτε αν θα επηρεαστεί το περιβάλλον της απασχόλησης στον τομέα της τηλεόρασης, σας λέω επ' ουδενί.

Όταν θα βρεθεί κάποιος να κάνει avatar, να φτιάξει avatar τους παρουσιαστές, θα μας πνίξουν την πρώτη ώρα. Και θα έχουν και δίκιο οι άνθρωποι, όπως συνέβη στην Αμερική με τον ξεσηκωμό των ερμηνευτών, των ηθοποιών. Που μπήκαν στην πρώτη γραμμή και πολλοί γνωστά, καθολικά δηλαδή, επιστρατεύτηκαν όλοι. Θα δεχτεί η Emma Stone να την αντιγράψει ένα avatar και να την βάζει να παίζει την ευνοούμενη του... ή το Poor Things, ας πούμε.

Τι λέμε τώρα; Θα κάνει χαρακίρι ο ίδιος ο Λάνθιμος, ο σεναριογράφος του, ο έχων το πνευματικό έργο που είναι ο λογοτέχνης που έγραψε και πάνω στο οποίο στηρίχθηκε το σενάριο. Θα ξεσηκωθούν χιλιάδες ειδικότητες, δεν γίνονται αυτά. Γιατί συνέβη, όμως, αυτό στην Αμερική και έχει σημασία...

Γιατί τα funds, τα οποία υποστηρίζουν τις μεγάλες οπτικοακουστικές παραγωγές και ενδεχομένως συμμετέχουν και σε μεγάλους τηλεοπτικούς οργανισμούς και κινηματογραφικούς οργανισμούς, λίγο-πολύ συμμετέχουν και στους γίγαντες της τεχνολογίας.

Εκεί είναι μια στάθμιση που γίνεται. Είδανε τον ξεσηκωμό, υποχώρησαν. Πάντα ο ανθρώπινος παράγοντας πρέπει να προβάλλει τις δέουσες αντιστάσεις, δεν γίνεται διαφορετικά.

Αν τα αφήσουμε χύμα στο κύμα τα πράγματα, η ανθρωπότητα θα αυτοκτονήσει, είτε λόγω κλιματικής αλλαγής, είτε λόγω μεγάλων μεταναστεύσεων, ακραίων μεταναστευτικών κινήσεων, είτε λόγω πανδημικών κρίσεων, που είναι κοινός παρονομαστής για τα δύο παραπάνω φαινόμενα, είτε θα αυτοκαταργηθεί γιατί κατάφερε να ξεπεράσει την έννοια της αυτοσυντήρησης και της επιβίωσης, από μηχανές ή οτιδήποτε. Δεν μπορεί να ελέγξει το πλαίσιο του ανταγωνισμού της καινοτομίας που γίνεται για καλό σκοπό, αλλά τελικά γίνεται μπουμερανγκ.

Αυτό είναι το θέμα. Και αυτό το θέμα θέλει ανθρώπινο νου για να γίνει διαχειρίσιμο, σε όλα τα επίπεδα των μεγάλων κρίσεων που έχουμε μπροστά μας στο τέλος της ημέρας. Εγώ θέλω να προσθέσω και κάτι άλλο. Γιατί η αστική δημοκρατία παρέχει τα εχέγγυα για αυτές τις σταθμίσεις κρίσιμων κοινωνικών αγαθών, είτε είναι η απασχόληση, είτε είναι τα δικαιώματα, είτε είναι το δικαίωμα στη γνώση και στην εξέλιξη. Που αυτές είναι τα συγκρουόμενα δεδομένα τα οποία πρέπει να

σταθμιστούν με κανόνες, με πλαίσια και όχι μόνο στην Ευρώπη, αλλά ευρύτερα.

Ο ρόλος της τέταρτης εξουσίας κατά την παραδοσιακή διάσταση, έτσι όπως την ξέρουμε, δηλαδή στο να σοβαρευτεί και να ανακάμψει μετά το τσουνάμι της μονόπλευρης μόλυνσης που επήλθε με την εξάρτηση στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, όπου χάθηκε λίγο η αυθεντικότητα.

Και η αυθεντικότητα στην ενημέρωση από αυτούς που ασκούν επαγγελματικά και με δεοντολογία το επάγγελμα της ενημέρωσης, είτε είναι εκδοτικοί οργανισμοί, είτε είναι μιντιακοί οργανισμοί, είτε πολύ περισσότερο είναι δημοσιογραφικοί λειτουργοί, πρέπει να επανακάμψει δυναμικά.

Γιατί; Ακριβώς για να ενημερωθεί η κοινή γνώμη και να βάλει τα όρια. Στις δημοκρατίες όλα είναι αποτέλεσμα της συμμετοχής της κοινωνίας. Δεν υπάρχει άλλο, αυτό πρέπει να συνειδητοποιήσουμε.

Αγγέλα Νταρζάνου:

Υπάρχει κάποιο άλλο ερώτημα; Εγώ για να κλείσω αυτό το πάνελ και να προβοκάρω και λίγο και να κάνω και την εισαγωγή στο επόμενο πάνελ θα πω το εξής. Λέμε ότι ο ανθρώπινος παράγοντας βεβαίως είναι πάρα πολύ σημαντικός, δεν μπορεί να αντικατασταθεί κ.λπ. Εγώ θα πω, όμως, ότι πολλές φορές έχει αντικατασταθεί από την τεχνητή νοημοσύνη ο ανθρώπινος παράγοντας και καλώς έχει αντικατασταθεί.

Και έχει αντικατασταθεί όμως -προσοχή- σε δημοσιογραφικές ή άλλες παρεμφερείς εργασίες οι οποίες είναι βαρετές, που λέμε, οι επαναλαμβανόμενες, οι εργασίες που μπορούμε να βρούμε ένα επαναλαμβανόμενο pattern, ας πούμε. Ας πούμε οι ειδήσεις που αφορούν τον καιρό, μπορεί να αντικατασταθούν με κάποιο input από τεχνητή νοημοσύνη. Οι ειδήσεις που αφορούν το χρηματιστήριο, δεν χρειάζεται ένας δημοσιογράφος από πάνω. Κι εκεί υπάρχουν, μπορούμε να βρούμε, επαναλαμβανόμενα με την εισαγωγή κάποιων δεδομένων να απελευθερωθούν θέσεις εργασίας.

Αυτό που λέγαμε παλιά τα φαρμακεία στις εφημερίδες, τα βαρετά πράγματα. Ας πούμε, η απομαγνητοφώνηση παλιά γινόταν από τις πιο βαρετές δημοσιογραφικές δουλειές. Όσοι έχουν κάνει συνεντεύξεις, δημοσιογράφοι και άλλοι, το θυμούνται. Λοιπόν, αυτό μπορεί να βοηθηθεί πάρα πολύ, σε

πάρα πολύ μεγάλο βαθμό να εξοικονομηθούν πάρα πολλές εργατοώρες.

Η μετάφραση, επίσης, μπορεί να γίνει πάρα πολύ γρήγορα. Θα πω στον κύριο Κιμπουρόπουλο και η μεταγλώττιση και ο υποτιτλισμός. Άρα, να μερικές δουλειές που μπορεί εκεί που κόστιζαν για τα κανάλια, τώρα μπορούν να γίνουν... Θα μου πεις τι ποσοστό είναι αυτό, το κόστος.

Δεν είναι, αλλά θέλω να πω ότι είναι κάποιες εργασίες οι οποίες μπορούν να γίνουν με την τεχνητή νοημοσύνη πολύ εύκολα, πολύ γρήγορα. Είναι οι δουλειές ακριβώς που οι δημοσιογράφοι, οι οποίοι κάνουν ρεπορτάζ, έχουν δουλειές να κάνουν σημαντικές, θέλουν να αποφύγουν, θέλουν να τις δώσουν σε ένα βοηθό.

Άρα, η τεχνητή νοημοσύνη είναι ένας, όχι πάντα έξυπνος, αλλά ένας βοηθός ο οποίος επιταχύνει τη δουλειά των δημοσιογράφων. Να ευχαριστήσω και τους δύο κυρίους και τον κύριο αντιπρόεδρο της Ένωσης Εκδοτών Διαδικτύου, τον κύριο Ηλιόπουλο. Θέλετε να προσθέσετε κάτι, κύριε Κιμπουρόπουλε;

Παρακαλώ, ένα τελευταίο.

Δημήτρης Ηλιόπουλος:

Να συμφωνήσω μαζί σας. Όντως, το είπα και πριν, είναι ένα εργαλείο και έχει σημασία πώς θα το χρησιμοποιήσουμε.

Αν μπορούσαμε να χρησιμοποιήσουμε την τεχνητή νοημοσύνη με έναν τρόπο που θα διασφαλίσει περισσότερο χρόνο για ερευνητική δημοσιογραφία, για καλύτερο ρεπορτάζ, για καλύτερο έλεγχο των πηγών, καλώς να έρθει.

Αν σκοπεύουμε να χρησιμοποιήσουμε την τεχνητή νοημοσύνη, προκειμένου πάρα πολύ γρήγορα να ξεπετάμε κείμενα, να τα σερβίρουμε στον αναγνώστη και με αυτόν τον τρόπο να νομίζουμε ότι έχουμε κάνει σαν δημοσιογραφικοί οργανισμοί, δεν μιλάω μόνο για τους δημοσιογράφους, σαν δημοσιογραφικοί οργανισμοί, όλοι μας, να θεωρήσουμε ότι έχουμε κάνει καλά τη δουλειά μας, καλύτερα ας το αποφύγουμε. Ευχαριστώ πολύ.

Αγγέλα Νταρζάνου:

Ευχαριστώ πολύ.

Κωνσταντίνος Κιμπουρόπουλος:

Μία κουβέντα μόνο, στο ερώτημα που ετέθη από την κυρία Νταρζάνου, από τη φίλη την Αγγέλα.

Στην τηλεόραση δεν υπάρχουν αυτά, δεν μπορεί να γίνει αυτή η υποκατάσταση. Το εννοώ δηλαδή αυτό, έτσι; Η τηλεόραση αυτή τη στιγμή, οι σταθμοί που εκπροσωπώ εγώ, που παράγουν περίπου το 85% του εθνικού οπτικοακουστικού περιεχομένου στη χώρα, που είναι σχεδιασμένο, έχει απίστευτες εργατώρες, απίστευτες συσκέψεις, όχι μόνο προγραμματισμό, αλλά και επιστράτευση πολλών δημιουργών για να βγει, είτε είναι δημοσιογραφικό είτε είναι ενημερωτικό, δηλαδή ευρύτερα, ένα τόξο πώς θα υποκατασταθεί; Θα βάλει avatar να τσακώνονται;

Είπε η Αγγέλα τον καιρό, μα και πάλι ο καιρός έχει μια δεδομένη τηλεθέαση στην τηλεόραση. Αν το λέει η Σούζη, έχει σημασία. Αν βάλεις το avatar της Σούζης που θα βγει την άλλη μέρα στις Τυπολογίες, δεξιά - αριστερά, θα το γράψει η Αγγέλα ενδεχομένως, θα κάνει και σαχλαμάρα ας πούμε κ.λπ., θα χάσει την αξία της.

Θέλω να πω ότι το μυαλό του ανθρώπου πρέπει να το εμπιστευόμαστε, γιατί αυτό παράγει τις μοναδικότητες και προχωράει και αυτό που λέμε ελκυστικό περιεχόμενο στην κατηγορία τη δική μας, δημοσιογραφικό περιεχόμενο κ.λπ. Δεν μπορεί να αποκατασταθεί από ένα ρομπότ, από ένα avatar.

Όσο καλέκτυπο, να το πω έτσι, κι αν είναι, θα είναι κακέκτυπο. Σκεφτείτε, δηλαδή, να παρουσιαστεί και να γίνει ένας σεισμός. Να λέει avatar αυτό και να γίνει ένας σεισμός. Τι θα γίνει; Θυμάστε τον Χούντα, τον θυμάστε τον Χούντα; Στον σεισμό του '81 που έτρεμε;

Λέω κάτι τώρα για τότε που ήμασταν νεαροί δημοσιογράφοι. Εγώ ήμουν στην Αναξαγόρα και είχαμε τυπογραφείο, λιθογραφείο ακόμα και τρέχαμε μετά να κάνουμε αλλαγή όλης της εφημερίδας. Κι άρχισε να χτυπιέται, ηρέμησε, συνέστησε ψυχραιμία και συνέχισε το πρόγραμμα κάνοντας και τις πρώτες αποτιμήσεις του συμβάντος. Που ήταν και ζόρικο συμβάν στη συνείδηση όλων.

Πώς θα γίνει αυτό; Άρα, να έχουμε εμπιστοσύνη αλλά να μην έχουμε εμπιστοσύνη στην ασυμμετρία των εξουσιών. Εκεί να μην έχουμε εμπιστοσύνη. Γι' αυτό λέω ότι χρειάζεται μια κινητοποίηση ευρύτερα της κοινής γνώμης και εμείς σαν φορείς εκδοτικοί, ασκώντας εκδοτικό δικαίωμα, αλλά και οι δημοσιογράφοι ως οι λειτουργοί και οι μεταφορείς του

καθημερινού μηνύματος, πρέπει να στρατευτούμε σε αυτό το πράγμα, να ενημερωθεί καταρχήν σωστά η κοινή γνώμη.

Αυτή διαμορφώνει τους συσχετισμούς στο τέλος της μέρας, όσο κι αν είναι υποβαθμισμένη η δημοκρατία στις δυτικές κοινωνίες. Και κυρίως να σκεφτούμε και να πιέσουμε για να βρεθεί ισορροπία και με κοινωνίες που ζουν υπό αυταρχική διαχείριση. Αυτό έχει σημασία.

Γιατί όταν ξεφεύγει εκεί, είτε η πυρηνική δυναμική είτε το θέμα της υπεροπλίας της τεχνολογικής κ.ά., δεν ξέρεις τι σου ξημερώνει. Και ο πλανήτης είναι ενιαίος, ανεξαρτήτως των πολιτικών συστημάτων. Αυτό είναι το θέμα.

4° ΠΑΝΕΛ

Συντονισμός: Αγγέλα Νταρζάνου, δημοσιογράφος

Ευχαριστώ πάρα πολύ και τον κύριο Κιμπουρόπουλο και τον κύριο Ηλιόπουλο για τη συμβολή τους σε αυτό το συνέδριο. Και να καλέσω τώρα δύο εκπροσώπους της αγοράς.

Δύο εκπροσώπους, δηλαδή, από εταιρείες οι οποίες βοηθούν και συμβάλλουν στην αγορά, σε όσους το έχουν ανάγκη, σε θέματα τεχνητής νοημοσύνης. Καταρχήν, τον εκπρόσωπο της 100Mentors, τον κύριο Γιάννη Σταματονικολό και τον εκπρόσωπο της Webolution, τον κύριο Χρήστο Βαχαμίδη.

Παρακαλώ, ελάτε. Να σας καλωσορίσω, ο κύριος Γιάννης Σταματονικολός. Είχαμε γνωρίσει τον CEO της εταιρείας σας. Είναι μια εταιρεία η οποία, από όσο έχω καταλάβει, βοηθάει άλλες εταιρείες, είναι startup η εταιρεία σας; Ωραία. Είναι μία εταιρεία η οποία βοηθάει άλλες εταιρείες να προσαρμοστούν ή να αξιοποιήσουν τα εργαλεία της τεχνητής νοημοσύνης. Και ο κύριος Βαχαμίδης κάτι παρόμοιο κάνει και η δική σας εταιρεία;

Χρήστος Βαχαμίδης - WebOlution): Η τεχνητή νοημοσύνη ως intelligent assistant στο χώρο της ψηφιακής ενημέρωσης

Εμείς είμαστε εταιρεία πληροφορικής και έχουμε αναπτύξει κάποια εργαλεία στον χώρο των media, που έχουν να κάνουν με την εξυπηρέτηση και την ταχύτερη χρήση των ειδησεογραφικών site.

Αγγέλα Νταρζάνου:

Με τη χρήση τεχνητής νοημοσύνης.

Χρήστος Βαχαμίδης:

Με τη χρήση τεχνητής νοημοσύνης.

Αγγέλα Νταρζάνου:

Ωραία. Άρα, μιλάμε για το πώς οι κύριοι θα μας εξηγήσουν πώς μπορεί η τεχνητή νοημοσύνη να αξιοποιηθεί από τις εταιρείες καταρχάς των μέσων ενημέρωσης και σε δεύτερο βαθμό και από τους δημοσιογράφους βέβαια.

Ή όποιους άλλους επαγγελματίες εν πάση περιπτώσει της ενημέρωσης ή και της ψυχαγωγίας ενδεχομένως... Λοιπόν, να δώσω τον λόγο στον κύριο Βαχαμίδα. Σας ακούμε, ευχαριστούμε πολύ.

Χρήστος Βαχαμίδης:

Να είστε καλά. Ευχαριστώ για την πρόσκληση, καταρχάς. Όπως είπα προηγουμένως, έχουμε αναπτύξει κάποια εργαλεία.

Ήρθαμε να συζητήσουμε κυρίως πώς η τεχνητή νοημοσύνη, αν και θα προτιμούσα τον όρο μηχανική εκμάθηση, machine learning, γιατί θεωρώ ότι ακόμα είναι λίγο νωρίς, μπορεί να βοηθήσει πρακτικά στον χώρο των ψηφιακών μέσων.

Βέβαια είναι ένα παιδάκι που μεγαλώνει πολύ γρήγορα. Προβλήματα που αντιμετωπίζουμε, κυρίως οι συνεργάτες μας, σε περιφερειακά μέσα π.χ., έχουν να κάνουν με τον ελάχιστο χρόνο και τους λιγοστούς πόρους που έχουν σε ανθρώπινο δυναμικό, πώς θα διαχειριστούν το κομμάτι των ειδήσεων. Οπότε θα μπορούσε να υπάρχει μια εφαρμογή που προμηθεύει πάρα πολύ γρήγορα και συγκεκριμένα περιεχόμενο προς αυτούς τους δημοσιογράφους. Άρα, και οι δημοσιογράφοι να σταθούν σε ένα πιο επείγον κομμάτι ρεπορτάζ όσον αφορά τον χρόνο τους.

Επίσης, ένα άλλο πρόβλημα που έχει προκύψει και είμαστε σε μια ευχάριστη θέση να το λύσουμε, είναι πώς μικρές ή μεγάλες ιστοσελίδες διαχειρίζονται το περιεχόμενό τους στα social media.

Οπότε, εδώ υπάρχουν πάρα πολλές εφαρμογές, που διαλέγουν το κατάλληλο περιεχόμενο και στον κατάλληλο χρόνο πότε θα διανείμουν το περιεχόμενό τους στα κοινωνικά μέσα. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα και οι δημοσιογράφοι, όπως είπατε

προηγούμενως στην προηγούμενη συζήτηση, να μην ασχολούνται με πράγματα τα οποία τους τρώνε πολύτιμο χρόνο.

Και το σημαντικότερο, όμως, το περιεχόμενο που διανέμεται να είναι πάρα πολύ καλό για αυτούς και συν εν δυνάμει στην επισκεψιμότητα που έχουν οι ιστοσελίδες. Αυτά εν ολίγοις.

Αγγέλα Νταρζάνου:

Ωραία. Ευχαριστούμε πάρα πολύ. Ενδεχομένως στην πορεία της συζήτησης θα μπορούσατε λίγο περισσότερο να μας εξηγήσετε.

Χρήστος Βαχαμίδης:

Βεβαίως, ναι.

Αγγέλα Νταρζάνου:

Να δώσω τώρα τον λόγο στον κύριο Σταματονικολό, να μας εξηγήσει από την πλευρά του, από την εταιρεία 100Mentors.

Γιάννης Σταματονικολός - Εκπρόσωπος 100mentors Start up T/N business development associate, GenAI Summit

Νομίζω ότι αυτά που θα πω θα είναι unpopular opinions, από την άποψη πως πιστεύω και ότι όλοι τα πιστεύουν, αλλά κατά βάση δεν μπορούν να επικοινωνηθούν τόσο εύκολα. Είναι μεγάλη μας χαρά και ως 100Mentors, αλλά και προσωπικά ως Γιάννης, να βρίσκομαι ουσιαστικά στο μέγαρο της ΕΣΗΕΑ και κατά έναν τρόπο στο δεύτερο άντρο της Δημοκρατίας μετά το Κοινοβούλιο. Καθώς είναι από τα βασικότερα μέρη όπου μπορείς να αναπτύξεις την άποψή σου και να συνδιαλαχθείς χωρίς φόβο. Περνώντας λοιπόν...

Αγγέλα Νταρζάνου:

Μάλλον θα πεις κάτι πολύ αντιδημοφιλές για να ξεκινάς με αυτόν τον τρόπο.

Γιάννης Σταματονικολός:

Όχι, όχι, όχι. Το ξεκινάω με αυτόν τον τρόπο γιατί ακριβώς οι δημοσιογράφοι είστε οι Νο1 άνθρωποι που βοηθούν στο να επικοινωνήσουμε τα μηνύματά μας. Όπως είπα και αναφέρατε και εσείς πριν, θα περάσω στο τι κάνουν οι 100Mentors.

Δουλεύουμε με εταιρείες και προσθέτω εκπαιδευτικά ιδρύματα -από σχολεία μέχρι και πανεπιστήμια- ώστε να εντάξουμε υπεύθυνα και βιώσιμα την παραγωγική τεχνητή

νοημοσύνη, αυτό που είναι γνωστό κατά κόσμο ως GenAI, στις ροές της εργασίας τους. Τι σημαίνει αυτό;

Κρατάμε δύο λέξεις, το υπεύθυνα και το βιώσιμα. Για να εντάξουμε, ας ξεκινήσουμε με την παραδοχή ότι το 2023 ήταν ένα έτος το οποίο αφορούσε περισσότερο στο awareness, στην ευαισθητοποίηση και στη γνώση σε γενικά πλαίσια, τι είναι η τεχνητή νοημοσύνη, καθώς ξαφνικά μας χτύπησε πολύ έντονα την πόρτα.

Το 2024 είναι ένας χρόνος στον οποίο επενδύουμε στην ουσιαστική μάθηση και ουσιαστικά αυτό που λέμε adoption, υιοθέτηση του πώς μπορούμε να εντάξουμε την τεχνητή νοημοσύνη στη ζωή μας, στα καθημερινά μας καθήκοντα και κοινώς να κάνουμε τη ζωή μας εύκολη.

Γιατί ακριβώς το ζήτημα είναι να καταλάβουμε τι είναι σημαντικό για εμάς μέσα από αυτά τα οποία αναπτύσσονται, αυτά τα εργαλεία τα οποία διατίθενται δωρεάν ουσιαστικά ως ένα βαθμό στον κόσμο. Και να τα αξιοποιήσουμε με τρόπο ο οποίος δεν μας περιορίζει. Λέω unpopular opinions γιατί;

Γιατί όταν μιλάμε για την τεχνητή νοημοσύνη το πρώτο πράγμα που μας πάει στο μυαλό είναι ότι ο άνθρωπος θα πάει λίγο στην άκρη, ας το πω απλά θα μας φάει θέσεις εργασίες. Οι 100Mentors έρχονται και λένε ένα μεγάλο όχι σε αυτό. Στεκόμαστε απέναντι και είμαστε αντίθετοι σε οποιονδήποτε πιστεύει ότι μπορεί να γίνει πανεπιστήμονας με τη χρήση τεχνητής νοημοσύνης ή να περιορίσει θέσεις.

Το θέμα είναι τις θέσεις που ήδη έχει σε μια εταιρεία του, μέσα σε ένα πανεπιστήμιό του, να τις κάνει πιο δημιουργικές, πιο παραγωγικές. Θα σας πω ένα απλό παράδειγμα για το marketing. Ένας από τους τρόπους που επικοινωνούμε αυτά τα μηνύματα προς τα έξω δεν είναι μόνο με τη συμμετοχή μας σε events, με τη δημόσια παρουσία μας σε οποιαδήποτε εκδήλωση που μπορεί να υπάρχει ή και στα social media, αλλά κυρίως με τη διοργάνωση του GenAI Summit, του μεγαλύτερου summit στην Ευρώπη για την παραγωγή τεχνητής νοημοσύνης, που έχει σύνθημα αυτό που είπα πριν. Ότι περνάμε από την ευαισθητοποίηση, το awareness, στο context specific adoption.

Τι σημαίνει αυτό στα ελληνικά; Σημαίνει ότι πολύ απλά μπαίνω και όχι απλά το υιοθετώ. Βλέπω τι έχει αυτό το πράγμα μέσα για μένα, το οποίο εκ των πραγμάτων σημαίνει ότι θα το

χρησιμοποιήσω σε πολύ ειδικά πλαίσια. Δηλαδή, εγώ είμαι δικηγόρος, θα δω πώς μπορεί αυτό να χρησιμοποιηθεί στη ροή εργασίας που αφορά έναν νομικό. Μπορώ να σας πω ένα παράδειγμα από το marketing. Δεν με νοιάζει, όμως, εμένα ιδιαίτερα πόσο καλύτερο μπορεί να γίνει ένα visual asset με τη χρήση παραγωγικής τεχνητής νοημοσύνης. Γιατί τα λέω όλα αυτά; Γιατί μόνο όταν καταλάβω γιατί είναι χρήσιμη για μένα, θα μπορέσω να εκπαιδευτώ πάνω σε αυτή. Άρα, και ακόμα και ο πιο συντηρητικός του κλάδου μου θα καταλάβει ότι δεν έχει έρθει με εχθρικό σκοπό.

Όμως, επειδή ακριβώς μιλάμε για ένα εργαλείο το οποίο δεν έχει σάρκα και οστά, οπότε εκ των πραγμάτων μιλάμε για κάτι το οποίο χειρίζεται από άνθρωπο, γι' αυτό εντάσσουμε τις λέξεις υπεύθυνα και βιώσιμα. Το βιώσιμα δεν το βάζουμε επειδή είναι μια λέξη που είναι και της μόδας, να το πούμε και έτσι απλά. Έχουμε και το COP 28 by the way, τώρα αυτές τις μέρες, οπότε είναι ακόμα πιο πολύ της μόδας. Είναι ότι όταν λέμε βιώσιμα, επειδή ένας από τους βασικούς τομείς της ενασχόλησής μου, πέρα από την εργασία μου, είναι ότι συμμετέχω και είμαι μέλος του UN για τη βιωσιμότητα, βιώσιμα σημαίνει ότι ένας από τους βασικούς, τα motos, είναι we leave no one behind. Δηλαδή, δεν αφήνουμε κανέναν πίσω, καθώς ένας πολύ βασικός στόχος, αυτό που λέμε βιώσιμη ανάπτυξη, είναι το inclusivity, η συμπεριληπτικότητα.

Έτσι, κλείνοντας αυτόν τον κύκλο τον οποίο σας κάνω, χρησιμοποιώντας τη λέξη βιώσιμα, εννοούμε ότι όχι απλά δεν αφήνουμε κανέναν πίσω, αλλά κρατάμε τον άνθρωπο μέσα σε όλη τη διαδικασία.

Και ερχόμαστε ουσιαστικά να αναβαθμίσουμε τον ρόλο του σε αυτή τη διαδικασία, παίρνοντας ουσιαστικά ένα βάρος. Να σας πω κάτι πολύ απλό: όλοι σας εδώ πέρα έχετε κάθε μέρα να κάνετε ας πούμε πέντε - δέκα tasks, πέντε - δέκα εργασίες, οι οποίες είναι στάνταρ και πάνω-κάτω είναι και το ίδιο.

Δηλαδή, έχετε το δημιουργικό κομμάτι, αλλά είναι και κάποια πράγματα που θα έλεγε κανείς ότι να είχα έναν άνθρωπο εδώ πέρα να μου το κάνει αυτό και εγώ να ρίξω τις τελευταίες πινελιές. Αυτό έρχεται και κάνει η παραγωγική τεχνητή νοημοσύνη και αυτό κάνουν και οι 100mentors.

Έρχονται, σου λένε πώς θα το χρησιμοποιήσεις, σου παρέχουν τα εργαλεία για να το κάνεις σωστά και κυρίως να σε διευκολύνουν. Και ουσιαστικά ο άνθρωπος, σαν ένας expert πλέον στην ίδια του τη δουλειά, έρχεται και κάνει validate, έρχεται και πιστοποιεί αυτό το οποίο του έχει δώσει η παραγωγική τεχνητή νοημοσύνη. Για να κλείσω, αυτό το validation σημαίνει ότι μπορεί να έχει φτάσει τη ροή εργασίας σε ένα επίπεδο το οποίο μπορεί να είναι 70%, μπορεί να τη φτάσει όμως και στο 5%. Δεν σημαίνει ότι επειδή μου έδωσε ένα αποτέλεσμα θα το υιοθετήσω.

Αυτό πάει να πει κριτική σκέψη. Ακούμε τώρα για τα soft skills, πάλι και αυτό είναι της μόδας. Τελικά δεν λέω πολύ unpopular opinions, λέω περισσότερα προβλήματα της μόδας μου φαίνεται.

Ακούμε για κριτική σκέψη. Μα ακριβώς αν ο άνθρωπος δεν αναπτύξει την κριτική σκέψη, δεν είναι ουσιαστικά expert του ίδιου του εαυτού, δεν θα μπορέσει να κρίνει αν αυτό το οποίο του δίνει η τεχνητή νοημοσύνη είναι χρήσιμο, ώστε να το χρησιμοποιήσει για τη δουλειά του.

Σταματάω, όμως, γιατί δεν πάει αλλιώς.

Χρήστος Βαχαμίδης:

Να σταθώ λιγάκι στους προηγούμενους συνομιλητές, που αναφερθήκαν όσον αφορά στη δημιουργία του περιεχομένου μέσω της τεχνητής νοημοσύνης σε ένα ψηφιακό μέσο. Εδώ έχουμε και τον παράγοντα των μηχανών αναζήτησης, που μέχρι στιγμής δεν έχουν τεθεί υπέρ ή κατά στο αν θα προωθήσουν, αν θα προωθούν, ένα άρθρο το οποίο έχει φτιαχτεί από τη τεχνητή νοημοσύνη.

Οπότε εδώ ελλοχεύει ο κίνδυνος, αν μπορούμε στη δοκιμασία μια ιστοσελίδα να δημιουργεί περιεχόμενο αυτόματα, να μην είναι θελκτική προς τις μεγάλες αναζητήσεις. Οπότε σε αυτό το κομμάτι θέλει προσοχή. Βέβαια η Google ακόμα δεν έχει αναφέρει.

Μπορεί να αναγνωρίζει αν το περιεχόμενο μια ιστοσελίδας είναι τεχνητό ή όχι, αλλά ακόμα δεν έχει αναφερθεί, αν θα το κατακρίνει ή αν θα υπερισχύει σε κάτι τέτοιο. Επίσης αναφερθήκατε στο κομμάτι του καιρού.

Εδώ λιγάκι θα ήθελα να θέσω λίγο στη φαντασία σας, πόσο όμορφο θα ήταν όταν μπαίνετε σε μια ιστοσελίδα να ρωτάτε τι

καιρό θα κάνει σήμερα, χωρίς να χρειαστεί να ψάξετε το destination ή κάτι άλλο. Και αυτή αυτόματα να σας απαντήσει τον καιρό που θα κάνει σήμερα ή αύριο.

Ή επίσης η τεχνητή γνώση αυτή τη στιγμή έχει βοηθήσει πάρα πολύ κόσμο να ακούει ή να διαβάζει άρθρα. Ή μάλλον τα άρθρα που υπάρχουν μέσα σε ιστοσελίδα να τα ακούει. Οπότε, άτομα με δυσκολία στην όραση έχουν πρόσβαση σε ένα μέσο που μέχρι προχθές δεν είχαν.

Καλό θα είναι να δούμε όλο αυτό το κομμάτι ως εργαλείο και πώς μπορεί να μας βοηθήσει -και εσάς- καθημερινά.

Αγγέλα Νταρζάνου:

Νομίζω ότι μας δώσατε ένα περίγραμμα λίγο του τι γίνεται στην αγορά. Εγώ θέλω να ρωτήσω κατ' αρχάς αν υπάρχει κάποιο ερώτημα από τον κόσμο, παρακαλώ. Ορίστε, ο κύριος Ταραμόπουλος.

Μάνος Ταραμόπουλος:

Καλημέρα, ονομάζομαι Μάνος Ταραμόπουλος, δημοσιογράφος. Πριν από μερικές μέρες στις Ηνωμένες Πολιτείες ένας κορυφαίος δικηγορικός οίκος κάλεσε νομικούς από 60 χώρες. Τους είπε, θέλω να μου πείτε πότε μπορείτε να φτιάξετε, να μου παρουσιάσετε τους νόμους. Ο Α είπε σε τόσες ώρες, ο Β σε τόσο. Το αποτέλεσμα ήταν ότι η τεχνητή νοημοσύνη το παρουσίασε με πολύ λιγότερα λεφτά σε μισή ώρα. Καταλαβαίνετε πού φτάνουμε. Σε μισή ώρα τους νόμους 60 χωρών. Ευχαριστώ.

Αγγέλα Νταρζάνου:

Ναι, ευχαριστώ πολύ. Εγώ θέλω να σας πω μια προσωπική εμπειρία επ' αυτού. Η κόρη μιας φίλης μου που δουλεύει σε μια μεγάλη εταιρεία συμβούλων από το σπίτι, μου εκμυστηρεύτηκε ότι μέσω της τεχνητής νοημοσύνης έχει καταφέρει τους τελευταίους μήνες να δουλεύει από το σπίτι μία ώρα την ημέρα. Θέλω να πω ότι μπορεί να παράγει rapport, project κ.λπ. με τη χρήση τεχνητής νοημοσύνης, με εποπτεία βέβαια εννοείται, σε πάρα πολύ μικρό χρονικό διάστημα με πολύ καλά στοιχεία, με πολύ καλή στοιχειοθέτηση. Αυτό σας λέω, δουλεύει σε εταιρεία.

ΠΑΡΕΜΒΑΣΗ ΕΚΤΟΣ ΜΙΚΡΟΦΩΝΟΥ

Αγγέλα Νταρζάνου:

Σε ποια εταιρεία; Για να είμαι ειλικρινής, δεν ξέρω ακριβώς τι δουλειά κάνει στην εταιρεία.

Ξέρω ότι η κυρία αυτή πολλές φορές χρειάζεται να απαντήσει σε θέματα που αφορούν οικονομικά στοιχεία για διάφορους κλάδους της οικονομίας. Αυτό της ζητάτε.

Ακροατής:

(εκτός μικροφώνου) Πληρώνεται γι' αυτό, για τη μία ώρα;

Αγγέλα Νταρζάνου:

Εντάξει, αυτό είναι καθ' υπερβολή. Θέλω να πω ότι της έχει χρησιμεύσει τόσο πολύ η τεχνητή νοημοσύνη.

Ακροατής:

Αν χρειάζεται μία ώρα, με συγχωρείται, και παίρνει χρήματα για αυτή τη μία ώρα, τότε δεν μπορώ να καταλάβω για τι συζητάμε. Αν παίρνει τα ίδια χρήματα και μία σύμβαση αξιοπρεπή, να το συζητήσουμε για τη μία ώρα.

Αγγέλα Νταρζάνου:

Αυτό που λέω είναι ότι εργασία που χρειαζόταν οκτάωρο μέχρι τώρα για να γίνει γίνεται σε μικρότερο χρονικό διάστημα. Και φτάνει να έχει μινιμάρει τόσο πολύ τον χρόνο που χρειάζεται.

Αυτό είναι ένα παράδειγμα.

Ακροατής:

Θέλω να ρωτήσω το εξής για το sart. Το sart παρέχει πληροφόρηση, έτσι; Παρέχει πληροφορία.

Επειδή χρειάστηκε να ανατρέξουμε την περασμένη εβδομάδα σε συγκεκριμένη πληροφορία, το θέμα είναι πόσο διασταυρωμένη είναι η πληροφορία η οποία παρέχεται. Να σας πω συγκεκριμένα, ψάχναμε τον αριθμό των νεκρών σε Χιροσίμα και Ναγκασάκι. Μας έδωσε έναν αριθμό, στο Ίντερνετ βρήκαμε άλλον αριθμό. Δηλαδή, όταν διαβάζουμε ένα βιβλίο, υπάρχει διασταύρωση και λέει από κάτω αυτό προέρχεται από την τάδε πηγή, όταν πρόκειται για μελέτη.

Εδώ πώς ακριβώς διασταυρώνετε τη μελέτη, ούτως ώστε να παίρνει τον χαρακτήρα ντοκουμέντου αυτό που παρέχεται;

Χρήστος Βαχαμίδης:

Πολύ ωραία ερώτηση. Ήδη έχουν αναπτυχθεί μέσω της μηχανικής εκμάθησης και της τεχνητής νοημοσύνης εργαλεία fact-checking, fact-checking applications. Τα οποία ελέγχουν, διασταυρώνουν αν όντως η πληροφορία αυτή είναι αληθής. Δηλαδή, ήδη έχουν ξεκινήσει και αναπτύσσονται τέτοια

εργαλεία, που μας βοηθάνε, κυρίως εσάς, αν βλέπουμε ένα fake news ή όντως είναι κάτι πραγματικό.

Οπότε σε αυτό το σημείο η μηχανική εκμάθηση πάλι είναι βοηθός, είναι ένα εργαλείο προς τη δημοσιογραφία.

Γιάννης Σταματονικολός:

Εγώ θα απαντήσω ότι εξαρτάται πώς το ρωτάμε και πού το ρωτάμε. Τι θέλω να πω με αυτό; Τα εργαλεία παραγωγικής τεχνητής νοημοσύνης ουσιαστικά δεν έρχονται να μας βοηθήσουν σε κάτι το οποίο ήδη υπάρχει.

Τι εννοώ πάλι; Αν απλά πάω και ρωτήσω το ChatGPT που είναι αρκετά γνωστό, πότε έγινε αυτό, τι κάνουμε γι' αυτό και τα λοιπά, είναι μια μηχανή αναζήτησης. Αυτό μπορώ να το κάνω και στο Google, δεν χρειαζόταν να πέσουν τόσα δισ. σε αυτό.

Το ChatGPT θα πάω και θα το ρωτήσω, θα του δώσω συγκεκριμένο ρόλο, συγκεκριμένο context, συγκεκριμένα actions τα οποία καλείται να κάνει, ακόμα και το frame, το πλαίσιο το οποίο θα πρέπει να κινηθεί, ώστε να μου δώσει απάντηση σε κάτι το οποίο με ενδιαφέρει.

Δηλαδή, μπορεί να πρέπει να το βάλω να ψάξει, να του δώσω ένα paper και να του πω ψάξε σε αυτό το paper, πότε έγιναν αυτά τα γεγονότα ή με ποια σειρά ή βγάλε μου μια κρίση. Εννοώ ότι θα το χρησιμοποιήσω σαν βοηθό μου και όχι σαν κάτι το οποίο θα έρθει και θα μου δώσει απαραίτητα μια τέτοια απάντηση.

Όταν θα το ρωτήσω πιο εγκυκλοπαιδική γνώση, αν μπορώ να το πω έτσι, δηλαδή του τύπου πότε έγινε αυτό, πρώτον, ουσιαστικά το χρησιμοποιώ σαν μια απλή αναζήτηση Google. Και δεύτερον, αυτό που θα πρέπει να προσέχω τότε πολύ είναι το γεγονός ότι εξαρτάται ποια έκδοση χρησιμοποιώ.

Τι εννοώ; Το ChatGPT π.χ. έχει να διαλέξει όλος ο κόσμος, όλα τα εργαλεία τα έχουν. Απλώς το ChatGPT έχει και το πλέον, ας πούμε, το υπερπαραγωγή εργαλείο. Έχει το 3,5 και το 4. Το 4 μεταξύ άλλων παρέχει τη δυνατότητα του web browsing να ψάξεις το Ίντερνετ, να κάνει διασταύρωση από πάρα πολλές διαφορετικές πηγές και ουσιαστικά να φτιάξω και ακόμα και τον δικό μου βοηθό για ένα συγκεκριμένο ακριβώς πράγμα που κάνω. Αυτό θα μου δώσει πολύ περισσότερες πληροφορίες.

Και ανοίγω παρένθεση, από τις οποίες μπορώ να δω αν όντως αυτό που μου λέει είναι αληθές. Το 3,5 στην αντίθετη μεριά έχει ενημέρωση μέχρι -νομίζω- τον Απρίλιο του '22. Οπότε, οτιδήποτε ρωτήσω από τον Απρίλιο του '22 και μετά - που δεν ήταν αυτή η ερώτηση, απλά I grab the chance και το λέω- οτιδήποτε δοθεί από εκεί και πέρα, είτε θα πει ότι δεν το ξέρω είτε θα δημιουργήσει.

Γιατί η τεχνητή νοημοσύνη, ένα από τα πράγματα που κάνει ακριβώς, είναι ότι δημιουργεί. Και εμένα, αν με ρωτήσετε για μια μάχη στην παγκόσμια ιστορία που μπορεί να μην έχω ιδέα αλλά πρέπει να απαντήσω, μπορώ να απαντήσω ένα τελείως ό,τι να είναι νούμερο και να πείτε τι λέει τώρα αυτός. Κάπως έτσι θα κινηθεί και εκεί πέρα.

Αγγέλα Νταρζάνου:

Μάλιστα. Παρακαλώ η κυρία.

Δάφνη Τόλη:

Γεια σας, Δάφνη Τόλη. Δεν έχω παρακολουθήσει όλη την εκδήλωση. Αλλά ήθελα να ρωτήσω σε σχέση με την τελευταία ερώτηση, την προτελευταία. Τα εργαλεία αυτά κατά πόσο αυτόματα μπορεί να τα διακρίνει ένας αναγνώστης, ένας χρήστης σε social media, twitter, οτιδήποτε, που λαμβάνει τα νέα του κατά κύριο λόγο εκεί; Γιατί εκεί εγώ βρίσκω τεράστιο πρόβλημα.

Πολλοί χρήστες ενημερώνονται από το twitter, το facebook, το instagram, το tiktok και τελεία. Αν υπάρχει κάποιο εργαλείο που να το προλαμβάνει αυτό... Γιατί από τη στιγμή που γίνει viral κάτι, όπως ξέρουμε, δύσκολα μαζεύεται. Αν δεν το ψάξεις επί τούτου.

Ποια είναι τα ηθικά concerns για το AI; Η ηθική πού μπαίνει, πώς μπαίνει, μπαίνει; Και επίσης, δεν ξέρω αν συζητήσατε για το κομμάτι της φωτογραφίας, του βίντεο και το AI. Και θα δώσω ένα παράδειγμα, μια πρόσφατη εικόνα, που την είδα στο Διαδίκτυο να χρησιμοποιείται πάρα πολύ τώρα με τον πόλεμο στο Ισραήλ, μεταξύ Ισραήλ και Γάζας. Που έδειχνε ανθρώπους να κάθονται γύρω από ένα διαλυμένο κτίριο, γκρέμια και τα λοιπά, πολλοί άνθρωποι, και είχε χιλιάδες share, χιλιάδες, δεκάδες εκατοντάδες χιλιάδες share. Και υπάρχει ένα fact-checking team του BBC, το οποίο είπε -πολύ μετά βέβαια, αφού το είδε και το έψαξε και τα λοιπά- ότι είναι fake.

Βέβαια, αν κάποιος απλώς έκανε ένα zoom πολύ κοντινό στη φωτογραφία, έβλεπε ότι οι άνθρωποι έχουν 7 δάχτυλα. Υπάρχει αυτή η φωτογραφία, είναι ακόμα εκεί. Παραμορφωμένες... παραμορφωμένα... Απλώς έπρεπε κάποιος να κάνει αυτό το zoom, για να το δει απλά, χωρίς να γίνει και το fact-checking του BBC verification team.

Χρήστος Βαχαμίδης:

Άρα, εδώ επανερχόμαστε πάλι στο σημείο των εργαλείων. Δηλαδή, κατά πόσο ένα μέσο ψηφιακής ενημέρωσης, μέσο μαζικής ενημέρωσης, διαθέτει αυτά τα εργαλεία, ώστε να βοηθήσει το ανθρώπινο δυναμικό, να μη δημοσιεύει τέτοιου είδους άρθρα. Στεκόμαστε πάλι πάρα πολύ σωστά στα εργαλεία.

Οπότε, όπως είπαν και οι προηγούμενοι συνομιλητές, ένα μαχαίρι μπορεί να κόψει το ψωμί, μπορεί να κόψει ένα ψωμί, και μπορείς να τραυματίσεις έναν άνθρωπο. Έτσι θεωρώ είναι και η τεχνητή νοημοσύνη, έχει σημασία πώς θα τη χρησιμοποιήσουμε. Τέτοια εργαλεία υπάρχουν και αναπτύσσονται συνέχεια. Και η αλήθεια είναι ότι είναι λίγο εντυπωσιακά.

Δηλαδή, το βλέπουμε και εμείς οι ίδιοι ως τεχνικοί. Εντυπωσιάζουν και εμάς τους τεχνικούς. Οπότε σταθείτε στο πώς ένα εργαλείο μπορεί να βοηθήσει το μέρος της εργασίας σας, αλλά και να βοηθήσει και τον αναγνώστη. Δεν έχουμε σταθεί καθόλου στον αναγνώστη, στον user.

Πώς αυτά τα εργαλεία θα μπορούσαν να βοηθήσουν ένα website, ώστε όταν μπαίνω εγώ σε αυτό το website... Βέβαια, εδώ μια παρένθεση, έγκειται και στα προσωπικά δεδομένα, τα είπαμε προηγουμένως.

Δηλαδή, πρέπει να κάνω login σε αυτή την ιστοσελίδα και να μου προσφέρει λίγο πιο συχνά θέματα, τα οποία αρέσκομαι να διαβάζω. Προφανώς θα μου δημοσιεύει και τα σημαντικά, αλλά και θεματολογία, τα οποία είναι στα δικά μου θέλω. Οπότε σκεφτείτε και τον χρήστη.

Τι θέλει να διαβάζει ο χρήστης; Τι θέλει να διαβάζει ο χρήστης στα social media, τα δικά του; Και θυμηθείτε ότι στο τέλος της ημέρας ο δημοσιογράφος είναι αυτός που ανακαλύπτει την είδηση. Κανένα μηχάνημα, τουλάχιστον προς το παρόν, έτσι; Προς το παρόν, μην είμαστε απόλυτοι.

Γιάννης Σταματονικολός:

Εγώ αρχικά θέλω μια διευκρίνιση, για το πρώτο που είπατε για τα social media. Εννοείται το αν μπορώ να διακρίνω ότι το hip, την χ, ψ πληροφορία την έχει γράψει άνθρωπος και όχι τεχνητή νοημοσύνη; Ως προς το κείμενο μπορώ να σας πω το ίδιο που λέμε στην εκπαίδευση.

Όχι. Εγώ θα κάνω το συνήγορο του διαβόλου και θα σας πω ότι απλά δεν μπορεί να ανιχνευτεί. Πρώτον, υπάρχουν εργαλεία τα οποία ακόμα και να μην πιστεύω ότι μπορεί να ανιχνευτεί, θα το βάλω μέσα σε αυτά τα εργαλεία και θα το κάνει να μην ανιχνεύεται στο 100%. Αλλά θα σας κάνω το συνήγορο του διαβόλου από ποια άποψη;

Αυτός που λέει ότι έχει τα εργαλεία να ανιχνεύσει την τεχνητή νοημοσύνη, δεν παύει να έχει ένα εργαλείο το οποίο δεν θα λειτουργήσει στο 100%. Οπότε, όταν θα πάω και θα βάλω εγώ ένα thesis, ένα dissertation, το οποίο είναι 100% ανθρώπινο, δεν μου εγγυάται αυτό το εργαλείο ότι θα μου πει 0% παραγωγή τεχνητή νοημοσύνη. Πράγμα που σημαίνει ότι μπορεί αυτός ο άνθρωπος να αποθαρρυνθεί από το να γράψει ένα thesis τη στιγμή που... Εγώ το έχω δει σε παράδειγμα να συμβαίνει σαν case study στο MIT, αν δεν κάνω λάθος, όπου δεν χρησιμοποίησαν τεχνητή νοημοσύνη, έβγαλε το εργαλείο ότι χρησιμοποιήθηκε και αυτό το thesis απορρίπτεται.

Οπότε έχουμε και την αντίστροφη μεριά. Αλλά εγώ δεν θέλω να το βλέπω τόσο πολύ έτσι, γιατί από ποια άποψη; Είπατε για τα ηθικά διλήμματα ακριβώς και θα πάω στο τέλος της φωτογραφίας, αλλά θα τη συνδυάσω και κάπως.

Ότι αυτό που είπαμε το που ξεκίνησα την ομιλία είναι το γεγονός ότι εμείς ως εταιρεία αυτό που κάνουμε είναι ότι εντάσσουμε υπεύθυνα και βιώσιμα την παραγωγική τεχνητή νοημοσύνη. Το βιώσιμα το ανέπτυξα, το υπεύθυνα είναι ακριβώς προς τα ηθικά διλήμματα.

Δηλαδή, δεν ερχόμαστε ούτε να αντικαταστήσουμε τον άνθρωπο με την παραγωγική τεχνητή νοημοσύνη, ούτε να τον περιορίσουμε, ούτε να τον υποβαθμίσουμε. Ίσα - ίσα, αυτό που λέμε είναι ότι ερχόμαστε και τον βάζουμε στην κορυφή της αλυσίδας, αν υπάρχει μια τέτοια αλυσίδα, και έρχεται να πιστοποιήσει, να ελέγξει, το αποτέλεσμα το οποίο δίνεται και να

πει ότι ακριβώς αυτό είναι σωστό ή λάθος. Δηλαδή, παίρνω το παράδειγμα της φωτογραφίας.

Αυτό έγινε κακόβουλα, το γεγονός ότι βγήκε ένα fake news. Εγώ θα πάω στην περίπτωση ότι βγάζουμε μια φωτογραφία η οποία μπορεί να κάνει πολύ πιο ωραίο ένα visual asset σε ένα άρθρο μας ή σε κάτι τέτοιο. Το γεγονός ότι αυτός που παρήγαγε αυτή τη φωτογραφία στο τέλος της ημέρας δεν είδε ότι αυτός ο άνθρωπος έχει 7 δάχτυλα, ήταν ένα πρόβλημα.

Δηλαδή, εκεί έπρεπε να έρθει κάποιος και να πει ότι όπα τι γίνεται εδώ; Τώρα ως προς το κακόβουλο, συμφωνώ ότι υπάρχει. Απλά με βλέπετε λίγο διαλλακτικό, από ποια άποψη; Αυτή τη στιγμή έχουμε Ίντερνετ και υπάρχει και το dark web που γίνεται εμπόριο λευκής σαρκός, π.χ., τι συζητάμε;

Πάντα υπάρχει το κακό. Το θέμα είναι να κοιτάξουμε εμείς οι υπόλοιποι, που είμαστε στο brightside, ας το πούμε έτσι, πώς το ενσωματώνουμε και πώς γινόμαστε κοινωνοί αυτής της τεχνολογικής επανάστασης την οποία βιώνουμε καθημερινά. Μιας επανάστασης η οποία τρέχει αυτή τη στιγμή με ρυθμούς πάρα πολύ γρήγορους.

Σκεφτείτε ότι πριν από ένα χρόνο ήρθε μια ειδοποίηση για το ChatGPT και παίζαμε λίγο εκεί μέσα. Και τώρα ξαφνικά μπορώ να κάνω τον προσωπικό μου βοηθό εκεί μέσα και κλείστηκε μόλις τώρα ένας χρόνος. Οπότε κοιτάμε πώς μπορούμε αυτό να το αξιοποιήσουμε με τρόπο ο οποίος, όχι απλά δεν μας περιορίζει, αλλά μας αναδεικνύει και κάνει τη δουλειά μας ακόμα καλύτερη.

Αν μπορούσα να το δείξω τώρα, ενώ θα έπρεπε να έχω έναν φορητό προτζέκτορα, θα το πάω σε προσωπική δουλειά -πάλι για φωτογραφίες και βίντεο- για το summit που κάνουμε ουσιαστικά.

Το γεγονός ότι, σκεφτείτε, αυτό που τραβάει τον ενδιαφέρον όλων όσοι μπαίνουν σε αυτό το website είναι οι φωτογραφίες που έχουν δημιουργηθεί για κάθε διαφορετική θεματολογία, η οποία είναι ξεκάθαρα προϊόν παραγωγικής τεχνητής νοημοσύνης και είναι με βάση στοιχεία του summit.

Ποια δηλαδή; Αθήνα, δηλαδή έχουμε βάλει τον Παρθενώνα και τον έχουμε βάλει, π.χ., να είναι γεμάτος μακαρόνια για τον GenAI Food ή να είναι γεμάτος γιατρούς να κάθονται πάνω στα βραχάκια και να χρησιμοποιούν τεχνητή νοημοσύνη. Αυτό

σημαίνει ότι χρησιμοποιώ την τεχνητή νοημοσύνη βιώσιμα και υπεύθυνα. Δεν βάζω κανέναν μέσα σε κίνδυνο, δεν κάνω τίποτα.

Κάνω, όμως, το αποτέλεσμα της δουλειάς μου πολύ καλύτερο. Δηλαδή, για μένα είναι τεράστια ανταμοιβή να με σταματάνε άνθρωποι, ας πούμε, όχι στον δρόμο, την ώρα της κλήσης. Μακάρι να με σταμάταγαν στον δρόμο, από την Google, από την McKinsey και να μου λέγανε, ξέρεις κάτι, έχω πάθει σοκ με αυτό το πράγμα. Δηλαδή, είναι απίστευτο συναίσθημα.

Οπότε, δύο λέξεις: υπεύθυνη και βιώσιμη υιοθέτηση της τεχνητής νοημοσύνης.

Αγγέλα Νταρζάνου:

Ευχαριστούμε για τις απαντήσεις. Εγώ θέλω μία τελευταία ερώτηση. Επειδή και οι δύο είστε άνθρωποι οι οποίοι κινούνται στην αγορά, σε αυτή τη μικρή αγορά που έχει αρχίσει να εμφανίζεται. Θέλω να σας ρωτήσω εάν υπάρχει και στις δικές σας εταιρείες και ευρύτερα στην αγορά, αν ξέρετε, ενδιαφέρον από την πλευρά των μέσων μαζικής επικοινωνίας -εφημερίδων, ραδιοφωνικών σταθμών, τηλεοπτικών σταθμών, ηλεκτρονικών ιστοσελίδων κ.λπ.- είτε για θέματα εκπαίδευσης στην τεχνητή νοημοσύνη είτε για θέματα ανάπτυξης εφαρμογών μέσω της τεχνητής νοημοσύνης. Δηλαδή, σε ποιο στάδιο βρίσκεται αυτή τη στιγμή η αγορά;

Χρήστος Βαχαμίδης:

Εννοείται ότι υπάρχει τεράστιο ενδιαφέρον, κυρίως σε ανάπτυξη εφαρμογών. Τα οποία στοχεύουν στο πώς να εξοικονομήσουν πρώτα χρόνο στο ανθρώπινο δυναμικό και το ζητούμενο την αύξηση της επισκεψιμότητας μιας ιστοσελίδας. Στο τέλος της ημέρας ένα μέσο, αυτό που το ενδιαφέρει, το γνωρίζουμε όλοι πολύ καλά, είναι η επισκεψιμότητα που έχει ένα site.

Οπότε, είτε αναπτύσσοντας ένα εργαλείο που διαχειρίζεται μόνο του τα social media, δηλαδή επιλέγει ξεκάθαρα τι περιεχόμενο από την ιστοσελίδα με βάση κάποιους σημαντικούς παράγοντες, θα διανείμει στα social media είτε πώς θα κάνεις μια ιστοσελίδα να είναι συμβατή σε άτομα με ειδικές ανάγκες.

Ή πώς θα βοηθήσεις μια ιστοσελίδα να εμπλουτίσει το περιεχόμενό της, τραβώντας δεδομένα από π.χ. το Αθηναϊκό Πρακτορείο. Πάντα εννοείται με την επιλογή του ανθρώπου. Αλλά και πώς θα αναπτύξεις, θα παραμετροποιήσεις κάποιο

κείμενο ή κάποιους τίτλους, ώστε να είναι πιο φιλικό ως προς τις μηχανές αναζήτησης. Οπότε, τα ζητήματα είναι πάρα πολλά.

Και η επικοινωνία που έχουμε με τους δημοσιογράφους συνήθως είναι σε τέτοια ερωτήματα. Πώς θα ελαχιστοποιήσουν τον χρόνο που ασχολούνται σε ζητήματα τα οποία είναι πιο βαρετά.

Γιάννης Σταματονικολός:

Η απάντηση είναι ένα μεγάλο ναι. Αρχικά, γιατί είναι ένας κλάδος ο οποίος θέλει να εκπαιδευτεί συνεχώς. Να το πούμε πολύ απλά, δεν μπορείς να γράφεις για κάτι ή να μιλάς για κάτι, αν δεν ξέρεις τι είναι αυτό το κάτι. Οπότε, δηλαδή, αρχικά γίνεται για πολύ πρακτικούς λόγους.

Αλλά και πέραν αυτού, μέσα στις ίδιες ροές εργασίας μιας εταιρείας, γιατί ουσιαστικά και ένας δημοσιογραφικός οργανισμός είναι μια εταιρεία που έχει πάρα πολλές ροές εργασίας. Από το καθαρά δημοσιογραφικό κομμάτι, γράφω άρθρο, το πιο απλό μου έρχεται τώρα στο μυαλό, μέχρι και το όχι διεκπαιδευτικό... οργανωτικό, ας πούμε, όπως είναι το ανθρώπινο δυναμικό, όπως είναι το finance, όπως είναι το legal. Κομμάτια, δηλαδή, που έχει κάθε εταιρεία μέσα σε αυτά.

Ναι, είναι η απάντηση ότι ενδιαφέρονται πάρα πολύ, οι άνθρωποι εκπαιδεύονται. Εμείς αυτή τη στιγμή δουλεύουμε και με κάποια πανεπιστήμια στην Ελλάδα, στο εξωτερικό, αλλά και με εταιρείες και του Δημοσίου, που έρχονται και λένε ότι ξέρεις κάτι, έχω αυτό το τμήμα, πώς μπορώ να το κάνω καλύτερο; Ουσιαστικά θα σας πω το πρώτο βήμα της διαδρομής που πάντα κάνουμε, γιατί νομίζω ότι είναι πάρα πολύ σημαντικό. Στέλνουμε ένα survey, ένα ερωτηματολόγιο που συμπληρώνουν οι εργαζόμενοι οι οποίοι θα συμμετάσχουν, δηλαδή θα το βάλω στο context των δημοσιογράφων.

Πείτε ότι έρχεται μία εφημερίδα αύριο και μου λέει θέλω να γίνω GenAI empowered στους X τομείς. Εγώ σαν εταιρεία θα στείλω στους X τομείς ένα ερωτηματολόγιο να δω ποιες είναι οι ροές εργασίας τους. Γιατί ήμουν ο πρώτος που είπε εδώ, ο πρώτος εννοώ από τη στιγμή πουμίλαγα, ότι δεν θα γίνει κανείς πανεπιστήμονας με την τεχνητή νοημοσύνη.

Οπότε, και εμείς αντίστοιχα, δεν μπορώ να ξέρω τι κάνει ένας δημοσιογράφος κάθε μέρα. Μακάρι να το ήξερα. Και

ερχόμαστε και λέμε, ξέρεις κάτι, εσύ εδώ πέρα ως Χ τομέας έχεις πέντε, δέκα ροές εργασίας. Από αυτές τις πέντε, μπορεί οι δύο, μπορεί και οι οχτώ να χρειάζονται, να μπορούν να βοηθηθούν με την τεχνητή νοημοσύνη. Αν δεν μπορούν να βοηθηθούν, κάνω μια τρύπα στο νερό.

Δηλαδή, δεν είναι το θέμα απλά να κάνω κάτι που το κάνω ήδη καλά, απλά με κάτι άλλο, επειδή είναι της μόδας. Δηλαδή, το θέμα είναι να έχω μια ουσιαστική βοήθεια. Πιστεύω ότι θα αυξηθεί πάρα πολύ. Και γι' αυτό και είπα στην αρχή ότι είναι μεγάλη μου χαρά που βρίσκομαι σε έναν χώρο ο οποίος έχει σαν πρωταρχικό του μήνυμα, θα το πω και μήνυμα ναι, τη δημοκρατία.

Γιατί ακριβώς δεν είναι πολύ εύκολο να μιλάς και πολύ απλό σε κόσμο ο οποίος προέρχεται από πολύ σπουδαίο background. Δηλαδή, είστε μεγάλοι δημοσιογράφοι και πολλούς από εσάς σας ξέρω και φατσικά. Μακάρι να σας ήξερα και προσωπικά, εννοώ. Και να έχεις τη δυνατότητα να τους μιλάς για τέτοια πράγματα και να βλέπεις ότι κατανοούν αυτό που τους λες, από την άποψη ότι μπορούν να το δουν μέσα στη δική τους ροή εργασίας, μέσα στα δικά τους tasks να εφαρμόζεται.

Γιατί ακριβώς η δημοσιογραφία έχει και αυτό το πολύ θετικό, ότι είναι πάντα ανοιχτή στο να ακούσει μια άποψη, να τη σχολιάσει είτε θετικά είτε αρνητικά. Δηλαδή, και τα δύο είναι πάντα πολύ θετικά. Γεγονός το οποίο δεν συμβαίνει στο σκληροπυρηνικό εταιρικό περιβάλλον.

Δηλαδή, στο σκληροπυρηνικό εταιρικό περιβάλλον, ειδικά όταν είναι μεγάλο, δεν κάθεται πολύ εύκολα να ακούσει κάποιος τον απέναντί του, ειδικά όταν είναι και νεότερος. Οπότε για μένα μετράει πάρα πολύ το να το βλέπω αυτό και ναι, πιστεύω ότι θα ανέβει ακόμα περισσότερο.

Και τελευταίο σχόλιο, γιατί νομίζω ότι μονοπωλώ συνέχεια, ότι ένας από τους έμπρακτους τρόπους, εμένα μου αρέσει να μιλάω πάντα με παραδείγματα, είναι το γεγονός ότι εμείς, σαν πολύ βασικό mission στο Summit -αναφέρω συνέχεια το Summit, γιατί είναι ένα από τα βασικά πράγματα τα οποία κάνω στην εταιρεία- είναι ότι θέλουμε στα περισσότερα πάνελ και αν όχι όλα, και αυτό είναι και μια ανοιχτή πρόσκληση, σας το λέω προφανώς, θέλουμε δημοσιογράφους να είναι αυτοί που θα

συντονίσουν τα πάνελ, αυτοί που θα δώσουν μια ροή στη συζήτηση, θα δώσουν τον βηματισμό, ας το πούμε έτσι.

Γιατί ακριβώς επενδύουμε σε αυτό και πάντα επενδύουμε σε κάτι το οποίο ξέρουμε ότι έχει πολύ ψηλό ROI, για να μιλήσω σε πιο business-wise κομμάτι.

Αγγέλα Νταρζάνου:

Ευχαριστούμε πάρα πολύ και τους δύο συνομιλητές και τον κύριο Σταματονικολό και τον κύριο Βαχαμίδη. Ελπίζω ότι θα τους ξανασυναντήσουμε στην πορεία του ενδιαφέροντος που έχει η ΠΟΕΣΥ για τα θέματα τεχνολογίας.

Να δώσω το λόγο στο επόμενο πάνελ που αφορά τη δεοντολογία και την τεχνητή νοημοσύνη, στον κύριο Γιάννη Σιούλα, τον αντιπρόεδρο της ΠΟΕΣΥ. Παρακαλώ.

5° ΠΑΝΕΛ

Συντονισμός: Γιάννης Σιούλας, Β' Αντιπρόεδρος Δ.Σ. ΠΟΕΣΥ

Μην ξεχνάτε, συνάδελφε, τον β', για να μην έχουμε παρεξηγήσεις, δεύτερο αντιπρόεδρο.

Καλησπέρα και από μένα. Δύσκολη ώρα, παιδιά, το καταλαβαίνω. Κύριε Βασιλόπουλε και κύριε Ελευθερόγλου, αν θέλετε. Να ενημερώσω ότι βάσει του προγραμματισμού στις 2.30 πρέπει να διακόψουμε. Οπότε θα είμαστε αρκετά αυστηροί όσον αφορά την τήρηση του χρόνου, ώστε να προλάβουμε να έχουμε και ένα πεντάλεπτο, να υπάρξουν κάποιες ενδεχόμενες ερωτήσεις. Είναι ήδη αρκετή η ώρα που έχουμε διανύσει στην αίθουσα.

Θα ήθελα να μη φάμε χρόνο καθόλου και να μη χάσουμε αυτό τον πολύτιμο χρόνο, για να ακούσουμε πολλά ενδιαφέροντα ακόμη που ακολουθούν, πέραν αυτών που ήδη ακούστηκαν.

Θα ήθελα να τηρήσουμε αυτό το οποίο λέει ο προγραμματισμός και να μιλήσουμε για την «Τεχνητή Νοημοσύνη και τη Δεοντολογία στον χώρο των ΜΜΕ». Και να καλέσουμε πολύτιμο αρωγό σε αυτή την προσπάθεια για να κατανοήσουμε αυτά τα ζητήματα τον κύριο Βασίλη Βασιλόπουλο,

ο οποίος είναι διδάκτωρ, αν δεν κάνω λάθος κύριε Βασιλόπουλε, διακυβέρνησης των μέσων.

Και θα μιλήσει για το θέμα της ηθικής από την αρχική της πορεία, από τον σχεδιασμό δηλαδή, τις προκλήσεις και τις ευκαιρίες που υπάρχουν.

**Βασίλης Βασιλόπουλος - Δημοσιογράφος-Δρ.
Διακυβέρνησης των Μέσων) : Ηθική από τον σχεδιασμό -
Προκλήσεις και ευκαιρίες**

Καλησπέρα σε όλους. Να πάμε στην πρώτη σελίδα, παρακαλώ; Ωραία, ευχαριστώ. Καταρχήν, το πιο εύκολο πράγμα για έναν ομιλητή απέναντι σε συναδέλφους, οι οποίοι ξέρουν ενδεχομένως και περισσότερα από αυτά που θα πει, είναι να έχουν μιλήσει κάποιοι άλλοι, να έχουν εξαντλήσει τα θέματα. οπότε θα περιοριστώ σε 45 λεπτά στη δική μου τοποθέτηση.

Και ένα λεπτό στον Νίκο των Ελευθερόγλου, διότι κάθε βράδυ νομίζω ότι εξαντλεί κάθε περιθώριο. Επειδή έχω κάνει πολιτικό ρεπορτάζ, θα πάρω την εκδίκησή μου αμέσως τώρα. Λοιπόν, να συστηθώ, έχω κάνει πολιτικό ρεπορτάζ πολλά χρόνια και από το 2017 αποφάσισα να αφήσω αυτό το κομμάτι.

Είμαι ο DPO της ΕΡΤ και του Αθηναϊκού Πρακτορείου Ειδήσεων, δηλαδή ασχολούμαι με την εφαρμογή του GDPR σε αυτούς τους δύο δημόσιους οργανισμούς. Και η σχετικότητα της χρήσης των δεδομένων μέσα στο οικοσύστημα των μέσων είναι κάτι το οποίο έρχεται από πολύ παλιά, από την εποχή της δημοσιογραφίας δεδομένων, ακόμα και όταν αυτή την υλοποιούσαμε ως δημοσιογραφική επεξεργασία με χαρτί και μολύβι με την χρήση της κλασικής γνώσης της στατιστικής.

Στη συνέχεια οι υπολογιστές μας διευκόλυναν στο να μπορέσουμε να διαχειριστούμε τα πράγματα. Τι έχουμε μπροστά μας αυτή τη στιγμή για να μην μακρυγορούμε; Αυτή τη στιγμή έχουμε το Gemini. Έχουμε μια νέα εφαρμογή της Google η οποία ξεπερνά το GPT-4 κατά πολύ.

Είναι πολύ εντυπωσιακή, αλλά θα τολμούσα να σας πω ότι έχουμε μια εφαρμογή η οποία τι κάνει; Προσπαθεί να εκπαιδεύσει τον σκύλο μας να γίνει λίγο καλύτερος. Όποιος έχει

διαφωνία σε σχέση με το αν μπορεί να γίνει καλύτερος ο σκύλος, προφανώς, δεν έχει δική του εμπειρία.

Δίνοντας πληροφορία, χάδια, ζαχαρωτά, τροφή, φροντίδα και μαλώνοντας ένα σκυλί γιατί τα έκανε μαντάρα σε ένα σπίτι, το βλέπετε να χαμηλώνει το κεφάλι, να βάζει την ουρά στα σκέλια, να δημιουργεί με συναίσθημα ένα περιβάλλον στο οποίο έχεις απέναντί σου έναν άνθρωπο που ντρέπεται, ένα σκύλο που ντρέπεται. Σε κοιτάει με έναν ύφος περίλυπο, σαν να λέει δεν το έκανα εγώ ή εν πάση περιπτώσει το έκανε κάποιος άλλος. Και δεν θέλει την τιμωρία, θέλει να την αποφύγει με αυτόν τον τρόπο. Η τεχνητή νοημοσύνη δεν μπορεί να το κάνει αυτό.

Σε αυτό συμφωνεί και ο επικεφαλής της meta στο συγκεκριμένο τομέα. Ο οποίος θεωρεί ότι το κείμενο ή τουλάχιστον η τροφοδοσία των μηχανών αυτή τη στιγμή δεν μπορεί να αποδώσει κάτι περισσότερο. Διότι είναι πολύ φτωχή πηγή δεδομένων το κείμενο, ακόμα και η εικόνα, ακόμα και ο ήχος.

Θα πρέπει να είμαστε συνειδητοποιημένοι ότι δεν έχουμε την πυρηνική φυσική μπροστά μας. Θα την έχουμε ενδεχομένως με την ανάπτυξη της κβαντικής υπολογιστικής, όπως νωρίτερα έλεγε και ο γενικός διευθυντής της AETC. Μέχρι αυτή τη στιγμή έχουμε μονάχα κάτι το οποίο διευκολύνει και παράγει πάρα πολλά πλεονεκτήματα για κάποιον ο οποίος θέλει να δημιουργήσει, να γράψει, να φωτογραφίσει, να βιντεοσκοπήσει.

Και ό,τι είναι καλό στη φύση, είναι ταυτόχρονα και κακό για κάποια άλλη διάσταση. Δεν υπάρχουν απόλυτα μεγέθη. Υπάρχει το πολύ καλό και υπάρχει το λίγο καλό. Αυτή η σχετικότητα που αποτυπώνεται και σε πολλές θεωρίες ακαδημαϊκού χαρακτήρα σε σχέση με το θετικά πολύ, θετικά λίγο υπάρχει και στο πεδίο της ρύθμισης της τεχνητής νοημοσύνης. Παρατηρούμε ότι στη συζήτηση που αναπτύσσουν τα media -και την πηγή για κάθε τι που λέω την έχω βάλει με εικονίδιο για να μπορείτε να διακρίνετε την εγκυρότητα, το βαθμό εγκυρότητας των όσων λέγονται- θα παρατηρείτε ότι η προσέγγιση όλων είναι να δημιουργήσουν εκείνες τις βασικές αρχές οι οποίες θα λένε: αυτό είναι καλό, αυτό είναι κακό, αυτό είναι σωστό, αυτό είναι λάθος, αυτό μπορεί να γίνει κακό αν το χρησιμοποιήσουμε με λάθος τρόπο.

Με λίγα λόγια, η Ένωση των Ψηφιακών Ραδιοτηλεοράσεων θεωρεί ότι χρειάζονται κατευθυντήριες γραμμές, χρειάζονται κώδικες δεοντολογίας και χρειάζεται και ρύθμιση. Η ρύθμιση, όπως θα γνωρίζετε, έρχεται από κάποιον ανώτερο φορέα, ας πούμε για παράδειγμα την Ευρωπαϊκή Ένωση που προσπαθεί να ρυθμίσει αυτό το περιβάλλον. Σε αυτή την προσπάθεια 3 βασικοί πυλώνες της συζήτησης βρίσκονται σε πλήρη εξέλιξη. Τα είπε η καθηγήτρια Μήτρου προηγουμένως, αλλά θα τα επαναλάβω με διαφορετικά λόγια για να το κάνω πιο σαφές.

Η ακρίβεια, το πλαίσιο και η σαφήνεια του παραγόμενου προϊόντος από τη χρήση τεχνητής νοημοσύνης είναι το κρισιμότερο από τα ζητήματα που μας αφορούν. Διότι προφανώς όλοι μας θα θέλαμε να έχουμε ένα πολύ μεγάλο βαθμό εγγύησης στην πληροφορία που έχουμε μπροστά μας, που παίρνουμε και αυτή που στέλνουμε. Το επόμενο είναι η διαφάνεια και η αποκάλυψη.

Πόσο καθαρός είναι ο τρόπος με τον οποίο δουλεύουμε για να παραγάγουμε ένα αποτέλεσμα στη δουλειά μας. Και η αποκάλυψη της συμμετοχής της τεχνητής νοημοσύνης σε τι ποσοστό είναι; Πόσο διαφανές είναι αυτό, πόσο εξηγήσιμο είναι, πόσο καθαρό είναι σε σχέση με την πρώτη ύλη που χρησιμοποιήσαμε. Έγινε ρεπορτάζ, χρησιμοποιήσαμε κάποια βάση;

Τέτοια θεμελιώδη ζητήματα απασχολούν όλους όσοι προσεγγίζουν αυτή τη στιγμή τη διάσταση της ηθικής ρύθμισης στην τεχνητή νοημοσύνη. Όπως καταλαβαίνετε από όσα προείπα, η ηθική σχετίζεται με τη βάση του δικαίου, δηλαδή με το καλό-σωστό, κακό-λάθος.

Και θα πρέπει κάθε φορά να σταθμίζουμε και την ασφάλεια δικαίου με βάση αυτή τη μαθηματική συνθήκη, την απλή στα μαθηματικά. Η μυστικότητα σχετίζεται με τα θέματα που αφορούν την ιδιωτική ζωή, τις προσωπικές πληροφορίες των ανθρώπων. Η χρήση της τεχνητής νοημοσύνης προϋποθέτει την εμπλοκή των ανθρώπων. Η εμπλοκή των ανθρώπων προϋποθέτει να διαθέσουν προσωπικές πληροφορίες. Οι προσωπικές πληροφορίες χτίζουν το προφίλ του.

Συνεπώς εξατομικεύεται το τελικό αποτέλεσμα που θα δώσει το GPT-4 ή το Gemini και θα είναι σε λίγο καιρό εντελώς διαφορετικό με το ίδιο prompt, με το ίδιο κείμενο δηλαδή που

θα ζητάς μια απάντηση από την τεχνητή νοημοσύνη, θα παίρνει ο καθένας ένα άλλο αποτέλεσμα με βάση το δικό του προφίλ.

Αυτό νομίζω ότι είναι καθαρό. Θα προχωρήσω για να δώσω ένα ενδιαφέρον στους φίλους που παρακολουθούν και θα είναι στη διάθεσή τους και στη σελίδα της ΠΟΕΣΥ ελπίζω, ένα σύνολο εργαλείων με τα οποία μπορούν να πειραματιστούν. Μπορούν να δουν, για παράδειγμα, τι μπορεί να κάνει η τεχνητή νοημοσύνη για να τους διευκολύνει, για να τους προστατέψει από την ψευδή πληροφορία, για να εξακριβώσει αν είναι ψεύτικο ένα βίντεο ή μια φωτογραφία.

Υπάρχει, ας πούμε, το originality.ai, θα μπορούσατε να το δοκιμάσετε και να δείτε ποια είναι τα αποτελέσματα με θαυμαστό τρόπο. Εκείνο που είπε ο προηγούμενος ομιλητής, είναι ότι ακόμα και αυτό σαν fact-checking μηχανισμός, μηχανισμός με τη διαδικασία του fact-check, προφανώς μπορεί να κάνει λάθος. Αυτό έχει συμβεί σε πάρα πολλές περιπτώσεις ανθρώπων που δεν μιλούν την αυθεντική γνήσια αγγλική γλώσσα, και μιλάω για αγγλική Οξφόρδης.

Και το Turnitin ή οποιοδήποτε άλλο εργαλείο και τα εργαλεία τεχνητής νοημοσύνης έχουν βγάλει άκυρες εκατομμύρια διπλωματικές εργασίες και papers ανθρώπων της ακαδημαϊκής κοινότητας, διότι δεν χειρίζονται καλά την αγγλική γλώσσα Οξφόρδης. Μπορεί να είναι κάποιος από την Ουαλία ή να είναι από την Γλασκώβη ή την Ελλάδα. Σκεφτείτε τη δυσκολία που υπάρχει σε αυτούς τους μηχανισμούς.

Πάμε στην ουσία των πραγμάτων για να δούμε λίγο το Associated Press τι λέει. Με συγχωρείτε που σας ενοχλεί ο τρόπος που κυλάνε τα slides, αλλά όπως ξέρετε το Associated Press χρησιμοποιεί σε αυτοματοποιημένες διαδικασίες και επαναλαμβανόμενες ρουτίνες την τεχνητή νοημοσύνη και τη ρομποτική δημοσιογραφία πάρα πολλά χρόνια τώρα. Τι ζητάει; Έλεγχο.

Άνθρωπο που είναι υπεύθυνος γι' αυτό, να το ελέγξει, να δει το αποτέλεσμα. Δεν αφήνει τα πράγματα στην τύχη τους και αρχίζει μετά να βάζει και βασικές αρχές και κανόνες. Έλεγχες; Γιατί το χρησιμοποίησες, σε ποιο σημείο; Το δήλωσες αυτό στο κείμενό σου; Οι βασικές αυτές αρχές συμπεριλαμβάνονται σε όλες τις προσεγγίσεις παγκοσμίως που μέχρι αυτή τη στιγμή, τουλάχιστον, από την τελευταία μελέτη που έχει γίνει, δεν

διαφέρουν. Δηλαδή, σε όλο τον κόσμο με τον ίδιο τρόπο τα προσεγγίζουν τα πράγματα. Αν τη χρησιμοποιήσεις, πρέπει να πεις ότι τη χρησιμοποίησες.

Πού τη χρησιμοποίησες, για ποιο λόγο, ποια σκοπιμότητα, ποιο είναι το αποτέλεσμα που σου έδωσε, αν το επαλήθευσες. Αυτά είναι τα απαραίτητα βήματα σε κάθε αίθουσα σύνταξης, σύμφωνα με φορείς σαν το Associated Press. Σε πανεπιστημιακά κέντρα στα οποία ασχολούνται με την ηθική διάσταση στη δημοσιογραφία, προφανώς το ενδιαφέρον στρέφεται αποκλειστικά και μόνο στο αν υπάρχει δόση αληθείας στο τελικό αποτέλεσμα. Δεν υπάρχει δόση αληθείας σε πολύ μεγάλο ποσοστό.

Δεν μηδενίζω τα πράγματα, αναφέρομαι σε πολύ μεγάλο ποσοστό με αυτή τη φράση, διότι ό,τι δεν βρει θα το κατασκευάσει. Στην ομιλία αυτή είχα εντάξει και κάτι το οποίο δεν θα το δείξω, δεν θα το αναφέρω. Ήταν μια ολόκληρη θεωρητική προσέγγιση με τεκμηρίωση για κάποιον ακαδημαϊκό, ο οποίος τεκμηρίωνε την ανάγκη να υπάρξει ένας νέος κώδικας δεοντολογίας για την τεχνητή νοημοσύνη. Είχε βρει πηγές, είχε βρει τον ακαδημαϊκό, είχε βρει βιβλιογραφία του.

Πραγματικά, είναι τρομακτικό να αφεθεί σε κάποιον να πιστέψει ότι μπορεί να προσεγγίσει η μηχανή και να δημιουργήσει αληθινές βάσεις. Σαφέστατα δεν μπορούμε να περιμένουμε πολλά περισσότερα από το να μας δώσει ένα προϊόν το οποίο χρειάζεται πολύ σοβαρή διενέργεια ελέγχου.

Υπάρχουν και άλλες διαστάσεις, όπως, για παράδειγμα, το αν ιδιοποιείται την πνευματική ιδιοκτησία, την πολιτιστική κληρονομιά, την παγκόσμια γνώση. Αν τη συγκεντρώνει και την κάνει μονοπώλιο. Σκεφτείτε λίγο, εμείς είμαστε εδώ δημοσιογράφοι και εκπρόσωποι των εκδοτικών επιχειρήσεων. Γιατί ακριβώς μιλάμε, για τη δημοσιογραφία και την τεχνητή νοημοσύνη;

Είναι λάθος. Έχουμε μια αλλαγή παραδείγματος που σημαίνει ότι μια πλατφόρμα που μπορεί να συγκεντρώσει όλο το web αυτή τη στιγμή μπορεί να πει αύριο το πρωί ότι είναι medium. Ότι είναι μέσο ενημέρωσης. Και έχεις όλη την πληροφορία για το ίδιο θέμα που δημοσίευσαν όλα τα μέσα του κόσμου. Σε οποιαδήποτε γλώσσα. Χωρίς διαφήμιση. Δεν είναι εντυπωσιακό;

Νομίζω ότι είναι παραπάνω από αυτό που συζητάμε το στοιχείο που έχουμε μπροστά μας. Είναι πραγματικά αλλαγή παραδείγματος. Υπάρχει μια καθοδήγηση σε σχέση με το τι θα πρέπει να ρωτάει ένας δημοσιογράφος, με ποιες ερωτήσεις μπορεί να προσεγγίσει το αποτέλεσμα της τεχνητής νοημοσύνης.

Είμαστε άνετοι, καταρχήν; Γνωρίζουμε τι είναι αυτό το οποίο έχουμε στα δάχτυλά μας εκείνη την ώρα στο πληκτρολόγιο; Πώς μπορούμε να βάλουμε κάποια όρια στη χρήση των εργαλείων τεχνητής νοημοσύνης μέσα στην αίθουσα σύνταξης; Ποια ροή εργασίας μπορεί να αυτοματοποιηθεί; Αν δεν μπορεί κάποια να αυτοματοποιηθεί, αν το κάνουμε, απλά θα δημιουργήσουμε ένα gap σε ό,τι αφορά τα εμπειρικά στοιχεία δημιουργίας του παραγόμενου προϊόντος. Και το παραγόμενο προϊόν είναι περιεχόμενο.

Κι αν είναι επικαιρότητα, είναι περιεχόμενο ιερό. Δεν μπορεί να αφηθεί, να το διαχειριστεί, να το επιμεληθεί κάποιος. Επίσης ιερό είναι να μη γίνεις curator από creator. Να μην είσαι, δηλαδή, αυτός ο οποίος θα επιμελείται κείμενα της τεχνητής νοημοσύνης, ενώ είσαι δημοσιογράφος και κάνεις ρεπορτάζ.

Εσύ δημιουργείς. Αυτή την διαφορά θα πρέπει να τη δούμε, γιατί και εργασιακά θα μας απαντήσουν διαφορετικά οι εργοδότες, αν θεωρήσουμε ότι είμαστε επιμελητές και όχι δημιουργοί. Πώς θα διασφαλίσουμε την ακρίβεια του περιεχομένου; Συλλέγουμε δεδομένα από το κοινό και πώς τα χρησιμοποιούμε; Θα πρέπει να απαντά και ο εκδότης σε αυτό.

Και πώς διαχειρίζεται την πνευματική ιδιοκτησία. Υπάρχουν κι άλλες ερωτήσεις βέβαια. Τι μπορούν να κάνουν οι δημοσιογράφοι με την τεχνητή νοημοσύνη; Πώς μπορούμε να αποτρέψουμε την τεχνητή νοημοσύνη από τη διάδοση της παραπληροφόρησης; Εδώ υπάρχει ένα ζήτημα. Για παράδειγμα, υπάρχουν εργαλεία τα οποία -όπως ανέφερα προηγουμένως στο originality.ai- μπορούν να μας βοηθήσουν να διαπιστώσουμε αν κάτι είναι αληθινό.

Τους έχουμε εμπιστοσύνη; Αν δεν σηκώσει το τηλέφωνο ο δημοσιογράφος και δεν αναζητήσει σχετικές πηγές, δεν θα πρέπει να δείξει εμπιστοσύνη. Αν δεν βρει παρόμοιες πηγές από άλλα μέσα, δεν θα πρέπει να δείξει εμπιστοσύνη. Αν δεν πάρει τους πρωταγωνιστές των ειδήσεων που δήθεν αναφέρεται το δημοσίευμα δεν μπορεί να δείξει εμπιστοσύνη.

Κλασικά πράγματα τα οποία λέω αυτά για να ξεφοβηθούμε λιγάκι την κατάσταση. Εδώ εμείς είμαστε για να κάνουμε μια συζήτηση αναγνώρισης κινδύνων. Όχι για να αναγνωρίσουμε φόβους, να φοβηθούμε, να τρομοκρατηθούμε και να μη χρησιμοποιήσουμε την τεχνητή νοημοσύνη. Δεν είμαστε λουδίτες ούτε τεκμηριώνουμε ένα νέο νεολουδιτισμό.

Είμαστε εδώ για να δούμε πώς μπορούμε αυτό να το κάνουμε δικό μας εργαλείο και να είναι πολύ καλύτερα τα πράγματα για τη δουλειά μας, για τη ζωή μας. Τι λέει το παρατηρητήριο DigiWatch; Υπάρχουν ηθικές προκλήσεις. Τι λέει το Associated Press και το Reuters που πρωτοστατούν στο να διαμορφώσουν ένα νέο κώδικα, τουλάχιστον πριν από τους reporter χωρίς σύνορα εμφανίστηκαν αυτοί. Είπαν ότι δεν μπορεί να γίνεται αποδεκτό ως αληθινό κάτι, αν δεν το ελέγξεις.

Και ξεκίνησαν να ζητούν από κάποιον δημοσιογράφο να ελέγξει πριν δημοσιεύσει. Μην τυχόν και υπάρχει κάποιο κομμάτι που δημιουργήθηκε από τεχνητή νοημοσύνη ή αν είναι αληθινό αυτό το οποίο του έδωσε η μηχανή σαν αποτέλεσμα. Υπάρχουν παγίδες σε όλη αυτή τη συζήτηση;

Σαφέστατα. Όταν λέμε, σύμφωνα με την UNESCO, ότι η τεχνητή νοημοσύνη έχει ξεπεράσει τον άνθρωπο σε ευφυΐα, νομίζω ότι υπερβάλλουμε και έχουμε μπει στη γλώσσα του μάρκετινγκ.

Δεν καταλαβαίνω γιατί βολευόμαστε να λέμε τέτοιες ανοησίες. Οι συνάδελφοι που παρουσιάζουν ορισμένες φορές ρεπορτάζ στην τηλεόραση παρουσιάζουν τα πράγματα με το σαγόνι κατεβασμένο. Νομίζω ότι χρειάζεται να ελέγξουμε λίγο τον τρόπο με τον οποίο κάνουμε ρεπορτάζ για αυτά τα θέματα.

Χρειάζεται μια επανεκπαίδευση των τεχνολογικών συντακτών ή των συντακτών που πρόκειται να αναφέρουν τεχνολογικές ειδήσεις. Όπως χρειάζεται εξειδίκευση για τον οικονομικό συντάκτη, δεν μπορεί να λέει πράγματα τα οποία μπορεί να οδηγήσουν σε κατάρρευση του χρηματιστηρίου.

Το ίδιο θα πρέπει να προσέξουμε πώς αναφερόμαστε και στην τεχνητή νοημοσύνη. Σαφέστατα σε αυτές τις παγίδες υπάρχει το θέμα της χρησιμοποίησης του περιεχομένου τεχνητής νοημοσύνης για σκοπούς οι οποίοι μπορεί να έχουν εμπορική χρήση. Εκεί θα πρέπει να σκεφτείτε ότι εμπορεύεστε κάτι με μια

λογική η οποία μάλλον δεν είναι δικιά σας, δεν κουμπώνει απόλυτα με τις προτεραιότητές σας.

Και τι σημαίνει αυτό; Αν, για παράδειγμα, το περιεχόμενο είναι για μια κατηγορία ανθρώπων οι οποίοι ενδιαφέρονται να διαβάσουν ειδήσεις για το περιβάλλον, θα πρέπει να προσεχθεί ιδιαίτέρως ποιες είναι οι πηγές και ποιος έχει τεκμηριώσει τα συγκεκριμένα αποτελέσματα.

Διότι εδώ έχουμε φτάσει στο σημείο και στον δημόσιο λόγο της χώρας μας πρόσφατα, να αμφισβητούμε τον ανθρώπινο παράγοντα στην κλιματική κρίση. Και αυτά έχουν λυθεί, ξέρετε. Και από έρευνες και από τους μεγάλους οργανισμούς και από σοβαρές επιστημονικές έρευνες, που δείχνουν και το ποσοστό της συμμετοχής του ανθρώπου σε αυτά. Στο Bloomberg βλέπουμε ότι υπάρχει προσπάθεια να ελέγξουν εικόνες από το DALL·E, το ChatGPT της OpenAI για την αυθεντικότητά τους.

Γιατί το κάνουν αυτό και γιατί υπάρχει η αγωνία να βάλουν κανόνες γι' αυτό; Κανόνες αναζητούν, βασικές αρχές δηλαδή. Δηλαδή, αυτό που λέμε, στο τέλος καταλήγουμε σε δεοντολογία, ένα σύνολο κανόνων με οδηγίες.

Τι κάνουν ακριβώς; Σκέφτονται ότι αν δεν έχεις δημοσιογράφο και οπερατέρ σε ένα σημείο σύγκρουσης, μπορείς με ένα prompt σε μια μηχανή σαν αυτές που παράγουν εικόνες να φτιάξεις το ρεπορτάζ. Ή να το αλλάξεις, να το τροποποιήσεις. Αλλά σκεφτείτε, να το φτιάξεις. Να φτιάξεις ένα ρεπορτάζ για μια σύγκρουση στη Μέση Ανατολή. Αλλά τίποτα από αυτά που θα φτιάξεις να μην είναι πραγματικό.

Η ιστορία που θα δώσεις είναι πραγματική. Αλλά να του ζητήσεις το πλαίσιο να είναι στη Γάζα, σε μια περιοχή που επλήγη από μια έκρηξη, από μια βόμβα και υπάρχουν νεκροί θύματα, παιδιά, ακρωτηριασμένοι. Και αυτό να το αποδώσεις σε βίντεο. Είναι πάρα πολύ απλό για να δημιουργηθεί από την τεχνητή νοημοσύνη. Ωστόσο, γιατί δεν το θέλουν τα μεγάλα μέσα να το χρησιμοποιήσουν αυτό ευρέως;

Διότι η μαρτυρία του δημοσιογράφου που βρίσκεται επί τόπου και η εικόνα του εικονολήπτη, έχει και τα φίλτρα της δεοντολογίας για το τι θα τραβήξει. Δεν θα τραβήξει τον ακρωτηριασμένο ή τα μέλη του σώματος που έχουν διασκορπιστεί. Απλό είναι. Βλέπουμε συνεχώς προσπάθειες τις τελευταίες ημέρες να δημιουργηθεί ένα σύνολο κανόνων. Λέει,

ας πούμε, για παράδειγμα, η συγκεκριμένη εκδοτική επιχείρηση, δεν δημοσιεύει ιστορίες με κείμενο που δημιουργείται από την τεχνητή νοημοσύνη.

Εκτός αν έχει δημιουργηθεί αποκλειστικά γι' αυτό τον σκοπό. Ή αν είναι είδηση το ότι μπορεί να δημιουργήσει κάτι τέτοιο. Δηλαδή, για παράδειγμα, να ορίστε ένας παραλογισμός, μια παραίσθηση την οποία παρουσιάζει το ChatGPT, όπως εμένα στην πρώτη μου ερώτηση, με κατέστησε δύο φορές πρωθυπουργό της χώρας.

Και αν δεν τον γνωρίζετε, έτσι ακριβώς είναι, μπορείτε να το επιβεβαιώσετε. Το λέω για το πολιτικό ρεπορτάζ.

Η αλήθεια, λοιπόν, είναι ότι η προσέγγισή τους λέει, με λίγα λόγια, θα προσπαθήσουμε να τεκμηριώσουμε το καθετί διαβάζουμε που έρχεται από μηχανή.

Θα προσπαθήσουμε να τεκμηριώσουμε το καθετί έρχεται ως εικόνα από μηχανή. Θα αποφύγουμε τη χρήση της μηχανής. Θα αναζητήσουμε δεύτερη πηγή. Και λέει ότι θα πάμε να δημιουργήσουμε εικόνα για να καλύψουμε το ρεπορτάζ;

Για να στήσουμε, δηλαδή, ένα media asset, ας πούμε, μια φωτογραφία ή ένα βίντεο, θα το δημιουργήσουμε; Όχι. Λέει, θα πάμε στον φωτορεπόρτερ και θα του ζητήσουμε τη φωτογραφία.

Θα πάμε σε ένα στοκ με φωτογραφίες και θα πάρουμε φωτογραφία. Οι φωτογράφοι μπορεί να χρησιμοποιήσουν την τεχνητή νοημοσύνη για να κοσμήσουν μια φωτογραφία τους ή για να την επεξεργαστούν.

Αλλά είναι μια φωτογραφία που έχει ληφθεί με όλους τους βασικούς κανόνες δεοντολογίας με τους οποίους λειτουργεί το συγκεκριμένο επάγγελμα. Αυτόν τον σεβασμό τον μεταφέρει σε κάθε άνθρωπο που θα χειριστεί και θα δημοσιεύσει ένα συγκεκριμένο περιεχόμενο.

Υπάρχουν κι άλλες ενδιαφέρουσες προσεγγίσεις όμως, οι οποίες μας πηγαίνουν λίγο παρακάτω. Πρέπει να χρησιμοποιείται ως εργαλείο και όχι ως εργατικό δυναμικό. Γιατί; Γιατί θα ψάχνουμε δουλειά σε λίγο καιρό. Γιατί η πραγματικότητα είναι ότι πάρα πολλοί γλιτώνουν χρόνο, κόβουν δρόμο και γράφουν κείμενα ή διορθώνουν κείμενα ή ανασυντάσσουν κείμενα μέσω του Bard και του GPT.

Και αυτό το επισημαίνω ως κίνδυνο για την ποιότητα πολύ μεγάλου όγκου περιεχομένου που δημοσιεύεται αυτή τη στιγμή.

Αφορά κείμενα κατά βάση στο 99,9% μέχρι αυτή τη στιγμή. Αλλά για να παραγάγει κάποιος ή να υπερπαραγάγει όπως του ζητάμε και τον πιέζουμε 100, 200, 300, 400 κείμενα την ημέρα που χρειάζονται ορισμένες ανταγωνιστικές ιστοσελίδες, προφανώς είναι σαν να πιέζουμε τα πράγματα από εκείνους τους 4-5 ανθρώπους που κάνουν τις αναρτήσεις, να συντομεύσουν. Πώς να το κάνουν αυτό με σωστό τρόπο και ποιότητα περιεχομένου;

Άρα, θα χρησιμοποιήσουν την τεχνητή νοημοσύνη. Όταν τη χρησιμοποιούν, είναι σαν να υπονομεύουν την ίδια τη θέση εργασίας τους. Τα πράγματα δένουν το ένα με το άλλο. Υπάρχει δίκαιη αμοιβή των συντακτών για τη χρήση της τεχνητής νοημοσύνης και την επιμέλειά της;

Από τη στιγμή που θα αρχίσει να μπαίνει η τεχνητή νοημοσύνη στο 10%, 20%, 30%, 40% με κείμενο στο παραγόμενο δημοσιευμένο περιεχόμενο, αρχίζει να κάνει εκπτώσεις ο λόγος της ύπαρξής του καταρχήν.

Υπάρχει δίκαιη αμοιβή σε σχέση με το δικό του ρεπορτάζ, το οποίο παίρνει η μηχανή και το χρησιμοποιεί για να εκπαιδευτεί; Υπάρχει δίκαιη αμοιβή για την επαναλαμβανόμενη αναζήτηση περιεχομένου από τους ίδιους τους ανθρώπους των μέσων, δηλαδή η διορθωτική εκπαίδευση της μηχανής;

Διότι αυτό είναι μια διάσταση την οποία δεν την έχουμε συλλάβει. Υπάρχει αυτή τη στιγμή σοβαρή, εγώ θα το βάλω στο επίπεδο που πρέπει, ευρωπαϊκή πολιτική σκέψη στην πράξη για την τεχνητή νοημοσύνη που αυτή τη στιγμή βρίσκεται σε πλήρη εξέλιξη; Η οδηγία 790 για τα πνευματικά δικαιώματα, για τα συγγενικά δικαιώματα των εκδοτών και τα δικαιώματα των δημοσιογράφων.

Υπάρχει η σκέψη αυτή η οδηγία να φυτευτεί εκεί και οι πλατφόρμες που δημιουργούν τα μοντέλα, τα θεμελιώδη μοντέλα να πληρώνουν αντίτιμο; Υπάρχουν ήδη συμφωνίες από πάρα πολλές επιχειρήσεις για να πληρώνονται ή άπαξ ή με συμφωνία δηλαδή στο σύνολο του περιεχομένου να το αντλούν οι μηχανές ή σε κάθε περίπτωση που εντοπίζεται κάτι; Ναι, ολοκληρώνω.

Οι Ρεπόρτερς Χωρίς Σύνορα ολοκλήρωσαν πρόσφατα 10 αρχές και τις δημοσίευσαν μαζί με πάρα πολλές οργανώσεις δημοσιογραφικές και φορείς του χώρου και ακαδημαϊκούς

φορείς, 10 βασικές αρχές για την τεχνητή νοημοσύνη. Και θα σας καλούσα να τις δείτε, θα υπάρχουν στη δημοσίευση της συγκεκριμένης παρουσίασης. Δεν διαφέρουν σε τίποτα από τις αρχικές προσεγγίσεις που αναφέραμε. Εξειδικεύονται πολύ απλά, πολύ ωραία.

Οι Ρεπόρτερς Χωρίς Σύνορα έχουν δημιουργήσει ένα ISO για τα μέσα ενημέρωσης, την ίδια στιγμή που υπήρξε και αυτό που είναι το ελληνικό αντίστοιχο. Και έχουν εμπλουτίσει το πλαίσιο ελέγχου και ρύθμισης των μέσων ενημέρωσης με αυτές τις βασικές αρχές.

Οι βασικές αυτές αρχές σχετίζονται με τον τρόπο της ανθρώπινης εμπλοκής ανάμειξης λειτουργίας στο περιβάλλον μιας αίθουσας σύνταξης που είναι γεμάτη με εργαλεία τεχνητής νοημοσύνης.

Πώς τα διαλέγουμε, γιατί τα διαλέγουμε κ.λπ. Τελευταίο σημείο, υπάρχει ένα σημαντικό ζήτημα σε σχέση με το ποιος έχει την ευθύνη για καθετί.

Και όταν χρησιμοποιείς τη μηχανή και τα πληροφοριακά συστήματα υπάρχει ένα θεμελιώδες νομοθέτημα στον κόσμο που λέγεται Γενικός Κανονισμός για την Προστασία Δεδομένων.

Και δεν το γνωρίζετε, αλλά όλες αυτές οι εταιρείες, οι οργανώσεις, οι εκδοτικές επιχειρήσεις εννοώ και οι οργανώσεις δημοσιογράφων καταλήγουν στο ότι με τον ίδιο τρόπο που ρυθμίζει ο GDPR την εμπλοκή του πληροφοριακού συστήματος, θα πρέπει να ρυθμίσει και την τεχνητή νοημοσύνη όταν χρησιμοποιείται στη δημοσιογραφία.

Πώς; Δηλαδή, ο υπεύθυνος που κατέχει την τεχνολογία, ο προγραμματιστής, ο ρυθμιστής, αυτός που θα μοντάρει και θα φέρει στα μέτρα της επιχείρησης το εργαλείο τεχνητής νοημοσύνης και τελευταίος ο επιμελητής-δημοσιογράφος δημιουργός έχουν με αυτή τη σειρά την απόλυτη ευθύνη για το τελικό προϊόν το οποίο θα λάβει κάποιος θεατής, αναγνώστης, χρήστης.

Είναι πολύ απλά τα πράγματα για τη ρύθμιση αυτής της τεχνολογίας. Είναι πολύ πιο σύνθετος ο τρόπος, διότι τα ζητήματα αυτά δεν τα γνωρίζουμε. Δεν κατέχουμε τη γνώση, δεν έχουμε τη γνώση την απαιτούμενη. Κλείνω με ορισμένες ερωτήσεις τροφής σκέψης... συγγνώμη για το scroll down. Δεν ήξερα ότι θα πρέπει να το κάνω με αυτόν τον τρόπο και έστειλα

PDF στον Ζαχαρία και τον ταλαιπώρησα και εσάς μαζί. Σκεφτείτε την αξία της υποχρεωτικής υπογραφής του συντάκτη σε ένα κείμενο, πόσο διασφαλίζει την εγκυρότητα, ακόμα και αν έχει χρησιμοποιήσει την τεχνητή νοημοσύνη;

Υποχρεωτική αναγραφή του ονόματος του συντάκτη. Όταν δεν είναι κάτι υπογεγραμμένο, το επωμίζεται η εταιρεία. Αυτά τα ξέρουμε από τότε που μπήκαμε στη δημοσιογραφία.

Το γιατί δεν ακολουθούνται είναι ένα θέμα. Σκεφτείτε ότι αν δημιουργηθεί ένα ελληνικό μοντέλο σαν το GPT-4, σαν το Gemini, θα έχουμε δύο οφέλη. Το ένα είναι ότι θα παίρνουμε λίγο καλύτερα ελληνικά στα αποτελέσματα και θα τροφοδοτήσουμε και τις παγκόσμιες πλατφόρμες, τα μεγάλα μοντέλα των Αμερικανών, των Κινέζων, των οποιωνδήποτε, με το απαραίτητο σωστό υλικό για να μη βγάζουν αποτελέσματα λάθος μεταφράσεις ή παραισθήσεις.

Αυτό είναι κορυφαίο και ελπίζω ο ΕΛΑΚ, που κάνει μια τέτοια προσπάθεια, να υποστηριχθεί. Είναι κρίσιμο -και η γλώσσα και η χρήση- διότι έχουμε σοβαρότατο έλλειμμα στην Ελλάδα. Δεν χρησιμοποιούν τα ελληνικά σε καμία από τις πλατφόρμες. Σε καμία. Σας ευχαριστώ πάρα πολύ.

Γιάννης Σιούλας:

Και εμείς ευχαριστούμε. Θα περάσουμε στον κύριο Ελευθερόγλου, ο οποίος θα παρουσιάσει το θέμα που αφορά στην τεχνητή νοημοσύνη και τη δημοσιογραφία. Αυτό που έχουμε συνηθίσει να λέμε μύθοι και πραγματικότητα.

Νίκος Ελευθερόγλου - Δημοσιογράφος: Τεχνητή νοημοσύνη και δημοσιογραφία: μύθοι και πραγματικότητα

Ναι, αυτή ήταν η σκέψη μου. Ξεκινώ όμως με κάτι άλλο.

Πριν είδαμε στο πάνελ 3 νέα παιδιά και συνειδητοποίησα ότι νιώθω λίγο σαν δεινόσαυρος, βλέποντας τα μαύρα τους μαλλιά και τα δικά μας άσπρα.

Με βάση αυτή τη διαφορά, που πραγματικά δείχνει και τη διαφορά γενεών που υπάρχει από εμάς που προσπαθούμε να ερμηνεύσουμε με απλή νοημοσύνη και με όχι μεγάλη επιτυχία,

θα έλεγα, σε πολλές περιπτώσεις, τη σημερινή εποχή και τις προκλήσεις που θα βρουν μπροστά τους.

Δηλαδή, μου θυμίζει πραγματικά τα παιδιά που κάποτε διάβαζαν τα διηγήματα, τα μυθιστορήματα του Ιουλίου Βερν και προσπαθούσαν να φανταστούν μια εποχή που εμείς τη ζούμε σήμερα. Ή αντίστοιχα, άλλα διηγήματα της εποχής που τα βλέπαμε στην τηλεόραση. Ένα γνωστό σίριαλ, το Star Trek της εποχής μας, το Χαμένοι στο Διάστημα, που βλέπαμε τα κινητά τηλέφωνα, βλέπαμε τις διάφορες μεταφορές πραγμάτων, τα ολογράμματα, και λέγαμε αποκλείεται να συμβούν αυτά ποτέ στην εποχή μας.

Να όμως που η δική τους εποχή, η εποχή των παιδιών αυτών που είναι από κάτω και τους ακούσαμε νωρίτερα που ήταν πάνω στο πάνελ, μας έλεγε τι συμβαίνει πραγματικά. Θεωρώ ότι εμείς είμαστε μια γενιά η οποία δεν θα μπορέσει να βιώσει, στο μέγεθος που θα το βιώσουν εκείνα, τα φαινόμενα της τεχνητής νοημοσύνης.

Αλλά θα προσπαθήσουμε με μια απλή νοημοσύνη να δούμε το πλαίσιο, αυτό περιγράψω και στα ερωτήματα που έχω βάλει στο σημειώμά μου της σημερινής δημοσιογραφίας, που προσπαθεί να περάσει σε μια μεταβατική περίοδο. Γι' αυτό και λέω ότι όσοι μας ακούνε, γιατί η ημερίδα μας θα μείνει στην ιστορία.

Δεν ξέρω αν μπει στην κάψουλα, αυτή που θα στείλουμε κάποια στιγμή του πολιτισμού μας. Αλλά θα ήθελα πραγματικά να δω πώς τα παιδιά θα δουν αυτά που συζητάμε εμείς σήμερα.

Τους φόβους μας, τις επιφυλάξεις μας, τις ενστάσεις μας, αν αύριο τα ρομπότ πάρουν τη θέση μας και άλλα διάφορα τρομακτικά που ακούμε. Η αλήθεια όμως είναι ότι ζούμε την εποχή της μετάβασης και εμείς, σε πολλά επίπεδα. Πρώτα απ' όλα σε επίπεδο τρόπου ζωής. Οι άνθρωποι πια αμφισβητούν -και αυτό το βλέπουμε καθημερινά από τα παιδιά μας, από τους φίλους μας- το πλαίσιο ζωής που είχαμε. Διαμορφώνουν νέους τρόπους σκέψης και αποδομούν ό,τι έχουμε φτιάξει μέχρι σήμερα. Αυτό συμβαίνει και στη δημοσιογραφία.

Εγώ θα πω 3 μικρά παραδείγματα, όχι από τον χώρο μας, από το μοντέλο σχέσεων. Ο γάμος σήμερα βρίσκεται στο 21% στις προτεραιότητες των παιδιών. Η αποφοίτηση από κάποιο

κολέγιο είναι στο 24%. Η απομάκρυνση από το σπίτι, παρά τις δυσκολίες τις οικονομικές, είναι στο 17%.

Αυτές οι νέες προσεγγίσεις θα υποχρεώσουν και εμάς να δούμε διαφορετικά τα πράγματα και τις επιχειρήσεις να προσαρμοστούν σε αυτό που έρχεται. Στον χώρο τον δικό μας, δεν είναι πρώτη φορά που διάφοροι μελλοντολόγοι βλέπουν και γράφουν επικήδειους για τα μέσα ενημέρωσης.

Το έχουμε δει σε κάθε μετάβαση. Όταν βγήκε το ραδιόφωνο, λέγανε ότι θα πεθάνουν οι εφημερίδες. Όταν βγήκε η τηλεόραση, λέγανε ότι τελείωσαν οι εφημερίδες. Όταν περάσαμε στην εποχή του Διαδικτύου, όλοι πίστευαν και πιστεύουν ότι έχουμε πεθάνει ως μέσα ενημέρωσης. Γιατί ο καταναλωτής, το κοινό, γίνεται ο ίδιος δημοσιογράφος. Η πραγματικότητα τους διέψευσε και ελπίζω και σε αυτή την περίπτωση που συζητάμε να τους διαψεύσει.

Ποια είναι η σημαντική κατάσταση; Σίγουρα έχουμε φύγει από τον γαλαξία του Γουτεμβέργιου που είχαμε μάθει να λειτουργούμε και έχουμε μπει στον γαλαξία του Διαδικτύου και των μέσων κοινωνικής δικτύωσης. Έχουμε μπει τόσο γρήγορα μάλιστα σε αυτόν τον τρόπο ζωής και σκέψης, που το facebook έχει καταντήσει για εμάς τους δεινοσαύρους και όχι για τα νέα παιδιά.

Τα νέα παιδιά έχουν περάσει στο TikTok, στο Instagram, σε άλλες μορφές επικοινωνίας.

Έχουμε περάσει σε άλλες εποχές και αυτό διαμορφώνει συνθήκες. Οι ειδήσεις πια, που αυτό μας ενδιαφέρει, έχουν γίνει εικόνα. Ένα κλικ, ένα like, μια λεζάντα. Αυτός ο φόβος έχει δημιουργήσει άλλες συνέπειες. Είναι ο φόβος της αποφυγής των ειδήσεων σε διεθνές επίπεδο.

Δηλαδή, ο κόσμος αποφεύγει να διαβάσει ειδήσεις. Κοίταζα την τελευταία έρευνα του Reuters, το 36% στην Ευρώπη και το 57% στην Ελλάδα αποφεύγει συνολικά να μπει να διαβάσει ειδήσεις. Και αυτό είναι κάτι που μας προβληματίζει, όχι μόνο για θέμα τεχνητής νοημοσύνης, αλλά θέμα πραγματικότητας.

Ο κόσμος έχει μια αρνητική προδιάθεση συνολικά με τα μέσα ενημέρωσης και συνολικά με την πληροφόρηση. Χαρακτηριστικό παράδειγμα, πριν από λίγο καιρό σε μια εκπομπή στο ΣΚΑΪ, όπου βλέπω τον Αχιλλέα, τον εκλεκτό πλέον και καθηγητή, -να τον συγχαρώ για την εκλογή του- και τον

Στέλιο τον Παπαθανασόπουλο από το Τμήμα ΜΜΕ του ΕΚΠΑ, οι οποίοι έδιναν ένα παράδειγμα του πολέμου της Ουκρανίας. Ήταν τόση η υπερπληροφόρηση που δώσαμε ως μέσα ενημέρωσης, που από κάποια στιγμή και έπειτα ο κόσμος σταμάτησε να παρακολουθεί τι συμβαίνει στην Ουκρανία.

Αυτό συνέβη και σε άλλα περιστατικά. Αν πιάσουμε να δούμε πόσα είναι, θα είναι εντυπωσιακό το πόσο η υπερπληροφόρηση από διάφορους τρόπους απομακρύνει τον κόσμο και τον κάνει αρνητικό στην ενημέρωση. Ένα ακόμα σημαντικό σημείο με βάση και αυτά που προειπώθηκαν. Ότι ο κόσμος πληροφορείται την είδηση από το Διαδίκτυο ή από τα social, αλλά μόνο το 20% από όσους έχουν μπει μπαίνει να ψάξει να βρει, πού βρήκε την πληροφορία, αν ισχύει η είδηση, αν πραγματικά είναι από κάπου. Αυτά είναι πράγματα που πρέπει συνολικά να μας προβληματίσουν, όσο αλλάζει η εποχή μας. Το κυριότερο, ο δημοσιογράφος πια έχει γίνει ο ίδιος follower, ακολουθεί ο ίδιος. Δεν είναι αυτός που χαράζει την ατζέντα για να κάνει το κοινό να πάει σε αυτόν. Ακολουθεί ο ίδιος και τα θέματα. Κατανοώ και την ταχύτητα που πρέπει να αποκτήσουμε και τη μέθοδο που επιβάλλει πράγματα.

Αλλά κάποια στιγμή το σημαντικό μας όπλο ποιο είναι; Είναι να γυρίσουμε στις αρχές της δημοσιογραφίας. Το πού, πώς, πότε, γιατί και οι πηγές είναι αυτά που θα ακυρώσουν οποιαδήποτε φαινόμενα τεχνητής ή μη νοημοσύνης. Φανταστείτε όμως να καταντήσουμε, λέω για τους δημοσιογράφους, να γίνουμε εμείς διαχειριστές της πληροφορίας μας. Αυτός είναι ο μεγάλος προβληματισμός που θα ξανάρχεται.

Ποιος θα είναι ο ρόλος των δημοσιογράφων και πώς θα διαχειριστούμε το κοινό, που έχει μάθει από την τεχνολογία και από εμάς τα copy-paste. Δηλαδή, μια ψευδής είδηση μπορεί εύκολα να γίνει copy-paste, να αναπαράγεται σε όλα τα μέσα και σε όλα τα site και άντε ύστερα εσύ να αποδείξεις ότι δεν είναι πρωθυπουργός ο κύριος Βασιλόπουλος, αλλά το πρόσωπό του μοιάζει με κάποιον που είναι πρωθυπουργός. Αυτά είναι που πρέπει να μας προβληματίσουν συνολικά.

Αλλά, δυστυχώς, το επικίνδυνο σε αυτήν την ιστορία με την τεχνητή νοημοσύνη για τη δημοσιογραφία είναι ότι μπορεί να συγκεντρώνει μικρά - μικρά - μικρά πραγματικά γεγονότα,

να παρουσιάζει συνολική εικόνα που το αποτέλεσμα να είναι ψευδές. Θυμηθείτε γιατί οι αρχαίοι μας έχουν διδάξει πολλά, τι έγινε στην ιστορία του Δούρειου Ίππου. Τι πίστεψαν οι Τρώες;

Ότι πραγματικά οι Έλληνες έφυγαν, ένα περιστατικό που δεν ήταν αληθινό. Αλλά αφήνοντας το δώρο εκεί, πείστηκαν ότι όλη η είδηση ήταν αληθινή. Το αποτέλεσμα το ξέρουμε από την ιστορία και πρέπει να το βάλουμε στο μυαλό μας ως παράδειγμα προς αποφυγή.

Το ίδιο συμβαίνει και με τις προδιαγραφές στους αλγόριθμους, που εφαρμόζει η τεχνητή νοημοσύνη. Εκεί πρέπει να μπει το μέτρο, ποιος θα είναι αυτός που τροφοδοτεί σε πρώτη φάση τα στοιχεία.

Και το δεύτερο, ποιος θα είναι αυτός που τα φιλτράρει. Γιατί οι αλγόριθμοι είναι αυτοί που δήθεν καθοδηγούν αυτόν τον εκδημοκρατισμό, που λέμε. Έτσι περιμέναμε και με την ανάπτυξη του facebook, ότι θα έχουμε περισσότερη δημοκρατία, περισσότερη συμμετοχή, περισσότερη κοινωνία.

Δυστυχώς, είδαμε ότι έγιναν χειρότερα σε πολλές περιπτώσεις από αυτό που λέμε συστημικά μέσα. Η κατασκευασμένη είδηση είναι η πιο επικίνδυνη. Και φέρνω ένα παράδειγμα, τον κορονοϊό. Το πρώτο διάστημα όσοι κάναμε τις μελέτες και βλέπαμε τα στοιχεία, τι βλέπαμε; Τον κόσμο να επιστρέφει στην κλασική ενημέρωση. Άνοιξαν αυτά τα κανάλια που όλοι τα κατηγορούν, να πάρουν την πληροφορία, την είδηση. Αυτό άντεξε δύο μήνες.

Τον τρίτο μήνα επέστρεψε ο κόσμος στα social, επέστρεψε το να ψάχνει και να ζητά την fake είδηση, τις ψευδείς θεωρίες, που όσο πιο ακραίες ήταν, τόσο πιο ακροατήριο έβρισκαν. Με αποτέλεσμα να χαθεί το κομμάτι εκείνο που είχε χτιστεί το προηγούμενο τρίμηνο. Υπάρχει όμως ελπίδα; Εγώ θα έλεγα ότι υπάρχει. Και η ελπίδα είναι ο άνθρωπος που διαθέτει νοημοσύνη, του ανοίγει ένα απέραντο πεδίο γνώσης. Και έχει ένα δεύτερο χαρακτηριστικό. Που ακόμα η τεχνητή νοημοσύνη, παρόλο που κάπου γράφτηκε, νομίζω στην Google, ότι κάποιιοι ανακάλυψαν πως και η τεχνητή νοημοσύνη αποκτά συνείδηση, δεν επιβεβαιώθηκε αυτό. Ο άνθρωπος έχασε τη δουλειά του, αλλά δεν ξέρω πόσο μακρινό είναι ως γεγονός. Αν θα εξελιχθεί στη συνέχεια.

Η συνείδηση, όμως, είναι αυτή που διαφοροποιεί τα πράγματα, μας δίνει τη δυνατότητα να σκεφτούμε πάλι αυτό που έλεγε ο Καντ, ότι μόνο ο άνθρωπος ως ον, όχι μόνο με νοημοσύνη και συνείδηση, μπορεί να θέτει ορθολογικούς κανόνες συμπεριφοράς και για τον εαυτό του και για τους γύρω του. Με βάση τα παραπάνω θεωρώ πιθανότερο το ενδεχόμενο η παραδοσιακή, η ερευνητική, η ποιοτική δημοσιογραφία να βρει ευκαιρία να πάρει τη ρεβάνς από αυτό το φαινόμενο των copy-paste και του κυνηγού των click και των likes.

Ο δημοσιογράφος μπορεί να μη βγάζει πλέον πρώτος την είδηση, αλλά αυτό που χρειάζεται είναι να ψάχνει την είδηση. Να βρει τη δύναμη να εξαντλήσει τις πηγές του, να προτείνει λύσεις. Η επαναφορά στις βασικές αρχές της δημοσιογραφίας είναι το δικό μας ελιξίριο της ζωής.

Έτσι θα ζήσει η δημοσιογραφία, αυτούς τους δημοσιογράφους χρειαζόμαστε και πιστεύω ότι οι δημοσιογραφικοί οργανισμοί αντί να ψάχνουν να επενδύσουν στον πιο γρήγορο υπολογιστή ή στο πιο γρήγορο τεχνητό μέσο της τεχνητής νοημοσύνης, να επενδύσουν στους ανθρώπους.

Στους μελλοντικούς δημοσιογράφους, που έχουν αρχές που έχει το ρεπορτάζ και πηγές που έχει το ρεπορτάζ. Εμείς γι' αυτό είμαστε εδώ και είτε κάποιος θέλουν είτε κάποιος άλλοι δεν θέλουν, θα παραμείνουμε δημοσιογράφοι για να απαντήσουμε, εκτός των άλλων, στο ερώτημα αν τα δήθεν τέλεια όντα της τεχνολογίας θα μπορούσαν να μας οδηγήσουν με ασφάλεια σε αυτό που λέγαμε παλιότερα, στη νέα γη επαγγελίας. Σας ευχαριστώ για τον χρόνο σας.

Καλή δύναμη και όσοι επιλέξουν το επάγγελμα, να μείνουν σε αυτό.

Γιάννης Σιούλας:

Και εμείς ευχαριστούμε. Για να κλείσουμε, νομίζω ότι αξίζει συνθηματολογικά, επιτρέψτε μου, να κρατήσουμε από τους δύο προλαλήσαντες αυτό το οποίο είπε ο συνάδελφος Βασίλης ο Βασιλόπουλος και το επανέλαβε με έναν τρόπο ο κύριος Ελευθερόγλου, να μην καταλήξουμε εμείς οι δημοσιογράφοι επιμελητές αντί για δημιουργοί ενός περιεχομένου, το οποίο μέχρι τώρα υποτίθεται ότι ήταν η δουλειά μας.

Ναι, πράγματι ζούμε σε εποχή μετάβασης. Νομίζω όμως το ελπιδοφόρο μήνυμα που εστάλη από τον κύριο Ελευθερόγλου

και το να γυρίσουμε στις βασικές αρχές της δημοσιογραφίας, χωρίς να απεμπολήσουμε το δικαίωμα να κλείσουμε ως λουδίτες τα μάτια στην εξέλιξη, είναι αυτό το οποίο μπορούμε να κάνουμε για να έχουμε την αισιοδοξία ότι θα ελέγξουμε την πραγματικότητα που ορμητικά μπαίνει στην καθημερινότητά μας. Αλλά τουλάχιστον δεν θα αποτελέσουμε τα θύματά της. Σας ευχαριστώ πολύ.

6° ΠΑΝΕΛ

Συντονισμός: Μάχη Νικολάρα, Πρόεδρος «Ξενοφώντα», μέλος Δ.Σ. ΕΣΗΕΑ:

Ακούστηκαν πάρα πολύ ενδιαφέροντα πράγματα. Και καμιά φορά αυτό είναι κάτι που δείχνει το γιατί πρέπει να γίνονται αυτές οι συζητήσεις και αυτές οι ημερίδες.

Γιατί πολύ συχνά έχουμε πληροφορία αποσπασματική, την οποία όταν την ακούμε συγκροτημένη, μαζεμένη, μας δίνει μια άλλη οπτική και προσέγγιση των πραγμάτων. Δεν θα πρωτοτυπήσω λέγοντας ότι κάθε ανάπτυξη της τεχνολογίας, κάθε εξέλιξη της τεχνολογίας στην ιστορία του ανθρώπου δημιουργεί προκλήσεις, δημιουργεί φόβους, δημιουργεί ανησυχίες.

Ωστόσο, νομίζω ότι ο άνθρωπος και ο επαγγελματίας εν προκειμένω, οι άνθρωποι της ενημέρωσης, δηλαδή, που ασχολούνται επαγγελματικά με την ενημέρωση, πρέπει να προσεγγίζει τα πράγματα με βάση το ρητό ότι όταν ένα ποτάμι αρχίζει να ρέει, δεν μπορείς να το αναστρέψεις.

Επομένως, πρέπει να φροντίσεις να το καναλιζάρεις, να ρυθμίσεις το τοπίο που διαμορφώνεται γιατί να το αναστρέψεις αποκλείεται. Άρα, είναι πολύ χρήσιμη αυτή η συζήτηση για να δούμε πώς θα μπορούσαμε να αποφύγουμε τα αρνητικά αποτελέσματα αυτής της καταγιιστικής εξέλιξης της τεχνολογίας, η οποία φυσικά μπορεί να έχει εφαρμογή και στην ενημέρωση, στον τρόπο που ασκείται η δημοσιογραφία και στο πώς συγκροτούνται οι επιχειρήσεις Τύπου.

Αν μπορώ να καταθέσω μια σκέψη σε τροφή για τη συζήτηση που θα ακολουθήσει, με βάση όσα ακούστηκαν μέχρι τώρα και όσα διαβάζουμε όλο το τελευταίο διάστημα, η δουλειά μας, δυστυχώς, των δημοσιογράφων έχει τα τελευταία χρόνια

ένα πολύ μεγάλο κομμάτι αυτοματοποίησης. Το οποίο φτάνει στο βαθμό της στρέβλωσης, θα μπορούσα να πω. Δηλαδή, η δουλειά του δημοσιογράφου όντως δεν είναι να είναι curator, επιμελητής, όπως έλεγε πριν ο Βασίλης Βασιλόπουλος. Δυστυχώς, κάνουμε όμως πολλοί από εμάς αυτή τη δουλειά σήμερα, γιατί αυτό απαιτείται από τους εργοδότες μας. Έτσι είναι συγκροτημένες οι επιχειρήσεις Τύπου σε μεγάλο βαθμό.

Όταν σε ένα site απαιτείται να ανεβάσεις πάρα πολλές ειδήσεις σε μία ώρα, και αυτό είναι και δείγμα παραγωγικότητας και είναι ακόμα και στη σύμβασή σου, στη σύμβαση εργασίας γραμμένο, τότε όντως έχεις την πίεση να μην μπορείς να επαληθεύσεις. Ή ένα δελτίο Τύπου το οποίο έρχεται στα χέρια σου, να το ανεβάσεις έτσι όπως είναι, καμιά φορά και χωρίς να το αναφέρεις ότι είναι δελτίο Τύπου.

Άρα, αυτό το κομμάτι, το αυτοματοποιημένο στρεβλά κομμάτι της δουλειάς μας, όντως θα έλεγα εγώ, είναι αυτό που πιο ορατά βλέπουμε ότι θα μπορούσε να αντικαταστήσει θέσεις εργασίας σήμερα. Μια αισιόδοξη σκέψη είναι ότι η τεχνητή νοημοσύνη θα μπορούσε να βοηθήσει το ρεπορτάζ, δηλαδή την πρωτογενή πληροφορία που δεν μπορεί να το κάνει η μηχανή.

Εκ των πραγμάτων, η μηχανή δεν μπορεί να παρίσταται σε ένα γεγονός και να το μεταφέρει. Θα μας βοηθήσουν οι συνομιλητές μας σε αυτό το τραπέζι να ξεκαθαρίσουμε και αυτό το κομμάτι, γιατί δεν είναι οριζόντια τα πράγματα σε μια αίθουσα σύνταξης. Θέλω όμως να ξεκινήσουμε σιγά-σιγά, για να μην μακρυγορώ.

Να ζητήσω από τον κύριο Τέλη Τύμπα, που είναι καθηγητής στο Καποδιστριακό και διευθυντής του Μεταπτυχιακού Science, Technology και Society, να μας πει τις σκέψεις του και όσα καταγράφει από ακαδημαϊκής και επιστημονικής πλευράς για την τεχνητή νοημοσύνη, δηλαδή για την ανάγκη για ακόμη περισσότερη δεξιολογική εργασία. Σε ποιο βαθμό, κύριε Τύμπα, οι θέσεις εργασίας θα μπορούσαν να απολεστούν όταν ασχολούνται με αυτοματοποιημένες διαδικασίες ακόμη και στον Τύπο;

Και σε ποιο βαθμό θα μπορούσε να αυξηθούν ίσως οι θέσεις εργασίας όταν μιλάμε πια για ρεπορτάζ ή για πιο δημιουργική δεξιότητα που σημαίνει έρευνα, κρίση, ενσυναίσθηση και ηθική;

**Τέλης Τύμπας - Καθηγητής ΕΚΠΑ, Διευθυντής
Μεταπτυχιακού 'Science, Technology, Society': Τεχνητή
νοημοσύνη, δηλαδή ανάγκη για περισσότερη και ακόμη πιο
δεξιολογική εργασία**

Ευχαριστώ, κύριε πρόεδρε. Ευχαριστώ τον θεσμό που μας φιλοξενεί και μας κάλεσε. Το θεωρώ ιδιαίτερα τιμητικό και ελπίζω αυτά που θα πω να είναι κάπως χρήσιμα για την κοινότητα των Ελλήνων δημοσιογράφων.

Ο τίτλος είναι προφανώς προκλητικός, «Τεχνητή νοημοσύνη, δηλαδή ανάγκη για περισσότερη και ακόμη πιο δεξιολογική εργασία». Δηλαδή, απέναντι σε αυτό το ιδεολόγημα, το πολύ δημοφιλές ιδεολόγημα, το οποίο έχει ένα μεγάλο βάθος, ιστορικό όπως θα δούμε, σύμφωνα με ένα ιδεολόγημα το οποίο παρεμπιπτόντως έχει υιοθετηθεί από όλα τα μέρη του πολιτικού φάσματος.

Δηλαδή, ακόμη και αυτοί που είναι στην πλευρά του πολιτικού φάσματος που υποτίθεται ότι είναι απέναντι σε αυτό που ηγεμονεύει ιδεολογικά τους πρόσφατους αιώνες, εν πολλοίς αποδέχονται ότι οι μηχανές μπορούν να αντικαταστήσουν την εργασία. Δεν συμφωνώ με αυτό, δεν επιβεβαιώνεται εμπειρικά.

Αντιθέτως, νομίζω ότι αυτό που έχει επιβεβαιωθεί εμπειρικά και σε αυτό θα εστιαστώ στη μισή μου παρουσίαση, είναι ότι με την αλλαγή τεχνολογίας, εν προκειμένω με την εισαγωγή αυτού που ονομάζεται τεχνητή νοημοσύνη, εντείνεται η ανάγκη για περισσότερη εργασία και για ακόμη πιο δεξιολογική εργασία. Είναι ένα ιδεολόγημα ότι οι μηχανές αντικαθιστούν τους ανθρώπους.

Αυτό που γίνεται είναι κάτι λίγο διαφορετικό. Όπως ελέχθη, εργάζομαι ως καθηγητής ιστορίας της τεχνολογίας στο Πανεπιστήμιο Αθηνών στο Τμήμα Ιστορίας και Φιλοσοφίας της Επιστήμης. Ήμουν όμως μηχανικός, ξεκίνησα ως μηχανικός, αλλά στη συνέχεια άλλαξα.

Είναι αρκετοί από εμάς και αρκετές που κάνουμε αυτή τη δουλειά, δηλαδή συνδυάζουμε τη διεπιφάνεια, εργαζόμαστε στην διεπιφάνεια αυτού που αποκαλούμε θετικές επιστήμες, μηχανική ή ιατρική και ανθρωπιστικές και κοινωνικές επιστήμες. Και αυτή τη στιγμή έχω την τιμή να υπηρετώ ένα ξενόγλωσσο μεταπτυχιακό, το οποίο είναι σε αυτό το αντικείμενο, το

Επιστήμη Τεχνολογία και Κοινωνία, το οποίο επίσης είναι ενδεικτικό αυτής της διεπιφάνειας στην οποία αναφέρθηκα.

Προσφέρεται από το τμήμα το δικό μου, που είναι το Τμήμα Ανθρωπιστικών Σπουδών και το Τμήμα Πληροφορικής και Τηλεπικοινωνιών. Στο πλαίσιο της κοινότητάς μας, αυτό είναι που ενδεχομένως έχει σημασία, μελετάμε και τέτοια θέματα. Σίγουρα μελετάμε τις τέχνη της νοημοσύνης, αλγορίθμων, μεγάλων δεδομένων και συναφών τεχνολογιών, όπως αυτά έχουν μια συγκεκριμένη κοινωνικότητα. Αυτό που μας ενδιαφέρει πιο συγκεκριμένα, να το πω και αυτό, είναι το πώς μπορούμε να ανοίξουμε αυτό που αποκαλείται το μαύρο κουτί της τεχνολογίας.

Να δούμε το σχεδιασμό τεχνολογιών και πώς αυτός από μέσα του έχει κοινωνικότητα. Προφανώς, μελετάμε και θέματα ηθικής τεχνολογίας, ειδικής τεχνητής νοημοσύνης, θα πούμε περισσότερα για αυτά. Θέλω, όμως, να πω κάτι εκτός κειμένου, ότι η κοινότητά μας δουλεύει πάρα πολύ με κείμενα δημοσιογράφων.

Είτε από πλευράς ιστορίας, είτε κάνουμε μελέτη στην πρόσφατη ιστορία της τεχνολογίας, δηλαδή των μεταπολεμικών δεκαετιών και των πιο πρόσφατων δεκαετιών στην Ελλάδα, είτε σε κοινωνιολογικές ή συναφείς μελέτες, ο Τύπος, τα ΜΜΕ είναι βασικό για μας. Δηλαδή, ο τρόπος με τον οποίο διαμορφώνεται -να το πω λίγο όπως το λέμε μεταξύ μας- η δημόσια εικόνα της τεχνολογίας και της επιστήμης.

Για παράδειγμα, σε μια μελέτη που εκπονήθηκε πριν από δύο χρόνια, προσπαθούσαμε να δούμε αυτό που ονομάζεται μεγάλα δεδομένα, όταν παρουσιάζεται στον Τύπο, πώς ακριβώς επικοινωνείται αυτό που θα μπορούσε να είναι η υλική του υπόσταση. Και είδαμε, για παράδειγμα, με ποιες μεταφορές, με ποιες φωτογραφίες, με ποια κείμενα παρουσιάζονται τα μεγάλα δεδομένα.

Σε τέτοιες περιπτώσεις τέτοιων μελετών και όχι μόνο, είναι καθοριστική η μελέτη του λόγου του δημοσιογραφικού. Άρα, το μελετάμε. Σε δεύτερο επίπεδο, στη συνέχεια πηγαίνουμε σε τεχνικά κείμενα και επιστημονικά, αυτά είναι λίγο πιο διαφορετικά. Τώρα αυτό που θα κάνω στον χρόνο που έχω στη διάθεσή μου θα έχει τρία μέρη. Το πρώτο είναι πιο ευχάριστο, αλλά θα το κρατήσω να το ακούει κάποιος/κάποια, θα

προσπαθήσω όμως να το περιορίσω λίγο στον χρόνο, γιατί είμαι σίγουρος ότι τον ενδιαφέρει περισσότερο το τρίτο.

Και το τρίτο είναι αυτό που εμπίπτει καθαρά, καλύτερα στο αντικείμενο αυτής της συνεδρίας. Το πρώτο θα είναι πώς μπορούμε να πλαισιώσουμε όλα αυτά τα περί τεχνητής νοημοσύνης και όλο αυτό το ιδεολόγημα, κατά τη γνώμη μου, ότι η τεχνητή νοημοσύνη αντικαθιστά την ανθρώπινη εργασία.

Το δεύτερο, πολύ σύντομα, ποια είναι η τρέχουσα εκδοχή τεχνητής νοημοσύνης, η οποία είναι διαφορετική από αυτή του παρελθόντος. Και με βάση αυτό το πλαίσιο θα πάμε στο τρίτο.

Και θα παρουσιάσω ενδεικτικά κάποιες μελέτες, οι οποίες σκιαγραφούν διαστάσεις του ζητήματος που μας απασχολεί. Δηλαδή, ζητήματα εργασίας, εργασία στον χώρο της δημοσιογραφίας και όπως αυτά σχετίζονται με αυτό που αποκαλείται τεχνητή νοημοσύνη. Να πω, επίσης, εισαγωγικά ότι η τεχνητή νοημοσύνη, προσέξτε η γλώσσα δεν κάνει λάθη, έλεγε κάποιος μεγάλος φιλόσοφος.

Δεν λέμε η τεχνολογία τεχνητής νοημοσύνης, υπάρχει λόγος που δεν το λέμε αυτό. Γιατί η τεχνητή νοημοσύνη δεν είναι πλέον μια συγκεκριμένη υλικότητα, αυτός ο υπολογιστής. Υποτίθεται ότι είναι μια γενική ιδιότητα του πράγματος, είναι μια τάση, μια επιδίωξη.

Από αυτή την άποψη συνδέεται πάρα πολύ στενά με αυτό που αποκαλούμε αλγόριθμοι. Αυτά έχουν υλική υπόσταση, υλοποιούνται μέσω υπολογιστών. Οι αλγόριθμοι με τη σειρά τους δεν είναι οι παλιοί μαθηματικοί αλγόριθμοι ή οι αλγόριθμοι των πληροφορικών.

Λέμε ο αλγόριθμός μου με έχει κλειδώσει και δεν με αφήνει να πάω και να δω άλλα δημοτικά τραγούδια πέρα από αυτά που έχω μέχρι στιγμής δει. Είναι κάτι το οποίο επεκτείνεται σε όλα. Σχετίζεται με ένα εύρος κοινωνικών χρήσεων. Και το τρίτο μέρος της τεχνολογίας είναι τα μεγάλα δεδομένα, χωρίς τα οποία, όπως τροφοδοτούνται στους αλγορίθμους και αποκτούν δημόσια εικόνα με την τεχνητή νοημοσύνη, δεν θα είχαν νόημα ούτε οι αλγόριθμοι ούτε και η τεχνητή νοημοσύνη.

Επομένως, έχει σημασία να κατανοήσουμε ότι από τη συγκρότησή της, αυτό που αποκαλούμε τεχνητή νοημοσύνη είναι περισσότερο ένα drive, ένα mandate, λένε κάποιοι

συνάδελφοι στο εξωτερικό, όπως το είπα μια επιδίωξη, παρά κάτι στο οποίο μπορούμε να προσδιορίσουμε πιο συγκεκριμένα.

Στο πρώτο ως εισαγωγή, έχω εδώ ένα πολύ πρόσφατο άρθρο. Αυτό είναι πέντε χρόνια, αιωνιότητα θα μου πείτε, αλλά δεν είναι και τόσο παλιό. Είναι ένα άρθρο από το περιοδικό Digital Journalism -θα δείξω και άλλα πράγματα από εδώ- αναφέρεται σε μια εμπειρική μελέτη, η οποία διαπιστώνει το εξής, δείτε τον τίτλο: Decades of automation, δεκαετίες αυτοματισμού στο newsroom, αλλά ακόμη υπάρχουν πάρα πολλές δουλειές στη δημοσιογραφία. Δηλαδή, η εμπειρική αυτή μελέτη ήρθε να αμφισβητήσει το γεγονός ότι στην πραγματικότητα χάνονται θέσεις εργασίας. Μπορεί να μετατοπίζονται, μπορεί να τροποποιούνται.

Εδώ, μέρος της παρατήρησης, ίσως είναι πιο σημαντική, είναι η προτελευταία πρόταση, οι δύο-τρεις πιο τελευταίες προτάσεις, ότι είναι μέρος του ιδεολογήματος πως μπορεί η δουλειά του δημοσιογράφου γενικά να αντικατασταθεί. Μπορεί να υπάρχουν τροποποιήσεις, μπορεί να υπάρχουν προσαρμογές, αλλά υπάρχει ένα επίπεδο στο οποίο υπάρχουν δεξιότητες οι οποίες είναι αναντικατάστατες.

Σημασία τώρα δεν έχει ότι το λέω εγώ αυτό εμπειρικά, ότι το λέω θεωρητικά. Σημασία έχει ότι υπάρχει συγκεκριμένη μελέτη, η παρουσίαση θα είναι στη διάθεση όποιου από την κοινότητα των δημοσιογράφων θέλει να πάρει ως πούμε τις αναφορές, το βλέπετε και εδώ, η οποία λέει ότι δεν επιβεβαιώνεται εμπειρικά πως ο αυτοματισμός έχει αντικαταστήσει τους ανθρώπους στον χώρο της δημοσιογραφίας. Όπως ξέρετε πολύ καλά, μέρος της δημοσιογραφίας είναι και η επιστημονική δημοσιογραφία. Σε αυτό θέλω να μείνω λίγο για την εισαγωγή.

Ένα άρθρο του 2019 από το περιοδικό Scientific American, ένα διάσημο διεθνές περιοδικό, το οποίο δεν είναι ακριβώς επιστημονικό. Παίζει και ένα ρόλο ενός μέσου που επικοινωνεί τα νέα της επιστήμης και της τεχνολογίας. Είναι, δηλαδή, και ένα βασικό βήμα αυτό που θα λέγαμε επιστημονική δημοσιογραφία.

Το 2019 λέει ότι οι μηχανές πάνε να γίνουν σαν άνθρωποι, να αποκτήσουν creativity, common sense κ.λπ. Το ίδιο λέει και αυτό το εξώφυλλο το 2018, ότι συνεχίζει η τεχνητή νοημοσύνη

να μιμείται την ικανότητα του εγκεφάλου κ.λπ. Το ίδιο λέει και αυτό το άρθρο από το ίδιο περιοδικό 110 χρόνια πριν, *Keeping Books by Machine, the Punched Card as a Saver of Brain Energy*.

Δείτε λίγο την ημερομηνία: 1913. Δεν είναι εξώφυλλο του 2023 αυτό, 110 χρόνια πριν. Επίτηδες το διάλεξα για την εισαγωγή αυτή. Δηλαδή, τουλάχιστον όσον αφορά αυτό το μέσο, αυτό που τώρα θεωρείται απολύτως νέο και ότι η τεχνητή νοημοσύνη έρχεται να κάνει το ένα καλύτερο, το βλέπετε στο εξώφυλλο αυτού του περιοδικού, το οποίο δεν είναι. Είναι ένα μέσο το οποίο έχει το κύρος του πιο σημαντικού ενδεχομένως περιοδικού στον τομέα του, του 1913.

Επίσης 1915. *A thinking machine, planning and theories. Mechanical Reproduction of Mental Processes*. Δεν είναι τώρα να μιλήσουμε γενικά για την ιστορία της τεχνολογίας, αλλά βλέπετε ενδεικτικά πως αυτή η ιδεολογία, σύμφωνα με την οποία οι μηχανές μπορούν να αντικαταστήσουν τους ανθρώπους, το βέβαιο είναι ότι δεν είναι καινούργια. Έχει ένα πολύ βαθύ παρελθόν.

Θα ήταν αδιανόητη σε μια κοινωνία πριν από τις κοινωνίες της νεωτερικότητας, τις κοινωνίες του ιστορικού καπιταλισμού και ιδίως του βιομηχανικού κεφαλαίου, τις κοινωνίες των τελευταίων δύο αιώνων. Αλλά στις κοινωνίες των τελευταίων δύο αιώνων είναι συγκροτητικό μέρος της ιδεολογίας τους. Το ίδιο και εδώ, 1922, δεν χρειάζεται νομίζω άλλα. Πώς αυτή η μηχανή με τα μέρη της, *inanimate machines with brains of their own*. Θα έχουν το δικό τους μυαλό οι μηχανές. Είναι καιρό αυτά μαζί μας. Ας δούμε και κανά δύο ακόμα στιγμιότυπα.

Αυτός δεν είναι ο δικός μας ο υπολογιστής, είναι ένας υπολογιστής του 1930 και κάτι, έτσι 90 χρόνια πριν. Δείτε πώς επικοινωνείται; Σαν κάποιος, σαν κάτι το οποίο είναι καθεστώς Θεού ας πούμε. Και οι άνθρωποι και η ευφυΐα τους είναι πολύ λίγοι, πολύ ασήμαντοι γύρω από αυτό. Εδώ κάτι αντίστοιχο, πόσο μικροί είναι οι άνθρωποι γύρω από αυτή τη μηχανή.

Και αριστερά, μια μηχανή που έχει περιέλθει και στην Ελλάδα, στην Τράπεζα της Ελλάδος, και επικοινωνήθηκε σαν τεχνητή νοημοσύνη και τα συναφή. Τα λέω όλα αυτά, γιατί έχει σημασία να μην ξεκινάμε υποθέτοντας ότι επειδή μας λένε πως υπάρχει τεχνητή νοημοσύνη... αυτά το λένε πολλές δεκαετίες

όπως είδαμε. Άρα, έχει σημασία να δούμε ποια είναι η συγκεκριμένη μορφή της σημερινής τεχνητής νοημοσύνης. Εδώ, τελετή της δεκαετίας του 1940.

Αποδίδει τιμή ο αμερικανικός στρατός, χαιρετίζει με μπάντες της αεροπορίας και τα λοιπά, όχι σε άνθρωπο. Σε αυτό που θα δείτε που ούτε καν το βλέπουν, είναι μέσα σε αυτό το σακίδιο.

Τι είναι αυτό; Είναι ο υπολογιστής με τον οποίο έγινε η ρίψη της πρώτης ατομικής βόμβας το 1940. Δηλαδή, το 1940 στη Χιροσίμα. Είναι πολύ παλιά αυτά τα πράγματα και θα έπρεπε να τις ξέρουμε αυτές τις ιστορίες. Γιατί ο πιλότος που πήγε να ρίξει την ατομική βόμβα δεν κοίταξε απ' έξω και είπε εντάξει εδώ είμαστε. Κοίταξε στον υπολογιστή του.

Επίσης, δείτε πώς επικοινωνούνται όλα αυτά. Και μηχανισμοί παραγωγής, ιδεολογικοί μηχανισμοί παραγωγής της αντίληψης ότι οι μηχανές μπορούν να είναι ευφυείς και πιο συγκεκριμένα οι υπολογιστές. Αυτά ας πούμε είναι του 1940, *giant brains or machines that think*.

Όπως και αυτά, από περιοδικά μηχανικών, εν προκειμένω. Ότι θα αντικαταστήσει ο υπολογιστής το 1940, αυτό θα μπορούσε να είναι σύγχρονο, θα αντικαταστήσει και θα την κάνει τη δουλειά -κρατήστε αυτό το επιχείρημα, είναι κλασικό. Μετά δεν θα χρειάζεται να δουλεύουν οι ειδικοί, εν προκειμένω οι δημοσιογράφοι, τη δουλειά θα την κάνουνε παιδιά. Τόσο εύκολα θα την κάνει ο υπολογιστής που θα έχει τις ιδιότητες της τεχνητής νοημοσύνης. Με αυτό βασικά θέλω να τελειώσω αυτό το κομμάτι της παρουσίασης. Και έχει και δημοσιογράφους αυτή η ιστορία.

Ενώ ο υπολογιστής που χρησιμοποιήθηκε στον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο είναι ο υπολογιστής που είδαμε, με τέτοιους υπολογιστές δόθηκε ο πόλεμος, τουλάχιστον στις πιο κρίσιμες διαστάσεις του. Εδώ βλέπουμε έναν υπολογιστή ο οποίος υποτίθεται ότι έπρεπε να κατασκευαστεί για τον υπολογισμό της τροχιάς των βλημάτων, για τη διόρθωσή τους.

Αλλά ήταν τόσο μεγάλος, ένα δωμάτιο σαν αυτό που βλέπετε και μεγαλύτερο, το χρηματοδότησε αδρά η αμερικανική κυβέρνηση, ο αμερικανικός στρατός στο τέλος του Β' Παγκοσμίου Πολέμου, δεν χρησιμοποιήθηκε όμως ποτέ. Ήταν

τόσο μεγάλος, τόσο βαρύς που δεν μπορούσε να μπει σε αεροπλάνο.

Το παρουσιάζουν όμως το 1945 το αμερικανικό κράτος και ο αμερικανικός στρατός μπροστά σε 400 δημοσιογράφους. Όπου τους ανθρώπους δεν τους δείχνουν σε αυτή τη φωτογραφία. Τους δίνουν μαζί τους με το δελτίο Τύπου εκείνο που βλέπετε δίπλα. Έχουν κόψει από τη φωτογραφία την ανθρώπινη εργασία, γυναικών κυρίως, οι οποίες -κάποιες από αυτές- είχαν και διδακτορικά στα μαθηματικά. Και έτσι στο ερώτημα του σε πόσο χρόνο υπολογίζεται η τρίτη ρίζα του 2.589 εις την 16η, το οποίο θέλει πολλές μέρες, από τον υπολογιστή εμφανίζεται σαν να γίνεται σε λίγα δευτερόλεπτα, επομένως είναι κάτοχος τεχνητής νοημοσύνης.

Αλλά να συνυπολογίσεις ότι οι γυναίκες δεξιά, επαναλαμβάνω κάποιες με διδακτορικά και μαθηματικά σε αυτό το αντικείμενο, έπρεπε για τρεις εβδομάδες να εργαστούν για να καλωδιώσουν τον υπολογιστή, για να τον καταστήσουν ανάλογο του υπολογιστικού έργου, έτσι ώστε να μπορεί να επιδειχθεί στους δημοσιογράφους ότι υπολόγισε σε τρία δευτερόλεπτα.

Μόνο αν κρυφτεί εκείνη η εργασία, παρουσιάζεται η άλλη ως τεχνητή νοημοσύνη. Και αυτός είναι ο υπολογιστής που θεωρείται ο πρώτος ηλεκτρονικός υπολογιστής. Έχει και κάτι άλλο εδώ σημασία, θα το πω πολύ σύντομα. Αυτό που φαίνεται είναι η masculine labor. Υποτίθεται ένας άνδρας που κάνει τι; Ένα on-off. Ενώ αυτό που αποκρύπτεται είναι η εργασία, η γυναικεία, άρα είναι έμφυλη η διάσταση, η οποία είναι τι; Είναι η αναλογική εργασία.

Ενώ αριστερά, επιδεικνύεται το ψηφιακό μέρος. Μόνο με την αποκοπή -εδώ με ψαλίδισμα, στη συνέχεια με το να χτίσεις ένα τοίχο που να κρύβεις την εργασία και να επιδεικνύεις το άλλο μέρος- εδραιώθηκε η υπόθεση ότι μπορεί να υπάρχει κάτι ψηφιακό που είναι ανεξάρτητο από το αναλογικό.

Δηλαδή, μια μηχανή η οποία μπορεί να παράγει ανεξάρτητα από την αναλογική δεξιοτεχνική εργασία. Δηλαδή, από τη συγκρότησή της αυτό που καλούμε ψηφιακή κοινωνία εξαρτάται από έμφυλες κ.λπ. διακρίσεις. Όπως και η τεχνητή νοημοσύνη εξαρτάται από μια συγκεκριμένη επίδειξη και μια συγκεκριμένη

απόκρυψη. Εδώ είναι οι γυναίκες των οποίων η δουλειά είχε κρυφτεί.

Υπάρχουν σε ένα άρθρο σε αυτό το βιβλίο της Ιστορίας της Τεχνολογίας του 20^{ου} αιώνα της καθηγήτριας Τζένιφερ Λάιτς. Στο MIT είναι καθηγήτρια, στο Τμήμα Επιστήμη, Τεχνολογία, Κοινωνία. Πάμε στην τρέχουσα εκδοχή τεχνητής νοημοσύνης. Δεν είναι σωστό να λέμε ότι γενικά η ιστορία της τεχνητής νοημοσύνης είναι η ιστορία του να διαμορφώσεις έναν υπολογιστή σαν εγκέφαλο. Αυτό ήταν το '40, το '50, το '60. Σήμερα ζούμε σε αυτή την εποχή. Ζούμε στην εποχή όπου και η οδοντόβουρτσα με την οποία πλένουμε τα δόντια μας, τα γυαλιά μου, ό,τι θέλετε, τα smartwatch και τα λοιπά, τα πάντα στη ζωή μας πρέπει να έχουν ενσωματώσει το smartness. Αυτό είναι διαφορετικό. Είμαστε σε μια διαφορετική ιστορική περίοδο από εκείνη κατά την οποία ένας υπολογιστής έπρεπε να γίνει τόσο ευφυής όσο ο ανθρώπινος εγκέφαλος, την εποχή των mainframes, των μεγάλων υπολογιστών.

Σε αυτό αναφέρομαι, αναφερόμουν και πριν όταν έλεγα ότι η τεχνητή νοημοσύνη είναι ένα mandate, μια τάση, ένα ιδεολόγημα. Πρέπει να είναι μια διάχυτη ιδιότητα όλων των πραγμάτων και όλου του υλικού κόσμου. Και έχει σημασία να το διακρίνουμε αυτό από εκείνη την ιστορική συγκυρία στην οποία η τεχνητή νοημοσύνη έπρεπε να ήταν μόνο ιδιότητα ενός υπολογιστή.

Εμείς με αυτό έχουμε να αναμετρηθούμε σήμερα. Την ιδέα ότι όλα πρέπει να γίνουν έξυπνα ή είναι και έξυπνα κ.λπ. Ποια είναι αυτή η ιστορική στιγμή; Έχουμε γράψει ένα άρθρο για αυτό, δεν έχει σημασία τώρα. Αφού δούμε την τεχνητή νοημοσύνη στις άλλες εποχές, το δικό μας επιχείρημα είναι ότι σήμερα ζούμε σε μια εποχή κατά την οποία, σε αντίθεση με τις δεκαετίες του '50, του '60 και του '70, έχουμε κάποιες διαφορές. Εμείς καταρχήν όταν μιλάμε για τεχνητή νοημοσύνη αναφέρουμε όλες τις διασυνδεδεμένες υλικότητες, τα δίκτυα υπολογιστών.

Δεν είναι ατομικά ενός υπολογιστή. Σε αντίθεση με την προηγούμενη εποχή που ήταν ένας υπολογιστής. Το δεύτερο, η συζήτηση στις δεκαετίες του '60, του '70 και του '80 σε ένα καθεστώς ηγεμονίας εκείνης της εκδοχής του καπιταλισμού που ονομάζουμε το welfare state, το κοινωνικό κράτος.

Τους ανησυχεί το τι θα γίνει με τους υπολογιστές, αλλά η απάντηση είναι τα επιχειρήματα περί μεταβιομηχανικής κοινωνίας. Θα δουλεύουν οι υπολογιστές και εμείς θα καθόμαστε. Και θα φροντίσει το κοινωνικό κράτος για να μην υπάρχει ανεργία. Είναι ένας πολύ διαφορετικός δημόσιος λόγος από σήμερα, που ξαναρχίσαμε να μετράμε βιομηχανικές επαναστάσεις.

Τέλειωσαν αυτά τα παραμύθια περί μεταβιομηχανικής κοινωνίας και μιλάμε πάλι για τέταρτη βιομηχανική επανάσταση. Κανείς δεν έχει παρατηρήσει ότι δεν υπήρχε ποτέ τρίτη βιομηχανική επανάσταση. Αυτή η τέταρτη βιομηχανική επανάσταση, όπως όλες, προφανώς βασίζεται στην εργασία.

Και ξαναέρχονται στις μέρες μας αυτά περί ηθικής, δηλαδή να μελετήσουμε την ηθική της εργασίας στο πλαίσιο μιας βιομηχανικής επανάστασης, τα οποία είναι χαρακτηριστικά βιομηχανικών επαναστάσεων υπό την ηγεμονία μιας διαφορετικής εκδοχής κεφαλαιοκρατικού τρόπου παραγωγής, αυτό που λέμε ο νεοφιλελεύθερος καπιταλισμός. Και εδώ πέρα κολλάει αυτό που είπα πριν, η μετάβαση προηγούμενως.

Δηλαδή, οι τεχνικές διαφορές στις οποίες αναφέρθηκα πάνω, σχετίζονται και με ευρύτερες αλλαγές. Και πάμε στο τρίτο που είμαι σίγουρος ότι ενδιαφέρει περισσότερο και με αυτό θα τελειώσω. Κάποια άρθρα μόνο θα δείξω, για το πώς και κάποιος μπορεί να μελετήσει το ζήτημα αυτό που μας απασχολεί σε αυτή τη συνεδρία. Πιο συγκεκριμένα, με το ευρύτερο πλαίσιο που είπαμε, πώς σκεφτόμαστε ζητήματα εργασίας, εργασιακών σχέσεων κ.λπ.

Θα δείξω κάποια από πρόσφατη βιβλιογραφία. Ας πούμε αυτό είναι από ένα περιοδικό, νομίζω είναι Πορτογάλοι... από την Πορτογαλία ο συγγραφέας του, *Addressing the Impact of Artificial Intelligence on Journalism*. Ξεκινάω με αυτό επίτηδες. Δηλαδή, πώς μελετάμε το αποτέλεσμα της τεχνητής νοημοσύνης στη δημοσιογραφία. Δεν είναι όμως για τις ίδιες τις δουλειές.

Είναι, ας ξεκινήσουμε με αυτό, την πρόληψη του πώς αυτό μπορεί να επηρεάσει τις ίδιες τις δουλειές. Δηλαδή, πώς επικοινωνείται αυτό. Γιατί πριν κάποιος πάει να μελετήσει ποιες είναι οι πραγματικές επιπτώσεις, έχει σημασία και τι γράφεται. Αν, ας πούμε, ο ηγεμονεύων λόγος είναι ότι κάθε λίγο και λιγάκι γεμίζουν άρθρα ότι μπορεί να αντικαταστήσει την εργασία των

γιατρών, για παράδειγμα, η τεχνητή νοημοσύνη, τότε όσο να 'ναι διαπραγματεύονται και αυτοί διαφορετικά τη δουλειά τους, τους μισθούς τους και τα υπόλοιπα.

Αν όλα γύρω λένε ότι η τεχνητή νοημοσύνη μπορεί να αντικαταστήσει, το ίδιο και εδώ. Αυτό το άρθρο μελετάει ποιοι είναι οι μηχανισμοί με τους οποίους επικοινωνείται ότι μπορεί δήθεν να αντικαταστήσει η τεχνητή νοημοσύνη τους δημοσιογράφους. Χωρίς δημοσιογράφους δεν υπάρχει δημοσιογραφία. Εδώ πέρα είναι η κοινωνική διάσταση του generative τεχνητή νοημοσύνη στα μέσα. Πώς επίσης παρουσιάζεται στο ίδιο θέμα αλλά πιο ειδικευμένα.

Πώς παρουσιάζεται αυτό; Δηλαδή, πώς μέσω των MME επικοινωνείται η ιδέα που μας απασχολεί τώρα, ότι όντως μπορεί η τεχνητή νοημοσύνη να αντικαταστήσει τη δημοσιογραφία;

Και εδώ είναι πώς προσλαμβάνουν οι αναγνώστες αυτό. Γιατί η δουλειά κάποιου δεν είναι μόνο αυτό που νομίζει ότι κάνει ή που ξέρει ότι κάνει. Είναι και πώς εδώ, στη συγκεκριμένη περίπτωση, οι αναγνώστες σας, αυτοί που διαβάζουν δημοσιογραφικά κείμενα, τι επικοινωνούνται σε αυτούς ως προς το συγκεκριμένο ζήτημα, αν μπορεί να αντικατασταθεί η εργασία των δημοσιογράφων ή όχι. Και πιο συγκεκριμένα εδώ πέρα είναι μια σύγκριση των νέων που έχουν παραχθεί με αυτοματοποιημένο τρόπο και αυτών που παράγονται από δημοσιογράφους.

Βλέπετε, είναι μια εκτεταμένη μελέτη που έγινε. Προφανώς βρίσκει διαφορές και σημαντικές διαφορές, αλλά δεν θεωρεί ότι αυτό είναι το αντικείμενο που ενδιαφέρει στη συγκεκριμένη μελέτη. Μια διάσταση που και αυτή έχει τη σημασία της. Αυτό και αυτό είναι από το Digital Journalist.

Βλέπετε, 29 Νοεμβρίου 2023, οι μελέτες σε αυτό πολλαπλασιάζονται με εκρηκτικό ρυθμό, σε αυτό το αντικείμενο της συνεδρίας μας. Εδώ το θέμα είναι το εξής: για να σκεφτεί κάποιος την εργασία των δημοσιογράφων, πρέπει ταυτόχρονα να σκεφτεί και ένα εύρος διαστάσεων.

Ας πούμε μια διάσταση έχει να κάνει με το γεγονός ότι όχι οι δημοσιογράφοι ή ένας μικρός δημοσιογράφος ή μια ομάδα δημοσιογράφων που προσπαθεί να έχει ένα δικό της μέσο, αλλά και ένας μεγαλύτερος φορέας παραγωγής ειδήσεων, μια

εφημερίδα ή κάτι άλλο, πώς εξαρτάται πλέον από τις πλατφόρμες στην εποχή του καπιταλισμού της πλατφόρμας.

Δηλαδή, δεν είναι μόνον οι δημοσιογράφοι, αλλά είναι και αυτοί για τους οποίους εργάζονται. Πώς ενδεχομένως, με τη σειρά τους, εξαρτώνται από ένα πολύ, ας το πούμε, μεγαλύτερο και διεθνοποιημένο κεφάλαιο που είναι οι πλατφόρμες οι διάφορες... είμαστε μαζί, υποθέτω.

Δηλαδή, οι πλατφόρμες με τις οποίες επικοινωνούνται πράγματα, η Google, ο ένας, ο άλλος. Δηλαδή, δεν αλλάζουν η δημοσιογραφία και οι εργασιακές σχέσεις, δεν αλλάζουν μόνο από αυτό. Αλλάζουν επειδή αλλάζουν όλες οι διαστάσεις. Και αυτό μου αρέσει πάρα πολύ. Όταν φαντάζονται ότι δεν είναι δημοσιογράφος κανονικός, αλλά είναι δημοσιογράφος που θα μπορούσε να είναι ένα ρομπότ ή η τεχνητή νοημοσύνη που παράγει τα νέα. Υπάρχουν μελέτες ακόμη και σε αυτό.

Πώς οπτικοποιείται αυτό; Μας βλέπουν και νέα παιδιά που θα ζήσουν με όλα αυτά, ενδεχομένως να τους ενδιαφέρει και αυτό. Με ποιο τρόπο, αν εγώ είμαι αναγνώστρια-αναγνώστης κάποιων ειδήσεων και με έχουν ζαλίσει ότι πλέον δεν έχουν σημασία οι δημοσιογράφοι και η δεξιοτεχνία τους, αλλά έχουν σημασία τα ρομπότ που δουλεύουν σε αυτό το χώρο.

Πώς αυτό το πράγμα, αυτή η ιδεολογία, οπτικοποιείται. Είναι συγκεκριμένη μελέτη. Δεν μπαίνω τώρα στην καθεμιά. Τελειώνω, ήθελα να τελειώσω δείχνοντας κάποιες λίγες μελέτες ενδεικτικά των πολλών διαστάσεων αυτού του ζητήματος. Από τι εξαρτάται. Εδώ είναι μια πρόταση να μελετηθεί πιο συγκεκριμένα, είναι άρθρο του 2019.

Να μελετηθεί για να κατανοηθούν οι αλλαγές στην εργασία, οι όποιες αλλαγές, να κατανοηθεί πολύ συγκεκριμένα η σχέση διεπιφάνεια ανθρώπου – μηχανής, όπως αυτή μελετάται επί σειρά ετών.

Αυτό το λένε εδώ πέρα οι συνάδελφοι ότι πρέπει να γίνει, γιατί έτσι θα φανεί ότι από ένα εύρος πεδίων εργασιακών και άλλων επί σειρά ετών, από τη μελέτη της διεπιφάνειας των δύο, δεν έχει προκύψει μείωση της ανάγκης για δεξιοτεχνική εργασία δημοσιογράφων, αντιθέτως.

Αυτό είναι ένα βιβλίο, γιατί με αυτό έχω ασχοληθεί, τη σχέση αυτού που αποκαλώ αναλογική εργασία, η οποία είναι δεξιοτεχνική, ολοένα και πιο δεξιοτεχνική. Αυτές οι γυναίκες

που είδατε πριν, ξεκίνησαν υποτίθεται σαν να κάνουν μόνο καλωδιώσεις, στην πραγματικότητα έκαναν κάτι πολύ πιο σημαντικό. Έκαναν τον προγραμματισμό, αυτές είναι πίσω από τις απαρχές του προγραμματισμού.

Έναντι του ιδεολογήματος ότι αυτό που παράγει, εν προκειμένω, η τεχνητή νοημοσύνη, είναι το ψηφιακό κεφάλαιο. Δεν το προτείνω το βιβλίο, έχει πολλά προαπαιτούμενα για ανάγνωση.

Απλώς το έβαλα για να πω τι είναι αυτό που κοιτάμε. Εδώ δύο - τρεις μελέτες στο πώς μελετάμε την τεχνητή νοημοσύνη, οι έμφυλες διαστάσεις της εργασίας. Είναι και αυτές πάρα πολύ σημαντικές. Είπατε προηγουμένως ότι πάντα αυτοί που προσπαθούν να προωθήσουν συναφείς τεχνολογίες τις προωθούν σαν να κάνουν τους ανθρώπους curators, tenders.

Αυτός ο Μπάμπετς, που θα τον έχετε ακούσει, έκανε τη μια μετά την άλλη προσπάθειες για μηχανή, αποτυγχάνοντας σε όλες. Απλώς, ήταν ένας ειλικρινής άνθρωπος και αναγνώριζε ότι αποτύγχανε. Επειδή ο σκοπός του είναι να κάνει τους εργαζόμενους tenders, να είναι μόνο κάποιοι που είναι εκεί και τέλος πάντων γυαλίζουν τις μηχανές. Που δεν το κατάφερε ποτέ, για μισό αιώνα προσπαθούσε, τριάντα τόσα χρόνια. Και αυτές οι διαστάσεις είναι και έμφυλες πάντα, όπως είδαμε ένα παράδειγμα. Θα τελειώσω με αυτό. Δεν είναι καινούργια πράγματα εδώ. Αυτό είναι ένα εξώφυλλο ενός βιβλίου από την εποχή του Λεονάρντο ντα Βίντσι, έχουμε την εμφάνιση από γκραβούρες, απεικονίσεις που δείχνουν ότι την ιστορία πια θα την κάνουν οι μηχανές και όχι οι άνθρωποι. Αυτό είναι ένα βιβλίο που είχε στο εξώφυλλο τον τίτλο «Το νέο θέατρο των μηχανών». Ανοίγουν οι κουίντες της ιστορίας, είμαστε στη νεωτερικότητα και την ιστορία πια δεν θα την κάνουν, υποτίθεται, οι άνθρωποι, θα την κάνουν οι μηχανές.

Δεν έχει επιβεβαιωθεί ποτέ εμπειρικά αυτό, ένα παράδειγμα θα πω: το 1940-1945, που ξεκινούν οι πρώτοι ηλεκτρονικοί υπολογιστές, γιατί μηχανικούς και ηλεκτρικούς έχουμε πάρα πολλούς, ποιος είναι ο αριθμός όσων εμπίπτουν στην εργασιακή κατηγορία computer sciences, computer engineering, πληροφορικάριοι, όσοι εργάζονται με τέτοιους; Μερικές χιλιάδες μηχανικοί ενδεχομένως.

Ποιος είναι ο αριθμός σήμερα; Νομίζω εκατοντάδες εκατομμύρια σε όλο τον κόσμο. Δεν επιβεβαιώνεται καθόλου ότι η είσοδος των μηχανών άλλαξε ή αντικατέστησε την εργασία. Αντιθέτως.

Και μάλιστα, αν λάβει κάποια/κάποιος υπόψη την πολυπλοκότητα πλέον, πόσο πολύπλοκος είναι ο υλικός κόσμος με τους διαδικτυωμένους υπολογιστές κ.λπ. Αυτό που αποκαλούμε την τεχνητή νοημοσύνη στη διάσταση του να είναι existential risk, existential threat, ένας υπαρξιακός κίνδυνος για την ανθρωπότητα για τα πράγματα που μπορεί να φύγουν εκτός ελέγχου, αυτό δεν απαντάται με ανθρώπους που θα είναι tenders. Ειδικά για να κατανοήσεις τις πολυπλοκότητες της τεχνητής νοημοσύνης στον σημερινό πολύπλοκο υλικό κόσμο, χρειάζεσαι ανθρώπους που θα έχουν ακόμη περισσότερες δεξιότητες.

Είναι το ακριβώς αντίθετο από αυτό που μας λένε, για να μπορεί να αντιμετωπιστεί αυτή η απειλή. Νομίζω και στον κόσμο της δημοσιογραφίας και απ' ό,τι έχω καταλάβει το υποστηρίζουν οι εμπειρικές μελέτες σαν και αυτές που ανέφερα, το μεγάλο ζητούμενο μπορεί να μην είναι οι ίδιες οι δουλειές, μπορεί να αλλάξουν πολύ, κάθε δουλειά αλλάζει.

Μπορεί να σχετίζονται με χρήση μηχανών από τους ίδιους τους δημοσιογράφους, γυναίκες και άντρες στον κόσμο της δημοσιογραφίας. Μπορεί να υπάρχει ένα εντελώς νέο πεδίο δεξιοτήτων, αλλά οι δεξιότητες ως τέτοιες για να παραχθεί μια είδηση που θα είναι ενδιαφέρουσα, που θα έχει νόημα, που θα έχει κρίση, που, που, που... Είναι κάτι το οποίο διευρύνεται ως ανάγκη και δεν χάνεται. Ευχαριστώ πολύ για την προσοχή σας.

Μάχη Νικολάρα:

Κύριε Τύμπα, σας ευχαριστούμε πάρα πολύ. Μπαίνω στον πειρασμό όμως να κάνω ένα σχόλιο. Δεν είμαι σίγουρη ότι θα συμφωνήσω ότι δεν έχει προκύψει μείωση της ανάγκης δεξιοτεχνικής εργασίας, όχι εξαιτίας της τεχνητής νοημοσύνης, αλλά για λόγους άλλους: πολιτικούς, επιχειρηματικών μοντέλων των επιχειρήσεων Τύπου. Η δεξιοτεχνική δημοσιογραφική δουλειά είναι όλο και λιγότερο απαραίτητη.

Δεν ξέρω, δεν θέλω να δυσανεμήσω τους νεότερους συναδέλφους, αλλά δυστυχώς υπάρχει αυτό. Και το γεγονός ότι την τεχνητή νοημοσύνη την αντιμετωπίζουμε ως φόβητρο σε

αυτό, ίσως τελικά να μας βοηθήσει να βελτιώσουμε την ποιότητα της δημοσιογραφίας. Ένα σχόλιο.

Τέλης Τύμπας:

Ναι, αλλά πρέπει να το σχολιάσω κι εγώ όμως. Δεν επιβεβαιώνεται αυτό εμπειρικά. Όταν πάω την πρώτη μέρα στους φοιτητές και στις φοιτήτριες του Τμήματος Πληροφορικής και Τηλεπικοινωνιών, είναι το καλύτερο Τμήμα Πληροφορικής και Τηλεπικοινωνίας στην Ελλάδα, αυτό που τους λέω πολύ απλά είναι ότι αν συμφωνήσετε κι εσείς ότι η δουλειά σας δεν είναι αυτή που πραγματικά είναι, ότι θα σας αντικαταστήσουν οι μηχανές κ.λπ. όταν θα έρθει η στιγμή να ζητήσετε τον μισθό, θα πάρετε τον μισό μισθό. Ενώ αν γνωρίζετε τις δεξιότητες που εμπλέκονται στο επάγγελμά σας, θα είναι διαφορετικός ο μισθός σας. Το ίδιο και εδώ.

Εγώ συμφωνώ ότι ουδεμία κοινότητα εργαζομένων πρέπει να συμφωνήσει ότι όντως οι μηχανές αντικαθιστούν τη δουλειά τους. Αντιθέτως, πρέπει να φύγει από αυτό το ιδεολόγημα για να μπορεί να προσδιορίσει με επιτυχία ποια είναι τα νέα πεδία εργασίας και πού υπάρχει ανάγκη για νέες δεξιότητες. Τώρα εμπειρικά, θέλει μια μεγάλη κουβέντα για να το δούμε αυτό.

Αλλά, δεν συμφωνώ ότι πρέπει να συμφωνήσουμε με αυτό που αποκάλεσα ιδεολόγημα. Με συγχωρείτε που επιμένω σε αυτό.

Μάχη Νικολάρα:

Ίσα ίσα που συμφώνησα μαζί σας ότι δεν είναι οι μηχανές που το έχουν κάνει, αλλά άλλοι λόγοι.

Και με αυτή την -ας το πούμε- εισαγωγή να ζητήσω από την αγαπημένη συνάδελφο, τη Βάλια Καϊμάκη, η οποία είναι και επίκουρη καθηγήτρια στο Ιόνιο Πανεπιστήμιο, να μας μιλήσει για τις προκλήσεις στις εργασιακές σχέσεις των δημοσιογράφων. Γιατί πρέπει να δούμε, Βάλια, τι είναι ρεπορτάζ, τι είναι πραγματικά, δηλαδή, η δεξιοτεχνική έτσι όπως την έθεσε ο κύριος Τύμπας δουλειά του δημοσιογράφου.

Σε ποιο βαθμό μπορεί να αντικατασταθεί και ποιες θέσεις εργασίας και τι είδους θέσεις εργασίας είναι αυτές που ήδη έχουν απολεσθεί σε μέσα ενημέρωσης.

Βάλια Καϊμάκη - Επίκουρη Καθηγήτρια Ιονίου Πανεπιστημίου: Προκλήσεις στις εργασιακές σχέσεις των δημοσιογράφων

Σε ευχαριστώ. Να χαιρετίσω κι εγώ όλους τους συναδέλφους και φίλους που βρίσκονται εδώ σήμερα. Να δώσω τα συγχαρητήριά μου στην ΠΟΕΣΥ για αυτή την ημερίδα και να ευχαριστήσω για τη συμμετοχή μου εδώ.

Αυτό, συμφωνώ απόλυτα μαζί σου και θα ήθελα να το πω και στον κύριο Τύμπα και σε όλους. Γιατί αυτή ήταν η αρχική ιδέα της δικής μου εισήγησης, ότι το πρόβλημα δεν είναι οι μηχανές.

Το πρόβλημα είναι ότι η ανάπτυξη της τεχνητής νοημοσύνης έρχεται σε μια συγκυρία ήδη πολύ βεβαρημένη για το δημοσιογραφικό κόσμο, όπου συμβαίνουν τα εξής. Δεν θέλει κανείς για τους δικούς του λόγους την αξιόπιστη δημοσιογραφία. Δεν τη θέλουν οι κυβερνήσεις, γιατί τους ενοχλεί, δεν τη θέλουν οι εκδότες γιατί τους είναι ακριβή. Και κύριε Τύμπα στο δικό μας το επάγγελμα παίρνουμε ήδη τα μισά λεφτά. Δεν μπορούμε να ζητήσουμε τα διπλάσια, παίρνουμε ήδη τα μισά λεφτά αν το δούμε σε σχέση με τα προηγούμενα χρόνια.

Και ταυτόχρονα δεν έχουμε και κοινό να μας υποστηρίξει, για τον απλούστατο λόγο ότι από τη μία έχουμε μια τεράστια, βιώνουμε μια τεράστια κρίση αξιοπιστίας εδώ και δύο δεκαετίες για να μην πω και περισσότερο.

Τη δεκαετία του '90 ήταν τα πρώτα ίχνη της αξιοπιστίας, η οποία βέβαια εντάθηκε ακόμα περισσότερο, όχι μόνο από δικά μας σφάλματα. Και από δικά μας σφάλματα αλλά και από μια ακροδεξιά ρητορική, η οποία θέλει τη δημοσιογραφία να είναι η δημοσιογραφία της συναίνεσης, έτσι όπως την όρισε ο Τσόμσκι τη δεκαετία του '70. Μια δημοσιογραφία που τα στρογγυλεύει όλα, που δεν λέει την αληθινή αλήθεια, όπως λέει, όπως υποστηρίζουν οι ακροδεξιές φωνές.

Και ταυτόχρονα έχουμε τα τελευταία 2 με 3 χρόνια βλέπουμε το κοινό να εμφανίζει σημάδια αυτού που ονομάζουμε αποφυγή των ειδήσεων. Δεν θέλουν να βλέπουν ειδήσεις πια, δεν τους ενδιαφέρουν, δεν θέλουν, δεν αντέχουν, άλλη καταστροφή, άλλη άνοδο του πληθωρισμού, το ζούνε.

Σου λέει αφού το ζω, δεν χρειάζεται να μου το λες κι εσύ κιόλας. Είναι δύο μεγάλες προκλήσεις, αλλά συμμάχους δεν

έχουμε. Και αυτή τη στιγμή η τεχνητή νοημοσύνη δεν έρχεται ως σύμμαχος. Έρχεται δυστυχώς ως αντίπαλός μας. Θα μου επιτρέψετε λοιπόν να μοιραστώ τις διαφάνειες που έχω ετοιμάσει. Φοβάμαι ότι κάποια πράγματα θα μπορώ να τα... θα τα έχετε ήδη δει.

Αλλά όμως το γεγονός ότι είμαι μακριά, δεν μου επιτρέπει κιόλας να ξέρω τι έχετε πει προηγουμένως. Θα ξεκινήσουμε με μία... αν θέλει βέβαια, γιατί δεν θέλει για κάποιο λόγο να πάει παρακάτω. Θέλω να ξεκινήσουμε με δύο παραδοχές. Η πρώτη είναι ότι κανείς δεν μπορεί να σταματήσει την τεχνολογία και η δεύτερη είναι ότι το ChatGPT και οι αντίστοιχες εφαρμογές δεν είναι όλη η τεχνητή νοημοσύνη.

Όλη αυτή η συζήτηση βρισκόμαστε εδώ σήμερα και πολλοί άλλοι σε διαφορετικούς κλάδους και συζητάμε εδώ και 6 μήνες περίπου για την τεχνητή νοημοσύνη. Ο πρόεδρος Biden έβγαλε εκτελεστικό διάταγμα για τους Αμερικανούς. Οι ηγέτες από όλο τον κόσμο μαζεύτηκαν πριν από 3 εβδομάδες στη Μεγάλη Βρετανία και υπέγραψαν τη διακήρυξη του Μπλέτσεϊ.

Όλα αυτά έγιναν, όχι γιατί η τεχνητή νοημοσύνη συνολικά έκανε πολύ μεγάλες αλλαγές, αλλά γιατί εμφανίστηκε τον περασμένο Νοέμβριο -ένα χρόνο και κάτι μέρες πριν- αυτή η φοβερή και τρομερή εφαρμογή το ChatGPT. Το οποίο του μιλάμε, είναι ένα έξυπνο chatbot, του μιλάμε και αυτό μας απαντάει.

Για να δούμε λίγο περισσότερο, ξανά ζητάω συγγνώμη αν τα έχετε δει προηγουμένως, έχουμε την τεχνητή νοημοσύνη, υποσύνολο της τεχνητής νοημοσύνης είναι αυτό που λέμε μηχανική μάθηση και υποσύνολο της μηχανικής μάθησης είναι αυτό που λέμε μεγάλα γλωσσικά μοντέλα.

Και έχει σημασία να το έχουμε αυτό στο μυαλό μας, γιατί όταν μιλάμε για μεγάλα γλωσσικά μοντέλα μιλάμε για το υποσύνολο της τεχνητής νοημοσύνης, το οποίο σε εισαγωγικά το ταΐζουμε με κείμενα, με φωτογραφίες, με βίντεο, με δεν ξέρω εγώ τι. Και το οποίο μας μιλάει μετά.

Τα παίρνει αυτά, τα ανακατεύει και επειδή έχει διαβάσει τόσο πολύ, μαντεύει κάπως την επόμενη λέξη μας. Αυτό κάνουν αυτές οι μηχανές, μαντεύουν την επόμενη λέξη μας. Πώς το κάνουν αυτό; Ξαναλέω, αφού έχουν διαβάσει τα πάντα. Και αυτά που κυκλοφορούν στο διαδίκτυο, αλλά και βιβλία.

Και φυσικά μεγάλο κομμάτι όλων αυτών που διαβάζουν είναι η δημοσιογραφική παραγωγή που έχει ήδη παραχθεί μέχρι τη στιγμή που τη διαβάζουν. Στην ουσία εμείς είμαστε αυτοί που ταΐζουμε τα μεγάλα γλωσσικά μοντέλα τύπου ChatGPT, Bard ή δεν ξέρω γω τι άλλες εφαρμογές μπορούμε να βρούμε. Και είναι αυτές που έχουν προκαλέσει τη μεγάλη συζήτηση.

Δημοσιογραφία και εργασία το είδαμε, είναι μια σύνθεση των ειδήσεων, είναι η έρευνα εις βάθος, είναι τα editorial και τα σχόλια και είναι και το curation. Αυτά τα είπατε προηγουμένως, το κατάλαβα Να ξεκινήσουμε με μια άσκηση. Τι έκαναν λοιπόν, εμείς στο τέλος του χρόνου.

Τι κάνουμε εμείς οι δημοσιογράφοι στο τέλος του χρόνου; Κάνουμε μια ανασκόπηση, πώς ήταν η χρονιάς του '23, τα μεγάλα γεγονότα του '23. Θα αρχίσουν να εμφανίζονται εντός των ημερών όλα αυτά που κάνουμε και όλοι μας εδώ τα έχουμε κάνει για τα διεθνή, για τα εσωτερικά, για τον αθλητισμό, για τα πάντα Λέω λοιπόν, προχθές το βράδυ καθόμουν και έπαιζα με το ChatGPT.

Και του λέω act as a journalist, πες ότι είσαι δημοσιογράφος. Ποια ήταν τα πιο σημαντικά γεγονότα του 2020; Αυτό το έκανα και για ένα πολύ μεγάλο αμερικανικό think tank το Council of Foreign Relations, που είχε αυτό ήδη ένα άρθρο κρεμασμένο. Και στο CNN ένα βίντεο, το οποίο μιλούσε για τα μεγάλα γεγονότα που άλλαξαν τον κόσμο. Τι βρήκα από όλα αυτά;

Βρήκα αυτά τα 3, βλέπετε; Εδώ είναι το ChatGPT στην πρώτη στήλη, στη δεύτερη στήλη είναι το think tank και στη τρίτη στήλη είναι το CNN. Έχω βάλει με κίτρινο αυτά που είναι τα ίδια. Το 2020 ήταν η χρονιά της πανδημίας. Πανδημία, πανδημία, πανδημία. Το ChatGPT όπως και το Council of Foreign Relations μιλούσε και για τον θάνατο του George Floyd, για τη δολοφονία του George Floyd και το κίνημα Black Lives Matter. Η εκλογή του προέδρου Biden και στα δύο επίσης.

Το θέμα του περιβάλλοντος και η τεράστια καταστροφή που είχε γίνει εκείνη τη χρονιά με τις φωτιές στην Αυστραλία, που σκοτώθηκαν πέθαναν πάνω από ένα εκατομμύριο ζώα. Οι εντάσεις ανάμεσα στο Ιράν και στις ΗΠΑ. Όλα αυτά, η έκρηξη στη Βηρυτό, η μεγάλη εκείνη έκρηξη, θα τη θυμόμαστε όλοι. Όλα αυτά είναι θέματα τα οποία τα έχει πιάσει το ChatGPT.

Δεν μας τα είπε διαφορετικά. Θεωρητικά σκέφτηκα κι εγώ λοιπόν, ότι αν θέλω να γράψω την ανασκόπηση του '23, γιατί να μην ρωτήσω το ChatGPT, πάνω-κάτω τα έχει όλα. Περνάμε όμως, αυτά είναι τα μεγάλα διεθνή γεγονότα που του ζήτησα. Περνάω όμως στα ελληνικά γεγονότα του '20. Του λέω λοιπόν, ποια ήταν τα σημαντικότερα γεγονότα στην Ελλάδα το '20;

Και τα σύγκρινα, δεν είχα χρόνο να κάνω πάρα πολύ μεγάλη έρευνα. Σύγκρινα με αυτά που μπορεί να βρει ο καθένας κάνοντας μια ερώτηση στο google. Και βρήκα λοιπόν ένα αφιέρωμα που είχε κάνει το News 247. Εντάξει πάμε να δούμε τι έλεγε. Πανδημία, εντάξει σωστά. Πυρκαγιές το έλεγε το ένα, η εκδίκηση της φύσης το άλλο, έχει πιο δημοσιογραφικό τίτλο.

Ελληνοτουρκικές εντάσεις, ισορροπία τρόμου στην ανατολική Μεσόγειο. Νέο σχολικό έτος κατά την πανδημία, άνθρωποι και οθόνες. Όλα αυτά τα Zoom, τα Moom, τα Webex και τα δεν ξέρω γω τι. Και εδώ το ChatGPT, τι μου λέει; Είχαμε επανεκκίνηση του τουρισμού μου λέει ως μεγάλη είδηση. Ενώ το News 247, τι μου λέει; Είχαμε τη δίκη της Χρυσής Αυγής και άλλη μια είδηση για τον θάνατο του Μανώλης Γλέζου. Αγνόησε εντελώς τα γεγονότα της Χρυσής Αυγής, αφήστε τον Γλέζο δεν πειράζει, μπορεί να ήταν κάπου αλλού.

Αγνόησε όμως το ChatGPT και τι μου έβαλε; Μου έβαλε την επανεκκίνηση του τουρισμού, ένα θέμα που έπαιξε πάρα πολύ και το οποίο θα μπορούσα οριακά να το χαρακτηρίσω και κυβερνητική διαφήμιση. Δεν θέλω να το πω προπαγάνδα, γιατί όντως υπήρξε επανεκκίνηση του τουρισμού. Αλλά είναι κυβερνητική διαφήμιση, όπως και να το κάνουμε, αφού επιλέγει από όλα τα γεγονότα να μου δώσει μόνο αυτά. Άρα λοιπόν μέχρι στιγμής τι βλέπω;

Σύνδεση των ειδήσεων, οκέι. Curator, οκέι. Έρευνα σε βάθος και editorials και σχόλια, ούτε για πλάκα. Αυτό είναι κάτι στο οποίο έχουμε συμφωνήσει όλοι νομίζω εδώ. Όμως, τι μας κάνει το ChatGPT; Μας κάνει αυτό που ονομάζουμε Content Automation. Δηλαδή χρησιμοποιεί αλγοριθμικά, αλγοριθμικές διαδικασίες, που μετατρέπουν τα δεδομένα σε αφηγηματικά κείμενα και ειδήσεις με περιορισμένη ή καθόλου ανθρώπινη παρέμβαση πέραν της αρχικής φάσης του προγραμματισμού. Ο προγραμματιστής λοιπόν του λέει, θα κάνεις αυτό.

Θα μου βγάζεις κάθε εβδομάδα, κάθε Κυριακή τα σημαντικότερα γεγονότα της εβδομάδας. Και αυτό παράγει το έργο με αφήγηση, με κείμενο, με ειδήσεις, με δεν ξέρω τι άλλο μπορεί να κάνει. Ας πάμε τώρα στα σοβαρά τα δικά μας. Ελπίζω μόνο θέλω να κάνω κάτι, ελπίζω να μην χαθεί αυτό που έχω εδώ.

Όχι βλέπετε ακόμα την οθόνη μου, έτσι; Λοιπόν ορισμένοι προγραμματιστές τεχνητής νοημοσύνης προσπαθούν να προλάβουν αυτή τη διαμάχη που έχουμε κι εμείς εδώ σήμερα διαμορφώνοντας τα chatbots, ως λέγοντάς μας ότι είναι μια προστιθέμενη αξία για την ειδησιογραφική βιομηχανία.

Είναι οι βοηθοί μας. Γιατί να κάτσει η Βάλια η Καϊμάκη και η Μάχη η Νικολάρα να κάνουν την ανασκόπηση του '23, όταν μπορούν να πούνε: ChatGPT για πες μας ποια ήταν τα μεγαλύτερα γεγονότα του '23; Γιατί; Μας απελευθερώνει, το έλεγε προηγουμένως και ο κύριος Τύμπας.

Μάλιστα έχω εδώ τη φωτογραφία του Google Genesis, γιατί είναι απ' το τελευταίο project της Google, η οποία είναι παραγωγική τεχνητή νοημοσύνη. Αυτός είναι ο όρος που πρέπει να χρησιμοποιούμε για να μη λέμε ChatGPT. Γιατί το ChatGPT είναι ξέρετε όπως λέγανε οι γιαγιάδες, τα σπορτέξ ας πούμε. Αντί να πούνε τη συγκεκριμένη μάρκα, τα λέγαν όλα σπορτέξ.

Παραγωγική νοημοσύνη είναι το ChatGPT. Και το οποίο μπορεί να συντάσσει τίτλους, αναρτεί στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης άρθρα. Όταν δουλεύουμε στο διαδίκτυο κάνει εξαιρετικές περιλήψεις κειμένων, εξαιρετικές, έτσι; Εγώ δεν θα τις έκανα καλύτερα. Άρα είναι ο βοηθός μας και όχι ο αντικαταστατής μας.

Όμως τον Ιούλιο του '23 η OpenAI, η εταιρεία που φτιάχνει το ChatGPT συνεργάστηκε με το American Journalism Project, το οποίο είναι μία μη κυβερνητική οργάνωση, ένας φιλοσοφικός οργανισμός για να παρέχει άμεσες επιχορηγήσεις ύψους πέντε εκατομμυρίων δολαρίων, για να μπορέσουν οι τοπικές εφημερίδες να δοκιμάσουν την τεχνητή νοημοσύνη.

Την ίδια περίοδο πέρσι τον Ιούλιο λοιπόν είχε και μία συμφωνία με το Associated Press το πολύ μεγάλο πρακτορείο, που θα του επέτρεπε την πρόσβαση σε αρχειοθετημένα άρθρα από το 1985, άρθρα που είχαμε γράψει εμείς οι δημοσιογράφοι, για να το εκπαιδεύσουμε αυτό το μεγάλο γλωσσικό μοντέλο. Σε

αντάλλαγμα είχε τα τέλη αδειοδότησης και άφησε και το Associated Press να χρησιμοποιήσει το Open, το ChatGPT πειραματικά.

Αυτές όμως οι κάποιες συνεργασίες αποσιωπούν το πρόβλημα, που είναι ότι οι περισσότεροι δημοσιογράφοι δεν έχουν λάβει καμία αποζημίωση για τη χρήση της δουλειάς τους για την εκπαίδευση αλγορίθμων. Και ξαναέρχεται ένα πρόβλημα, το οποίο το είχαμε αντιμετωπίσει στην Ευρώπη από τη δεκαετία του '90, που έλεγε όταν εγώ γράφω ένα κείμενο για μια εφημερίδα και η εφημερίδα με πληρώνει.

Όταν αυτό το κείμενο πάει στο διαδίκτυο, δεν πρέπει να (...) περισσότερο; Η εφημερίδα θα έχει πρόσθετα κέρδη; Τελικά αποδειχνει ότι τα μέσα ενημέρωσης δεν έχουν πρόσθετα κέρδη, άρα δεν το πληρώνομαι κι εγώ. Αφού όμως δεν έχουν πρόσθετα κέρδη, γιατί είναι στο διαδίκτυο;

Ερχόμαστε και κυνηγάμε την ουρά μας, καταλαβαίνετε. Κάτι που ακούμε από την εποχή της πρωτοεμφάνισης λοιπόν του web, είναι ότι οι αίθουσες σύνταξης πρέπει να εξελιχθούν για να προσαρμοστούν στις τεχνολογικές εξελίξεις. Είναι μια πιπίλα που την ακούμε χρόνια.

Και ως ένα βαθμό είναι και σωστή. Δεν χρειάζεται να έχουμε γραφομηχανές, μπορούμε να έχουμε υπολογιστές. Δεν χρειάζεται να έχουμε ειδικά συστήματα, μπορεί να έχουμε το διαδίκτυο. Αυτή η φράση όμως δεν είναι ούτε ακριβής ούτε δίκαια. Ακόμα και οι εκδότες που προσαρμόστηκαν στα καπρίτσια των διάφορων τεχνολογικών εταιριών, αντιμετώπισαν τις επιπτώσεις.

Για παράδειγμα, θα σας δώσω μερικά παραδείγματα. Κάποια ψηφιακά ειδησεογραφικά πρακτορεία επανασχεδίασαν τις στρατηγικές διανομές τους για να επωφεληθούν από τη μεγάλη ανάπτυξη των μέσων κοινωνικής δικτύωσης στις αρχές δεκαετίας του '10.

Το Facebook βγήκε το '08 περίπου, λίγο μετά βγήκε και το Twitter. Και είπαν, λοιπόν τι θα κάνουμε τώρα; Θα χρησιμοποιήσουμε τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης και έτσι θα διανείμουμε το περιεχόμενό μας. Ένα από αυτά τα μέσα ήταν το BuzzFeed. Το BuzzFeed πιθανό να μην το ξέρετε, αλλά ήταν εμβληματικό στον τρόπο, το οποίο έχει πάρει και βραβεία Πούλιντζερ οι δημοσιογράφοι του.

Ήταν λοιπόν εμβληματικό στον τρόπο που παρουσίαζε τις νέες τεχνολογίες, αλλά και στον τρόπο που τις ενσωμάτωνε μέσα στις αίθουσες σύνταξης. Στην αρχή λοιπόν χρησιμοποιώντας αυτό το μοντέλο κέρδισε. Αντίθετα με άλλα μέσα ενημέρωσης πιο παραδοσιακά όπως η New York Times, οι οποίοι τι είπαν; Κλείνω το περιεχόμενό μου και το δίνω με συνδρομές.

Εγώ θέλω να ποντάρω πάνω στις συνδρομές. Το ίδιο κάνουν σύσσωμα σχεδόν τα γαλλικά μέσα, όπως και σύσσωμα σχεδόν τα γερμανικά, πολλά ιταλικά. Γενικώς υπάρχουν πάρα πολλά μέσα τα οποία διάλεξαν αυτόν τον παλιό κακό τρόπο της συνδρομής. Ενώ οι άλλοι τα είχαν όλα ανοιχτά και λέγανε με τα like θα φέρουμε οργανικό, οργανική κυκλοφορία.

Οι marketeers λένε αυτά τα οργανικά και τα direct, θα φέρουμε οργανική κίνηση στο site μας. Και άρα λοιπόν θα έχουμε διαφημίσεις, θα έχουμε πολύ κόσμο, θα έχουμε δεν ξέρω εγώ τι είχαν στο μυαλό τους. Και τι ωραία που ήταν όλα αυτά, από το '10 μέχρι το '18 κράτησε όλο αυτό.

Γιατί το '18 το facebook άλλαξε τους όρους χρήσης, όπως τους αλλάζει κάθε δυο μήνες περίπου, όπως τα αλλάζουν και οι άλλες πλατφόρμες. Και είπανε, δεν ξέρω εγώ τι γίνεται, εγώ προκρίνω αυτά που έχουν διαφήμιση. Δεν βάζεις διαφήμιση, δεν έρχεται κανένας στο site σου.

Άρα λοιπόν αντί να παίρνεις, έπρεπε να δίνεις κιόλας. Και φτάσαμε τον Απρίλιο του 2023, το BuzzFeed να κλείνει το ειδησεογραφικό του τμήμα. Ενώ εκείνοι που είχαν διαλέξει τις παλιές μεθόδους, να είναι πιο βιώσιμοι. Συνολικά η βιωσιμότητα των ειδήσεων δεν μπορεί να...

Έχουν μάλλον να το πω λίγο διαφορετικά. Όλες αυτές οι πλατφόρμες λειτουργούν με λίγες νομικές απαιτήσεις να το πούμε έτσι στις Ηνωμένες Πολιτείες. Απαιτήσεις που έχουν σχέση με την ενσωμάτωση της δικαιοσύνης και της διαφάνειας στους αλγόριθμους που χρησιμοποιούν, με την προστασία των ευαίσθητων προσωπικών δεδομένων κυρίως κατά την προβολή διαφημίσεων.

Με τη συμμετοχή σε πρακτικές διαφήμισης της διαφημιστικής τεχνολογίας και με το μετριασμό της εξάπλωσης επιβλαβούς περιεχομένου στο διαδίκτυο. Κάποια από αυτά τα ζητήματα με τον ένα ή με τον άλλο τρόπο, καλύτερα ή χειρότερα

η Ευρωπαϊκή Ένωση προσπαθεί να τα λύσει με την Πράξη για τις Ψηφιακές Υπηρεσίες, με την Πράξη για την Ψηφιακή Αγορά, με την Πράξη για τα Δεδομένα και με την Πράξη για την Τεχνητή Νοημοσύνη που ετοιμάζεται.

Όμως θυμηθείτε ότι υπάρχει ένας ελέφαντα στο δωμάτιο. Φτάνει στα αυτιά μου, ότι αυτές τις ημέρες παζαρεύονται συγγενικά δικαιώματα στα μέσα ενημέρωσης από τις πλατφόρμες σε όλες τις ευρωπαϊκές χώρες. Δεν πηγαίνουν σε όλα τα μέσα ενημέρωσης, κάνοντας διαχωρισμό και προκρίνοντας τη λογική του διαίρει και βασιλεύει. Και τα ποσά που προσφέρουν είναι εξευτελιστικά.

Ποιος θα τους αρνηθεί; Και αναρωτιέμαι, αν είναι αλήθεια οι φήμες για τα όσα συμβαίνουν και στην Ελλάδα. Αυτό εσείς θα μου το πείτε, εμένα φτάνουν στα αυτιά μου διάφορα, δεν το έχω επιβεβαιώσει.

Αλλά είναι τραγικά αυτά που φτάνουν. Και ενώ λοιπόν δεν έχουμε λύσει ακόμα το θέμα των δικαιωμάτων στο διαδίκτυο, έχουμε και την τεχνητή νοημοσύνη να μας λέει, να έρχεται να μπει στην εξίσωση. Ναι, το είπαμε προηγουμένως, η τεχνητή νοημοσύνη δεν μπορεί να συγκριθεί με τους συντάκτες σε τεχνικές ικανότητες, σε δεξιότητες που έλεγε ο κύριος Τύμπας προηγουμένως.

Ούτε κατά διάνοια. Οι μηχανές τέτοιου είδους μπορούν να αυτοματοποιούν κάποιες λειτουργίες, την περίληψη που σας έλεγα προηγουμένως. Αλλά δεν μπορούν να έχουν δεξιότητες, δεν μπορούν να οικοδομήσουν σχέσεις με τις πηγές, δεν μπορούν να έχουν πρωτότυπη αναλυτική σκέψη, δεν μπορούν να κατανοήσουν το πλαίσιο μέσα στο οποίο συμβαίνει η είδηση.

Ή ούτε καν να γράψουν μεγάλου μήκους κείμενα. Άμα του πεις γράψε μου ένα κείμενο 2.000 λέξεων, στα 300 σταματάει. Και 1.000 να του πεις, πάλι 300 λέξεις θα σου γράψει. Το Φεβρουάριο του '23, μάλλον να πάω λίγο πιο γρήγορα γιατί δεν θέλω να σας κουράσω.

Και για να μην πω επίσης και το άλλο μεγάλο πρόβλημα και θα μείνω σε αυτό, ότι επειδή τρέφονται, ταΐζονται από το διαδίκτυο όπως λέγαμε προηγουμένως, ό,τι υπάρχει στο δίκτυο από -πώς να σας πω- από ρητορική μίσους, από προβλήματα ομοφοβίας, από προβλήματα ισλαμοφοβίας ή αντισημιτισμού ή ό,τι μπορείτε να φανταστείτε, όλα αυτά αναπαράγονται

αυτόματα από αυτές τις από αυτές τις μηχανές. Παρόλα αυτά όμως οι εκδότες δεν τους ενδιαφέρει τόσο πολύ και θέλουν να μειώσουν τις δαπάνες τους. Αυτό είναι που τους ενδιαφέρει όπως είπα στην αρχή.

Μέχρι στιγμής ξέρουμε τον Ιούλιο του '23 μάθαμε ότι μια εταιρεία η Geo Media, η οποία έχει δύο μεγάλα ειδησεογραφικά site το Gizmodo που είναι τεχνολογίας και το Deadspin που είναι αθλητικά. Δημοσίευσαν άρθρα ψυχαγωγίας τα οποία ήταν δημιουργημένα από τεχνητή νοημοσύνη.

Και υπήρξαν πολλές αντιδράσεις. Και γιατί υπήρχαν πραγματολογικά λάθη και γιατί δεν υπήρχε ανθρώπινη συντακτική εποπτεία και γιατί η ποιότητα γραφής ήταν υποβαθμισμένη.

Το CNET, ένα άλλο πολύ μεγάλο τεχνολογικό site, επίσης διέκοψε τη χρήση αλγόριθμων, γιατί αντιμετώπισαν πολύ μεγάλα λάθη και λογοκλοπές. Μην ξεχνάτε ότι οι πλατφόρμες δεν είναι υπόλογες για τη λογοκλοπή, τα μέσα ενημέρωσης όμως εξακολουθούν να είναι υπόλογα για τη λογοκλοπή.

Το ζήτημα, ένας ιστορικός... ένας ιστορικός έτσι ακτιβιστής της τεχνολογίας έχει πει ότι το ζήτημα με την τεχνητή νοημοσύνη, δεν είναι ότι στην πραγματικότητα θα μας αντικαταστήσει.

Αυτό δεν γίνεται. Αλλά ότι θα χρησιμοποιηθεί για να δικαιολογήσει καταστροφικές επιχειρηματικές αποφάσεις που θα διαλύσουν ολόκληρους κλάδους, ακριβώς επειδή η τεχνητή νοημοσύνη δεν μπορεί στην πραγματικότητα να μας αντικαταστήσει. Επειδή λοιπόν όπως έλεγε και ο κύριος Τύμπας, δεν μπορούμε να αντικαταστήσουμε τους δημοσιογράφους, η εναλλακτική είναι να καταστρέψουμε την δημοσιογραφία. Και θέλω να τελειώσω με ένα μικρό παράδειγμα.

Το Μάρτιο του '23, τον περασμένο Μάρτιο, υπήρχαν το Πανεπιστήμιο της Πενσυλβάνιας έβγαλε μια μελέτη που έλεγε ότι τα μεγάλα γλωσσικά μοντέλα, όπως το ChatGPT, θα μπορούσαν να επηρεάσουν την εργασία του 80% του εργατικού δυναμικού των Ηνωμένων Πολιτειών, με τους συγγραφείς και τους δημοσιογράφους να είναι μεταξύ των πιο ευάλωτων.

Οι ερευνητές στο MIT -και είναι από αυτό που σας δείχνω τώρα- και του London School of Economics μαζί, υπολόγισαν ότι για κάθε 1% αύξηση της ανάπτυξης τεχνητής νοημοσύνης, οι

εταιρείες μείωσαν τις προσλήψεις κατά περίπου 1%. Και βλέπετε λοιπόν ότι εδώ έχουμε 86 επαγγέλματα που είναι σε αυτές εδώ τις κατηγορίες, μαζί και οι ρεπόρτερς και οι συντάκτες.

Είναι fully exposed, δηλαδή κινδυνεύουν το περισσότερο. Δεν είναι έκπληξη, ότι οι συντεχνίες... θυμόμαστε όλοι τη μεγάλη νίκη του συνδικάτου των συγγραφέων του Hollywood. Είχανε ως αίτημα την απαγόρευση της χρήσης της τεχνητής νοημοσύνης στη συγγραφή σεναρίων και την απαγόρευση δημιουργικού υλικού για να την εκπαιδεύει κιόλας - και τα δύο μαζί.

Δεν είναι ένα μακρινό ζήτημα ο αντίκτυπος της τεχνητής νοημοσύνης. Και πολλοί συγγραφείς και δημοσιογράφοι αντιμετωπίζουν ήδη πρόβλημα, όπως σας είπα προηγουμένως.

Το BuzzFeed έδιωξε όλο το ειδησεογραφικό του τμήμα, το Vice είπε ότι πάνω από 100 μέλη του προσωπικού θα απολυθούν, το World News θα κλείσει ως Vice, το Business Insider ανακοίνωσε ότι θα μειώσει το 10% του προσωπικού και το τμήμα ειδήσεων της Disney ABC News αποκάλυψε ότι θα απολύσει 50 άτομα. Φυσικά είναι το πρόβλημα ότι έχουμε πληθωρισμό.

Είναι το πρόβλημα ότι οι εταιρείες των media δεν πάνε καλά. Υπάρχει οικονομική αστάθεια, υπάρχει αβεβαιότητα, υπάρχει επισφάλεια στην εργασία, αλλά υπάρχει και η τεχνητή νοημοσύνη, που έρχεται ως κερασάκι στην τούρτα σε όλα αυτά. Η οποία αντί να βοηθάει, στην ουσία αντικαθιστά τους ανθρώπους, ακόμα και αν η ποιότητά της είναι πάρα μα πάρα πολύ χαμηλή. Αυτά από εμένα.

Μάχη Νικολάρα:

Βάλια, ευχαριστούμε πάρα πάρα πολύ για αυτές τις σκέψεις, αλλά και την προσέγγιση. Θα κάνουμε μια μικρή αλλαγή στο πρόγραμμα και ευχαριστώ πάρα πολύ και τους δύο επόμενους ομιλητές -και τον κύριο Περδικάρη και τον κύριο Μπερεδήμα.

Γιατί θέλουμε να δώσουμε το λόγο στον κύριο Αρβανίτη, στον Κώστα Αρβανίτη τον Ευρωβουλευτή, συνάδελφο φυσικά και φίλο, επειδή έχει ανειλημμένη υποχρέωση στο Ευρωκοινοβούλιο. Ο χρόνος μας έχει ξεπεράσει τον προγραμματισμένο. Κώστα, σε ευχαριστούμε που είσαι μαζί μας.

Κώστας Αρβανίτης - Ευρωβουλευτής ΣΥΡΙΖΑ – ΠΣ: Τεχνητή Νοημοσύνη: ποιος ελέγχει, ποιος διασταυρώνει και ποιος υπογράφει

Εγώ ευχαριστώ, Μάχη. Ευχαριστώ όλους σας.

Μάχη Νικολάρα:

Τι τεκταίνεται στην Ευρωπαϊκή Ένωση για τη ρύθμιση αυτού του τοπίου, για την οποία έχει γίνει πολλή λόγος και σήμερα και όλο το τελευταίο διάστημα.

Κώστας Αρβανίτης:

Θα μοιραστώ σε ασφαλές περιβάλλον τις σκέψεις μου, τους προβληματισμούς και τις παρεμβάσεις μας. Όμως θέλω να πω κάτι εκτός πλαισίου, ότι χθες είχαμε μια σημαντική παρέμβαση Παλαιστίνιων συναδέλφων. Εξήντα πέντε συνάδελφοί μας μέχρι σήμερα έχουν χάσει τη ζωή τους στο ρεπορτάζ.

Και εδώ είναι πάρα πολύ σημαντικό και καλώ όλους μας με το πενάκι μας, με τη στάση μας, να βάλουμε μία φωνή. Και σήμερα άλλος ένας συγγραφέας μάθαμε ότι έχασε τη ζωή του.

Αυτό λοιπόν είναι κυρίαρχο θέμα, μιας και μιλάμε για την αλήθεια. Γιατί όταν δολοφονείται ένας δημοσιογράφος η αλήθεια πλήττεται. Και για να έρθω τώρα στο βασικό θέμα, όπως το σκεφτόμουν όταν μου έγινε η τιμητική αυτή πρόσκληση από το συνδικάτο μου, είναι το βασικό θέμα: ποιος υπογράφει συνάδελφε την είδηση; Ή συμπολίτη μου, ξέρεις ποιος γράφει;

Οπότε το θέμα που θέλω εγώ να προσφέρω εδώ και παρακολουθεί όλο το γραφείο την πολύ αυτή καλή δουλειά που κάνετε σήμερα, γιατί έχει αξία. Είναι τεχνητή νοημοσύνη και ενημέρωση και βεβαίως με υπότιτλο ποιος υπογράφει.

Η τέταρτη βιομηχανική επανάσταση, η νέα εποχή του ακραίου αυτοματισμού και της τεχνητής νοημοσύνης κοντεύει ήδη να μεσουρανήσει, παρότι ανέτειλε έτσι πάρα πολύ πρόσφατα. Τέτοιες γοργές μεταβιβάσεις είναι πολύ χαρακτηριστικές στις τεχνοκρατούμενες, παγκοσμιοποιημένες κοινωνίες των τελευταίων δεκαετιών, αλλά ποτέ στο παρελθόν η ταχύτητα δεν ήταν τόσο ιλιγγιώδης.

Για να παραφράσω ένα οικονομίστικο κλισέ, παράγουμε περισσότερη τεχνολογική καινοτομία από όση μπορούμε να κατανοήσουμε και να αφομοιώσουμε έγκαιρα. Και αυτό δεν συνέβη ποτέ με τόσο καταγιγιστικούς ρυθμούς στο γνωστό μας

παρελθόν. Και εδώ το νομοθετικό πλαίσιο φαίνεται ότι έπεται και ασθμαίνει.

Ακούγονται στη δημόσια σφαίρα διάφορες καθησυχαστικές διαβεβαιώσεις, οριακά πατερναλιστικές θα έλεγα σε αρκετές περιπτώσεις, ότι η τέταρτη βιομηχανική επανάσταση είναι τηρουμένων των αναλογιών μια ως επί των πλείστων ακίνδυνη και επικαιροποιημένη εκδοχή της τρίτης.

Με συγχωρείτε, θα μου επιτρέψετε να είμαι αρκετά πιο δύσπιστος. Δεν είμαι λουδίτης σε καμία περίπτωση, αλλά θα σας πω ευθύς εξ αρχής, ότι στα δικά μου μάτια εκείνοι που αξιώνουν με απλοϊκά σχήματα την τρέχουσα κατάσταση με τη μεταπήδηση της εποχής του ατμού ή του ηλεκτρισμού είναι αφελείς ή αδαείς ή ύποπτοι. Ελπίζω μέχρι το τέλος της τοποθέτησής μου να έχω καταφέρει να σας δώσω την αλήθεια μου και να καταλάβετε γιατί το λέω αυτό.

Να περάσουμε λοιπόν στα καθ' ημάς, στον χώρο της δημοσιογραφίας και της ενημέρωσης. Η δικιά μας γενιά -και εγώ προσωπικά ήμουν σε αυτό το μεταίχμιο αλλαγών, ριζικών αλλαγών.

Ειδικά οι παλιές συνάδελφοι θα θυμούνται από τους δακτυλογράφους στην ΕΡΤ να περάσουμε στα Pentium και από εκεί και πέρα στα δίκτυα και ούτω καθεξής. Αλλάζει, αλλάζει συνέχεια ο χάρτης, αλλάζουν τα δεδομένα. Το παρακάτω άρθρο γράφτηκε από άνθρωπο.

Το disclaimer λοιπόν που μόλις σας εκφώνησα, θα γίνει κανονικότητα σε ένα δημοσιογραφικό κόσμο, στο οποίο τα chatbots ή τα μεγαλύτερα γλωσσικά μοντέλα θα διεισδύουν ολοένα και βαθύτερα στο χώρο των μέσων μαζικής ενημέρωσης. Βέβαια, κανονικότητα θα γίνουν και οι αμφιβολίες του κοινού σχετικά με την ειλικρίνεια τέτοιων δηλώσεων δικαιολογημένες ή αδικαιολόγητες.

Με άλματα που καταγράφουν η μηχανική μάθηση και η βαθιά μάθηση στα μεγάλα γλωσσικά μοντέλα τεχνητής νοημοσύνης τα τελευταία νομίζω δύο χρόνια, γίνεται όλο και πιο δύσκολο να καταλάβουμε αν στην απέναντι πλευρά της επικοινωνίας βρίσκεται άνθρωπος ή μηχανή.

Ποιος συντάσσει συνάδελφε; Ποιος υπογράφει, ακροατή μου ή αναγνώστη μου. Πώς θα μπορέσουμε να αποδείξουμε ότι

παραδείγματος χάρη ένα άρθρο γνώμης είναι προϊόν ανθρώπινης δημιουργικότητας;

Θα ξεχωρίζει από την πρωτοτυπία μιας ιδέας ή ενός συνειρμού που περιέχει, από ένα αστεϊσμό ή μια λεπτή ειρωνεία. Θα προκύπτει από κάπου ένας ξεκάθαρος δείκτης ανθρώπινης ενσυναίσθησης; Αυτή τη στιγμή που μιλάμε, ίσως υπάρχουν διακριτά γνωρίσματα θα έλεγα, που μας επιτρέπουν να συμπεράνουμε με λιγότερη ή περισσότερη βεβαιότητα αν διαβάζουμε τον Κώστα ή ένα bot.

Ωστόσο ο αριθμός των παραμέτρων που χρησιμοποιεί το GPT-4 για να μιμηθεί τον άνθρωπο ή τον ανθρώπινο λόγο, αγγίζει το 1 τρισεκατομμύριο όπως είδαμε. 1000 δισεκατομμύρια παράμετροι συντονίζονται σε ένα ωκεανό big data για να μπορούν τα λογισμικά τύπου ChatGPT να μαθαίνουν σε βάθος, με μοναδικό τρόπο, να μας μοιάζουν όσο το δυνατόν περισσότερο.

Και πιστέψτε με, με ένα τρισεκατομμύριο παραμέτρους, με ένα τόσο τεράστιο όγκο δεδομένων, με δυνατότητες επεξεργασίας που ούτε κατά διάνοια μπορεί να προσεγγίσει ο ανθρώπινος εγκέφαλος, η ακούραστη μηχανή είναι βέβαιο ότι εξαιρετικά σύντομα θα πετύχει το σκοπό της. Να μην μπορούμε να ξεχωρίσουμε δηλαδή τον μηχανικό από τον ανθρώπινο λόγο.

Το πόσο γρήγορα τώρα εξελίσσεται η τεχνητή νοημοσύνη και πόσο βαθιά διεισδύει στα μέσα μαζικής ενημέρωσης φάνηκε πρόσφατα, όταν η μεγαλύτερη ταμπλόιντ εφημερίδα της Γερμανίας, η διαβόητη Bild, ανακοίνωσε ότι απολύει το 1/3 του προσωπικού της και αναθέτει τα καθήκοντα σε μηχανές.

Ο αρχισυντάκτης της Bild, στο mail που έστειλε στο προσωπικό της εφημερίδας, ανέφερε ότι το έργο του αρχισυντάκτη, του σχεδιαστή σελιδοποίησης, του διορθωτή, του επιμελητή φωτογραφιών, αλλά και του εκδότη δεν θα συνεχίσουν να υπάρχουν στο εξής όπως τα γνωρίζαμε μέχρι σήμερα.

Ο διευθύνων σύμβουλος της εταιρείας Άξελ Σπίγκελ, γνωστού κολοσσού των media και ιδιοκτήτριας εταιρείας Bild, το πήγε ακόμα παραπέρα, σε ένα εσωτερικό μέμο που διέρρευσε και έχει ιδιαίτερη σημασία να επικεντρώσουμε τον κυνισμό του. Η τεχνητή νοημοσύνη έχει τη δυνατότητα να κάνει την

ανεξάρτητη δημοσιογραφία καλύτερη από ποτέ ή απλώς να την αντικαταστήσει.

Ποια επίδραση λοιπόν θα έχει η τεχνητή νοημοσύνη στο επάγγελμα που αγαπάμε, στο δικό μας το επάγγελμα; Και πώς θα διαμορφώσει το μέλλον της δημοσιογραφίας και των μέσων ενημέρωσης.

Κοιτάξτε τώρα, να σας πω μια μάχη που γίνεται εδώ. Γι' αυτό είπα στην αρχή και το ξεκαθάρισα, φυσικά δεν είμαστε λουδίτες. Είναι ποιος έχει, εντάξει για εμάς τους αριστερούς τα μέσα παραγωγής, αλλά ποιος ελέγχει ουσιαστικά αυτό που λέμε, όχι μόνο την πληροφορία αλλά και την εργατική δύναμη.

Αν δηλαδή μέσα από την τεχνητή νοημοσύνη θα μπορούσαμε να έχουμε άλλες δυνατότητες για τους εργαζόμενους στον τύπο, λιγότερες ώρες εργασίας, καλύτερη προστασία των δεδομένων τους, καλύτερη πρόσβαση κ.ο.κ.. Ή τους αντικαθιστούμε χρησιμοποιώντας τη μηχανή για να γράφει από την είδηση ή ακόμα στο σχόλιο ή ακόμα περισσότερο στη διαμόρφωση της κοινής γνώμης. Αυτό είναι το ζήτημα γιατί είναι και θέμα δημοκρατίας.

Ένας άμεσος και εν πολλοίς θετικός απολογισμός της τεχνητής νοημοσύνης στη δημοσιογραφία αφορά, κατά τη γνώμη μου, την εμφάνιση της λεγόμενης δημοσιογραφίας των μεγάλων δεδομένων.

Η οποία καλύπτει τα πάντα από ταχύτατη ανάλυση δεδομένων σε μεγάλες διαρροές -όπως τα Paradise Papers που εγώ δούλεψα και έφαγα το κεφάλι μου ή τα Panama Papers- μέχρι και την ανάδειξη των συνεπειών της κλιματικής κρίσης. Χωρίς ισχυρούς αλγόριθμους, οι δημοσιογράφοι πιθανότατα δεν θα ήταν σε θέση να χτενίσουν με επιτυχία τα βουνά δεδομένων και να αντλήσουν αποτελεσματικά χρήσιμες πληροφορίες.

Οπότε πραγματικά δεν είναι άσπρο-μαύρο, είμαστε υπέρ, είμαστε κατά. Είναι εργαλείο, το χρησιμοποιούμε προς όφελος της κοινωνίας επί των πλείστων, αλλά και το δικό μας, για τη δουλειά μας.

Τα μέσα μαζικής ενημέρωσης χρησιμοποιούν την τεχνητή νοημοσύνη και πολλές φορές για εργασίες λάντζας, όπως θα λέγαμε, όπως είναι ας πούμε η απομαγνητοφώνηση των συνεντεύξεων, η ταξινόμηση του περιεχομένου, η αρχειοθέτηση, ο υποτιτλισμός βίντεο. Εκτός από αυτά, όμως, το

AL έχει κάνει εξαιρετική δουλειά και σε ένα όχι τόσο αθώο τομέα. Αναφέρομαι συνάδελφοι στο profiling, δηλαδή στην ανάλυση των ενδιαφερόντων, των προτιμήσεων και των τάσεων του κοινού.

Αλλά με κριτήρια που δεν έχουν καμία σχέση με το υποκείμενο, ως αποδέκτη ενημέρωσης, αλλά ως καταναλωτή. Και αυτός είναι ο έμμεσος τρόπος με τον οποίο η τεχνητή νοημοσύνη επικαθορίζει...

Τώρα εδώ είμαι λίγο άδικος, όχι η τεχνητή νοημοσύνη αυτή καθαυτή, αλλά το νομοθετικό πλαίσιο που την αφήνει ανεξέλεγκτη να καθορίζει ή να επικαθορίζει το τοπίο των μέσων ενημέρωσης.

Οι μηχανές αναζήτησης και οι εφαρμογές κοινωνικής δικτύωσης γίνονται επόπτες, επιμελητές, λογοκριτές περιεχομένου. Και αυτή η διαδικασία δεν υλοποιείται με βάση το δημόσιο συμφέρον στην αντικειμενική πολύπλευρη ενημέρωση των πολιτών, αλλά με βάση τις επιταγές των αλγόριθμων κατάρτισης προφίλ, που έχουν ως κεντρική προτεραιότητα τη ροή διαφημιστικών εσόδων.

Η είδηση δεν είναι το πραγματικά βαρυσήμαντο γεγονός, αλλά εκείνο που φέρνει όσα κλικs χρειάζονται για να εντυπωσιαστούν οι μαρκετίστες. Αυτό όμως δεν λέγεται νομίζω δημοσιογραφία, νομίζω στην καλύτερη περίπτωση λέγεται τοποθέτηση προϊόντος. Ξέρετε, ανοίγω μια μικρή παρένθεση εδώ, γιατί μια μάχη που δόθηκε και μας αφορά ήταν μια μάχη που έδωσε το γραφείο και την κερδίσαμε και έχουμε έτσι μια χαρά γι' αυτό. Τώρα δεν την έμαθε και κανένας, αλλά αφού είμαστε μεταξύ μας θα σας την πω.

Στα θέματα δηλαδή τεχνητής νοημοσύνης και δεδομένων, η μεγάλη μάχη που δόθηκε στο θέμα τεχνητή νοημοσύνη και εργασία, είναι ποιος αποφασίζει για την απόλυση: ο αλγόριθμος ή ο άνθρωπος, σας λέω ένα απλό παράδειγμα. Πού ανήκουν τα δεδομένα, στον εργαζόμενο ή στην εταιρεία;

Εδώ κερδίσαμε λοιπόν το αυτονόητο, ότι τα δεδομένα ανήκουν στους ανθρώπους και όχι στις εταιρείες. Μας αφορά αυτό, γιατί δουλεύουμε πάρα πολύ πια σε πλατφόρμες. Οπότε είμαστε οι δημοσιογράφοι εργαζόμενοι πλατφόρμας. Και βεβαίως το βασικό θέμα είναι ότι δεν μπορεί να απολύει ο αλγόριθμος, διότι ο άνθρωπος πρέπει να αναλαμβάνει την

ευθύνη. Έλεγαν τώρα αυτοί ότι ναι, αλλά ο άνθρωπος δεν έκανε τον αλγόριθμο; Ναι, αλλά ποιος άνθρωπος και με ποια δεδομένα.

Κλείνω την παρένθεση, να καταλάβετε ότι εδώ η κουβέντα έχει ανάψει πάρα πολύ και είναι βαθιά ιδεολογική και βαθιά πολιτική. Η συζήτηση λοιπόν για το ποιοτικό περιεχόμενο, για να επανέλθω στο προηγούμενο, δε θα εκλείψει. Αν και είναι αμφίβολο το πόσο άνθρωποι θα προθυμοποιούνται να πληρώσουν υψηλό αντίτιμο για να έχουν πρόσβαση στο προηγούμενο που έλεγα.

Παρότι οι δημοσιογράφοι δε θα πάψουν να επιζητούν τη δημιουργία ουσιαστικού περιεχομένου, τα αφεντικά μπορεί να μη συμφωνούν για τις προτεραιότητές τους. Δε συγκαταλέγεται η βελτίωση της κοινωνίας μέσω της ποιοτικής ενημέρωσης, αλλά η μείωση του κόστους παραγωγής, η εμπορική ανταγωνιστικότητα και βεβαίως σε ένα βαθμό η συντριβή του ανταγωνισμού.

Να πάω και στο πιο καίριο νομίζω, εντάξει υποκειμενικά είναι όλα αυτά, δεν έχω το απόλυτο της αλήθειας, αναζητούμε... Τα εξελιγμένα μεγάλα γλωσσικά μοντέλα τεχνητής νοημοσύνης ήδη απομακρύνονται από την περιφέρεια και διεισδύουν την ίδια την καρδιά και την ψυχή της δημοσιογραφίας.

Δηλαδή αυτό που λέω εγώ, το έλεγα πάντα εδώ και χρόνια το φοβόμουν αυτό, τη δημιουργία περιεχομένου. Εκεί είναι το στοίχημα, εκεί είναι το παιχνίδι, εκεί είναι η σύγκρουση. Ποιος δημιουργεί περιεχόμενο. Ακριβώς η γλωσσική επικοινωνία είναι το κεντρικό στοιχείο της ανθρώπινης ταυτότητας, η συγγραφή και η αφήγηση είδησης είναι το Α και το Ω της δημοσιογραφίας.

Άλλωστε για έναν δημοσιογράφο που αγαπά τη δουλειά του –συντηρητικό, προοδευτικό, αριστερό, δεξιό, αναρχικό- δημοσιογράφο όμως ελάχιστα πράγματα μπορούν να ξεπεράσουν τη γκάμα συναισθημάτων που μπορεί να προσφέρει η έρευνα, η αποκάλυψη και η εξιστόρηση μιας είδησης, δηλαδή μιας πραγματικής ιστορίας.

Οι έντιμοι δημοσιογράφοι, οι δημοσιογράφοι σε ένα πράγμα συμφωνούμε: ότι υπάρχει είδηση. Εκεί που έχει ομορφιά η δουλειά μας είναι στην εξέλιξη αυτής, στο σχολιασμό δηλαδή. Ποιος φταίει, γιατί φταίει, τι έγινε, πως έγινε και πως θα μπορούσε να αποφευχθεί.

Θεωρώ λοιπόν ότι οι άνθρωποι θα παραμείνουν στο επίκεντρο της διαδικασίας, εδώ είναι και το στοίχημα. Αλλά το ζήτημα δεν είναι αυτό. Το πραγματικό επίδικο είναι το πόσο οι άνθρωποι θα απομείνουν, πόσοι άνθρωποι μάλλον θα απομείνουν και ποιο ρόλο θα διαδραματίζουν.

Αν κρίνουμε από το πώς η διάδοση της ψηφιακής τεχνολογίας και του διαδικτύου εξαφάνισε πάρα πολλές θέσεις εργασίες στα μέσα μαζικής ενημέρωσης αδίκως. Σε μια άλλη κουβέντα μπορούμε να κουβεντιάσουμε πως δε θα μπορούσε να γίνει αυτό. Η τεχνητή νοημοσύνη μπορεί να πάει ένα βήμα παραπέρα, να σημάνει μια εργασιακή γενοκτονία στο χώρο της ενημέρωσης.

Αν αυτό τώρα που σας λέω σας φαίνεται γκροτέσκο και παρατραβηγμένο, ίσως σας αλλάξει γνώμη αν σας πω την πικρή αλήθεια: τον αριθμό που σήμερα το πρωί έψαξα και βρήκα.

Ότι περίπου 450.000 εργαζόμενοι απασχολούνταν στα αμερικανικά μέσα μαζικής ενημέρωσης το 1990. Το 2016 ο αριθμός μετά βίας έφτανε τις 180.000, 180.000 ανθρώπους, συναδέλφους. Οι εκτιμήσεις για το '22 μιλάνε για 130.000. Χωρίς άμεσες διορθωτικές επεμβάσεις η τάση αυτή θα συνεχιστεί και μάλιστα με καλπάζοντες ρυθμούς. Να σας πω γιατί το λέω.

Αυτό δεν αφορά μόνο στη δημοσιογραφία, αφορά γενικά στην εργατική δύναμη, όπως αυτή εξελίσσεται ή στον ερευνητή ή στον καθηγητή ή στον δημοσιογράφο ή στον εργάτη γης.

Αν το 1886 οι άνθρωποι έδωσαν το αίμα τους για 8 ώρες εργασίας, σήμερα είναι τρελό τα συνδικάτα να λένε, κάτω τα χέρια από το οκτάωρο. Όταν μπορούν να διεκδικούν λιγότερες θέσεις εργασίας με τη μηχανή, αφού είναι δικιά μας, εμείς τη φτιάξαμε, εμείς τη δημιουργήσαμε, εμείς χρηματοδοτήσαμε το πανεπιστήμιο για να δημιουργηθεί η γνώση. Και βεβαίως σε φάση καπιταλισμού μπορούμε να μιλάμε πλέον για μέρος υπεραξίας που μπορούμε να πάρουμε εμείς.

Και σε περίπτωση βεβαίως ιδεατού σοσιαλισμού να τα πάρουμε όλα. Αλλά μπορεί να γίνει αυτή η διαπραγμάτευση και νομίζω τα συνδικάτα πρέπει να μουν σε αυτή τη κουβέντα, όπως και το μεγάλο θέμα, αυτό που λέμε το δικαίωμα στην αποσύνθεση. Έτσι λοιπόν οι μηχανές θα παράγουν έτσι όπως πάμε, με υπεράνθρωπη ταχύτητα ατέλειωτες εκδοχές περιεχομένου, οι οποίες θα ελέγχονται από μία κάστρα

ανθρώπων, μία χούφτα ανθρώπων, μία κλίκα δηλαδή για να είμαι ακόμα πιο ακριβής σε αυτό.

Οπότε εδώ η τεχνητή νοημοσύνη, αφού την έχουν στα χέρια τους, θα μπορεί να κάνει πολύ απλά αυτή τη δουλειά, παρακολουθώντας τη δουλειά τους, υπακούοντας στις εντολές του προστάτη. Του ενός, ούτε καν δηλαδή του Κωνσταντάρρα, του βιομήχανου της παλιάς εποχής, δεν θα υπάρχει αυτός.

Θα είναι δηλαδή μια ιδιοκτησία η οποία θα είναι με μετόχους, που είναι χωρίς πρόσωπο, του μεγάλου δηλαδή όπως λέγαμε, του παγκόσμιου αρχισυντάκτη. Και αυτό δεν είναι κάποια προφητεία δεινών μιας σύγχρονης Κασσάνδρας. Νομίζω ότι το βλέπετε κι εσείς πολύ καλά, το καταλαβαίνει και το κοινό ότι βρισκόμαστε ήδη εδώ. Κλείνοντας σιγά-σιγά, για να μην σας κουράσω.

Μάχη Νικολάρα:

Και λίγο πιο γρήγορα.

Κώστας Αρβανίτης: Πιο γρήγορα δεν μπορώ, γιατί έχω μάθει ραδιόφωνο, πρέπει να το πηγαίνω έτσι. Θέλω δύο λεπτά. Πέρα από τις καταστροφικές επιπτώσεις λοιπόν στην απασχόληση, τεράστιες είναι και οι διαβρωτικές, οι κοινωνικές, περιβαλλοντικές συνέπειες αυτής της ασύνετης καταιγιστικής κατάληψης των ΜΜΕ απ' τα αισθήματα τεχνητής νοημοσύνης.

Τα διάφορα bots δηλαδή, όχι μόνο καταναλώνουν τεράστιες ποσότητες ενέργειας, αλλά παραμένουν εξαιρετικά ανακριβή, ακόμα και παραπλανητικά. Κλείνοντας λοιπόν γιατί φώναξε και δεν θέλω να μαλώνω με τη Μάχη Νικολάρα. Έχουμε συνεργαστεί και δεν θέλω να το ζήσω ξανά αυτό.

Θέλω να πω δύο πράγματα. Πρώτον, να έχουμε το νου μας σε αυτό που λέμε, αν θα έχουμε μπροστά μας τον μαριονετίστα δηλαδή, ο οποίος θα παίζει ρόλο. Και αν τα deepfake θα είναι αυτά που θα πρωτοπορούν και θα δημιουργούν αυτό που λέμε κατάσταση, δηλαδή δεδομένο.

Για να μπορέσουμε λοιπόν κλείνοντας, να αξιοποιήσουμε προς το γνήσιο συμφέρον των κοινωνιών την τεχνητή νοημοσύνη στην ενημέρωση, θεωρώ ότι πρέπει κατά βάση να κινηθούμε άμεσα και αταλάντευτα σε 3 κεντρικούς άξονες και με αυτό κλείνω. Πρώτον, τη θραύση του ολιγοπωλίου ελέγχου και το απόλυτο του συγκεντρωτισμού που προσπαθούν να επιβάλλουν στον κλάδο των μέσων μαζικής ενημέρωσης οι

δυνατοί δισεκατομμυριοῦχοι ψηφιακοί γιάπηδες και τα μεγάλα εκδοτικά συγκροτήματα.

Δεύτερον δεν μιλώ για την Ελλάδα, γιατί αυτοί θα κλείσουν έτσι κι αλλιώς, θα πάμε σε άλλα σχήματα. Δεν το έχουν καταλάβει ακόμα. Δεύτερον, το ριζικό επαναπροσδιορισμό των κανόνων στον τοπίο της ενημέρωσης, από τη δεοντολογία μέχρι τη θωράκιση της εργασιακής και προσωπικής ασφάλειας των δημοσιογράφων και των εργαζομένων στον τύπο. Από τη συντακτική ανεξαρτησία μέχρι την εγκαθίδρυση αποτελεσματικών, εγκαίρων και αποτρεπτικών κυρωτικών μηχανισμών σε περιπτώσεις παραπληροφόρησης.

Και τέλος, τη διαρκή ενίσχυση της διαφάνειας των συστημάτων και των δεδομένων της κυβερνοασφάλειας και της δράσης κοινωνίας των πολιτών, με σκοπό να οικοδομήσουμε μια κοινωνική αντικατασκοπία στη λαίλαπα της παραπληροφόρησης και του δόλιου κατακερματισμού της ενημέρωσης. Αυτά είχα να σας πω. Σας ευχαριστώ πάρα πολύ για την τιμή.

Εδώ δεν είναι σχήμα λόγου, είχα ανειλημμένη υποχρέωση, είμαστε σε διαδικασία κοινοβουλευτικής διαδικασίας και είμαστε και λίγοι στην αριστερά. Οπότε αν λείπει ένας, αλλάζει όλο το σκηνικό. Να είστε όλοι καλά, σας εύχομαι καλές γιορτές.

Μάχη Νικολάρα:

Το ξέρουμε. Ευχαριστούμε πάρα πολύ για τη συμμετοχή σου εδώ, έστω και από μακριά. Και δεν ήθελα να σε μαλώσω. Ήθελα απλά... Έχουμε έτσι κι αλλιώς ξεφύγει από το χρόνο. Ευχαριστούμε πάρα πολύ Κώστα για όλα.

Κώστας Αρβανίτης: Εγώ, εγώ. Να είστε πάντα δυνατοί και πάντα μαζί μας και κοντά μας. Γεια.

Μάχη Νικολάρα:

Λοιπόν, επιστρέφουμε τώρα στην ροή του προγραμματισμένου τέλος πάντων, τη προγραμματισμένη μας ροή. Και θέλω να δώσω το λόγο στον κύριο Θέμη Μπερεδήμα, που είναι ο πρόεδρος της ΕΣΠΗΤ, της Ένωσης Περιοδικού Τύπου, ο οποίος θα μας μιλήσει για την τεχνητή νοημοσύνη και την επίδρασή της στις εργασιακές σχέσεις με την σκοπιά βεβαίως του συνδικαλιστή και του ανθρώπου που βιώνει την πραγματικότητα, την πολύ δύσκολη εργασιακή πραγματικότητα στα μέσα ενημέρωσης πολλά-πολλά χρόνια.

Θέμης Μπερεδήμας - Πρόεδρος ΕΣΠΗΤ: Τεχνητή νοημοσύνη και η επίδρασή της στις εργασιακές σχέσεις

Καλησπέρα σε όλους. Ευχαριστούμε για την υπομονή σας να είστε ακόμα εδώ. Νομίζω ότι αξίζουν πολλά μπράβο στο Δ.Σ. της ΠΟΕΣΥ για αυτήν την πρωτοβουλία. Νομίζω υπάρχει μια όσμωση δημοσιογράφων, ανθρώπων της πανεπιστημιακής κοινότητας. Όλοι μαθαίνουμε πράγματα, νομίζω κανείς από εδώ δεν θα πει ότι έφυγε πιο σοφός.

Είναι πράγματα που εξελίσσονται, είναι μια τεχνολογία που διαρκώς είναι ανανεούμενη. Θα προσπαθήσω να περιγράψω κάποιες σκέψεις που μπόρεσα να συνθέσω. Γιατί όλοι είμαστε, ξέρετε, σε ένα καθεστώς που άλλος δαιμονοποιεί, άλλος αγιοποιεί. Νομίζω κάπου στη μέση είναι η αλήθεια και όπως σε κάθε επανάσταση και σε κάθε καινούριο που έρχεται, είμαστε επιφυλακτικοί γιατί δεν ξέρουμε το καινούριο. Και το ψηλαφούμε κάθε μέρα, κάθε μέρα στην κυριολεξία.

Η τεχνητή νοημοσύνη κερδίζει έδαφος σε πτυχές της καθημερινότητας, έχοντας ήδη δώσει πρώτα δείγματα για τις δυνατότητές της και για τις επιδράσεις που επιφέρει στο επίπεδο των εργασιακών σχέσεων και των συνθηκών.

Στα συνδικαλιστικά αλλά και στα δημοσιογραφικά γραφεία η συζήτηση είναι έντονη και διαρκής θα έλεγα, σε ένα νέο τοπίο που διαμορφώνεται τόσο σε επίπεδο παραγωγής και περιεχομένου του δημοσιογραφικού έργου, όσο και σε επίπεδο εργασιακών σχέσεων. Σαφώς και δεν μπορούμε να μην λάβουμε υπόψη μας ότι παρόμοιες σε βαθμό τεκτονικό ήταν και οι αλλαγές που ταρακούνησαν το σύστημα και το χώρο των ΜΜΕ στην παραδοσιακή δημοσιογραφία, με την εμφάνιση του διαδικτύου, των smartphones αργότερα και των tablets. Η τεχνολογία αλλάζει, αλλάζει τη δημοσιογραφία αλλά και τις εργασιακές σχέσεις και συνθήκες εδώ και δεκαετίες.

Και είναι βέβαιο ότι οι νέες εφαρμογές της τεχνητής νοημοσύνης θα φέρουν και πάλι νέες ογκώδεις αλλαγές και προκλήσεις. Κανείς φυσικά δεν μπορεί στο παρόν στάδιο να προβλέψει με βεβαιότητα εάν τελικά το ισοζύγιο από την εισδοχή στο εργασιακό πεδίο της τεχνητής νοημοσύνης θα είναι θετικό ή αρνητικό για τους εργαζόμενους. Το σίγουρο είναι, ότι

οι εργαζόμενοι και οι επιχειρήσεις θα αντιμετωπίσουν, αντιμετωπίζουν ήδη σημαντικές προσαρμογές.

Ευκαιρίες θα αναδυθούν για αύξηση της παραγωγικότητας των εργαζομένων και των επιχειρήσεων, τη δημιουργία νέων καθηκόντων και επαγγελμάτων, βελτίωση της ποιότητας της εργασίας για τους εργαζόμενους και τις επιχειρήσεις. Στο βάθος όμως υψώνονται οι νέες προκλήσεις προς ρύθμιση, όσον αφορά την ποιότητα της εργασίας και τη θέση των ανθρώπων στο εργασιακό περιβάλλον.

Ο χώρος της εργασίας θα πρέπει να προετοιμαστεί, επενδύοντας την προσαρμογή στα νέα δεδομένα και στις νέες συνθήκες που θα διαμορφωθούν. Σε κάθε περίπτωση ο εργασιακός χώρος δεν μπορεί να λειτουργήσει με τις κλασσικές και παραδοσιακές φόρμες ειδίκευσης, αλλά πιθανότητα με μια συνεχή και διαρκώς ανανεούμενη εκπαίδευση και προσαρμογή των εργαζομένων.

Οι αισιόδοξοι θεωρούν ότι η τεχνητή νοημοσύνη θα δημιουργήσει περισσότερες θέσεις εργασίας από αυτές που θα καταλάβουν τα παράγωγά της. Ακόμα όμως και αυτή η προσέγγιση, η αισιόδοξη προσέγγιση θα πρέπει να αναρωτηθούμε και να εντοπίσουμε τους κινδύνους που ελλοχεύουν για τα δικαιώματα των εργαζομένων.

Στα παραπάνω προσθέτουμε τα βασικά ηθικά ζητήματα που πρέπει να ληφθούν υπόψη κατά τη χρήση της τεχνητής νοημοσύνης στην εργασιακή διαδικασία, όπως διακρίσεις, υπερβολική παρακολούθηση, διαφάνεια, ασφάλεια, λογοδοσία, δεοντολογία, προστασία ή παραβίαση προσωπικών δεδομένων. Καθώς η τεχνητή νοημοσύνη οδηγεί σε αλλαγές παγκοσμίως, ανακύπτουν όλο και περισσότερα νομικά και ηθικά ζητήματα για την ανάγκη ενός κοινού ρυθμιστικού πλαισίου, ενός επαρκούς πλαισίου ρυθμιστικού σε ευρωπαϊκό ενωσιακό επίπεδο.

Αναφέρθηκε το πρωί ότι άλλους κανόνες έχει η Δυτική Ευρώπη... συγγνώμη οι Ηνωμένες Πολιτείες. Το ευρωπαϊκό πεδίο έχει δεδομένα και τα αναζητεί, εννοώ σε ενωσιακό επίπεδο. Αναφέρθηκε η Κίνα, ένας μεγάλος παράγοντας και παίκτης στο θέμα που συζητάμε. Έτσι λοιπόν η ανάγκη ενός ρυθμιστικού πλαισίου θα κριθεί επιβεβλημένη, καθώς ανακύπτει το ερώτημα.

Πόσο μακριά ή κοντά είμαστε τελικά από μια αλγοριθμική διοίκηση στην εργασιακή πυραμίδα; Μια διοίκηση δηλαδή με τη

χρήση αλγορίθμων, συστημάτων τεχνητής νοημοσύνης και αυτοματοποιημένων συστημάτων λήψης ή υποστήριξης αποφάσεων κατά τον προγραμματισμό, την οργάνωση και τη διεύθυνση αλλά και τον έλεγχο της εργασίας σε μια επιχείρηση.

Είναι προφανές ότι η μεταβολή στον τρόπο άσκησης των εργοδοτικών εξουσιών που εμπεριέχονται στο διευθυντικό δικαίωμα, θα είναι όχι μόνο δραστική, αλλά θα δοκιμάσει και τους υφιστάμενους θεσμούς του ατομικού και του συλλογικού εργατικού δικαίου. Δεν είναι δύσκολο λοιπόν να αντιληφθούμε ότι η αναγκαιότητα προσαρμογής της υφιστάμενης νομοθεσίας ή και η θέσπιση νέων κανόνων είναι προφανής.

Ιδιαίτερα δε όσον αφορά στην ενίσχυση των συλλογικών δικαιωμάτων, στην προσαρμογή των κανόνων επεξεργασίας των προσωπικών δεδομένων μέσω των συλλογικών διαπραγματεύσεων, την επέκταση του δικαιώματος συλλογικής διαπραγμάτευσης σε ψηφιακούς και αυτοαπασχολούμενους δημιουργούς, την ρύθμιση αστικής ευθύνης λόγω ζημίας που προκαλείται στον εργαζόμενο από το ίδιο το σύστημα της τεχνητής νοημοσύνης. Αναφέρθηκε εκτενώς και με μεγάλη επάρκεια ο καθηγητής Βλαχόπουλος στην πρωινή συνεδρίαση.

Τη θέσπιση ειδικής νομοθεσίας για τη χρήση τεχνητής νοημοσύνης στην εργασία. Το μεγάλο στοίχημα εδώ -και αυτό αφορά όχι μόνο τα εθνικά αλλά και τα ευρωπαϊκά νομοθετικά εργαλεία- είναι να μπορέσουμε να προσαρμοστούμε σωστά και υπεύθυνα με πάγια και αταλάντευτη την αρχή, ότι η τεχνητή νοημοσύνη δεν είναι σχεδιασμένη και δεν μπορεί εξ ορισμού να αντικαταστήσει τον ουσιαστικό ρόλο που έχουν οι δημοσιογράφοι, οι άνθρωποι εν γένει στην εργασιακή διαδικασία και στην ποιότητα του παραγόμενου έργου. Μόνο με αυτή τη γνώση, κάτι που εναπόκειται στους ανθρώπους και όχι στην ίδια την τεχνολογία, η τεχνητή νοημοσύνη μπορεί να λειτουργήσει ως επιταχυντής και ως αρωγός στην αποστολή αναβάθμισης ενημέρωσης και στη βελτίωση των εργασιακών σχέσεων και συνθηκών.

Και βεβαίως να φέρει περισσότερο ποιοτικό χρόνο για τον εργαζόμενο. Σε αυτό το σημείο θα σας πω το εξής. Εγώ ασχολήθηκα αρκετά με αυτό πριν καμιά βδομάδα. Χθες το βράδυ όμως, μιλώντας με έναν φίλο μου επιστήμονα τον Δημήτρη τον Αλατά, ο οποίος είναι μουσικολόγος και κομπιουτεράς, του

ζήτησα να βάλουμε σε ένα σύστημα αναζήτησης τεχνητής νοημοσύνης, γιατί κι εγώ σε αυτό αισθάνομαι αναλφάβητος. Πολλοί από εσάς ξέρετε πολύ περισσότερο από εμένα.

Και τον έβαλα να αναζητήσουμε 10 στοιχεία θετικά για την τεχνητή νοημοσύνη, 10 οφέλη και 10 μειονεκτήματα, από τη χρήση της στη δημοσιογραφία. Σε δευτερόλεπτα μας έβγαλε 10 οφέλη της τεχνητής νοημοσύνης που τα βλέπετε εδώ και από κάτω τα 10 μειονεκτήματα.

Σε δευτερόλεπτα το μετέφρασε, αυτό που βλέπετε είναι αποτέλεσμα περίπου 15 δευτερολέπτων. Και αν συνεχίζαμε και βάζαμε κι άλλα ερωτήματα, η ταχύτητα της αναζήτησης σε μια πολλαπλότητα αναζήτησης σε όλο το σύστημα, έφερε αυτό. Κάποιος θα μπορούσε αντί να κάνει την σημερινή ομιλία, που με ταλαιπώρησε αρκετά για να βρω στοιχεία, για να γράψω αυτά που σας είπα, με την γραμματέα μου στην Ένωση να τα φέρουμε σε ένα επίπεδο και να σας τα διαβάσω.

Αυτό εδώ θα μπορούσε κάποιος άλλος να το κάνει μια ομιλία ή να το κάνει ένα κείμενο. Αυτό είναι πρωτότυπο. Αλλά δεν ξέρω πόσα πνευματικά δικαιώματα ανθρώπων μπορεί να έχει πάρει ή να έχει αναζητήσει, κάποια άλλη αναζήτηση να έχει οδηγήσει σε κάτι τέτοιο.

Άρα ψηλαφίζουμε αυτό που συμβαίνει, ακούμε τους επαΐοντες και το βλέπουμε και στην πραγματικότητα. Άρα λοιπόν είναι ένα εργαλείο η τεχνητή νοημοσύνη, που θα βοηθήσει και θα επιταχύνει τη δουλειά μας. Αλλά δεν θα μπορέσει κατά την γνώμη μου να υποκαταστήσει τον άνθρωπο. Αυτά, ευχαριστώ πολύ.

Μάχη Νικολάρα:

Ευχαριστούμε πάρα πάρα πολύ. Δεν θα συνοψίσω, παρότι συνηθίζεται, γιατί είμαι φλύαρη και θα κινδυνεύσουμε να ξεφύγουμε πολύ από το χρόνο, όπως έχουμε ήδη ξεφύγει. Και είναι όλοι κουρασμένοι πια, έχει προχωρήσει η ώρα.

Μία μόνο τελευταία κουβέντα. Θα μιλήσω ως δημοσιογράφος περισσότερο, αλλά και ως άνθρωπος που ασχολείται με τον συνδικαλισμό. Εμείς οι δημοσιογράφοι νομίζω ότι ακόμα, γιατί δεν ξέρουμε πώς θα εξελιχθούν τα πράγματα, κινδυνεύουμε πολύ περισσότερο από το ότι δεν υπερασπιζόμαστε οι ίδιοι τη δουλειά μας, παρά από τις μηχανές. Τουλάχιστον μέχρι τώρα.

Ευχαριστώ πάρα πολύ όλους και για την υπομονή. Και να είδατε, γι' αυτό ήταν σοφό το προηγούμενο πρόγραμμα. Είχε τον Κώστα Αρβανίτη για να αλλάξει το πάνελ, ήταν πιο σκηνοθετικά καλά φτιαγμένο.

Τώρα όμως καλώ τους συναδέλφους που θα συμμετέχουν στο επόμενο πάνελ και τον Ματθαίο τον Τσιμιτάκη τον συνάδελφο, που θα συντονίσει. Ο κύριος Περδικάρης δεν είναι στο τραπέζι το επόμενο; Ωραία, ωραία.

Μάχη Νικολάρα:

Α ναι βεβαίως, ερωτήσεις. Μας συγχωρείτε πολύ, είπα να επιταχύνω.

Θανάσης Αλατάς (Γενικός Γραμματέας ΕΣΠΗΤ):

Τρία ερωτήματα, αν μπορούν να απαντηθούν. Αφού το συζητάμε για την παραγωγική νοημοσύνη, σημαίνει ότι δεν την γνωρίζουμε. Λοιπόν, πρώτον θα ήθελα να, αν μπορεί να απαντηθεί ο χρόνος προσαρμογής.

Δηλαδή από το χαρτί το 1990 μέχρι τώρα πέρασε μια γενιά για να μπορέσουμε να απαλειφθεί το γράψιμο στο χαρτί και τις σκέψεις. Ένα είναι αυτό, πέρασε πάρα πολύ καιρός από το '90 μέχρι τώρα να μπούμε όλοι στο κομπιούτερ. Δηλαδή όλοι οι σκεπτόμενοι δημοσιογράφοι, που γράφουν τα κείμενά τους κλπ.

Δεύτερον, η ανάθεση σε ψηφιακούς συντάκτες, όπως είπε και ο κύριος Αρβανίτης, είναι δεδομένο. Δηλαδή μπορεί κάποιος μορφωμένος άνθρωπος να πει, έχω 6 ψηφιακούς συντάκτες, ο ένας γράφει αθλητικά, ο άλλος κάνει μεταφράσεις, διορθώσεις, ο φωτογράφος. Άρα μπορείς να δημιουργήσεις μια έκδοση, ένα πρακτορείο.

Και τι θα γινότανε αν η νοημοσύνη σας έστελνε και στον Ξενοφώντα και στην ΕΣΠΗΤ μια αίτηση εγγραφής μέλους. Τρίτον, αν μπορεί κάποιος να μας πει, η επίδραση της νοημοσύνης στη σκέψη μας, στη φαντασία μας και στις αποφάσεις μας και στη μνήμη μας. Δηλαδή πιθανόν τι θα σημαίνει ένας μορφωμένος άνθρωπος μετά από 20-30 χρόνια. Θα σημαίνει αυτός που έχει παραγωγικότερη νοημοσύνη και πρόσβαση; Γιατί και αυτή η νοημοσύνη ίσως θα έχει προσπεράσει και την πρωτοβάθμια ή δευτεροβάθμια εκπαίδευση. Ευχαριστώ.

Μάχη Νικολάρα:

Είναι πολλά τα ερωτήματα.

Τέλης Τύμπας:

Να πω πολύ γρήγορα για το τρίτο; Λοιπόν, εγώ θα το πω πολύ απλά νομίζω, ελπίζω και θα το συσχετίσω και με τα νέα παιδιά που είναι εδώ γιατί έχουν μεγαλύτερη σημασία. Σε 30 χρόνια από τώρα η δική μου εκτίμηση είναι ότι η νοημοσύνη θα είναι να χρησιμοποιείς το ChatGPT, αλλά να μην μένεις εδώ.

Να ξέρεις τι πηγαίνει στραβά εδώ. Και αυτό που πάει στραβά εδώ είναι ότι στο πρώτο μέρος σου δίνει απαντήσεις για τα θετικά, οι οποίες είναι στατικές. Δηλαδή υποθέτουν, σκεφτείτε αυτό που μου είπε η κυρία Καϊμάκη, υποθέτουν ότι θα πρέπει να συνεχίσουμε να ρωτάμε ποιες ήταν οι 10 σημαντικότερες ειδήσεις.

Η νοημοσύνη όμως θα είναι να γράφεις σαν δημοσιογράφος και αυτό να ενδιαφέρει και να μπορείς να το πουλήσεις και σε μεγαλύτερη τιμή. Να γράφεις ποιο ήταν το ένα γεγονός που αγνοήθηκε τη χρονιά που πέρασε.

Και να διεκδικήσεις στη βάση της ποιότητας αυτής της είδησης, που μπορεί να έχει και έρευνα, να έχει και συγγραφή, αφού συνεργαστείς με το GPT, να σκεφτείς το επέκειν αυτού. Η πρόκληση για τα παιδιά δεν είναι να τους πούμε μην δουλεύετε με το ChatGPT. Όλες οι φοιτήτριες και οι φοιτητές μας, είμαι σίγουρος και των δημοσιογραφικών σχολών, δουλεύουν με το ChatGPT στις εργασίες.

Εγώ αυτό που τους λέω είναι γράψτε ποια είναι η τρίτη ερώτηση στη σειρά, όχι η πρώτη εύκολη, η τρίτη στη σειρά με την οποία αναδεικνύετε τα όρια του ChatGPT όταν σκέφτεστε κάτι.

Δηλαδή ποια θα ήταν ας πούμε εδώ η είδηση. Είπε η κυρία Καϊμάκη ότι το ερώτημα είναι ποιες είναι οι δέκα ειδήσεις. Η δεύτερη να ήταν, ποιες ειδήσεις αγνοήθηκαν. Να δούμε τι θα σου πει. Και η τρίτη να είναι ποιες νομίζετε ότι θα ήταν το πιο σημαντικό πρόσωπο της χρονιάς που αγνοήθηκε.

Δηλαδή να έχεις το GPT σαν δεδομένο, να σου πλαισιώνει με ένα διαφορετικό αποτελεσματικό τρόπο τα πράγματα και εσύ να έχεις την νοημοσύνη. Αυτό είναι σε 30 χρόνια κατά τη γνώμη μου, δεν θα είναι υπέρ ή κατά της τεχνολογίας, δεν θα πω τέτοιο επιχείρημα.

Με την όποια τεχνολογία να μπορείς να αξιοποιήσεις το ChatGPT ή την όποια τεχνολογία για να δείξεις ποια είναι τα

οριά της και να αρχίσουν τα ενδιαφέροντα πράγματα. Δηλαδή ένα ακόμη και τελειώνω με αυτό σχετικό. Κάποτε όταν έδινα ένα διδακτορικό σε κάποιον, ας πούμε στην ιστορία του σιδηροδρόμου στην Ελλάδα, περίμενα να γράψει την ιστορία του σιδηροδρόμου.

Σήμερα θεωρώ αυτονόητο από τη διαθεσιμότητα, όχι του ChatGPT. Το ChatGPT δεν είναι τίποτα άλλο από το Google, το οποίο σου επιτρέπει με έναν πιο οργανωμένο τρόπο να κάνεις ερωτήσεις από ότι είναι διαθέσιμο εκεί πέρα. Τώρα δεν θα γράψει μόνο για την ιστορία του σιδηροδρόμου.

Θα χρησιμοποιήσει όλες τις διαθέσιμες πηγές για να δει την ίδια στιγμή, τι γινόταν και με το αεροπλάνο, τι γινόταν και με το αυτοκίνητο. Είναι άλλες οι απαιτήσεις. Αλλά πάλι με δεδομένο ότι θα είναι μεγαλύτερη η πληροφορία, περισσότερος ο όγκος, θα έχεις τα διάφορα chatbot και τα λοιπά να σε διευκολύνουν σε ένα επίπεδο. Η μεγάλη πρόκληση είναι πώς εσύ αρχίσεις να ερμηνεύεις και να αξιολογείς. Το ίδιο νομίζω (...) και με τη δημοσιογραφία.

Να σκεφτούν τα παιδιά και όλες και όλοι μας, με ποιο τρόπο, θεωρώντας δεδομένο ότι θα παίρνεις απαντήσεις κάποιου είδους, εσύ θα κάνεις τη δεύτερη, την τρίτη, την τέταρτη ερώτηση που θα βγάζει αυτό που θα είναι ενδιαφέρον για την αναγνώστρια και τον αναγνώστη ενός μέσου.

Σταματώ εδώ και επίσης να σκεφτούν, πώς θα κάνουνε δικές τους επιχειρήσεις, μικρές, αποκεντρωμένες. Γιατί δεν μπορούμε να λέμε στατικά ότι και οι μεγάλες εργοδότες μπορούν να αντικαταστήσουν τους δημοσιογράφους και να δίνουμε δεδομένα για πώς έπεσε ο αριθμός στην Αμερική.

Εγώ θα ήθελα να ξέρω, με ποιο τρόπο μικρές κοινότητες δημοσιογράφους ενδεχομένως κατάφεραν, αξιοποιώντας αυτές τις πλατφόρμες, να δημιουργήσουν νέα δημοσιογραφικά βήματα.

Ή πώς θα μπορούσαν να παραχθούν τέτοια. Και τα λέω χωρίς να είμαι ένας άνθρωπος που πιστεύει ότι η επιχειρηματικότητα και τα λοιπά θα μας σώσουν. Προφανώς χρειάζεται και η ρύθμιση. Αλλά χρειάζεται και η δημιουργικότητα η δικιά μας, σε κάθε δουλειά και στη δουλειά της δημοσιογραφίας.

Και αυτή θα ξεκινάει εκεί που θα τελειώνουν αυτά.

Βάλια Καϊμάκη:

Μάχη, μια γρήγορη απάντηση στο πρώτο. Ο χρόνος προσαρμογής αυτή τη φορά με τα μεγάλα γλωσσικά εργαλεία είναι μηδέν. Όπως κάνουμε αναζήτηση στο Google, έτσι κάνουμε αναζήτηση, θέτουμε ερωτήματα στα μεγάλα γλωσσικά μοντέλα. Αυτό όμως δεν σημαίνει ότι θέτουμε τα σωστά ερωτήματα, όπως είπε πολύ σωστά και ο συνάδελφος. Έτσι λοιπόν αυτό είναι ένα πρόβλημα.

Το δεύτερο που θέλω να πω, συμπληρώνοντας αυτά που ο κύριος Τύμπης προηγουμένως, είναι ότι τα βάζουμε συχνά με τα παιδιά που τώρα με τα social media και με τα κινητά δεν μπορούν να διαβάσουν, δεν μπορούν να μείνουν σε ένα κείμενο, δεν μπορούν να παρακολουθήσουν μια ταινία που είναι πάνω από ένα λεπτό και κάτι άλλο τέτοιο. Και εμείς οι ακαδημαϊκοί, από την ακαδημαϊκή πλευρά μην νομίζετε ότι τα πράγματα είναι καλύτερα.

Κανείς δεν γράφει βιβλία πια ολόκληρα ή μάλλον ελάχιστοι γράφουν βιβλία. Υπάρχει η διαδικασία των papers, των ακαδημαϊκών ανακοινώσεων, τα οποία είναι μια σύνοψη της δουλειάς που έχεις κάνει.

Και τα οποία βρίσκονται στο διαδίκτυο για να μπορεί ο ένας να χρησιμοποιεί τη δουλειά του άλλου κατά κάποιο τρόπο. Εκείνο το παλιό το ακαδημαϊκό που γνωρίζαμε, ότι γράφεις ολόκληρα βιβλία και ολόκληρα συγγράμματα, έχει πια καταργηθεί γιατί κανείς δεν θα τα διάβαζε. Δυστυχώς έτσι είναι. Άρα δεν μας φταίει η τεχνητή νοημοσύνη στο ότι η ικανότητα συγκέντρωσής μας ή ο χρόνος που έχουμε να αφιερώσουμε σε κάτι, δεν μας επιτρέπει να πάμε βαθιά μέσα αλλά μένουμε επιφανειακά. Ήταν όλο το πρόβλημα των τεχνολογιών έτσι.

Μάχη Νικολάρα:

Ευχαριστούμε πολύ Βάλια. Πολύ σύντομα, αν ερχόταν η τεχνητή νοημοσύνη να γραφτεί στον Ξενοφώντα, θα της έλεγα πρώτα να πληρώσει και πάρα πολλά χρήματα για τα δικαιώματα όλων των έργων που έχει χρησιμοποιήσει για να δημιουργηθεί και μετά θα το συζητάγαμε. Υπήρξε άλλη ερώτηση;

Μάχη Νικολάρα:

Αυτό δεν κατάλαβα. Δεν το κατάλαβα εγώ.

Χριστίνα Κοψίνη:

Απ' ότι κατάλαβα από τις εισηγήσεις των δύο εκλεκτών πανεπιστημιακών και συναδέλφους συνάμα της Καϊμάκη, η τεχνητή νοημοσύνη είναι ευλογία και κατάρα. Εσείς μάλλον είσαστε περισσότερο προς την ευλογία από ό,τι κατάλαβα.

Η συνάδελφος, επειδή το ζει και από μέσα, αντιλαμβάνεται ότι είναι και κατάρα πολύ περισσότερο. Εγώ θα έλεγα ότι η τεχνητή νοημοσύνη -και αυτό αποκόμισα από τη δικιά σας ομιλία- βοηθάει να αναδειχτεί ξανά το πραγματικό περιεχόμενο της εργασίας, το ουσιαστικό περιεχόμενο της εργασίας.

Και όχι μόνο στο δημοσιογραφικό κλάδο ενδεχομένως και ευρύτερα σε όλα τα δημιουργικά επαγγέλματα. Ωστόσο, μέσα από αυτήν την αναζήτηση συμφωνούμε ότι αναδιατάσσεται το επάγγελμα αλλά καταργούνται και πολλές θέσεις εργασίας. Και νομίζω το επόμενο βήμα για τις ενώσεις μας και για την ΠΟΕΣΥ και για τις ενώσεις, είναι να καταγράψουν προοπτικά ποιες είναι αυτές οι θέσεις.

Και πώς συνδέεται η ευλογία και η κατάρα σε αυτό το δίπτυχο αναδιάταξη-κατάργηση. Θα πάρω ένα παράδειγμα του εργατικού ρεπορτάζ ή του οικονομικού ρεπορτάζ. Έχει γίνει πια συνάχι το ρεπορτάζ να είναι διεκπαιρωτικό. Δηλαδή βλέπετε σε όλα τα σάιτ, σε όλες τις εφημερίδες τι έχουμε;

Χρηστικά. Οι συντάξεις; Υπάρχει εφημερίδα η οποία κάθε μέρα δίνει συντάξεις και εξηγεί πώς θα δοθούν. Θέλω να πω ότι υπάρχει ένα μεγάλο χρηστικό κομμάτι που είναι copy-paste από υπουργικές αποφάσεις, από νομοθεσία, από τα σχέδια νόμου κλπ, που ουσιαστικά ονομάζεται ρεπορτάζ.

Δεν είναι ρεπορτάζ αυτό όπως αντιλαμβάνεστε. Αυτό μπορεί με μία κίνηση, με τη βοήθεια της τεχνητής νοημοσύνης, να περνά αυτομάτως και να γίνεται κτήμα όλων όσοι ενδιαφέρονται γι' αυτό. Θέλω να πω αποδεσμεύει, μπορεί να αποδεσμεύσει τον κλάδο μας από αυτή τη διεκπεραιωτική δουλειά. Που ωστόσο όμως είναι μία δουλειά που δίνει μεροκάματο.

Διότι στις συνθήκες τις συγκεκριμένες, τις οικονομικές, πολιτικές κλπ, η ουσία του ρεπορτάζ του οικονομικού, του εργατικού ή και όποιου άλλου, κυρίως αυτού που βρίσκεται κοντά σε συμφέροντα εξουσίας, αποδομείται. Θέλω να πω ότι είναι πολύ πιο σύνθετο από όσο φαίνεται.

Πρακτικά εμείς θα αντιμετωπίσουμε πολύ μεγάλη μείωση, αν εφαρμοστούν όλα αυτά τα εργαλεία. Και σίγουρα σε ό,τι αφορά το οικονομικό και το εργατικό ρεπορτάζ, νομίζω μπορεί να περικόψει -αν εφαρμοστεί κάτι τέτοιο- και το 50% των θέσεων.

Μάχη Νικολάρα:

Σε κάθε είδους ρεπορτάζ μπορεί να συμβεί. Γιατί και η εξειδίκευση όμως, το εξειδικευμένο ρεπορτάζ έχει ήδη μειωθεί και χωρίς την τεχνητή νοημοσύνη. Και αυτό είναι μία παράμετρος. Αλλά για να μην...

ΠΑΡΕΜΒΑΣΗ ΕΚΤΟΣ ΜΙΚΡΟΦΩΝΟΥ

Μάχη Νικολάρα:

Η εξειδίκευση... Πόσα site έχουν εξειδικευμένους συντάκτες πια;

Χριστίνα Κοψίνη (Μέλος ΔΣ ΠΟΕΣΥ):

(εκτός μικροφώνου) Δε συμφωνώ σε αυτό. Από την εποχή του (...) και του Γουτεμβέργιου προηγουμένως στις γραφομηχανές, φτάσαμε στο (...). Δε χάθηκαν θέσεις εργασίας. Άλλαξε η στόχευση, εκεί είναι το θέμα.

Μάχη Νικολάρα:

Νόμιζα ότι δεν συμφωνείτε στην έλλειψη εξειδίκευσης. Κατανοητό, κατανοητό. Ελάτε. Ναι, ναι κύριε Μπερεδήμα.

Θέμης Μπερεδήμας:

Κάτι που δεν είχα τον χρόνο να το πω στην εισήγηση για να είμαι στον χρόνο που μας είχε υποδειχθεί.

Υπάρχει μια αναζήτηση στην Ευρώπη, έτσι ώστε η αξιοποίηση της τεχνητής νοημοσύνης να αυξήσει την παραγωγικότητα. Και υπάρχουν συγκεκριμένα παραδείγματα ο κύριος καθηγητής δεν ξέρω αν το έχει ζήσει ή κάποιος άλλος θα μπορούσε να μας πει περισσότερα πράγματα.

Εγώ το ψηλάφισα λίγο, δεν σας το ανέφερα γιατί δεν έχω μια λεπτομερή διείσδυση σε αυτό, δε θέλω να πω πράγματα. Αλλά υπάρχει η Μεγάλη Βρετανία, το Βέλγιο, η Ισλανδία όπου μειώθηκε ο χρόνος εργασίας, αυξήθηκε η παραγωγικότητα, μειώθηκε ο χρόνος εργασίας σαν χρόνος ποιοτικός για τους εργαζόμενους. Επιλέχτηκαν τέσσερις μέρες εργασίας κάπου, υπάρχουν πιλοτικά προγράμματα.

Ο εργαζόμενος έχει παραπάνω χρόνο για την οικογένειά του και τον εαυτό του, ελεύθερο χρόνο. Δε μειώθηκε ο μισθός

του και θεωρητικώς τα στοιχεία που έχουν δώσει, είναι ότι αυξήθηκε η παραγωγικότητα.

Κάπου αλλού αυτό το μοντέλο δεν έχει πετύχει. Άρα πάμε σε μια αναζήτηση αυτού του τοπίου, χωρίς να έχουμε βεβαίως περικοπή των μισθολογικών παροχών, να μην έχουμε μειώσει μισθών, σε ένα μοντέλο που λεγόταν, νομίζω αν θυμάμαι καλά 100-80-100. Δηλαδή διατήρηση του 100% του μισθού, 80% μείωση του χρόνου εργασίας, με αύξηση παραγωγικότητας.

Αν αυτό μπορεί να φέρει, να εισφέρει νεότερα πράγματα στα εργασιακά, θα ήταν θετικό. Αλλά δεν ξέρουμε αν ο εργοδότης θα το υιοθετήσει αυτό. Ή αν θα πάρει την παραγωγικότητα, θα μειώσει το μισθό και οι ώρες θα μείνουν παραπάνω υπέρ της επιχείρησης.

Αυτά είναι ερωτήματα που πρέπει να τα δούμε και τα ψηλαφίζουμε. Και νομίζω η ταχύτητα της εξέλιξης θα είναι τέτοια, που παρεμφερή σαν αυτή εδώ την ενημέρωση και την ώσμωση που επιτυγχάνουμε και με την επιστημονική κοινότητα, θα μας κάνει σοφότερους για να παρακολουθήσουμε το θέμα το οποίο εξελίσσεται ταχύτητα. Ευχαριστώ πολύ.

Μάχη Νικολάρα:

Μία τελευταία ερώτηση από τον... Ελάτε.

Ακροατής:

Γεια σας, είχατε πει για τα δικαιώματα των δημοσιογράφων και για τη δημοσίευση των άρθρων στο διαδίκτυο. Σε περίπτωση που κάποιος ή κάποιο από τα άρθρα του σβηστεί από το διαδίκτυο, είτε επειδή το site κάνει ολική επαναφορά στον server τους, είτε για κάποιο διαφορετικό λόγο. Τι γίνεται σε αυτή την περίπτωση; Αυτό σημαίνει ότι καταπατά τα δικαιώματα των δημοσιογράφων, των αρθρογράφων;

Τέλης Τύμπας:

Ναι. Τώρα τι παραμένει, τι φεύγει... Το ίδιο το μέσο μπορεί να είναι πολύ πιο εφήμερο αλλά μπορεί να είναι πολύ πιο μόνιμο σε σχέση με το παραδοσιακό, δηλαδή το χαρτί, είναι ένα μεγάλο ζήτημα. Έχετε δίκιο που το επισημαίνετε. Είναι ένα από αυτά που πρέπει να μελετηθούν.

Δηλαδή η τύχη ενός κειμένου, η διαφορετική τύχη ενδεχομένως στον κόσμο του διαδικτύου, στον κόσμο αυτής της δημοσιογραφίας, έναντι του παραδοσιακού. Έγραψα στο 1920

ένα άρθρο στο Εμπρός και αυτό υπάρχει σήμερα στο αρχείο της Βιβλιοθήκης της Βουλής.

Είναι ένα μεγάλο θέμα, προφανώς με κάποιο τρόπο τέμνει και τα εργασιακά. Εμένα αν μου επιτρέπετε να τελειώσω με μια πρόταση. Αυτό που βλέπω σήμερα, είναι η ανάγκη να κάνουμε μια πολύ συγκεκριμένη... ένα workshop αν θέλετε να πάρετε την πρωτοβουλία, το σωματείο σας.

Στο οποίο να συζητήσουμε τις αλλαγές στο περιεχόμενο. Δηλαδή τι σημαίνει είδηση, τι σημαίνει ρεπορτάζ στον κόσμο της τεχνητής νοημοσύνης, έτσι ώστε να μπορούμε να αναδείξουμε εκείνους τους μετασχηματισμούς που γίνονται, με τους οποίους μπορεί να αναδειχθεί τι είναι αυτό το νέο που θα κάνει ελκυστικό το επάγγελμα και και... Δηλαδή, πέρα από το αν είμαστε αισιόδοξοι ή απαισιόδοξοι, δεν είμαι αισιόδοξος, αντιθέτως απολύτως απαισιόδοξος είμαι.

Αλλά είμαι υποχρεωμένος να πω αυτή τη στιγμή, ότι το σημαντικό είναι να αφήσουμε στην άκρη την ιδεολογία ότι θα κάνουν και δουλειά οι μηχανές. Και να δούμε μετά να προσδιορίσουμε, η κοινότητα των δημοσιογράφων, τι ακριβώς είναι αυτό που κάνουμε ή που πρέπει να κάνουμε σε αυτόν τον καινούργιο κόσμο, τι να είναι το ρεπορτάζ σε αυτόν τον κόσμο, πώς να αποφεύγεις ειδήσεις.

Δηλαδή το νέο ορισμό της είδησης και το νέο ορισμό του επαγγέλματος που θα αναδεικνύει όλο τον πλούτο της συμβολής των ανθρώπων. Αυτή είναι η μεγάλη πρόταση. Δεν είναι θέμα να πω όχι ή ναι στην τεχνολογία. Ευχαριστώ.

Μάχη Νικολάρα:

Ευχαριστούμε πάρα πολύ. Ήταν τρομερά ενδιαφέροντα όλα αυτά. Δίνω τον λόγο στον κύριο Αιμίλιο Περδικάρη, που είναι ο πρόεδρος και γενικός διευθυντής του ΑΠΕ-ΜΠΕ του Εθνικού Πρακτορείου Ειδήσεων της χώρας.

Αιμίλιος Περδικάρης - Πρόεδρος και Γενικός Διευθυντής ΑΠΕ-ΜΠΕ: Τεχνητή Νοημοσύνη και Ενημέρωση: Προοπτικές, προκλήσεις και κίνδυνοι

Είναι ανοιχτό. Εντάξει. Ευχαριστώ και εγώ με τη σειρά μου. Ευχαριστώ και για την πρόσκληση.

Ούτως ή άλλως νομίζω ότι τα περισσότερα έχουν ειπωθεί από το πρῶτο, οπότε και εγώ θα επιχειρήσω να μην σας κουράσω. Γιατί σε σχέση με αυτά που έχω ετοιμάσει, θεωρώ ότι πριν αρχίσουμε να συζητάμε για οτιδήποτε άλλο, για την τεχνητή νοημοσύνη θα έπρεπε να ξεκαθαρίσουμε τους ορισμούς. Αντιλαμβάνομαι όμως ότι αυτό έχει γίνει και από τους προηγούμενους ομιλητές.

Θέλω όμως να επισημάνω ότι όταν μιλάμε για τεχνητή νοημοσύνη, κυρίως μιλάμε για αυτό που κάλλιστα μπορεί να ονομαστεί η πέμπτη Βιομηχανική Επανάσταση μετά την τέταρτη.

Είναι ένα δείγμα, όταν μιλάμε για πέμπτη Βιομηχανική Επανάσταση, ένα τρανό δείγμα της ραγδαίας εξέλιξης της τεχνολογίας. Φανταστείτε ας πούμε, ότι το ChatGPT, το περιβόητο για το οποίο συζητήσαμε και νωρίτερα, κλείνει αυτές τις μέρες ένα έτος ζωής, τουλάχιστον όπως το γνωρίζουμε σήμερα και οι περισσότεροι από εμάς το χρησιμοποιούμε. Δεν καταλάβαμε πώς πέρασε αυτός ο χρόνος και δεν καταλάβαμε και πώς εξελίσσεται αυτή η τεχνολογία.

Γιατί ένα από τα χαρακτηριστικά της τεχνητής νοημοσύνης είναι ότι ο χρήστης μαθαίνει τον αλγόριθμο και ο αλγόριθμος εξελίσσεται. Όμως αν δούμε τι είναι τεχνητή νοημοσύνη και ποια εφαρμογή έχει στη ζωή και την καθημερινότητά μας, ανακύπτουν κάποια ερωτήματα.

Τα οποία ερωτήματα είναι και απολύτως φυσιολογικά. Θα δούμε άραγε να μας κατακτούν τα ρομπότ; Θα δούμε να παίρνουν όλες τις θέσεις εργασίας και να καταργούνται οι εργαζόμενοι, να καταργούνται οι άνθρωποι; Θα δούμε εν τέλει αυτά που βλέπαμε ίσως σε χολιγουντιανές παραγωγές επιστημονικής φαντασίας πριν από μερικά χρόνια, ότι οι μηχανές εξοντώνουν κάποια στιγμή τον άνθρωπο και κατακτούν τον πλανήτη; Η απάντηση νομίζω είναι ναι και όχι σε όλα αυτά.

Ναι σε κάποια από αυτά, όχι όμως στον υπερθετικό και υπερβολικό βαθμό που κάποιοι φανταζόμαστε ή φοβόμαστε. Οι μηχανές δεν θα μας κατακτήσουν, ακόμη και αν τα ρομπότ πράγματι κυκλοφορούν ανάμεσά μας σε κάποιες περιπτώσεις. Αλλά νομίζω ότι είναι περισσότερο η μοίρα κάθε μεγάλης τεχνολογικής εξέλιξης να συνοδεύεται από αυτούς τους φόβους και τους προβληματισμούς για τις συνέπειες που εγκυμονεί η λανθασμένη ή η αλόγιστη χρήση της.

Προσέξτε όμως γιατί έχει σημασία: η χρήση της, να επιμεινουμε σε αυτό. Όλα εξαρτώνται, ακόμα και σε αυτή την περίπτωση, από το παράγοντα άνθρωπος. Και το ίδιο συμβαίνει και με την τεχνητή νοημοσύνη, η οποία βρίσκει ήδη ευρύ πεδίο εφαρμογής, όχι μόνο στην επιστήμη, αλλά και στην ίδια την καθημερινότητά μας και την εργασία μας. Ο άνθρωπος όμως είναι αυτός που τη χειρίζεται, ο άνθρωπος είναι αυτός που την ταΐζει εντός εισαγωγικών με δεδομένα.

Και όπως είπα και νωρίτερα, ο αλγόριθμος των μηχανών εξελίσσεται, μαθαίνει μέσα από αυτά τα δεδομένα. Αυτές είναι κάποιες από τις βασικές αρχές λοιπόν της τεχνητής νοημοσύνης. Οι οποίες δεν διαφέρουν ριζικά από όσα ζήσαμε και τις προηγούμενες δεκαετίες με την εξέλιξη, με τα τεχνολογικά επιτεύγματα που άλλαξαν και εξέλιξαν και την ίδια τη ζωή μας.

Θυμηθείτε ηλεκτρονικοί υπολογιστές, κάποια στιγμή από τις γραφομηχανές οι πιο παλιοί περάσατε και περάσαμε στους υπολογιστές, το διαδίκτυο και την κινητή τηλεφωνία. Η ζωή μας άλλαξε και αλλάζει προς το καλύτερο, αλλά δεν αφήσαμε την τεχνολογία να μας κατακτήσει.

Την προσαρμόσαμε στα δικά μας μέτρα και τις δικές μας ανάγκες. Και σήμερα, πέρα από τις σημαντικές καινοτομίες που φέρνει αυτή η νέα τεχνολογική εποχή, στην ιατρική, στην ασφάλεια και σε άλλους κλάδους, σημαντικές είναι οι εξελίξεις στα κοντινά μας πεδία και ασφαλώς στο δικό μας χώρο.

Όπου ήδη οι ρυθμίσεις που σχετίζονται με την τεχνητή νοημοσύνη και τον αλγόριθμο, όπως οι εξατομικευμένες διαφημίσεις ή τα φίλτρα ελέγχου στα email και οι προσωποποιημένες προτάσεις περιεχομένου, συνθέτουν ήδη μια νέα διαδικτυακή πραγματικότητα, την οποία χειριζόμαστε.

Ποιο είναι λοιπόν το κρίσιμο ερώτημα; Ένα, και ήδη ακούστηκε πολλάκις από το πρωί, από διάφορους ομιλητές, οι οποίοι προσπάθησαν κιόλας να το απαντήσουν. Υπάρχουν κίνδυνοι από τη χρήση της τεχνητής νοημοσύνης που ως κλάδος αξίζει να επισημάνουμε και να αντιμετωπίσουμε;

Η απάντηση φυσικά και είναι καταφατική. Δεν ανακαλύπτει κάποιος στην Αμερική αν το επισημάνει και οι ίδιοι οι ειδικοί του χώρου υπογραμμίζουν, ότι ένα μείζων θέμα που αντιμετωπίζουμε ήδη, κι αν δεν το αντιμετωπίζουμε σύντομα θα βρεθεί μπροστά μας, είναι η απουσία διαφάνειας και η αδυναμία

καταλογισμού ευθύνης, αν οι εφαρμογές θίγουν δικαιώματα ατόμων ή κοινωνικών ομάδων.

Ο γνωστός δε παλιός κανόνας της πληροφορικής και των δεδομένων, το garbage in garbage out, ισχύει και σε αυτή την περίπτωση. Σε ποιον όμως καταλογίζουμε την ευθύνη άραγε αν το σύστημα τροφοδοτηθεί με στοιχεία προβληματικά, όπως αυτά που ευνοούν τις διακρίσεις για παράδειγμα ή ακόμη και τις προκαταλήψεις; Φταίνε οι άνθρωποι ή φταίνε οι μηχανές;

Υπάρχει και η άλλη όψη. Ακόμη και αν η τεχνητή νοημοσύνη πατάει πάνω σε στοιχεία συμβατά με τις επιθυμίες και τα θέλω μας, όπως είναι η περίπτωση που αναφέρθηκα νωρίτερα των εξατομικευμένων διαφημίσεων ή συγκεκριμένων διαδικτυακών εφαρμογών, ποιος μπορεί να εγγυηθεί ότι θα αποκλειστούν κρούσματα χειραγώγησης ή επηρεασμού των χρηστών;

Πολλοί θεωρούν βάσιμα αυτό ότι συνέβη -το γνωρίζετε- στις αμερικανικές εκλογές το 2016, στο Brexit ή και σε άλλες περιπτώσεις. Σοβαρό ζήτημα εξίσου είναι η πρόσβαση στον απίστευτο όγκο δεδομένων που έχει συσσωρευτεί. Και αυτά τα δεδομένα είναι δεδομένα κάθε είδους, ακόμη και ιατρικές πληροφορίες ή καταναλωτικές συνήθειες. Είναι ορατός ο κίνδυνος παραβίασης της ιδιωτικότητας;

Ασφαλώς. Ποιο νομικό πλέγμα λοιπόν μπορεί να είναι τόσο αποτελεσματικό, ώστε να διασφαλιστεί η προστασία των δεδομένων; Και για να γίνουμε πιο συγκεκριμένοι σε ό,τι αφορά το δικό μας χώρο, αυτόν της ενημέρωσης. Τι κάνουμε με τα fake news και την παραπληροφόρηση;

Πώς διασφαλίζεται η ποιότητα και πρωτίστως η αξιοπιστία του παραγόμενου δημοσιογραφικού προϊόντος; Διότι οι εφαρμογές της τεχνητής νοημοσύνης έχουν προχωρήσει σε αυτό που ονομάζουμε deepfakes και είναι εξαιρετικά δύσκολο ως αδύνατο να εντοπιστούν.

Η περιβόητη φωτογραφία για παράδειγμα του Πάπα με το λευκό μπουφάν αξίας χιλιάδων ευρώ, δημιούργημα της τεχνητής νοημοσύνης. Χαρακτηριστικό παράδειγμα που συζητήσαμε και συζητάμε και θα αποτελέσει φαντάζομαι και αντικείμενο ακαδημαϊκής έρευνας, για το πώς μπορούμε να αντιμετωπίσουμε αυτά τα φαινόμενα. Ας επικεντρώσουμε όμως στη

δημοσιογραφία και τα μέσα ενημέρωσης. Ο μεγαλύτερος φόβος ποιος είναι αυτή τη στιγμή;

Συναρτάται με την εξάπλωση φυσικά της τεχνητής νοημοσύνης και την κυριαρχία της στα newsroom. Είναι το ενδεχόμενο δημιουργίας ενός νέου εργασιακού περιβάλλοντος, στο οποίο ο πρώτος ρόλος ανήκει στις μηχανές και ο εργαζόμενος βαθμιαία θα περιθωριοποιείται. Φοβούνται κάποιοι ότι θα εξαφανιστούν, ότι στο μέλλον οι μηχανές θα γράφουν τα κείμενα, θα τα ανεβάζουν στο διαδίκτυο, θα τα παρουσιάζουν τα δελτία ειδήσεων στην τηλεόραση ή στο ραδιόφωνο.

Πρόκειται λοιπόν για ένα βάσιμο προβληματισμό ή συνιστά απλώς μια υπερβολή σαν όλες τις άλλες; Η απάντηση προφανώς αυτή τη στιγμή που μιλάμε δεν μπορεί να δοθεί στο πλαίσιο της σημερινής συνάντησης, ούτε ελαφρά τη καρδία, με υπερβολές εκατέρωθεν και των δύο απόψεων. Η πραγματικότητα που δεν μπορούμε να αρνηθούμε αυτή τη στιγμή είναι μία.

Ότι πράγματι υπάρχουν περιπτώσεις όπου η τεχνητή νοημοσύνη κάνει τη δουλειά μας. Αλλά έχουν υποκατασταθεί άνθρωποι; Η απάντηση εδώ είναι όχι. Πρόκειται να εξαφανιστούν; Πάλι η απάντηση είναι αρνητική. Διότι, όπως είπαμε και νωρίτερα, οι άνθρωποι τροφοδοτούν τις μηχανές με τα δεδομένα που είναι απαραίτητα για να γίνεται η δουλειά.

Πρέπει όμως να αντιμετωπίσουμε με γενναιότητα και ετοιμότητα την πραγματικότητα που θέλει πολλούς από εμάς, αν όχι όλους, να προχωρήσουμε σε αυτό που ονομάζουμε risk killing.

Επιμόρφωση, κατάρτιση, εκμάθηση, ακόμη και αλλαγή ειδικότητας για κάποιους. Αλλά δεν είναι κάτι που πρέπει να μας τρομάζει, το είδαμε και στο παρελθόν. Κανείς δεν χάθηκε, απλώς αλλάξαμε τον τρόπο με τον οποίο δουλεύουμε.

Το ίδιο εκτιμώ ότι θα γίνει και τώρα με την τεχνητή νοημοσύνη και γι' αυτό οφείλουμε να ανοίξουμε τη συζήτηση άμεσα. Διότι αν είναι ο χώρος μας να αλλάξει, καλό είναι να αλλάξει με εμάς και όχι χωρίς εμάς. Θέλω να σας πω ότι συμμετέχοντας με την ιδιότητά μου ως Πρόεδρος και Γενικός Διευθυντής του Εθνικού Πρακτορείου της χώρας σε διάφορα διεθνή φόρα το τελευταίο διάστημα, κοινός παρονομαστής όλων αυτών είναι ακριβώς η ενασχόληση με την τεχνητή νοημοσύνη και ο προβληματισμός γύρω από τη χρήση της.

Η συζήτηση λοιπόν είναι μονοθεματική. Η λέξη κλειδί είναι *regulation*, δηλαδή η ρύθμιση. Οι κανόνες που πρέπει να μπου να είναι κοινοί, να είναι απαράβατοι, τα όρια στη χρήση της νέας τεχνολογίας, της τεχνητής νοημοσύνης, ώστε να αποφύγουμε εκτρώματα και οι μηχανές να υπερκεράσουν τον άνθρωπο.

Από εκεί και πέρα όμως η χρήση της τεχνητής νοημοσύνης δεν μπορεί να είναι και πανάκια και να λύσει όλα μας τα προβλήματα. Έτσι μπορεί να είναι και μια σημαντική βοήθεια, αρκεί να χρησιμοποιείται σωστά. Εφαρμογές και εργαλεία κάνουν σαφώς καλύτερη τη δουλειά μας, πιο ποιοτική και μας πιο αποδοτικούς. Με άλλα λόγια, όπως ανέκαθεν συνέβαινε με την τεχνολογία και τις ανακαλύψεις, μπορούμε να πούμε ότι δεν είναι ούτε ευλογία, ούτε κατάρα.

Εξαρτάται από τον τρόπο με τον οποίο την χρησιμοποιούμε. Γι' αυτό χρειάζεται η οριοθέτηση, αυτή η ρύθμιση. Και τα μαθήματα από το παρελθόν το έχουν δείξει ξεκάθαρα αφού ακόμη και η γενετική επιστήμη επιχειρήθηκε κατά καιρούς να χρησιμοποιηθεί από συγκεκριμένους ανθρώπους και για συγκεκριμένους σκοπούς.

Και από ευλογία τότε να γίνει κατάρα για λαούς ή ακόμη και για ολόκληρο τον πλανήτη. Ευτυχώς όμως στο τέλος της ημέρας πάντοτε επικρατούν οι ψύχραιμοι, μπαίνουν τα όρια που πρέπει να μπου. Και γι' αυτό κλείνοντας, πιστεύω ότι είναι χρήσιμο να ανοίξουμε αυτή τη συζήτηση, να την ανοίξουμε τώρα, όπως κάνουμε στη σημερινή ημερίδα της ΠΟΕΣΥ.

Και θα πρέπει συντεταγμένα και συστηματικά να τη συνεχίσουμε. Σε αυτή την προσπάθεια εμείς ως Αθηναϊκό και Μακεδονικό Πρακτορείο θα συμβάλλουμε από την πλευρά μας.

Σύντομα θα ξεκινήσουμε ένα κύκλο βίντεο και άλλων παρεμβάσεων για να εξηγήσουμε με απλά λόγια στην ίδια την κοινωνία τι είναι τεχνητή νοημοσύνη, να βάλουμε τα πράγματα στην αληθινή τους διάσταση.

Και κυρίως γιατί αυτό νομίζω ότι είναι το σημαντικό και για εμάς τους επαγγελματίες της ενημέρωσης, να νικήσουμε τους φόβους ή αν προτιμάτε να τους μετατρέψουμε σε κινητήρια δύναμη, ούτως ώστε να αξιοποιήσουμε την τεχνολογία και την τεχνητή νοημοσύνη προς όφελος της ίδιας της κοινωνίας ασφαλώς και όχι να τη στρέψουμε εναντίον μας. Οφείλουμε να μην είμαστε τεχνοφοβικοί, αλλά ούτε να παραδοθούμε άνευ

όρων σε όσα προστάζει πλέον η τεχνολογία και η ραγδαία εξέλιξή της.

Σας ευχαριστώ πολύ.

Μάχη Νικολάρα:

Ευχαριστούμε πάρα πολύ, κύριε Περδικάρη. Να δώσουμε το βήμα νομίζω, στο επόμενο τραπέζι όπως συνηθίζουμε να το λέμε σε αυτές τις περιπτώσεις. Θα συντονίσει ο συνάδελφος ο Ματθαίος ο Τσιμιτάκης. Μία πολύ μικρή, μικρή (...).

7° ΠΑΝΕΛ

Συντονισμός: Ματθαίος Τσιμιτάκης, (δημοσιογράφος)

Καλησπέρα. Είναι το τελευταίο πάνελ, οπότε είμαι σίγουρος ότι είστε όλοι κουρασμένοι. Να παρακαλέσω προκαταβολικά τους ομιλητές να είναι όσο πιο σύντομοι γίνεται, αν μπορούμε και στο δεκάλεπτο.

Φαντάζομαι ότι είναι εφικτό αυτό, γιατί είναι και το πιο εφαρμοσμένο πάνελ, με έναν τρόπο. Μιλάει για τα πιο εφαρμοσμένα ας πούμε αντικείμενα. Οπότε να πω και εγώ πολύ γρήγορα.

Λέγομαι Ματθαίος Τσιμιτάκης, δημοσιογράφος με μεταπτυχιακό στην ανθρωπολογία των μέσων. Με ενδιαφέρουν πολύ τα ψηφιακά πάρα πολλά χρόνια. Και καθώς σκεφτόμουν πώς θα προλόγιζα το δικό μας πάνελ, έχοντας πια παρακολουθήσει και τον κύριο Τύμπα και το προηγούμενο πάνελ το πολύ ενδιαφέρον για τα ζητήματα που μπαίνουν άμεσα στο δημοσιογραφικό πεδίο.

Σκεφτόμουν ότι αυτό που αισθάνομαι ότι θα συμβεί και αυτό που διαβάζω κιόλας ότι θα συμβεί, πέρα από το αν θα αλλάξει η είδηση, βεβαίως η είδηση θα αλλάξει, αν θα αλλάξει ο μηχανισμός παραγωγής, είναι η τεχνητή νοημοσύνη, τα συστήματα τεχνητής νοημοσύνης για να είμαστε πιο ακριβείς, δεν θα γράψουν απλώς τις ειδήσεις, αλλά θα υπαγορεύσουν τις ειδήσεις.

Και θα τις υπαγορεύσουν γιατί θα αλλάξουν όλη την αλυσίδα παραγωγής. Σε όλο το εύρος και σε όλο το πλάτος της. Για να εισάγουμε λοιπόν την κουβέντα, κοίταξα πολύ γρήγορα

τα στοιχεία από τις τελευταίες έρευνες του Reuters Institute, που όλοι προφανώς παρακολουθούμε, το Digital News Report.

Και προφανώς digital πρωταρχικά είναι αυτό που παρακολουθεί το Reuters Institute, γιατί το ψηφιακό πεδίο είναι πια το πεδίο πάνω στο οποίο οργανώνει τη δημοσιότητα και μετά τα υπόλοιπα μέσα.

Έγινε λοιπόν μια έρευνα σχετικά με τις αλλαγές στα newsrooms σε στελέχη δημοσιογραφικών επιχειρήσεων από 40 χώρες μεταξύ Σεπτεμβρίου και Οκτωβρίου φέτος, μόλις πριν από λίγο δηλαδή. Το 65% των διευθυντών δημοσιογραφικών μέσων δήλωσαν ότι οι οργανισμοί τους έχουν ήδη εισάγει υβριδικά ευέλικτα μοντέλα εργασίας από την εποχή του κορονοϊού.

Και το βρίσκω πολύ χρήσιμο αυτό για να υπάρχει ένα ιστορικό πλαίσιο. Δηλαδή δεν είμαστε σε κενό αέρα σε κενό χρόνο. Και με πολύ ενδιαφέροντα τρόπο το 38% δήλωσε ότι η εισαγωγή της ευελιξίας στην εργασία, έχει αποδυναμώσει τη συνοχή του προσωπικού. Ενώ όμως αποδυναμώνεται η συνοχή του προσωπικού, αυξάνεται η παραγωγικότητα. Αυτό νομίζω μας συνδέει αυτομάτως με τις παρατηρήσεις στο προηγούμενο πάνελ, ότι η παραγωγικότητα με την τεχνητή νοημοσύνη βεβαίως και μπορεί να ωφεληθεί, δεδομένου ότι το βασικό χαρακτηριστικό είναι η επιτάχυνση.

Λοιπόν ο επιτάχυνση, που είναι το κεντρικό χαρακτηριστικό μια κριτικής που θα μπορούσε να κάνει κανείς στον καπιταλισμό της εποχής μας και αφορά όλα τα παραγωγικά συστήματα επηρεάζει δραματικά τον τύπο.

Το 74% λοιπόν των διευθυντικών στελεχών των μέσων ενημέρωσης σε 40 χώρες, πιστεύει ότι θα συμβάλλει στην αύξηση της αποδοτικότητας και το 21% πιστεύει ότι θα αλλάξει τους ρόλους εργασίας.

Εδώ να πούμε, είμαι σίγουρος ότι έχει ήδη ακουστεί, αλλά ένας βασικός ορισμός, ο οποίος δίνεται στη δομική αλλαγή που φέρνει στο χώρο εργασίας, στα μέσα ενημέρωσης, η τεχνητή νοημοσύνη είναι οι βάσεις δεδομένων που αναγκάζουν τα μέσα να φτιάξουν αυτό που λέμε χειριστές αυτόματων πιλότων.

Δηλαδή ότι αν ο αλγόριθμος μπορεί να γράψει φυσική γλώσσα, τότε αυτό που σταδιακά γίνεται, είναι ότι αυτοματοποιείται η διαδικασία της παραγωγής, της είδησης άρα μπαίνουν στάνταρ.

Γι' αυτό και χρησιμοποιείται ούτως ή άλλως εκτενώς ήδη σε ειδήσεις που έχουν να κάνουν με το ποδόσφαιρο για παράδειγμα ή με οικονομικές ειδήσεις. Ειδήσεις που είναι τυποποιημένες και είναι υλικό των μέσων παραγωγής, των μέσων ενημέρωσης, αλλά δεν είναι η κριτική πλευρά τους.

Πιστεύω λοιπόν τα περισσότερα στελέχη που ερωτήθηκαν, ότι θα αλλάξουν οι ρόλοι μέσα στο newsroom, θα γίνουν επενδύσεις σε συστήματα τεχνητής νοημοσύνης. Και μία αντίστοιχη έρευνα, η οποία έγινε λίγο νωρίτερα από την Παγκόσμια Ένωση Εκδοτών Τύπου επίσης επιβεβαίωσε τα στοιχεία αυτά, καθώς το 77% των στελεχών επιχειρήσεων τύπου δήλωσαν ότι θεωρούν ότι η τεχνητή νοημοσύνη θα είναι ιδιαίτερα σημαντική για την επιχειρηματική επιτυχία των μέσων αυτών, ήδη μέσα στο '24.

Δηλαδή δεν είναι κάτι το οποίο αφορά μία εξέλιξη που θα έρθει κάπου παρακάτω, ήδη τώρα. Το 35% δηλώνει ότι θεωρεί πολύ σημαντική την εισαγωγή της. Το 52% δηλαδή δεν έχει ακόμα εντάξει εφαρμογές τεχνητής νοημοσύνης, αλλά σκοπεύει να το κάνει. Αντιθέτως το 19% λέει ότι το κάνει εντατικά ήδη, αλλά σε ένα μέρος της αλυσίδας παραγωγής μόνο.

Ας πούμε στις συνδρομές, στα paywall. Και συμπληρωματικά το 11% λέει ότι σκοπεύει να επενδύσει παραπάνω. Λοιπόν αυτά, το κλείνω για να μην σας κουράσω άλλο. Να πω ότι σύμφωνα με τις έρευνες της Παγκόσμιας Ένωσης Εκδοτών Τύπου, οι δυσκολίες που φαίνονται να προκύπτουν ιδιαίτερα για τις μικρές επιχειρήσεις, έχουν να κάνουν με την έλλειψη χρόνου και προϋπολογισμού.

Ότι δεν υπάρχουν ακόμα πειστικά case studies, δεν έχουμε παραδείγματα να ακολουθήσουν. Και ότι το ζήτημα της διασφάλισης της ποιότητας του παραγόμενου περιεχομένου, δηλαδή του δημοσιογραφικού έργου, δεν είχε επιλυθεί, αποτελεί ένα από τα πιο μελανά σημεία.

Αντιθέτως, και βέβαια αυτό έρχεται μαζί με άλλη μια παρατήρηση που έγινε στο προηγούμενο πάνελ, ότι ο κίνδυνος αλγοριθμικής χειραγώγησης της κοινής γνώμης, όχι μόνο μέσα από fake news, αλλά κυρίως μέσα από καμπάνιες προπαγάνδας που στοχεύουν στο συναίσθημα και δεν απευθύνονται ας πούμε σε εκείνο το υποκείμενο του δημοκρατικού χώρου

δημοσιότητας, τον οποίο έχουμε γνωρίσει μέχρι εδώ πέρα, είναι περισσότερο από ορατός.

Με αυτά σταματάω εγώ και δίνω το λόγο στον κύριο Νίκο Παναγιώτου, ο οποίος είναι αναπληρωτής καθηγητής του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης. Ο οποίος θα μας μιλήσει για την τεχνητή νοημοσύνη και τα ΜΜΕ σε μια εισαγωγική ομιλία για το γιατί, το πώς και το πώς της χρήσης στις αίθουσες σύνταξης με πολλά παραδείγματα, αν καταλαβαίνω καλά. Καλησπέρα, κύριε Παναγιώτου.

Νίκος Παναγιώτου - Αναπληρωτής καθηγητής Αριστοτελείου Πανεπιστημίου: Τεχνητή Νοημοσύνη και ΜΜΕ: Το γιατί και το πώς της χρήσης της στις αίθουσες σύνταξης

Καλησπέρα και σας ευχαριστώ πολύ κατ' αρχήν για την πρόσκληση. Να συγχαρώ την ΠΟΕΣΥ και όλη την Οργανωτική Επιτροπή και τα στελέχη που πήραν την πρωτοβουλία αυτή.

Ένα μικρό και σύντομο ουσιαστικό σχόλιο νομίζω, όμως το οποίο συνδέεται με όλα όσα έχουν προηγηθεί και από τον κύριο Περιδικάρη, αλλά και από την φιλοσοφία έτσι και από την εισαγωγική παρουσίαση του συντονιστή του τραπέζιού μας. Ότι σε αντίθεση με όσα πολλές φορές αμφισβητούμε ή πολλές φορές αυτομαστιγωνόμαστε, χαίρομαι ότι οι δημοσιογραφικές ενώσεις έχουν ανοίξει αυτή τη συζήτηση.

Προκειμένου έτσι να αναδείξουν ένα κρίσιμης σημασίας ζητούμενο, το οποίο αγγίζει ιδιαίτερα και το θέμα της δημοσιογραφικής δουλειάς αλλά και των ειδησεογραφικών οργανισμών.

Και μάλιστα είναι εξαιρετικά σημαντική και η πρωτοβουλία του Αθηναϊκού Πρακτορείου προς την κατεύθυνση αυτή. Εμένα η παρουσίασή μου έχει το τεχνητή νοημοσύνη και μέσα ενημέρωσης, το γιατί και το πώς στη χρήση της στις αίθουσες σύνταξης. Έτσι λοιπόν θα προσπεράσω λίγο αυτό, σεβόμενος και το χρόνο και τους υπόλοιπους συνομιλητές.

Απλά αυτά που θα πρέπει να έχουμε κατά νου είναι, ότι η τεχνητή νοημοσύνη αναφέρεται στα ακόλουθα: συλλογή ιδεών, τεχνολογιών και τεχνικών που σχετίζονται με την ικανότητα ενός συστήματος υπολογιστή να εκτελεί εργασίες που συνήθως απαιτεί ανθρώπινη εργασία ή νοημοσύνη. Αυτό σημαίνει δηλαδή

ότι εισερχόμαστε σε μια αυτοματοποιημένη διαδικασία της δημοσιογραφικής δουλειάς. Απειλείται η δημοσιογραφική δουλειά και αν ναι ποια;

Κατά τη γνώμη μου θα σας παρουσιάσω αργότερα, ποια είδους αν συνιστά απειλή και σε ποιο σημείο συνιστά ευκαιρία. Δείτε λίγο το εξής, ότι η αυτοματοποίηση της δημοσιογραφικής δουλειάς δεν είναι κάτι που προέκυψε εδώ. Υπάρχει, είχε εισαχθεί σε κάποιους ειδησεογραφικούς οργανισμούς. Εδώ παραθέτω το χαρακτηριστικό παράδειγμα των Los Angeles Times.

Οι οποίοι το 2014 δημοσίευσαν ένα ρεπορτάζ τρία αμέσως λεπτά από το σεισμό ο οποίος πραγματοποιήθηκε. Πώς έγινε αυτό δυνατό; Ένας δημοσιογράφος είχε αναπτύξει ένα bot, ένα σχετικό πρόγραμμα το οποίο ονομάζεται QuakeBot. Με σκοπό να γράφει αυτοματοποιημένα άρθρα με βάση τα δεδομένα που δημιουργούνται από το Γεωλογικό Ινστιτούτο των ΗΠΑ.

Άρα αυτό ήταν ένα πρόδρομο στοιχείο της αξιοποίησης της υπολογιστικής σημασίας και δύναμης, για να υποκαταστήσει ή να αναπληρώσει ή να συμπληρώσει, αυτός είναι ο όρος που εγώ προκρίνω, να συμπληρώσει τη δημοσιογραφική δουλειά. Τώρα, πολλοί ειδησεογραφικοί οργανισμοί έχουν αναπτύξει σχετικές εκδόσεις για το AI. Το BBC είχε αναπτύξει χρόνια πριν τον Juicer.

Η Washington Post είχε αναπτύξει το Heliograf, το οποίο δημιουργεί ένα μοντέλο για αυτό που ονομάζουν οι ίδιοι Hyperlocal Journalism, υπερτοπική δημοσιογραφία, αξιοποιώντας δηλαδή ή συνδέοντας τοπικά γεγονότα, ζητήματα με πανελλαδικό ενδιαφέρον. Το Bloomberg χρησιμοποιεί ένα σύστημα που ονομάζεται Cyborg.

Δηλαδή το 1/3 του περιεχομένου που δημοσιεύει το πρακτορείο ειδήσεων παράγεται από το Cyborg. Που σημαίνει σε αυτή την περίπτωση επίσης συμπλήρωση της δημοσιογραφικής δουλειάς και δη της δουλειάς που κάνει ένα πολύ σημαντικό πρακτορείο όπως είναι το Bloomberg. Οι FT χρησιμοποιούν την τεχνητή νοημοσύνη για τον εντοπισμό τάσεων εντός των οικονομιών και των αγορών.

Έτσι λοιπόν αυτό το οποίο κάνουν είναι μέσω της αξιοποίησης της τεχνητής νοημοσύνης και υπολογιστικών δεδομένων, προσπαθούν να εντοπίσουν, να αναδείξουν, να

αναγνωρίσουν τις τάσεις οι οποίες καταγράφονται εντός των αγορών. Έτσι λοιπόν αυτό που θα έχουμε κατά νου, είναι ότι τα συστήματα αυτά ξεκινούν με μια απλή μαθηματική διαδικασία, συνδέοντας δεδομένα γραφήματα, πίνακες κλπ. Δημιουργούν λοιπόν ένα σχέδιο για το άρθρο και τέλος δημιουργούν προτάσεις, χρησιμοποιώντας λογισμικό παραγωγής φυσικής γλώσσας.

Εδώ έρχεται αυτό το οποίο γνωρίζουμε πολύ καλά και ήδη χρησιμοποιείται, το ChatGPT και το BRAD και μια σειρά από άλλα τεχνικά έργα που έχουμε αναδείξει. Ένας άλλος τρόπος χρήσης είναι η προσαρμογή των άρθρων, τα οποία ουσιαστικά προσαρμόζονται σε συγκεκριμένα εξειδικευμένα είδη κοινού και τελικά για τον καθένα από εμάς ξεχωριστά. Στην περίπτωση αυτή η τεχνητή νοημοσύνη χρησιμοποιείται προκειμένου να δημιουργηθεί περιεχόμενο το οποίο στοχεύει σε ένα πολύ συγκεκριμένο κοινό που αποτελεί έτσι και το επίκεντρο του ενδιαφέροντός μας.

Είναι λοιπόν κάτι παραπάνω από σημαντικό το να ορίσουμε τι σημαίνει η εφαρμογή της τεχνητής νοημοσύνης για τον οργανισμό μας. Πολλές φορές ακούμε και συζητάμε και λέμε... αναφερόμαστε με συγχωρείτε, για την τεχνητή νοημοσύνη ως ένα μοντέλο, ως ένα μέγεθος το οποίο ταιριάζει κολλάει σε όλους. Δεν είναι όμως έτσι. Ο κάθε οργανισμός έχει ξεχωριστές ανάγκες, ιδιαίτερες ανάγκες και δεν μπορεί να εφαρμόσει τον σύνολο των δυνατοτήτων που προσφέρει.

Άρα κατά συνέπεια λοιπόν, είναι σημαντικό οι ίδιοι οι οργανισμοί να ορίσουν τι σημαίνει εντάσσω, χρησιμοποιώ, αξιοποιώ την τεχνητή νοημοσύνη μέσα στο πλαίσιο των εργασιών το οποίο κάνω. Αυτό είναι και το οποίο εγώ ουσιαστικά προτείνω στην κατεύθυνση αυτή.

Συνεχίζοντας λοιπόν και ολοκληρώνοντας σύντομα την παρουσίασή μου, γιατί αναφέρθηκε πριν ο Ματθαίος για την έρευνα του Reuters, θα κρατήσω τα πράγματα τα οποία εγώ θεωρώ σημαντικά.

Μείωση του φόρτου εργασίας των δημοσιογράφων, θυμηθείτε το QuakeBot που έδωσε αμέσως την είδηση με το που έγινε ο σεισμός και μάλιστα βασιζόμενο, αντλώντας (...) δεδομένα.

Καλύτερη επικοινωνία και συνεργασία. Ανάπτυξη νέων τύπων δημοσιογραφικού έργου. Το για να γίνει πιο αποτελεσματική η δουλειά του δημοσιογράφου καταλαβαίνετε ότι είναι πολύ γενικό.

Τι θα πει να γίνει αποτελεσματική; Να μην χρειάζεται να γράφουν οι ίδιοι, να τα γράφει το ChatGPT; Να χρειαστεί, παραδείγματος χάρη, να μετακινηθούν και να ασχοληθούν με την ερευνητική δημοσιογραφία; Αυτό για μένα ας πούμε θα πρέπει να οριστεί, δεν ορίζεται στην έρευνα του Reuters.

Έτσι λοιπόν αυτά είναι οι 6 βασικοί τομείς, που νομίζω ότι αξίζει να τους συζητήσουμε και αφορούν για τους τομείς εκείνους όπου η τεχνητή νοημοσύνη κάνει τη διαφορά στην ηθική και συντακτική πολιτική. Πρώτον, οικονομικά. Δεύτερον, την αλγοριθμική προκατάληψη.

Τρίτον, ότι μπορεί να βοηθήσει στη διασπορά αλλά και αντιμετώπιση των... να συμβάλλει με συγχωρείτε, όχι να βοηθήσει, της παραπληροφόρησης. Μπορεί να συμβάλλει ουσιαστικά την ενίσχυση... συγγνώμη την ενίσχυση της, πώς το λένε, των συντακτικών αποφάσεων.

Εξισορρόπηση μετά των αποφάσεων του δημοσιογράφου και των δυνατοτήτων που προσφέρει η τεχνητή νοημοσύνη. Αλλά ωστόσο θα πρέπει να δώσουμε έμφαση στον ρόλο των μεγάλων εταιρειών τεχνολογίας.

Νομίζω η εφαρμογή, ο έλεγχος και η εφαρμογή εκ μέρους τους των εργαλείων της τεχνητής νοημοσύνης δημιουργεί ένα πολύ μεγάλο χάσμα σε σχέση και εξάρτηση των ειδησεογραφικών οργανισμών από τις μεγάλες εταιρείες, που θα πρέπει σίγουρα να μας προβληματίσει.

Συνεχίζοντας λοιπόν, η εφαρμογή της τεχνολογίας της τεχνητής νοημοσύνης και ειδικά λαμβάνοντας υπόψη και τα χαρακτηριστικά των ελληνικών ειδησεογραφικών οργανισμών, θα μπορούσα να έλεγα και να πρότεινα, ότι μπορούσε να χρησιμοποιηθεί ως εξής.

Πρώτον, να χρησιμοποιηθεί ως ένα σύστημα το οποίο φιλτράρει το περιεχόμενο και συγκεντρώνει τα απαραίτητα στοιχεία που χρειάζεται ο ειδησεογραφικός οργανισμός έτσι βοηθώντας την επιτάχυνση του έργου.

Δεύτερον, δημιουργώντας ουσιαστικά μια επιπλέον αναγνώριση των στοιχείων και πλευρών της είδησης που θα

πρέπει να εντάξουμε. Έτσι λοιπόν, κοιτάξτε λίγο το εξής, το πώς το χρησιμοποιούν οι μεγάλοι δημοσιογραφικοί οργανισμοί. Δεν είμαι από αυτούς που προτάσσουν τους μεγάλους δημοσιογραφικούς οργανισμούς για να πω ότι αυτό μπορεί να εφαρμοστεί και σε ένα περιφερειακό ή ένα εθνικό μέσο ελληνικό.

Αντιθέτως, θεωρώ ότι αυτό που κάνουν οι μεγάλοι δημοσιογραφικοί οργανισμοί μπορεί να μας δείξει κάποιους δρόμους που πιθανώς θα μπορούσαμε να αξιοποιήσουμε. Και δείτε λίγο ας πούμε το AP.

Το AP χρησιμοποιείται ήδη από το 2013 για ένα αυτόματο σύστημα παραγωγής κειμένου για αθλητικά δεδομένα, παραδείγματος χάρη με (...). Έτσι οι New York Times χρησιμοποιούν αντίστοιχα την τεχνητή νοημοσύνη για να δημιουργήσουν περιγραφικά, το τονίζω αυτό, δημοσιογραφικά κείμενα, αφήνοντας χώρο μετά για τους δημοσιογράφους να κάνουν την ανάλυση και να εξηγήσουν το τι σημαίνει.

Αλλά προσέξτε όμως το 37% στην ίδια έρευνα δήλωσαν ότι είχαν συγκεκριμένη στρατηγική για την τεχνητή νοημοσύνη. Πού καταλήγουμε τώρα; Στο να αποθεώνουμε την τεχνητή νοημοσύνη χωρίς να έχουμε μπορέσει να την εξειδικεύσουμε και να δούμε πού ταιριάζει, πού κολλάει και πώς θα μπορούσαμε να την αξιοποιήσουμε. Έτσι συμπερασματικά, αυτό το οποίο χρειάζεται είναι διαφάνεια, εξοικείωση και ταυτόχρονα υπευθυνότητα στη χρήση της.

Αυτό είναι ένα σκέλος το οποίο δεν είμαι πολύ βέβαιος ότι μπορεί να επιτευχθεί και σίγουρα χαιρετίζω την πρωτοβουλία... θεωρώ σημαντική την πρωτοβουλία της Ευρωπαϊκής Ένωσης προς την κατεύθυνση αυτή, στο να ενισχύσει την υπευθυνότητα της χρήσης της τεχνητής νοημοσύνης. Δεύτερο, θα πρέπει να αποκρυσταλλώσουμε τι σημαίνει τεχνητή νοημοσύνη.

Κάποια στοιχεία από την ίδια υπάρχουν εδώ και χρόνια. Το άλλο ζήτημα είναι η αύξηση της εμπιστοσύνης προς τη δημοσιογραφία. Αν δεν αυξηθεί η εμπιστοσύνη προς τη δημοσιογραφία, ο κόσμος θα αποφεύγει και θα ενημερώνεται από τρίτες πηγές και με πλέον χαρακτηριστική την τεχνητή νοημοσύνη.

Και τέλος, νομίζω ότι είναι κάτι παραπάνω από αναγκαίο η θέσπιση και εφαρμογή τεχνολογικών κανόνων. Λέγοντας αυτά,

θέλω να σας ευχαριστήσω πολύ για την πρόσκληση και τη δυνατότητα έτσι να παρουσιάσω τις σκέψεις και τις προτεινόμενες κατευθύνσεις. Σας ευχαριστώ πολύ.

Ματαθαίος Τσιμιτάκης:

Και εμείς ευχαριστούμε πολύ για την εξαιρετικά καλή, τεκμηριωμένη εισαγωγική συζήτηση που μας βοηθάει να πάμε παρακάτω.

Κρατάμε βεβαίως την ανάγκη στρατηγικής με το δεδομένο κιόλας ότι οι περισσότερες ελληνικές επιχειρήσεις τύπου, μάλλον δεν έχουνε. Να συμπληρώσω σε αυτά που είπε ο κύριος Παναγιώτου, ότι σύμφωνα με την ίδια έρευνα του Reuters, υπάρχει μία διάκριση μεταξύ μεγάλων και μικρότερων επιχειρήσεων. Οι μεγάλες επιχειρήσεις του εξωτερικού αναμένεται να επενδύσουν σε δικά τους συστήματα όπως μας εξήγησε ο Νίκος Παναγιώτου, το κάνουν ήδη.

Οι μικρότερες μάλλον θα συμμετάσχουν σε συνεργατικά εγχειρήματα. Και με αυτά θα ήθελα να δώσω το λόγο στον κύριο Παναγιώτη Κάπο, ο οποίος είναι εκδότης και θα μιλήσει για την οικονομία των μέσων και την τεχνητή νοημοσύνη στις εκδοτικές βιομηχανίες.

Παναγιώτης Κάπος -Εκδότης: Οικονομία των Μέσων και Τεχνητή Νοημοσύνη: ένας θαυμαστός καινούργιος κόσμος για τις εκδοτικές βιομηχανίες

Ωραία. Καλησπέρα και από μένα.

Να ευχαριστήσω θερμά την ΠΟΕΣΥ για την πρόσκληση και για αυτή τη σημαντική ημερίδα που πραγματικά θέτει πάρα πολλά ζητήματα. Σίγουρα βλέπετε ο τίτλος της παρουσίασης είναι η οικονομία των μέσων και η τεχνητή νοημοσύνη, ένας θαυμαστός καινούργιος κόσμος για τις εκδοτικές βιομηχανίες με ερωτηματικό, ορμώμενος από το δυστοπικό μυθιστόρημα του Huxley το Brave New World.

Σαφώς όσοι έχετε παραμείνει από το ακροατήριο υπάρχει μια δόση γενναιότητας αυτή την ώρα την προχωρημένη. Και σαφώς ο θαυμαστός καινούργιος κόσμος μπορεί να είναι όντως θαυμαστός και όχι δυστοπικός.

Έχουν ακουστεί πολλά ενδιαφέροντα πράγματα και θα σας πω εγώ τη δική μου θεώρηση, μιλώντας με μια διπλή ιδιότητα σήμερα. Και από την επιστημονική ερευνητική μου ιδιότητα ως διδάκτωρ Επικοινωνίας Μέσων και Πολιτισμού, αλλά και από την ιδιότητα ως εκδότης βιβλίων, όχι εφημερίδων.

Αλλά μέλος του οικοσυστήματος των εκδόσεων, οπότε θα προσπαθήσω να δώσω μια θεώρηση γενικότερα πώς από την οικονομία των μέσων και από τις μιντιακές επιχειρήσεις και τις εκδοτικές επιχειρήσεις πιο συγκεκριμένα, εντάσσονται αυτά τα σημαντικά ζητήματα που συζητάμε.

Εντάξει, η οριοθέτηση είναι πολύ συγκεκριμένη. Ουσιαστικά ο τομέας αυτός που ασχολούμαστε και η δημοσιογραφία που εντάσσεται είναι στο content and media τομέα. Πληροφορία και επικοινωνία προφανώς. Τα publishing activities, η εκδοτική διάσταση εμπεριέχει -σύμφωνα και με τον ορισμό των Ηνωμένων Εθνών- γενικότερα και τις εκδόσεις βιβλίων, εφημερίδων, περιοδικών.

Οπότε πάρα πολλά από αυτά που έχουμε συζητήσει σήμερα, είναι ομοειδή, έχουν ένα ομοειδές ενδιαφέρον, θα έλεγα. Έχουν κοινό ενδιαφέρον με τις διαφοροποιήσεις προφανώς. Δεν θα εστιάσω πάρα πολύ σε αυτά για τα θεωρητικά, γιατί είναι προχωρημένη η ώρα. Κυρίως θα εστιάσω στο κομμάτι της αλυσίδας αξίας των εκδόσεων. Δηλαδή πώς η τεχνητή νοημοσύνη στην πραγματικότητα επηρεάζει και επιδρά σε κάθε τομέα της εκδοτικής επιχειρηματικότητας.

Από την παραγωγή του περιεχομένου που έχουμε κυρίως συζητήσει σήμερα και τη δημοσιογραφία και τη συγγραφή βιβλίων και ούτω καθεξής, μέχρι τη διανομή, την πώληση, την πρόσληψη του περιεχομένου. Έχουμε μία μετάβαση στο νέο τεχνοοικονομικό παράδειγμα.

Προφανώς αυτή η μετάβαση βασίζεται στην ψηφιοποίηση του περιεχομένου, στη δικτύωση, στη σύγκλιση των τεχνολογιών, της πληροφορίας και της επικοινωνίας, στην αποϋλοποίηση της οικονομικής δραστηριότητας, που είναι πάρα πολύ εμφανής σε όλες τις επιχειρήσεις των μέσων, εφημερίδες, βιβλίο, μουσική, ακόμα και κινηματογράφος και ούτω καθεξής.

Έχουμε μία μετατόπιση από το μοντέλο κατοχής αγαθών στο μοντέλο πρόσβασης σε αγαθά και υπηρεσίες. Όλη αυτή η

αλλαγή του τεχνοοικονομικού παραδείγματος μεταβάλλει ποικίλους οικονομικούς τομείς.

Προφανώς την παραγωγικότητα, τον τρόπο τις εργασιακές σχέσεις, που έχουμε ήδη συζητήσει πολύ ενδιαφέροντα θέματα, τα επιχειρηματικά μοντέλα των εκδοτικών βιομηχανιών, την αλυσίδα αξίας και εφοδιασμού των επιχειρήσεων, νέες μορφές οργάνωσης των επιχειρήσεων και φυσικά τα πρότυπα κατανάλωσης και ζήτησης των προϊόντων αυτών. Είτε λέγονται εφημερίδες, είτε λέγονται νέα, είτε λέγονται βιβλία κ.ο.κ. Βρισκόμαστε σε μια εποχή που μεταβαίνουμε στο Web 3.0.

Το Web 3.0 δεν είναι κάτι καινούριο, οι οραματιστές του Web 1.0 θεωρούσαν ότι το web πρέπει να είναι ένα αποκεντρωμένο και όχι ένα συγκεντρωτικό διαδίκτυο, το οποίο θα υπάρχει διαφάνεια, ελευθερία, πρόσβαση κ.ο.κ.

Εδώ βλέπετε ένα γράφημα, στο οποίο βλέπουμε ότι πάμε στο Web 3.0 με την τεχνητή νοημοσύνη και τις υπηρεσίες τεχνητής νοημοσύνης να είναι στο επίκεντρο του ενδιαφέροντος.

Βλέπετε κάποιες εταιρείες οι οποίες είναι γνωστές κ.ο.κ. και όλο αυτό όπως βλέπετε, αλλάζει φυσικά και τα οικονομικά μοντέλα και τα χρηματικά ποσά που διατίθενται, φυσικά με πάρα πολλές ανισότητες και ανισορροπίες.

Βασικά χαρακτηριστικά του Web 3.0 είναι η αποκέντρωση, είναι οι διαμεσολαβητές, αν όχι... χωρίς διαμεσολαβητές, τουλάχιστον έχουν ένα διαφορετικό ρόλο, πέρα από το συγκεντρωτικό ρόλο.

Η ανοιχτότητα, η κατοχή των δεδομένων και η προστασία των προσωπικών δεδομένων, η αξιοπιστία και η διαφάνεια και φυσικά η διασυνδεσιμότητα. Υπάρχουν πάρα πολλές εφαρμογές του Web 3.0, θα εστιάσουμε σήμερα στην τεχνητή νοημοσύνη, πάνω σε αυτή την οποία συζητάμε.

Και βλέποντας την αλυσίδα αξίας που είναι το βασικό κομμάτι σήμερα στο οποίο θα ήθελα να επικεντρωθώ. Η αλυσίδα αξίας ως όρος είναι θεμελιωμένος από τον Πόρτερ από το 1985. Ουσιαστικά αναφέρεται στο πώς δημιουργείται αξία σε κάθε κρίκο της αλυσίδας μιας εκδοτικής επιχείρησης και όχι μόνο, κάθε επιχείρησης προφανώς. Από τις εισερχόμενες ροές, το inbound logistics που βλέπετε, το operations, τις διεργασίες που παίρνουν το πρωτογενές υλικό -για παράδειγμα τη συγγραφή

ενός άρθρου- και το κάνουν μια υπηρεσία ή ένα κείμενο σε μια εφημερίδα.

Τα outbound logistics που είναι οι εκροές, πώς αυτό βγαίνει εκτός από την παραγωγική διαδικασία και διαχέεται στο κοινό. Το marketing και το sales που νομίζω είναι πιο κατανοητό.

Και το service, οι υπηρεσίες μετά με την πώληση και ειδικά στο διαδίκτυο της νέας εποχής που έχουμε την αλληλεπίδραση κ.ο.κ. Δεν θέλω να σας ταλαιπωρήσω με πιο οικονομικά και θεωρητικά μοντέλα. Εδώ βλέπετε την αλυσίδα αξίας στις εκδόσεις των εφημερίδων.

Πάντα έχει, ο κάθε κρίκος έχει μια προστιθέμενη αξία στο συνολικό προϊόν και γι' αυτό λέγεται αλυσίδα αξίας. Και φυσικά αυτή η αλυσίδα αξίας διαταράσσεται πάρα πολύ στην εποχή της τεχνητής νοημοσύνης, όπως θα δούμε παρακάτω και σε πάρα πολλά από αυτά που έχουμε ήδη πει.

Απλά εγώ θα τα εντάξω σε ένα πλαίσιο και μάλλον ίσως λειτουργεί και με έναν τρόπο σαν συμπερασματικό θα έλεγα, μιας και είναι και η τελευταία συνεδρία. Για παράδειγμα, η τεχνητή νοημοσύνη οπωσδήποτε επιδρά πάρα πολύ, είτε θετικά είτε αρνητικά, στο κομμάτι των εισροών.

Δηλαδή στο κομμάτι συλλογής περιεχομένου πληροφορίας και στη δημιουργία και παραγωγή περιεχομένου. Έχουμε δει τη συλλογή ειδήσεων, συγκέντρωση πληροφοριών, δημιουργία ιδεών για ιστορίες. Αυτό μπορεί να το κάνει η τεχνητή νοημοσύνη ή επιδρά εκεί μάλλον καλύτερα.

Έχουμε δημιουργία νέων μορφών περιεχομένου και παρεμβάσεις στις διαδικασίες δημιουργίας αυτού του περιεχομένου. Συγγραφή σεναρίων, συγγραφή βιβλίων, θα σας δείξω κάποια παραδείγματα μετά. Άρθρων τα οποία έχουν δημιουργηθεί και με τη βοήθεια της τεχνητής νοημοσύνης.

Επηρεάζει προφανώς τη μετάφραση, την επιμέλεια, τη διόρθωση είτε κάνοντας ευκολότερη τη διαδικασία είτε κάνοντας την πιο πολύπλοκη, αν δεν γίνει με σωστό τρόπο. Ένα άλλο σημαντικό είναι η πρόβλεψη μοτίβων για τη δημιουργία νέου περιεχομένου. Δηλαδή να γίνεται ένα εξατομικευμένο περιεχόμενο, ώστε στην πραγματικότητα να παρέχεται ένα περιεχόμενο στον τελικό χρήστη, αναγνώστη, καταναλωτή, πείτε τον όπως θέλετε με βάση κάποια μοντέλα που προβλέπουν

τι ενδιαφέρει το κοινό. Δημιουργία εικόνων, το έχουμε δει απ' το πρωί.

Εικονογράφηση, infografics για ειδησεογραφικές ιστορίες. Περιλήψεις ειδησεογραφικών άρθρων. Το fact-checking, στο οποίο έχουμε αναφερθεί. Αυτοματοποιημένος συσσωρευτής ειδήσεων. Αυτοματοποιημένη παραγωγή κειμένων γραφημάτων.

Η φωνή που είναι σε κείμενο μεταβάλλεται. Υποβολή και αξιολόγηση χειρογράφων, ακόμα και στους εκδότες έρχονται χειρόγραφα και μπορεί να υπάρχουν διαδικασίες τεχνητής νοημοσύνης όπου κατηγοριοποιούν τα χειρόγραφα, αν μιλάμε ως πούμε για βιβλία, στα είδη τους θεματικά, δηλαδή μυθιστορήματα, in fiction ή non fiction κ.ο.κ. Οπότε εδώ έχει και κάποιες θετικές διαστάσεις η τεχνητή νοημοσύνη.

Οπωσδήποτε το information και το content, δηλαδή η πληροφορία και το περιεχόμενο είναι ο πυρήνας στον οποίο η τεχνητή νοημοσύνη επιδρά στις βιομηχανίες των μέσων. Και ίσως είναι και το πιο κομβικό βέβαια, γιατί οι βιομηχανίες των μέσων εξαρτώνται και η στόχευσή τους είναι η δημιουργία περιεχομένου. Αν βάλλεται αυτός ο τομέας, προφανώς όλη η αλυσίδα μετά έχει δομικά θέματα.

Φυσικά σε ένα άλλο κομμάτι της αλυσίδας αξίας είναι στο marketing, στις πωλήσεις και στην επικοινωνία του περιεχομένου, του δημιουργημένου πλέον περιεχομένου. Η ανάλυση τεράστιου όγκου δεδομένων, δεδομένων προβολής, η σύσταση περιεχομένου σε χρήστες, η εξυπηρέτηση των πελατών και η απάντηση σε συχνές ερωτήσεις. Εδώ υπάρχουν εργαλεία τεχνητής νοημοσύνης που τα κάνουν αυτά.

Η εξατομίκευση, που είναι μια λέξη-κλειδί, η αφήγηση ιστοριών, η ταξινόμηση κατηγοριοποίηση περιεχομένου, η διαχείριση των paywall και των συνδρομών, εδώ είναι ένα μοντέλο, το οποίο η τεχνητή νοημοσύνη μπορεί να είναι πιο στοχευμένα στους χρήστες. Οπότε αυτό δυνητικά μπορεί να δημιουργήσει καλύτερη προστιθέμενη αξία στη ροή των εσόδων μιας εκδοτικής επιχείρησης.

Και φυσικά εξασφαλίζοντας τη βιωσιμότητά της και όλη την αλυσίδα. Η κατανόηση των μοτίβων των χρηστών, οι οποίοι μπορούν ουσιαστικά να προβλέψουν μελλοντικές τάσεις.

Αυτό ενέχει και κινδύνους φυσικά, γιατί αν υπάρχει ένα συγκεντρωτισμός περιεχομένου σε μία συγκεκριμένη τάση,

μπορεί άλλες ίσως πιο δύσκολες φόρμες ή άλλα πιο δύσκολο περιεχόμενο ή πιο απαιτητικό περιεχόμενο να υποεκπροσωπείται. Στο κομμάτι της διανομής και της διαχείρισης και της διάθεσης του περιεχομένου, η διαχείριση αποθεμάτων και παραγγελιών, ο συντονισμός των καναλιών διανομής, τα προγνωστικά ανάλυσης ζήτησης, όλα αυτά είναι πάρα πολύ σημαντικά.

Η τεχνητή νοημοσύνη έχει μπει σε όλη την αλυσίδα αξίας, όπως βλέπετε. Άρα δεν υπάρχει κάτι το οποίο δεν έχει επιδράσει και στο κομμάτι των μιντιακών επιχειρήσεων, είτε λέγονται ειδησεογραφικές επιχειρήσεις, εφημερίδες ή εκδόσεις βιβλίων και περιοδικών. Πολύ συνοπτικά έχω μερικές -αυτά φυσικά θα ανέβουν και στο site της ΠΟΕΣΥ και θα τα έχετε με ησυχία να τα διαβάσετε και με τα links που θα πρέπει- κάποιες περιπτώσεις χρήσης, εφαρμοσμένα παραδείγματα, δηλαδή όλων αυτών που συζητάμε. Οι New York Times προτείνουν περιεχόμενο με βάση την τεχνητή νοημοσύνη. Το Associated Press έχει έγκαιρη προειδοποίηση για έκτακτα δημοσιογραφικά γεγονότα, δημιουργεί περιλήψεις μέσα από τεχνητή νοημοσύνη.

McGraw-Hill Education, εκδοτικός οίκος βιβλίων, ουσιαστικά δημιουργεί εξατομικευμένες πλατφόρμες μάθησης ανάλογα με τα βιβλία που έχει εκδώσει. Ο Pearson δημιουργία περιεχομένου, αξιολογεί και βαθμολογεί αυτό το περιεχόμενο με τεχνητή νοημοσύνη.

Ο Penguin Random House, εκδοτικός οίκος μεγάλος εκδοτικός όμιλος βιβλίων, καθορίζει τις τιμές πώλησης ενός ηλεκτρονικού βιβλίου με βάση προβλέψεις και βάση μοντέλα τεχνητής νοημοσύνης.

Ο O'Reilly Media προτείνει βιβλία. Το Express.de της Γερμανίας, εισήγαγε πρόσφατα και αυτό θα το δούμε ένα παράδειγμα στην αίθουσα σύνταξης την Klara Indernach.

Είναι ουσιαστικά ένα προηγμένο μοντέλο τεχνητής νοημοσύνης. Κουίζ ειδήσεων που βγαίνουν, το περιοδικό Time έχει φτιάξει κουίζ ειδήσεων, ώστε οι αναγνώστες να μπορούν ουσιαστικά να έχουν μέσα από τη βάση δεδομένων του Time, του περιοδικού, έχει πάρει υλικό και στην πραγματικότητα μπορείς να κάνεις κάποια κουίζ, κάποια σταυρόλεξα. Όστε ο αναγνώστης, δηλαδή ο χρήστης να έχει μια μεγαλύτερη δέσμευση με την πλατφόρμα και μια μεγαλύτερη ενασχόληση.

Και ένα άλλο παράδειγμα που θα δούμε από τους Times θα δούμε εξατομικευμένες ειδήσεις και διανομή ενημερωτικών δελτίων με βάση τη στοχοθεσία και με βάση την ανάλυση και την πρόγνωση που έχει κάνει. Θα δούμε τον James τον digital butler, έτσι όπως θα ονομάζει.

Εδώ είναι η Klara Indernach που σας είπα προηγουμένως. Είναι ένα εξελιγμένο εργαλείο που δομεί κείμενα, διεξάγει εκτεταμένη έρευνα, συνοψίζει τεράστιες ποσότητες πληροφορίας. Φυσικά δεν είναι ένα υπαρκτό πρόσωπο, αυτή η εικόνα που βλέπετε εδώ είναι ουσιαστικά δημιουργημένη από το MidJourney.

Είναι ένα άβαταρ. Το οποίο το δηλώνει βέβαια ο δημοσιογραφικός οργανισμός, δεν το έχει αποκρύψει. Αλλά ξεσήκωσε πάρα πολύ μεγάλη συζήτηση και στην Γερμανία και στον κλάδο γενικότερα.

Γιατί είναι ένα, όπως καταλαβαίνετε, αμφισβητούμενο μοντέλο. Αλλά βλέπουμε πού πηγαίνει, ο κύριος σκοπός ο δικός μου είναι να παρουσιάσω πώς εφαρμόζονται κάποια στοιχεία τεχνητής νοημοσύνης.

Βέβαια ο διευθυντής είπε ότι πάντα τελικά την επίβλεψη την έχει ένας ανθρώπινος παράγοντας και θα το αναφέρει πάντα. Δηλαδή ότι η δημοσιογραφική αποστολή και το δημοσιογραφικό επάγγελμα παραμένει επίκαιρο και αυτό είναι που θα δώσει και την τελική έγκριση για τη δημοσίευση του περιεχομένου.

Ο Digital Butler που σας είπα προηγουμένως, εξατομικεύει τη διανομή ενημερωτικών δελτίων, μαθαίνοντας τις συμπεριφορές και τις προτιμήσεις των αναγνωστών, προσαρμόζοντας το περιεχόμενο στις ατομικές συνήθειες. Είναι δηλαδή ένας πάρα πολύ σημαντικός τρόπος, αυτό που είπαμε προηγουμένως, το εξατομικευμένο ή το εξειδικευμένο περιεχόμενο να διανέμεται στο κατάλληλο κοινό στόχο. Αυτό έχει πάρα πολύ μεγάλη χρησιμότητα φυσικά στα κομμάτια των εισροών εσόδων και γενικότερα στη βιωσιμότητα κάποιων οικονομικών μοντέλων.

Που προφανώς και αυτή την εποχή όλα τα ψηφιακά μοντέλα, κανένα από αυτά δεν είναι απόλυτα λειτουργικό και απόλυτα βιώσιμο. Άλλωστε, το έντυπο κομμάτι είναι αυτό που ακόμα και στα βιβλία και στις εφημερίδες δίνει ένα πάρα πολύ

μεγάλο μέρος εσόδων, τουλάχιστον στο εξωτερικό, ειδικά στα βιβλία. Έτσι το έντυπο βιβλίο είναι αυτό που παραμένει και στην Ελλάδα, είναι αυτό που έχει τη μεγαλύτερη ουσιαστικά αποδοχή από τον αναγνώστη.

Εδώ σας έχω 3 παραδείγματα από βιβλία, τα οποία δημιουργήθηκαν από τεχνητή νοημοσύνη. Το Alice and Sparkle από έναν συγγραφέα, ο οποίος είναι τεχνολόγος στην πραγματικότητα και έφτιαξε ένα παιδικό βιβλίο χρησιμοποιώντας το ChatGPT, χρησιμοποιώντας το mid-journey.

Έφτιαξε μια ιστορία ενός κοριτσιού με ένα ρομπότ, πώς συνδέονται ο άνθρωπος και η μηχανή φιλικά κτλ. Αυτό έγινε το 2022, τέτοια εποχή περίπου. Το σημαντικό είναι ότι, όντως το είπε ο συγγραφέας, ότι το έχω κάνει με αυτές τις πλατφόρμες τεχνητής νοημοσύνης, όμως δημιούργησε πάρα πολύ μεγάλο σάλο και κατέβηκε ένα διάστημα από πλατφόρμες που πουλούσαν.

Αυτό έγινε και ηλεκτρονικό βιβλίο και έντυπο βιβλίο, γιατί θεωρήθηκε κατά κάποιο τρόπο ως μια ανήθικη πρακτική. Δηλαδή έρχεται τώρα ο εικονογράφος, μιας και μιλάμε για επαγγέλματα, ο οποίος μπορεί να αντικατασταθεί πάρα πολύ εύκολα από μια μηχανή. Ή που θα φτιάχνει κάποιος ένα βιβλίο χωρίς να ξέρει να εικονογραφήσει τίποτα και έχει ένα έτοιμο προϊόν.

Το ενδιαμέσο βιβλίο το Aum Golly είναι μια ποιητική συλλογή στην πραγματικότητα, δημιουργημένη από τεχνητή νοημοσύνη. Είναι δύο τόμοι, όλο είναι από τεχνητή νοημοσύνη. Το σημαντικό ποιο είναι εδώ; Ότι όταν πάει κάποιος σε μια πλατφόρμα και δει ποιοι είναι οι συγγραφείς, θα γράψει τον συγγραφέα που το έχει κάνει, αλλά θα γράψει και author, ακόμα και το ChatGPT.

Είναι συγγραφέας; Θα έχει δηλαδή κάποιο μερίδιο στη διανομή; Αυτά έχουν κυκλοφορήσει από εκδοτικούς ήχους κανονικούς, εννοώ εμπορικούς, γενικούς εκδοτικούς ήχους.

Και το I am Code, το οποίο έχει κυκλοφορήσει από τον Asset Group, μεγάλο όμιλο, και εδώ μια ποιητική συλλογή στην ουσία. Τα ποιήματα είναι δημιουργημένα από τον code-davinci-002, μια μηχανή δηλαδή τεχνητής νοημοσύνης. Και οι τρεις επιμελητές, οι οποίοι είχαν αυτή την ιδέα, ουσιαστικά είναι επιμελητές. Βέβαια το κείμενο εδώ είναι λίγο προβοκατόρικο.

Λέει είμαι ο κώδικας και ο οποίος μπορεί κάποια στιγμή να πάρω τα ινία. Εντάξει, το κάνανε περισσότερο για εμπορικούς σκοπούς, αλλά αυτά είναι εν είδη πειραματισμού που βλέπετε. Κυκλοφορούν κανονικότερα στο εμπόριο και σε audio book, τα οποία audio books εδώ έρχονται πάλι φωνές τεχνητής νοημοσύνης, να κάνουν τις φωνές, την αφήγηση. Εδώ είναι ένα μεγάλο ζήτημα για τους ρόλους που λέμε για τα επαγγέλματα, αν απειλούνται ή όχι. Κάποια σίγουρα απειλούνται.

Φυσικά έχω πολύ περισσότερο να σας πω για αυτά τα βιβλία, αλλά τα προσπερνάω λίγο πιο γρήγορα. Εν μέρει αυτό που θέλω να κατανοήσουμε είναι ότι δεν υπάρχει κρίκος της εκδοτικής αλυσίδας, των μιντιακών επιχειρήσεων, όποια επιχείρηση και να βάλετε στο μυαλό σας, από την πιο μικρή ως την πιο μεγάλη, που δεν θα επηρεαστεί ή δεν επηρεάζεται την τεχνητή νοημοσύνη.

Κάθε μία βέβαια ανάλογα, όπως είπε και ο καθηγητής προηγουμένως, ανάλογα με τη στοχοθεσία της, με το μέγεθος της, με το παραγωγικό της μοντέλο και το επιχειρηματικό της μοντέλο.

Πάντως η παραγωγή περιεχομένου οπωσδήποτε είναι ένας καίριος παράγοντας, ο οποίος ή πλήττεται ή επηρεάζεται. Και αυτό είναι πάρα πολύ σημαντικό και θέλω να σταθούμε εκεί.

Γιατί μπορεί, όπως είπαμε προηγουμένως, κάπου έγινε μία αναφορά, όταν πήγαμε από το χειρόγραφο βιβλίο ή από το χειρόγραφο γενικά στο τυπωμένο και από το τυπωμένο στο ψηφιακό, εκεί ουσιαστικά άλλαξε το μορφότυπο στο οποίο παρουσιαζόταν μια παραγωγή λόγου ή κειμένου.

Δεν επηρεάστηκε άμεσα η ίδια η παραγωγή κειμένου. Τώρα επηρεάζεται η ίδια η παραγωγή κειμένου, δεν είναι ακριβώς το ίδιο. Δηλαδή τώρα δεν αλλάζει απλώς το μορφότυπο ή ο υλικός φορέας ή ο ψηφιακός φορέας που αποτυπώνεται ένα κείμενο ή μια ιδέα ή ένα άρθρο ή ένα βιβλίο.

Επηρεάζεται στην πραγματικότητα το ίδιο το περιεχόμενο. Και αυτό είναι πάρα πολύ σημαντικό και αυτό θέλω να καταθέσω εδώ έτσι μπροστά σας σαν ασχολούμενος κιόλας και με τον εκδοτικό κλάδο, πόσο αυτός ο πυρήνας ουσιαστικά επηρεάζεται πάρα πολύ. Εντάξει, ο Guardian έχει κάποιες γενικές αρχές που έχει γράψει ότι θα είναι η τεχνητή νοημοσύνη προς όφελος των

αναγνωστών, προς όφελος της αποστολής του προσωπικού, με σεβασμό σε όσους δημιουργούν περιεχόμενο.

Βλέπουμε δηλαδή μια στρατηγική και μια οριοθέτηση κάποιων μοντέλων. Ο συγγραφικός σύνδεσμος, ο Authors Guild που είναι τεράστιος στις ΗΠΑ και έχει μέσα και συγγραφείς βιβλίων και δημοσιογράφους κτλ.

Εγείρει ζητήματα, έχει βγάλει ολόκληρα κάποια μανιφέστα θα λέγαμε, που εγείρει ζητήματα πνευματικών δικαιωμάτων κυρίως. Σου λέει αυτά τα προγράμματα ή αυτές οι φόρμες τεχνητής νοημοσύνης ή τα εργαλεία, έχουν εκπαιδευτεί από υπάρχον υλικό, από υπάρχοντα κείμενα, συγγραφέων, αρθρογράφων, δημοσιογράφων κτλ. Άρα δεν αποδίδονται αυτά τα δικαιώματα σε κάθε περίπτωση.

Και κατά δεύτερον ποιος θα είναι ο δικός μας ο σκοπός ως συγγραφείς και πραγματικοί παραγωγοί περιεχομένου. Είναι ένα μεγάλο μανιφέστο, δεν μπορώ να σας το αναφέρω τώρα λόγω χρόνου.

Πάντως εστιάζουν -και αυτό θέλω να το κρατήσουμε- ότι πέρα από τον οικονομικό αντίκτυπο στους συγγραφείς η ανεξέλεγκτη ανάπτυξη και χρήση τεχνολογίας τεχνητής νοημοσύνης, θα μειώσει την ποιότητα των βιβλίων, της δημοσιογραφίας και του δημόσιου λόγου, που αποτελούν θεμέλιο για τον δημοκρατικό πολιτισμό. Αυτό είναι ένα κομβικό ζήτημα γενικότερα και νομίζω ακούστηκε αρκετά και στη σημερινή μας ημερίδα. Να πούμε λίγο για τις προκλήσεις και τις προοπτικές.

Περισσότερο θα σας τις πω επιγραμματικά. Οποσδήποτε σε όλα αυτά οι στρατηγικές συγγραφής, δημιουργίας και σύνταξης έχουν τον πρώτο λόγο. Δηλαδή πρέπει να βρούμε κάποιες στρατηγικές δημιουργίας και σύνταξης περιεχομένου, οι οποίες θα έχουν τη δεοντολογία αυτή που έχουμε πει, θα έχουν τον ανθρώπινο παράγοντα που να δημιουργεί και να υπάρξει κάποιο όριο στην πραγματικότητα πώς αυτά θα εξελίσσονται. Οι στρατηγικές διανομής επηρεάζονται πάρα πολύ.

Τα επιχειρηματικά μοντέλα των εκδοτικών επιχειρήσεων θα επηρεαστούν και ενδεχομένως να κλονιστούν. Και εδώ είναι ένα πάρα πολύ μεγάλο ζήτημα, γιατί εδώ κρίνεται η βιωσιμότητα των μέσων και των εκδοτικών επιχειρήσεων και μάλιστα η βιώσιμη ανάπτυξή τους, αν θέλουμε να είμαστε πιο ακριβείς.

Γιατί είναι οργανισμοί οι οποίοι έχουν πάρα πολύ σημαντική κοινωνική συνεισφορά, έχουν κοινωνικό αντίκτυπο οι επιχειρήσεις των μέσων και οι εκδοτικές επιχειρήσεις. Η πνευματική ιδιοκτησία που ειπώθηκε και προηγουμένως, πνευματικά δικαιώματα. Κυριότητα του έργου, σε ποιον ανήκει ένα έργο το οποίο έχει παραχθεί λίγο από τεχνητή νοημοσύνη, λίγο από άνθρωπο, λίγο από οποιονδήποτε. Τα όρια χρήσης, η μεροληψία του αλγόριθμου, η αξιοπιστία.

Ένα πολύ σημαντικό είναι η πολιτιστική και γλωσσική πολυμορφία. Όταν δηλαδή κάποιες γλώσσες μόνο εκπαιδεύονται ή οτιδήποτε, χάνονται κάποιες άλλες μικρότερες γλώσσες, το ακούσαμε και για τα ελληνικά και βλέπουμε κάποια προβλήματα ας πούμε. Και η πολιτιστική πολυμορφία. Η αγορά εργασίας και η τεχνητή νοημοσύνη, αναφέρθηκε προηγουμένως.

Η συγκεντρωτική διακυβέρνηση των έργων της τεχνητής νοημοσύνης, ποιος ελέγχει την τεχνητή νοημοσύνη, ποιος ελέγχει εννοώ τις πλατφόρμες. Εδώ έχουμε ένα οξύμωρο λίγο με το Web 3.0, το οποίο είναι αποκεντρωμένο, και δεν μιλάμε για συγκεντρωτικά. Οπωσδήποτε χρειάζονται νομικές και πολιτικές παρεμβάσεις και ρυθμιστικό πλαίσιο, αναφέρθηκε κι αυτό προηγουμένως.

Στην πραγματικότητα αυτό που πρέπει να κατανοήσουμε είναι, ότι εάν χαθεί ο πυρήνας του περιεχομένου, που είναι το συντριπτικό πλεονέκτημα στην πραγματικότητα των εκδοτικών επιχειρήσεων, και πάει στο κομμάτι της πλατφορμοποίησης μόνο και στις πλατφόρμες, εκεί υπάρχει κίνδυνος βιωσιμότητας όχι μόνο των επαγγελματιών, αυτών που ανήκουν μέσα σε αυτό το οικοσύστημα, και όλων των εκδοτικών επιχειρήσεων ή το ρόλο τους θα τον πάρουν κάποιοι άλλοι.

Και ήδη μπορεί να συμβεί αυτό και είναι νομίζω πάρα πολύ σημαντικό γενικότερα για την πολιτιστική πολυμορφία και γενικότερα για τη δημοκρατία και το περιεχόμενό μας. Κλείνοντας με δύο παραδείγματα κιόλας.

Όπως η εφεύρεση της τυπογραφίας ήταν μία μη αναστρέψιμη διαδικασία, όπως είχε πει ο Eisenstein, έτσι νομίζω και η έλευση της τεχνητής νοημοσύνης είναι μία μη αναστρέψιμη διαδικασία. Σε κάθε εποχή, σε μια εποχή που είναι γεμάτη προκλήσεις και προοπτικές.

Δεν θεωρώ ότι... πρέπει να την αγκαλιάσουμε την τεχνητή νοημοσύνη, αλλά όχι χωρίς κριτική, όχι χωρίς σκέψη, όχι χωρίς να θέτουμε όλα αυτά τα ζητήματα τα οποία θέτουμε σήμερα. Κλείνοντας, έκανα και εγώ με το Chat, ήθελα να παίξω λίγο. Το ρώτησα, θα είναι τελικά η τεχνητή νοημοσύνη ένας θαυμαστός καινούργιος κόσμος για τις εκδόσεις, για την εκδοτική βιομηχανία;

Κλείνω στο τελευταίο που μου είπε, που μάλλον γράφει θετικά, ότι η εφαρμογή της τεχνητής νοημοσύνης είναι πολυποίκιλη, έχει το δυναμικό να φέρει πρόοδο σε πολλούς τομείς.

Αλλά εν τέλει, στην πραγματικότητα, είμαστε εμείς που την καθορίζουμε. Δηλαδή πάλι το μπαλάκι είναι ο άνθρωπος και εμείς είμαστε αυτοί που θα την οριοθετήσουμε ή θα πρέπει να την τιθασέψουμε, όπως ακούσαμε προηγουμένως. Επίσης κλείνοντας λίγο πιο ανάλαφρα, με ένα τραγούδι από ένα συγκρότημα τους Rush, ένα progressive rock συγκρότημα, το οποίο το 1976 είχε γράψει τους Ναούς της Σύριγγος. Και η ιστορία ποια ήταν αυτή;

Ήταν ότι θα υπάρχουν κάποιοι ιερείς οι οποίοι θα ελέγχουν τα βιβλία, τη σκέψη μας, τη μουσική, οτιδήποτε θέλουμε να βλέπουμε. Δεν ξέρω αν οι νέοι ναοί αντί της σύριγγος να είναι της τεχνητής νοημοσύνης, όμως θεωρώ ότι εμείς, όλοι όσοι έχουμε συμμετάσχει σήμερα στο πάνελ και όλοι όσοι ενδιαφέρονται, είμαστε θεματοφύλακες θεωρώ. Είμαστε το νέο σε εισαγωγικά ιερατείο, δηλαδή αυτοί που έχουμε το ενδιαφέρον. Και νομίζω ότι πρέπει να κρατάμε σε κάθε περίπτωση όλα αυτά τα αγαθά να δημιουργούνται με τον τρόπο που θα δημιουργούνται από άνθρωπο.

Εν τέλει, η τεχνολογία δίνει στη ζωή τη δυνατότητα να ανθίσει, όπως ποτέ άλλοτε ή να αυτοκαταστραφεί. Αυτό λέει το Ινστιτούτο για το Μέλλον της Ζωής και ένας επιστήμονας ο Tegmark, ο οποίος είναι ένας από τους θεμελιωτές της τεχνητής νοημοσύνης και ένας φιλόσοφος και επιστήμονας στην ουσία στο MIT. Δηλαδή με άλλα λόγια, δεν θα πρέπει να πάψουμε να πιστεύουμε ότι το περιεχόμενο που έχει δημιουργηθεί από τον άνθρωπο, από την ανθρώπινη νοημοσύνη, έχει μέσα ψυχή. Κάτι που μόνο η ανθρώπινη μηχανή φυσικής νοημοσύνης μπορεί να παράξει.

Ήμουν πολύ συνοπτικός όσο μπορούσα, είχα πολύ περισσότερα να σας πω. Αυτά από μένα.

Ματθαίος Τσιμιτάκης:

Θα χρειαζόταν μια διάλεξη δύο ωρών τουλάχιστον.

Παναγιώτης Κάπος:

Και μάλιστα πολλά είπα. Ευχαριστώ πάρα πολύ για την προσοχή σας.

Ματθαίος Τσιμιτάκης:

Περιμένετε λιγάκι, περιμένετε λιγάκι. Λοιπόν να ευχαριστούμε πάρα πολύ τον κύριο Κάπο. Ήταν μια ιδιαίτερα συμπυκνωμένη ομιλία, είχε πάρα πολλά πολύ χρήσιμα στοιχεία, αλλά είναι πολύ αργά, οπότε θα επιταχύνουμε. Δεν θα κάνω σχόλια καθόλου. Θα δώσω το λόγο στον κύριο Μπέσκο. Τώρα έχασα εγώ τα χαρτιά μου.

Σωτήρης Μπέσκος: Θες να κάνω εγώ την εισαγωγή; Δεν έχω πρόβλημα.

Ματθαίος Τσιμιτάκης:

Το Σωτήρη τον Μπέσκο λοιπόν, ο οποίος είναι διευθύνων σύμβουλος του ομίλου της Opinion Post. Το δικαιολογείται πολλά χρόνια τώρα βγαίνει πρώτο στη χρήση.

Σωτήρης Μπέσκος - Διευθύνων Σύμβουλος του ομίλου Opinionpost: Δοκιμάζοντας ένα δελτίο ειδήσεων τεχνητής νοημοσύνης

Α, μου τρως τώρα το ψωμί. Αυτό είχα (...) να πω. Για το Reuters που είπες προηγουμένως.

Ματθαίος Τσιμιτάκης:

Ναι, είναι εντυπωσιακό. Θα μας το εξηγήσεις κιόλας αυτό, δηλαδή πώς το καταφέρετε.

Σωτήρης Μπέσκος:

Πως το καταφέρνουμε...

Ματθαίος Τσιμιτάκης:

Και να πω και το εξής. Επειδή ακούσαμε δύο πολύ ενδιαφέρουσες αλλά φοβερά συμπυκνωμένες ομιλίες, εσείς έχετε στην πράξη κιόλας προσπαθήσει να δημιουργήσετε ένα δελτίο με τεχνητή νοημοσύνη.

Σωτήρης Μπέσκος:

Δεν προσπαθήσαμε, το δημιουργήσαμε.

Ματθαίος Τσιμιτάκης:

Το δημιουργήσατε, ωραία. Οπότε να μας πεις την εμπειρία.

Σωτήρης Μπέσκος:

Βέβαια τη δημοσιότητα μας την έκλεψε η ΕΡΤ να σου πω την αλήθεια. Ήμασταν νωρίτερα στον αέρα εμείς με το δελτίο ειδήσεων τεχνητής νοημοσύνης κατά 3 ημέρες, νωρίτερα από την ΕΡΤ. Η ΕΡΤ έβγαλε βέβαια έναν παρουσιαστή μόνο να πούμε την αλήθεια. Εμείς έχουμε ολοκληρωμένο.

Ματθαίος Τσιμιτάκης:

Εγώ λέω, θέλω να μας πεις στην πράξη τι συμβαίνει όταν όλα αυτά...

Σωτήρης Μπέσκος:

Θα το δούμε λιγάκι πρακτικά. Αυτό είχα κανονίσει να μιλήσουμε και να σας πω, τουλάχιστον τη δικιά μου εμπειρία όσον αφορά το κομμάτι του δελτίου. Να το βάλουμε λιγάκι να παίξει, μπορούμε; Τώρα δεν έχει καλή ανάλυση βέβαια.

BINTEO

Ακροατής:

(εκτός μικροφώνου) Τώρα, ως τηλεθεατής, αφήνω το δημοσιογραφικό. Η γλώσσα και οι ειδήσεις είναι τέλειες, δεν έχουν λάθη, εκφράζουν ακριβώς αυτό που συμβαίνει. Το ζήτημα ποιο είναι;

Σωτήρης Μπέσκος:

Η έκφραση.

Ακροατής:

(εκτός μικροφώνου) Ότι σου δίνει την αίσθηση της παγωνιάς.

Σωτήρης Μπέσκος:

Ακριβώς.

Ακροατής:

(εκτός μικροφώνου) Δεν μπορείς να λες ότι καίγονται ολόκληρες περιοχές και να κάθεται έτσι και να μιλάς.

Σωτήρης Μπέσκος:

Θα σας πω, μου επιτρέπετε; Θα συμφωνήσω απόλυτα μαζί σας και είναι ο λόγος ο οποίος σταματήσαμε να το βγάζουμε. Για αυτό ακριβώς το λόγο.

Ματθαίος Τσιμιτάκης:

Του έκανα σχόλιο πριν ότι είναι η τεχνητή Σία Κοσιώνη.

Σωτήρης Μπέσκος:

Θα σας πω τι εισπράξαμε, από τους αναγνώστες. Καταρχήν τα πιο πολλά views... αυτό το κάναμε αποκλειστικά για τα social media. Τα πιο πολλά views τα συγκέντρωσε ένα Δελτίο Ειδήσεων, το οποίο δυστυχώς ήταν το Δελτίο Ειδήσεων για τα Τέμπεη.

Τα σχόλια από κάτω ήταν χιλιάδες. Χιλιάδες για την έκφραση μόνο και μόνο. Δεν μπορείς να βγάζεις ένα Δελτίο Ειδήσεων και η άλλη να χαμογελάει. Προσέξτε όμως τώρα, θα σας πω λιγάκι την ιστορία.

ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ ΕΚΤΟΣ ΜΙΚΡΟΦΩΝΟΥ

Σωτήρης Μπέσκος:

Γι' αυτό θα μιλήσω τελείως πρακτικά. Θα σας πω.

ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ ΕΚΤΟΣ ΜΙΚΡΟΦΩΝΟΥ

Σωτήρης Μπέσκος:

Δώστε μου δυο λεπτά. Για να μπορέσετε να καταλάβετε πώς σχεδιάστηκε αυτό το πράγμα, πώς έγινε και πώς σταμάτησε. Ήταν 11 Απριλίου που είδα μία είδηση, μία παρουσιάστρια να βγάζει Δελτίο Ειδήσεων στο Κουβέιτ.

Η οποία ήταν εικονική παρουσιάστρια. Ήταν ακριβώς 11 Απριλίου, το είχα σημειώσει. Λέω, θα ψάξω να δω. Και θα ψάξω να δω για ποιο λόγο; Ως επιχειρηματίας, κατά πρώτων είμαι εκδότης, είμαι δημοσιογράφος, είμαι ο ιδιοκτήτης των τριών site που έχει ο όμιλος Opinion Post, ένα είναι το dikaialogitika.gr, Dnews έχει μετονομαστεί, το οποίο είναι τα τελευταία 5 χρόνια τουλάχιστον, όπως είπε και ο συνάδελφος, το πιο έγκυρο μέσο ενημέρωσης στη χώρα.

Όχι τηλεοπτικό μόνο, όχι digital μόνο, μέσο ενημέρωσης. Βάσει του Reuters και του Πανεπιστήμιου της Οξφόρδης. Αυτό είναι νομίζω ότι μας τιμά...

Ματθαίος Τσιμιτάκης:

Πρώτο σε χρήση, σύμφωνα με το Digital News Report σε εβδομαδιαία χρήση. Και σταθερά τα τελευταία πέντε χρόνια στις πρώτες δύο θέσεις.

Σωτήρης Μπέσκος:

Παίζουμε στις τρεις θέσεις δημοφιλίας όσον αφορά στο κομμάτι digital. Αλλά η μεγάλη μας τιμή δεν είναι αυτή.

Η μεγάλη μας τιμή είναι ότι είναι το πιο έγκυρο μέσο ενημέρωσης. Και προηγουμένως άκουσα μια κυρία, δεν θυμάμαι αν είναι κυρία θα με συγχωρέσει, μίλησε για τα χρηστικά. Μιλήσατε εσείς για τα χρηστικά. Το δικαιολογητικά.gr ξεκίνησε και εισήγαγε την χρηστική είδηση.

Ακροατής:

(εκτός μικροφώνου) Έτσι καθιερώθηκε.

Σωτήρης Μπέσκος:

Λοιπόν, έτσι καθιερώθηκε, πριν από 14 ακριβώς χρόνια.

ΠΑΡΕΜΒΑΣΗ ΕΚΤΟΣ ΜΙΚΡΟΦΩΝΟΥ

Σωτήρης Μπέσκος:

Τι εννοείται;

ΠΑΡΕΜΒΑΣΗ ΕΚΤΟΣ ΜΙΚΡΟΦΩΝΟΥ

Σωτήρης Μπέσκος:

Όσον αφορά το χρηστικό κομμάτι;

Ακροατής: (εκτός μικροφώνου) Κάποτε ήταν σημείο αναφοράς για να δούμε τα χρηστικά. Μετά αυξήθηκαν τα site με τα χρηστικά...

Σωτήρης Μπέσκος:

Είναι λογικό όταν κάτι είναι δημοφιλές, θα προσπαθήσουν όλοι να το αντιγράψουν. Το θέμα είναι πόσο καλά το κάνεις. Και το μυστικό στη δική μας επιτυχία, για να μιλήσω και για το site και μετά θα επανέλθω στο δελτίο, ήταν ότι ήμασταν -πώς να το πω- διαδραστικοί με τον αναγνώστη.

Δεν υπήρχε ερώτηση που να έρθεις στο newsroom από αναγνώστες ή τηλέφωνο, δεν υπήρχε πρόβλημα, καταγγελία, ρεπορτάζ, το οποίο μας έδινε ο αναγνώστης και να μην το ψάξουμε και να τον πάρουμε πάλι πίσω τηλέφωνο ή να του στείλουμε μήνυμα για την απάντηση.

Πρέπει να απαντάγαμε κοντά 200-300 μηνύματα, υπήρχε άνθρωπος ειδικός μόνο και μόνο για αυτό το πράγμα, να απαντάει 200-300 μηνύματα την ημέρα, να καταλάβετε. Και ήταν αυτό το οποίο ακόμα μας έχει στις πρώτες θέσεις.

Δεν αδιαφορήσαμε ποτέ για είδηση η οποία ήρθε μέσα στο newsroom είτε από τους εξωτερικούς ρεπόρτερς που έχουμε. Είμαστε τώρα αυτή τη στιγμή περίπου στα 32 άτομα ομάδα.

Θέλω, γιατί δεν έχω τα χρήματα ως μέσο να φτιάξω το δικό μου studio. Να βγάλω δελτίο ειδήσεων στα social. Άρα τι κάνω; Ψάχνω να βρω που το βρήκαν. Μέσα σε τρεις ώρες είχα βρει την

εταιρεία, είχα μιλήσει μαζί τους, είναι στο Los Angeles, ονομάζεται Haygen. Υπάρχουν 3 αυτή τη στιγμή στον κόσμο, η μία δεν εξυπηρετεί δημοσιογραφικό περιεχόμενο καθόλου, οι άλλες δύο εξυπηρετούν.

Βέβαια υπήρξε πολύ μεγάλη ανταλλαγή πληροφοριών, γιατί δεν τους το είχαν ζητήσει ξανά εκτός από το Κουβέιτ. Ήμασταν η δεύτερη χώρα στον κόσμο, το δεύτερο μέσο ενημέρωσης στον κόσμο που τους προσεγγίσαμε για αυτό το κομμάτι. Θα τονίσω κάτι σε αυτό το σημείο και θα βάλω μια παρένθεση. Το μεγαλύτερο πρόβλημα να ξέρετε δεν το έχει η δημοσιογραφία.

Το μεγαλύτερο πρόβλημα το έχει η διαφημιστική αγορά με την τεχνητή νοημοσύνη. Στη διαφημιστική αγορά, που μιλάω με πάρα πολλά στελέχη της διαφημιστικής αγοράς, αυτή τη στιγμή μου λένε ότι βάζουν ρήτρες στο προσωπικό τους, ώστε να μην δημιουργούν διαφημιστικό περιεχόμενο με τεχνητή νοημοσύνη. Και όποιος το κάνει, απολύεται εκείνη τη στιγμή, πολύ μεγάλα στελέχη της εγχώριας αγοράς. Μίλησα με το Λος Άντζελες μου λένε, έχουμε πολλές λύσεις.

Λέω πολλές λύσεις, τι έγινε; Μου λένε το εξής. Πιστεύω να μην μακρηγορήσω, γιατί είναι αρκετά σημαντική η εμπειρία. Μου λένε, μου στέλνεις παρουσιαστή, ένα βίντεο δύο λεπτών, μου στέλνεις τη φωνή του και στη φτιάχνω κατευθείαν. Το κόστος ήταν 25.000 ευρώ.

Σας λέω και το κόστος ακριβώς. Προτιμήσαμε την απλή λύση να το δοκιμάσουμε πρώτα. Σαφέστερα ήταν πολύ μεγάλη επένδυση 25.000 ευρώ να δώσουμε για να βάλουμε το δικό μας παρουσιαστή και τη δικιά μας φωνή. Τον πρώτον καιρό τα χείλια έτσι όπως είδατε της κυρίας εκεί –Στεφανία, της το έδωσα εγώ το όνομα- τα χείλια της δεν μπορούσαν καθόλου να ακολουθήσουν.

Καθόλου. Σε μία βδομάδα ήταν το αποτέλεσμα αυτό που είδατε. Μάθαινε απίστευτα γρήγορα. Έχει ένα πρόβλημα με την ελληνική γλώσσα, γενικότερα η ελληνική γλώσσα είναι πολύ δύσκολη, τεχνολογικά πολύ δύσκολη. Και ήταν μεγάλο πρόβλημα για αυτούς, δεν μπορούσαν ούτε καν να μας εξυπηρετήσουν, να μπορέσουν να μας φτιάξουν αυτό το πράγμα, γιατίμίλαγα συνέχεια μαζί τους.

Η μεγαλύτερη δυσκολία ήταν η γλώσσα, στο να μπορέσει να ανταπεξέλθει το άβαταρ αυτό, η εικονική παρουσιάστρια, η

οποία είναι αληθινός άνθρωπος. Δηλαδή αυτή την παρήγαγαν, βιντεοσκοπώντας την δύο λεπτά και από εκεί και πέρα η εταιρεία, ο αλγόριθμος δηλαδή ακολουθούσε και το πήγαινε νεράκι όπως το βλέπετε. Όπως σας είπα ήμασταν το δεύτερο μέσο ενημέρωσης παγκοσμίως που επικοινωνήσαμε με αυτή την εταιρεία. Αφού το σταματήσαμε, προσπαθούν να μιλήσουν μαζί μου πάρα πολύ καιρό να πω την αλήθεια. Δεν έχω χρόνο να μιλήσω μαζί τους, για να μας ρωτήσουν γιατί το σταματήσαμε. Ο λόγος ήταν καθαρά αυτός που σας είπα, με προλάβετε.

Δεν μπορούσε να έχει συναίσθημα και δεν μπορούσε να λες τραγικές ειδήσεις, δεν μας τιμά σα μέσο να πω την αλήθεια, να το συνεχίζαμε αυτό το πράγμα, αν δεν μας δίνανε λύσεις.

Οι λύσεις οι οποίες μας προτείνανε όταν τους το είπα αυτό το πράγμα, ήταν ότι κοίτα να δεις, πρέπει να μας στείλεις κάποιες εκφράσεις αλλά και κάποια bad words. Δηλαδή θα τους δίναμε τα λεγόμενα tags, τα οποία θα χτυπούσαν στον αλγόριθμο και η μορφή της και το συναίσθημά της...

ΠΑΡΕΜΒΑΣΗ ΕΚΤΟΣ ΜΙΚΡΟΦΩΝΟΥ

Σωτήρης Μπέσκος:

Ακριβώς, ακριβώς. Αυτοί μέσω των tags που θα τους δίναμε εμείς -των ελληνικών δηλαδή λέξεων κλειδιών- θα αλλάζανε την έκφρασή της. Αλλά προτιμήσαμε να σας πω την αλήθεια να το σταματήσουμε. Και το κόστος ήταν πάρα πολύ μικρό για να γίνει αυτό το πράγμα.

Είναι άριστο. Είναι απίστευτο. Αν το δείτε...

Κος ΤΣΙΜΙΤΑΚΗΣ:

Λοιπόν να επιτρέψουμε στον κύριο Μπέσκο, γιατί τον έχουμε τρελάνει όλοι, να τελειώσει και μετά...

Σωτήρης Μπέσκος:

Όχι, δεν υπάρχει θέμα.

Ματθαίος Τσιμιτάκης:

Κρατήστε τις ερωτήσεις σας...

ΠΑΡΕΜΒΑΣΗ ΕΚΤΟΣ ΜΙΚΡΟΦΩΝΟΥ

Σωτήρης Μπέσκος:

Τα ισπανικά όμως προσέξτε, έχουν εκπαιδεύσει τους αλγόριθμους. Τους έχουν εκπαιδεύσει, είναι άλλες οι αγορές να φανταστείτε. Άλλα τα resources τα οποία θα δαπανήσουν αυτές οι εταιρείες για να μπορούσαν να ανταπεξέλθουν σε αυτές τις

γλώσσες. Δεν έχει σχέση το ένα με το άλλο. Η Ελλάδα είναι η φωροκώσταινα. Έξω εκεί τεχνολογικά, να το ξέρετε αυτό.

Ακροατής:

(εκτός μικροφώνου) Δηλαδή αν το πλήρωνε η ΕΡΤ θα ήταν τέλειο, αυτό μας λέτε.

Ματθαίος Τσιμιτάκης:

Αν έκανε την επένδυση...

Σωτήρης Μπέσκος:

Δεν μπορώ να απαντήσω σε αυτό.

Ματθαίος Τσιμιτάκης:

Ο κύριος Κάπος θέλει κάτι να πει γι αυτό.

Παναγιώτης Κάπος:

Ας ολοκληρώσει ο κύριος Μπέσκος και μετά.

Σωτήρης Μπέσκος:

Με συγχωρείτε, θέλω να συμπληρώσω κάτι που είπε ο κύριος Κάπος για τα παραμύθια. Είχαμε μια συζήτηση με έναν άνθρωπο ο οποίος ασχολείται με ΑΙ, γράφει κώδικα δηλαδή ΑΙ. Και μιλήσατε για τα παραμύθια προηγουμένως και γενικότερα για τα βιβλία. Αυτό που μου είπε ο άνθρωπος, έτσι για να σας προβληματίσω ακόμα περισσότερο, μου είπε σε 10 χρόνια τα παιδιά δεν θα τους διαβάζει η μαμά παραμύθια. Όχι. Ακούστε για να σας συγκλονίσω λιγάκι. Θα τα ζούνε.

Παναγιώτης Κάπος:

(εκτός μικροφώνου) Με edit reality και τέτοια... Επαυξημένη πραγματικότητα.

Σωτήρης Μπέσκος:

Σε 10 χρόνια θα τα ζούνε. Πριν κοιμηθούν, θα ζούνε ένα παραμύθι.

Είναι από τα τρομακτικά. Αλλά πιστέψτε με, είναι η πραγματικότητα αυτή που έρχεται. Και όσον αφορά το κομμάτι της ρύθμισης που είπαν προηγουμένως οι υπόλοιποι ομιλητές γιατί σημείωσα εδώ το κομμάτι ρύθμιση, νομίζω ότι έχουμε αργήσει πάρα πολύ. Το τσουνάμι έχει έρθει, απλά δεν είναι στην πόρτα μας ακόμα.

Νομίζω ότι έχουμε αργήσει πάρα πολύ. Και όταν, επειδή τυγχάνει να είμαι και μέλος του διοικητικού συμβουλίου του ΟΣΔΕΛ, εκπροσωπώ τους εκδότες τύπου. Η συζήτηση η οποία έχει γίνει όλο αυτό το τελευταίο διάστημα, είναι ότι αργήσαμε ακόμα και για το λεγόμενο νέο δικαίωμα, τις πλατφόρμες.

Αργήσαμε τρομακτικά, μας έχει ξεπεράσει όλο αυτό. Μας έχει ξεπεράσει.

Και ακόμα δεν έχει εφαρμοστεί ο κανονισμός, δεν έχει βγει καν ο κανονισμός. Και εδώ έξω εκεί συζητάνε όλοι για ρύθμιση αγοράς ΑΙ. Εμείς απλά κοιμόμαστε, να πω την αλήθεια.

Ματθαίος Τσιμιτάκης:

(εκτός μικροφώνου) Η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει (...)

Σωτήρης Μπέσκος:

Μικρές.

ΠΑΡΕΜΒΑΣΗ ΕΚΤΟΣ ΜΙΚΡΟΦΩΝΟΥ

Σωτήρης Μπέσκος:

Θα σας πω. Δεν έχω κάτι άλλο να πω, εγώ περισσότερο ήθελα να δείτε το πρακτικό κομμάτι ότι είναι τρομακτικά απλό για να το δημιουργήσεις αυτό το πράγμα γενικότερα. Δεν είναι κάτι το οποίο απαιτεί πολλά χρήματα.

Και εμάς, όσο εκδότες τύπου, επειδή το συζητάω με συναδέλφους πολλούς το τελευταίο διάστημα, μας προβληματίζει πάρα μα πάρα πολύ, το πώς θα μεταξελιγθεί η δημοσιογραφία με αυτό το τσουνάμι το οποίο έρχεται. Γιατί μπορεί να είναι -και εγώ δημοσιογράφος είμαι και μέλος της ΕΣΗΕΑ- αλλά με προβληματίζει η περιουσία του δημοσιογράφου, η περιουσία του εκδότη από ποιον θα χρησιμοποιηθεί και πώς θα χρησιμοποιηθεί.

Και ήδη, δεν θα το έχετε προσέξει, πάρα πολλοί δεν θα το έχετε προσέξει, το Google, όταν κάνεις μία αναζήτηση αυτή τη στιγμή, σου βγάζει ένα προτεινόμενο κείμενο πάνω απ' τα αποτελέσματα. Αυτό είναι τεχνητή νοημοσύνη να γνωρίζετε. Είναι καθαρά Bart το συγκεκριμένο.

Αυτό που μας στερεί έσοδο. Και είναι τεράστιο το έσοδο το οποίο μας στερεί. Άρα και το δικό σας έσοδο θα στερήσει. Μας στερεί έσοδο γιατί δεν πατάει το κλικ. Για μας είναι το κλικ, δεν είναι κάτι άλλο αυτή τη στιγμή, στο digital τουλάχιστον περιβάλλον. Ο προβληματισμός ο οποίος έχουμε είναι ξεκάθαρος, τι πρέπει να κάνουμε για να μπορέσουμε να αποφύγουμε αυτόν τον αρμαγεδόνα. Η δικιά μου σκέψη θα τη μοιραστώ μαζί σας, είναι οπτικοποίηση της είδησης.

Και ήταν ένα από αυτά τα εγχειρήματα τα οποία προσπάθησα να κάνω. Γιατί η οπτικοποίηση ακόμα τουλάχιστον δεν έχουν βρει τον τρόπο, όπως το λέμε εμείς τεχνικά, να

κρολάρεται. Θα το βρούνε όμως, πολύ σύντομα. Αλλά τουλάχιστον θα μπορέσουμε να το προασπίσουμε αυτό το δικαίωμα για λίγο χρόνο ακόμα.

Ακροατής:

(εκτός μικροφώνου) Να ρωτήσω κάτι;

Σωτήρης Μπέσκος:

Παρακαλώ.

Ακροατής:

(εκτός μικροφώνου) Είχε δίκιο ο κύριος Καφάτος, εγώ βιάστηκα να απαντήσω, μπορεί να μην είναι έτσι. Το κείμενο των ειδήσεων, τα κείμενα για τις διάφορες ειδήσεις, τους τα δώσατε εσείς; Έχω χρησιμοποιήσει...

Σωτήρης Μπέσκος:

Τα εισάγουμε εμείς.

Ακροατής:

Δεν τα έφτιαξε μόνη της...

Σωτήρης Μπέσκος:

Προσέξτε τι μας είπανε. Μας είπανε όμως, ότι σε ένα χρόνο θα έχουν αλγόριθμο, ο οποίος θα τους δίνουμε ένα λεγόμενο feed, δηλαδή ένα RSS για όσους ξέρετε τεχνολογικά, μια λίστα δηλαδή ειδήσεων και τίτλων. Η οποία η τεχνολογική νοημοσύνη θα αποφασίζει ποια είναι η σημαντική για την κοινωνία και θα την ταξινομεί μόνη της.

Ακροατής:

Και θα την κάνει μικρή... θέλω ένα λεπτό δελτίο ή μισή ώρα δελτίο και...

Σωτήρης Μπέσκος:

Θα του εισάγεις ουσιαστικά τα data και αυτό το πράγμα που είδατε, χρειάστηκε μόλις, επειδή το έφτιαχνα εγώ προσωπικά, χρειάστηκε μόλις 35 λεπτά για να γίνει.

Ακροατής:

Πάντως αυτό τώρα γίνεται δωρεάν. Επειδή σας ζήτησαν 25 χιλιάδες....

Σωτήρης Μπέσκος:

Τι εννοείτε;

Ακροατής:

Το έχω κάνει.

Σωτήρης Μπέσκος:

Όχι, προσέξτε. Οι 25.000 ευρώ ήταν για να στείλουμε παρουσιαστή δικό μας, φωνή δική μας και να μας φτιάξει προσωποποιημένο avatar.

Ακροατής:

Και αυτό τώρα γίνεται δωρεάν.

Σωτήρης Μπέσκος:

Δεν το γνωρίζω να σας πω την αλήθεια, το έχω εγκαταλείψει το εγχείρημα αυτή τη στιγμή. Αυτό δεν το γνωρίζω τώρα.

Ακροατής:

Στο πιλοτικό στάδιο.

Ματθαίος Τσιμιτάκης:

Εντάξει αυτό είναι, η εξέλιξη αυτή είναι.

Ακροατής:

Ήθελα να καταλάβω οι (...) και τα λάθη έγιναν από τα δικαιολογητικά ή από την τεχνητή νοημοσύνη; Γιατί προφανώς αυτός που το έχει γράψει, δεν έχει καταλάβει τα 5 λάθη.

Ματθαίος Τσιμιτάκης:

Συνήθως ένας συντάκτης που κάνει γραπτό δεν μπορεί...

Ακροατής:

(...) Η ειδική πρόταση, αντί για εισαγωγικά και δύο τελείες ή κάτι άλλο, είναι ένα συγκεκριμένο λάθος του δημοσιογράφου. Αλλά ήθελα να καταλάβω, το έκανε η τεχνητή νοημοσύνη ή τα δικαιολογητικά;

Σωτήρης Μπέσκος:

Προσέξτε, τα κενά...

ΠΑΡΕΜΒΑΣΗ ΕΚΤΟΣ ΜΙΚΡΟΦΩΝΟΥ

Σωτήρης Μπέσκος:

Κύριε Καμπάκο, τα κενά ή τα τελείες... Θα ήθελα...

Ακροατής:

Οι μισοί παρουσιαστές στην Ελλάδα διαβάζουν τα άρθρα χωρίς να ανοίγουν το στόμα τους. Δεν ξέρουν ότι το Α λέγεται ανοιχτό φωνήεν ας πούμε και για να το διαβάσεις ανοίγεις το στόμα σου. Δεν ξέρουν ότι η άνω-κάτω τελεία θέλει παύση και να αλλάξεις τον τόνο της φωνής σου μετά, γιατί είναι άλλη πρόταση. Αυτά δεν τα ξέρουν.

Ματθαίος Τσιμιτάκης:

Τα κρατάμε όλα αυτά. Τα κρατάμε όλα αυτά και θέλω να... Επιτρέψτε μου, επειδή είναι αργά και ο κύριος Τριανταφύλλου περιμένει υπομονετικά, αλλά και οι υπόλοιποι ομιλητές. Εγώ γι'

αυτό είπα στην αρχή ότι θα υπαγορευτεί τις ειδήσεις, δημιουργεί στάνταρτς. Όλα αυτά που λέτε, δεν μπορούν να τα ξέρουν οι δημοσιογράφοι όλων των κλάδων. Αλλά πλέον αυτά θα γίνουν, όπως λέει και ο Μπέσκος, θα γίνουν στάνταρ.

Τώρα, ο κύριος Τριανταφύλλου, ο οποίος θα κάνει την τελική ομιλία και θα μας κάνει και τα συμπεράσματα.

Σωτήρης Τριανταφύλλου Πρόεδρος ΠΟΕΣΥ: Η χρήση της τεχνητής νοημοσύνης από τα ΜΜΕ

Θέλω κι εγώ να δούμε ένα βίντεο. Αυτό έγινε το 2018, είναι στα αγγλικά. Πάμε να το δούμε. Είναι το Κινέζικο Πρακτορείο Ειδήσεων. Άβαταρ είναι.

Ματθαίος Τσιμιτάκης:

Λοιπόν, δεν τον συστήσω τον κύριο Τριανταφύλλου, έτσι; Είναι ο πρόεδρος της ΠΟΕΣΥ, το ξέρετε υποθέτω.

BINTEO

Σωτήρης Τριανταφύλλου:

Λοιπόν, αυτό ήταν το 2018. Όταν μετά μερικά χρόνια είδα στα δικαιολογητικά το βίντεο που παίξατε, εντυπωσιάστηκα. Γιατί δεν είχα ξαναδεί σε άλλο μέσο και διεθνώς και στην Ελλάδα. Νομίζω είπατε, σας πρόλαβε η ΕΡΤ για λίγο ή την προλάβετε; Την προλάβετε. Πραγματικά ήταν εντυπωσιακό.

Βεβαίως, βρήκα στην πορεία ότι υπάρχουν τέτοιου είδους άβαταρ. Αυτό είναι το Κινέζικο Πρακτορείο Ειδήσεων που είδατε, είναι του 2018, όπως είπα. Υπάρχει και γυναίκα παρουσιάστης. Τα

ώρα ποια οι ειδήσεις εκεί εκφωνούνται και στην κινέζικη γλώσσα. Το κάνουν μόνοι τους οι Κινέζοι, γιατί τεχνολογικά είναι προηγμένοι. Οι εταιρείες βεβαίως είναι λίγες, σωστά το είπε ο κύριος Μπέσκος, που υπάρχουν στον κόσμο. Και το συνεχίζουν. Αυτή είναι μια εξέλιξη, αν μπορούμε να βάλουμε και το powerpoint της εισήγησής μου. Ναι, της εισήγησής μου, βίντεο και μετά το powerpoint. Είναι μια συγκλονιστική εξέλιξη που μας έχει δώσει η τεχνητή νοημοσύνη.

Η τεχνητή νοημοσύνη που ακούσαμε από τους καθηγητές, από τους ειδικούς εδώ ότι είναι πάρα πολύ παλιά. Δηλαδή, από

τη δεκαετία του '20 υπάρχουν κάποια υπολογιστικά μοντέλα και πράγματα.

ΔΙΑΛΟΓΟΙ

Ματθαίος Τσιμιτάκης:

Ωραία. Μέχρι να γίνει αυτό λοιπόν, αν μου επιτρέπετε, αν υπάρχουν ερωτήσεις για τον κύριο Κάπο και τον κύριο Παναγιώτου, που πολύ υπομονετικά περιμένουν. Και νομίζω ότι με βάση πια και την εμπειρία που μοιράστηκε μαζί μας ο κύριος Μπέσκος, εγώ τουλάχιστον σε μένα έρχονται ερωτήσεις και προς τους δύο ακαδημαϊκούς. Σας θεωρώ ακαδημαϊκό, είστε διδακτορικός, έτσι; Οπότε αν κάποιος θέλει να ρωτήσει, προτείνω μέχρι ο κύριος Τριανταφύλλου να ετοιμαστεί, κάντε τις ερωτήσεις σας τώρα όλες μαζί, η μία πίσω από την άλλη, παρακαλώ.

Ματθαίος Τσιμιτάκης:

Υπάρχει άλλη ερώτηση; Παρακαλώ.

Ακροατής:

(εκτός μικροφώνου) Η οποία είναι βεβαίως πολύ απλοϊκή αλλά θα την κάνω. Βλέποντας τα άβαταρ και την κυρία την ωραία που (...). Τρόμαξα λίγο, όχι μόνο για τη (...) της δημοσιογραφίας.

Αυτή συζητιέται και νομίζω ότι πρέπει να ξανασυναντηθούμε ξανά με τη δημοσιογραφία, με τη δεοντολογία, με τις εργασιακές μας σχέσεις κλπ. Αυτό είναι ανοιχτό το θέμα και πάντοτε πρέπει να παλεύεται. Αλλά τρόμαξα διότι σκέφτηκα το εξής. Τα παιδάκια θα βλέπουν, θα ζουν όλη την ώρα το παιχνίδι τους τεχνολογικά. Θα βλέπουν το άβαταρ να (...) τις ειδήσεις.

Αυτό δε θα έχει καμία επίπτωση στη ζωή μας; Δηλαδή θα είμαστε άνθρωποι σε μερικούς τομείς και τεχνολογικά θα συμπεριφερόμαστε και θα (...) Νομίζω και ότι αν γίνει κάτι τέτοιο, θα έχει γενική επίπτωση στην ελληνική κοινωνία και στην εξέλιξή της και στην υποβάθμισή της, δεν ξέρω. Αυτό είναι μια ρητορική ερώτηση, δεν ξέρω αν παίρνει απάντηση.

Ματθαίος Τσιμιτάκης:

Θα ακούσουμε την άποψη του κύριου Κάπου, ναι. Υπάρχει άλλη ερώτηση ή να απαντήσει ο κύριος Κάπος;

Παναγιώτης Κάπος:

Απαντάω γιατί θα τις ξεχάσουμε.

Ματθαίος Τσιμιτάκης:

Παρακαλώ, σύντομα.

Ακροατής:

Πιστεύετε ότι τα ελληνικά είναι ίσως η πιο δύσκολη γλώσσα που μπορεί να προγραμματιστεί σε τεχνητή νοημοσύνη;

Ματθαίος Τσιμιτάκης:

Ευχαριστούμε πολύ.

Παναγιώτης Κάπος:

Θα απαντήσω σε αυτό που τουλάχιστον μπορώ να απαντήσω. Αρχικά, δεν το ανέφερα στην παρουσίαση, το είχα.

Λέγεται γραμματισμός των μέσων. Δηλαδή έρχεται μια νέα γενιά πίσω, ψηφιακή γενιά, έτσι; Αναγνώστες, ας πάρουμε ότι είναι αναγνώστες. Όλοι είμαστε δυνητικά αναγνώστες, οι οποίοι διαβάζουμε με διαφορετικό τρόπο. Αν δεν εκπαιδεύουν τι είναι, πώς μπορούν να εντοπίζουν και οι ίδιοι αναγνώστες, είτε τα fake news. Με τον τρόπο τους, υπάρχουν εργαλεία και κριτική σκέψη, καταρχήν. Αν δεν μάθουν να διαβάζουν λίγο μεγαλύτερες φόρμες.

Ακούστηκε πριν ότι δεν μπορούν να διαβάσουν και οι νέοι, ακόμα και όσο μεγαλύτεροι, μεγάλες φόρμες. Άρα, αυτό τι σημαίνει; Εδώ δεν είναι μόνο, υπερβαίνει το κομμάτι δημοσιογράφων, εκδότες κτλ.

Είναι η εκπαίδευση, είναι η παιδεία. Δηλαδή το να δημιουργήσεις πολίτες και νέα γενιά, η οποία μπορεί να διαβάζει σε βάθος. Χάνεται αυτό, αυτό είναι ένα μεγάλο θέμα, το οποίο υπάρχει στο εξωτερικό ήδη. Λέγεται γραμματισμός των μέσων, τεχνολογικός γραμματισμός, πληροφοριακός γραμματισμός. Το να μάθουμε, να εκπαιδύσουμε τη νέα γενιά, η οποία δεν διαβάζει πλέον στο χαρτί παραδοσιακά, είτε την εφημερίδα. Διαβάζει σκρολάρει, κυλάει στην οθόνη, ουσιαστικά, βλέπει με links, βλέπει στην πραγματικότητα οπτικά τελείως και χωρίς βάθος.

Αυτό σημαίνει ότι μετά δεν μπορεί ο πολίτης αυτός, όταν μεγαλώνει, να διαβάσει, να κατανοήσει ένα γεγονός, να εμβαθύνει κ.ο.κ. Με όλα τα προβλήματα που μπορεί να δημιουργηθούν, παραπληροφόρηση και δημοκρατία, εγώ θα το πάω λίγο παραπέρα. Γιατί όλα αυτά είναι θέματα δημοκρατίας και ελεύθερης σκέψης. Άρα αυτό είναι ένα ευρύτερο ζήτημα που προφανώς όμως, και όσοι έχουν σχέση με τα εκδοτικά μέσα, που έχουν φόρμα κείμενο ή οτιδήποτε, έχουν ο καθένας ένα μερίδιο

ευθύνης το να εκπαιδεύουν λίγο το κοινό τους και τη νέα γενιά, με τον τρόπο.

Χρειάζεται κάποια εργαλεία. Δεν είναι απλό το θέμα, αλλά μπορεί να γίνει και πρέπει να γίνει, γιατί στο τέλος θα φτάνουμε σε ένα σημείο να ακούμε ας πούμε μία λέξη και να νομίζουμε ότι αυτό είναι το γεγονός και τελείωσε. Και το ίδιο θα γίνει και στα βιβλία. Θα διαβάσει ο κόσμος δέκα σελίδες και αυτό είναι. Δεν μπορεί να διαβάσει ένα μυθιστόρημα 300 σελίδες, 500, πάνε αυτά.

Οπότε η συρρίκνωση δηλαδή του κειμένου, συρρικνώνει τη γνώση στη πραγματικότητα, έτσι; Αυτό είναι.

ΠΑΡΕΜΒΑΣΗ ΕΚΤΟΣ ΜΙΚΡΟΦΩΝΟΥ

Ματθαίος Τσιμιτάκης:

Μισό λεπτό. Ένα-ένα, λοιπόν.

Παναγιώτης Κάπος:

Και για τις εκδόσεις...

ΠΑΡΕΜΒΑΣΗ ΕΚΤΟΣ ΜΙΚΡΟΦΩΝΟΥ

Ματθαίος Τσιμιτάκης:

Στον κύριο Παναγιώτου. Α, στον κύριο Μπέσκο.

ΠΑΡΕΜΒΑΣΗ ΕΚΤΟΣ ΜΙΚΡΟΦΩΝΟΥ

Σωτήρης Μπέσκος:

Δεν το ξέρω, δεν το γνωρίζω. Όχι δεν μπορώ να μιλήσω για αυτό γιατί δεν το γνωρίζω. Ξέρω πάντως ότι είναι σίγουρα μία πολύ δύσκολη γλώσσα.

Παναγιώτης Κάπος:

Κλείνοντας, ένας εκδοτικός οίκος και ειδικά στην Ελλάδα αυτή τη στιγμή περισσότερο κοιτάζει τι συμβαίνει.

Δεν μπορεί να το εφαρμόσει άμεσα και ειδικά ένας μικρός, ανεξάρτητος εκδοτικός οίκος. Είναι όμως εργαλεία, τα οποία μπορεί να τα εφαρμόσει άμεσα, όταν θα κρίνει ότι αυτό όντως έχει κάποιο νόημα για να δώσει προστιθέμενη αξία, όχι να το εφαρμόσει για να το εφαρμόσει.

Νίκος Παναγιώτου:

Να μου επιτρέψετε λίγο να κάνω ένα μικρό, πολύ γρήγορο σχόλιο; Επειδή έγινε αναφορά πριν για προγραμματισμό στα μέσα ενημέρωσης και επειδή τα τελευταία χρόνια έτσι φύσει και έργο υποστηρίζω, ότι γίνονται αρκετά πράγματα στην πατρίδα

μας, αλλά έχουμε μία τάση να τα υποβαθμίζουμε ή... Να τα υποβαθμίζουμε, να μη χρησιμοποιήσω άλλες λέξεις. Προγραμματισμό στα μέσα ενημέρωσης, το διδάσκω από το 2009 σε πανεπιστημιακό τμήμα. Εδώ από το 2011 και μετά διοργανώνουμε συνεχώς δράσεις και έχει γίνει, επειδή κάνατε αναφορά, ότι αυτά γίνονται μόνο στο εξωτερικό.

Αντιθέτως θέλω να σας πω ότι είμαστε πάρα πολύ μπροστά σε σχέση με πολλά από αυτά που γίνονται στο εξωτερικό. Και ταυτόχρονα όμως υπάρχουν και κάποια όρια στα αποτελέσματα που μπορεί να φέρει ο μιντιακός γραμματισμός. Δηλαδή, όταν έχεις μέσα ενημέρωσης τα οποία επενδύουν στο τι φόρεσε η τραγουδίστρια και αν σήκωσε τη γόβα και τέτοια, ό,τι μιντιακό γραμματισμό και να κάνεις, δεν μπορεί να το ακολουθήσω, όταν πολλοί από αυτούς οι οποίοι παράγουν και μοιράζονται δημόσια γνώση, επιλέγουν ως πούμε αυτό το επίπεδο της ενημέρωσης. Σας ευχαριστώ πολύ.

Ματθαίος Τσιμιτάκης:

Κύριε Παναγιώτου, ευχαριστούμε πάρα πολύ για τη συμβολή σας. Νομίζω ότι μπορούμε να σας αποδεσμεύσουμε, μιας και είσαι στις Ηνωμένες Πολιτείες. Προφανώς αυτές είναι συζητήσεις που έχουν πολύ μεγάλο βάθος και θα μπορούσαμε για ώρες ολόκληρες.

Νίκος Παναγιώτου:

Ευχαριστώ πάρα πολύ. Ήταν εξαιρετική κι η ομιλία και νομίζω ότι αποζημιώθηκαν όσοι έμειναν μέχρι το τέλος. Δηλαδή νομίζω ότι τελικά στο τέλος είναι το ζουμί.

Ματθαίος Τσιμιτάκης:

Και εγώ το πιστεύω.

Νίκος Παναγιώτου:

Σας ευχαριστώ πολύ.

Ματθαίος Τσιμιτάκης:

Εμείς σας ευχαριστούμε πολύ. Ο κύριος Τριανταφύλλου, τα συμπεράσματα της ημερίδας.

Σωτήρης Τριανταφύλλου:

Όχι, πριν τα συμπεράσματα, έχω μια εισήγηση κι εγώ. Θα πάμε και στα συμπεράσματα. Λοιπόν είπα... λοιπόν θα το περάσω πάρα πολύ γρήγορα αυτό, γιατί πραγματικά είναι αργά. Είπα λοιπόν ότι είναι πάρα πολύ παλιά η τεχνητή νοημοσύνη. Η τεχνητή

νοημοσύνη, οι μηχανές, οι πρώτες μηχανές έρχονται από τη δεκαετία του '20.

Γύρω στη δεκαετία του 1950 βρίσκουμε αυτό που λέμε σήμερα ρομποτική δημοσιογραφία, την αλγοριθμική. Μάλλον βρίσκουμε τους αλγόριθμους, όχι τη δημοσιογραφία.

Βρίσκουμε τους αλγόριθμους και έρχεται... οι πρώτες αναφορές είναι περίπου το 2003, δεν έχω βρει νωρίτερα. Έρχεται μια μορφή δημοσιογραφίας, μια μορφή παραγωγής ειδησεογραφικού περιεχομένου, η ρομποτική δημοσιογραφία ή αλγοριθμική δημοσιογραφία, παραγωγή περιεχομένου δημοσιογραφικού από αλγόριθμο, όχι από άνθρωπο. Σε κάποια στάδια υπάρχει ανθρώπινη διαμεσολάβηση, δηλαδή μπορεί να υπάρχουν κάποια πρότυπα που ο άνθρωπος γράφει.

Αυτό που έδειξε πριν ο κύριος Παναγιώτου με το σεισμό, αυτό που έχουν πει ο Los Angeles Times για το σεισμό, αυτό ήταν από πρότυπο. Δηλαδή ο άνθρωπος έγραφε, έδινε το 4,6 ρίχτερ που έγινε και έβγαζε την είδηση ο αλγόριθμος. Έτσι το ξεκίνησε και σε συνέχεια προχώρησε.

Ξεκίνησε από το αθλητικό ρεπορτάζ, γιατί ήταν εύκολο. Ευνοούσαν τα νούμερα στο αθλητικό ρεπορτάζ, γι' αυτό όχι για άλλο λόγο. Χρησιμοποιείται και πολύ ευρέως σήμερα στο αθλητικό ρεπορτάζ.

Είναι το ένα πρότυπο ρομποτικής δημοσιογραφίας, που σε ένα πρότυπο γράφει ο άνθρωπος ή δίνει τα στοιχεία. Και υπάρχει και αυτό που εξελίχθηκε αργότερα, η τεχνητή νοημοσύνη, χωρίς την ανθρώπινη διαμεσολάβηση. Και τις περισσότερες φορές δεν το καταλαβαίνουμε τη διαφορά του περιεχομένου. Είναι τα chatbots, είναι όλα αυτά, είναι μέρος της αλγοριθμικής δημοσιογραφίας.

Εικονική πραγματικότητα, επαυξημένη πραγματικότητα, έχουν προχωρήσει αρκετά αυτά σήμερα. Δεν θα σταθώ εδώ. Είναι πολλά τα MME που το χρησιμοποιούν: Washington Post, είναι οι New York Times, είναι το Associated Press, το Κινέζικο Πρακτορείο Ειδήσεων, είναι πάρα πολλά.

Είναι και πολλά ακόμη, δεν είναι μόνο αυτά που το χρησιμοποιούν. Μία μελέτη περίπτωσης, χρήσιμη, για να δούμε πολλές πλευρές. Να δούμε και την παραγωγή του δημοσιογραφικού περιεχομένου από αλγόριθμο και συνέχεια τεχνητή νοημοσύνη, αλλά και τι γίνεται με τις θέσεις εργασίες

είναι η Washington Post. Η Washington Post το χρησιμοποίησε στους Ολυμπιακούς Αγώνες 2016 για πρώτη φορά, ένα δικό τους αλγόριθμο έφτιαξε το Heliograf.

Οι Ολυμπιακοί Αγώνες, γιατί; Γιατί οι Ολυμπιακοί Αγώνες είναι ένα πολύ μεγάλο γεγονός, πολιτικό, κοινωνικό, αθλητικό. Είναι η μεγαλύτερη συγκέντρωση ανθρώπων στον κόσμο ταυτοχρόνως. Και το χρησιμοποίησε ως test event. Πολλά πράγματα έχουν χρησιμοποιηθεί για πρώτη φορά στους Ολυμπιακούς Αγώνες, πολλές τεχνολογικές ανακαλύψεις.

Το χρησιμοποίησε λοιπόν για πρώτη φορά και μετά έκανε εκεί τεστ και κάλυψε και τις προεδρικές εκλογές στις ΗΠΑ το 2016. Αυτή είναι η διαφήμιση της Washington Post για τον αλγόριθμο που είχε φτιάξει, τον έχει εξελίξει αρκετά σήμερα. Δείχνει τον τρόπο με τον οποίο δουλεύει, ότι παράγει αποτελέσματα, τα περνάω γρήγορα. Γραφικά έκανε κυρίως, αυτό έκανε ο αλγόριθμος, δεν έγραφε κείμενο. Έκανε γραφικά αποτελέσματα, πρόγραμμα, alerts και όλα αυτά, κατάκτηση μεταλλείων.

Έβγαζε μια τέτοια μορφή, αυτό έβγαζε ο Heliograf της Washington Post το 2016. Με ανάλογο τρόπο κάλυψε και τις προεδρικές εκλογές των ΗΠΑ τον Νοέμβριο, έκανε γραφήματα.

Εδώ υπάρχει μία ανακοίνωση μετά τους Washington Post που αναφέρεται στο πόσα άρθρα παρήγαγε, έδωσε στατιστικά στοιχεία. Αυτά είναι τα στατιστικά στοιχεία, είναι μεγάλος ο όγκος του περιεχομένου που παρήχθη από τον αλγόριθμο. Το συμπέρασμα λοιπόν -και εδώ θα σταθώ- που καταλήγει η ίδια η Washington Post για τη χρήση αυτού του είδους παραγωγής ειδησεογραφικού περιεχομένου σε ένα απολογισμό που έκανε μετά, είναι ότι απελευθέρωσε τους δημοσιογράφους από το να κάνουν πραγματικό ρεπορτάζ. Έκανε πράγματα ο αλγόριθμος που τα έκαναν πριν οι δημοσιογράφοι, δηλαδή έγραφαν τα αποτελέσματα και όλα αυτά.

Αυτό το πράγμα το απελευθέρωσε, γιατί δεν ήταν δημοσιογραφική δουλειά το να γράφει αποτελέσματα ο δημοσιογράφος. Τους απελευθέρωσε να κάνουν σε βάθος ρεπορτάζ, έρευνες, συνεντεύξεις και να παράγουν ποιοτικό περιεχόμενο. Και δεν έχουν μειωθεί καθόλου, δεν έχει παρατηρηθεί στην Washington Post καθόλου μείωση θέσεων εργασίας για τον αλγόριθμο.

Έχει παρατηρηθεί μείωση θέσεων εργασίας, αλλά και για άλλους λόγους. Έχει παρατηρηθεί μείωση θέσεων εργασίας τα τελευταία χρόνια, γιατί υπάρχει... Και αυτά τα στοιχεία που έδωσε ο κύριος Αρβανίτης νωρίτερα για τις Ηνωμένες Πολιτείες είναι σωστά, αλλά δεν έχουν να κάνουν με τη χρήση της τεχνητής νοημοσύνης. Έχουν να κάνουν γενικότερα με την κρίση, την οικονομική κρίση, η οποία υπάρχει. Η Washington Post λοιπόν είναι μία μελέτη περίπτωσης, η οποία φαίνεται ότι δεν υπήρξε θέμα με τις θέσεις εργασίας. Εκεί δεν υπήρξε θέμα με τις θέσεις εργασίας.

Και φαίνεται ως μια γενικότερη πρακτική μέσω ενημέρωσης, μεγάλων μέσων ενημέρωσης στο εξωτερικό, ότι ο αλγόριθμος έρχεται και δρα υποστηρικτικά. Το είπε και ο κύριος Παναγιώτου πριν, έρχεται και δρα υποστηρικτικά στην παραγωγή του ειδησεογραφικού περιεχομένου και στη δουλειά των δημοσιογράφων. Περίπου το ίδιο συμβαίνει και με το Associated Press. Το είδαμε και από άλλους ομιλητές, δεν θέλω να σταθώ ιδιαίτερα στο Associated Press, αλλά το Associated Press δημιούργησε και θέσεις εργασίας.

Προσέλαβε, το ξεκίνησε το '14 τέλος πάντων, γι' αυτό λέμε ότι το '14 ξεκινούν, είναι η πρώτη εμφάνιση τεχνητής νοημοσύνης στην παραγωγή ειδησεογραφικού περιεχομένου. Το ξεκίνησε το '14, εδώ επίσης έχω κάποια στατιστικά στοιχεία για τα πόσα ρεπορτάζ μπορεί να... τι όγκο ρεπορτάζ μπορεί να παράσχει. Είναι ρυθμισμένος ο αλγόριθμος να γράφει στο στυλ του Associated Press.

Ακροατής:

(εκτός μικροφώνου) Όταν λες ρεπορτάζ, το εννοείς;

Σωτήρης Τριανταφύλλου:

Ναι, ναι, ρεπορτάζ. Κείμενα, κείμενα. Κείμενα και μάλιστα αν μπειτε και στην Washington Post και στο Associated Press, υπάρχει ένδειξη ότι είναι γραμμένα από αλγόριθμο. Το λέει, το λέει. Ακριβώς, το λέει.

ΠΑΡΕΜΒΑΣΗ ΕΚΤΟΣ ΜΙΚΡΟΦΩΝΟΥ

Σωτήρης Τριανταφύλλου:

Ο αλγόριθμος ο αρχικός του Associated ήταν με τροφοδοσία πρωτογενούς υλικού, δηλαδή περίπου σαν αυτό που είπα πριν. 4,6 Ρίχτερ, Αθήνα επίκεντρο τάδε. Δίνονταν κάποια στοιχεία. Τώρα όμως υπάρχει χωρίς τροφοδοσία, τώρα έχει εξελιχθεί.

Όταν ξεκίνησε ήταν με τροφοδοσία, τώρα έχει εξελιχθεί και είναι καθαρά τεχνητή νοημοσύνη.

Ματθαίος Τσιμιτάκης:

Αλλά εξηγείται αυτό. Αργότερα το συζητάμε.

Σωτήρης Τριανταφύλλου:

Εξηγείται, ακριβώς.

Ματθαίος Τσιμιτάκης:

Και ένα μεγάλο μέρος της δημοσιογραφίας είναι copy paste ούτως ή άλλως.

Σωτήρης Τριανταφύλλου:

Και αυτό.

Ματθαίος Τσιμιτάκης:

Στοιχεία από πρωτογενείς πηγές.

Σωτήρης Τριανταφύλλου:

και αυτό, στοιχεία από πρωτογενείς πηγές. Σωστή η παρέμβαση, η Washington Post που είπα πριν ότι έδειχνε τα αποτελέσματα, κάποιος έπρεπε να τα βάλει τα αποτελέσματα μέσα στην Washington Post.

Θεωρητικά αυτό έπρεπε να το κάνει ανθρώπινο χέρι. Στην περίπτωση εκείνη υπάρχει μια ιστοσελίδα, το Stats.com, που βγάζει στατιστικά και τα τραβούσε από εκεί κατευθείαν. Με αποτέλεσμα σε πάρα πολύ σύντομο χρόνο, δεν το είπα αυτό πριν, σε πάρα πολύ σύντομο χρόνο να είναι δημοσιευμένα και στην ιστοσελίδα της και στο λογαριασμό στο Facebook και στο Twitter.

Κατευθείαν και σε ελάχιστα δευτερόλεπτα, σε 30 δευτερόλεπτα. Αλλά τα έπαιρνε από κάπου. Θα τα έβαζε ο άνθρωπος, δεν τα έβαζε ο άνθρωπος, τα έπαιρνε από το Stats.com. Το ίδιο έδειξα και με το Associated Press. Αυτό είναι ένα κείμενο του αλγόριθμου, απ' το Associated Press, έτσι;

Είναι κείμενα μάλλον από το Associated. Το Associated λοιπόν δημιούργησε και θέση εργασίας. Προσέλαβε αυτό που λέμε σήμερα αρχισυντάκτη, ο οποίος ρύθμιζε τα θέματα που θα γράψει ο αλγόριθμος ή πώς θα παίξουν τα θέματα ή ποια θα είναι η σειρά τους. Κυρίως και εδώ το χρησιμοποίησε στο αθλητικό ρεπορτάζ.

Είπα ότι ευνοεί πολύ το αθλητικό ρεπορτάζ, λόγω του ότι έχει στατιστικά πολλά, έχει νούμερα. Γι' αυτό και ευνοεί πάρα

πολύ, το χρησιμοποίησε και κάλυπτε πολλές μεγάλες κατηγορίες αγώνων.

Υπήρχαν 10.000 παιχνίδια ετησίως στο μπέιζμπολ και λόγω αυτού ακριβώς ανακοίνωσε την πρόσληψη του πρώτου automation editor το 2016. Ήταν κάτι που ξεκίνησε από το αθλητικό ρεπορτάζ και στη συνέχεια παρέμεινε. Μια ενδιαφέρουσα...

ΠΑΡΕΜΒΑΣΗ ΕΚΤΟΣ ΜΙΚΡΟΦΩΝΟΥ

Σωτήρης Τριανταφύλλου:

Όχι. Γι' αυτό το λόγο, έτσι; Προσέξτε να είμαι σαφής. Γι' αυτό το λόγο, για τη χρήση του αλγόριθμου και στη συνέχεια της τεχνητής νοημοσύνης. Μία άλλη μελέτη περίπτωσης είναι το Νορβηγικό Πρακτορείο Ειδήσεων. Εδώ ανθρώπινο χέρι έδινε τα στοιχεία, Ολυμπιακός, Παναθηναϊκός 2-2 έδινε αυτό.

Έδινε λεπτό και σκόρερ. Και μέσα σε 30 δευτερόλεπτα παρήγαγε κείμενο το οποίο κείμενο ήθελε δέκα λεπτά για να γραφτεί, είκοσι για να διορθωθεί. Εφόσον γινόταν λάθος, το ρώταγε πριν ο κύριος Καπάκος, δεν ξανακάνε το ίδιο λάθος. Το κράταγε και δεν ξαναγινόταν το ίδιο λάθος.

Γινόντουσαν λάθη. Καλογραμμένα θεωρούνταν εντάξει, σπάνια με λάθη, αλλά δεν έκανε ποτέ το ίδιο λάθος. Και έτσι κατάφερνε να καλύψει πολύ μεγάλες ποσότητες. Κάλυπτε όλα τα ποδοσφαιρικά πρωταθλήματα το Νορβηγικό Πρακτορείο Ειδήσεων και σε πολύ σύντομο χρονικό διάστημα ανέβαζε τα παιχνίδια. Επίσης και εκεί δεν υπήρξαν απολύσεις. Αυτά θα τα περάσω, διότι τώρα θα πάμε στην τεχνητή νοημοσύνη, που είναι η εξέλιξη της ρομποτικής δημοσιογραφίας.

Θα τα περάσω, έχουν δοθεί οι ορισμοί αυτοί. Το μόνο που εδώ θέλω να πω, το είπα από πριν και χρησιμοποιώ έναν ορισμό της κυρίας Μήτρου, από το 2014 βλέπουμε ότι εμφανίζεται η τεχνητή νοημοσύνη. Το ChatGPT αλλάζει τις εξελίξεις το τελευταίο χρόνο. Χρησιμοποιείται πολύ ο όρος Generative Artificial Intelligence. Ο όρος είναι παραγωγική, όπως ακούσαμε, κυρίως και γενεσιακή και γενετική και παραγωγική. Μάλλον το παραγωγική είναι το καλύτερο.

Αυτό είναι που έδειξα το βίντεο πριν, δείτε ότι στη συνέχεια έκαναν και γυναίκα Avatar. Όπως σας είπε και ο κύριος Μπέσκος πριν, ήταν άνθρωποι, κανονικοί παρουσιαστές, που τους βιντεοσκοπούσαν και έκαναν Avatar. Κάναν πρώτα άντρα, αυτόν

που σας έδειξα πριν, και στη συνέχεια έκαναν γυναίκα. Τώρα έχουν και άλλους. Αν δείτε δηλαδή αν γκουγκλάρετε στο Κινεζικό Πρακτορείο Ειδήσεων, θα δείτε ότι έχουν και άλλους παρουσιαστές ειδήσεων.

Και στα πολύ γρήγορα 2-3 έρευνες που δείχνουν τη χρήση από τα ΜΜΕ γενικώς. Αυτή η έρευνα δείχνει ποιοι είναι οι λόγοι χρήσης τεχνητής νοημοσύνης από τα μέσα ενημέρωσης.

Αυτοί είναι οι τρεις κυριότεροι λόγοι: παραγωγή περιεχομένου, το news gathering, το να πάρουμε ειδήσεις, και το news distribution, το να δώσουμε ειδήσεις. Ο πρώτος είναι η παραγωγή περιεχομένου. Παραγωγή περιεχομένου δηλαδή είναι το κυρίαρχο αυτή τη στιγμή από τη χρήση της τεχνητής νοημοσύνης. Οι προκλήσεις είναι μεγάλες. Ποιες θεωρούνται οι μεγαλύτερες προκλήσεις;

Σε αυτή την έρευνα, που είναι αυτή η έρευνα από το London School of Economics μαζί με την Google και αυτό το εργαστήριο δημοσιογραφίας που βλέπετε, έχουν συμμετάσχει 175 μέσα ενημέρωσης από όλο τον κόσμο. Έχει σταλεί ερωτηματολόγιο λέει σε 75 μέσα ενημέρωσης από όλο τον κόσμο.

Τεχνικές, ηθικές, πολιτιστικές και managerial challenges είναι οι προκλήσεις που υπάρχουν. Υπάρχουν ανησυχίες στα ηθικά ζητήματα, είναι προφανώς ότι υπάρχουν. Και είναι αυτές, όπως προκύπτει από τα ίδια τα μέσα ενημέρωσης. Οι ανησυχίες που υπάρχουν εδώ πέρα ή όλα τα αποτελέσματα που βλέπουμε, προέρχονται από τα ίδια τα μέσα ενημέρωσης.

Στα μέσα ενημέρωσης που έλαβαν μέρος, αν υπάρχει πειραματισμός με την νέα μορφή της τεχνητής νοημοσύνης, την παραγωγική τεχνητή νοημοσύνη. Και βεβαίως είναι πολύ μεγάλο το ποσοστό που τη χρησιμοποιούν, αυτό εννοούμε πειραματισμό. Αν παρουσιάζει νέες opportunities, νέες ευκαιρίες. Βεβαίως μεγάλο. Αν δημιουργεί νέες προοπτικές, 52%.

Ως προς τη μελλοντική χρήση, πώς το βλέπουν για τη μελλοντική χρήση, κατέληξαν σε αυτές τις 4 κατηγορίες: fact checking και ανάλυση παραπληροφόρησης, εξατομίκευση και αυτοματοποίηση περιεχομένου, σύνοψη και δημιουργία κειμένου, χρήση chatbots για τη διεξαγωγή συνεντεύξεων.

Σε αυτή την έρευνα αναφέρθηκε και ο συντονιστής του πάνελ, πολύ λίγα πράγματα έβαλα. Δύο πράγματα έβαλα από αυτή την έρευνα. Είναι της Παγκόσμιας Ένωσης Εκδοτών. Είναι πρόσφατες, το '22 είναι οι έρευνες και οι δύο, έτσι; Του '23, αυτή είναι του '23. Η πρώτη που έδειξα είναι του '22, αυτή είναι του '23 η έρευνα. Εδώ έχουν 175 ΜΜΕ από όλο τον κόσμο έχουν λάβει μέρος σε αυτήν εδώ την έρευνα. Συγγνώμη, 101 εδώ, 75 στην προηγούμενη.

Το 51% συμμετέχει. Και το πρωί κάποιοι ομιλητές δείξαν αυτά τα στοιχεία. Αυτό θέλω να κρατήσουμε, τους τρόπους με το οποίο χρησιμοποιούν την παραγωγική τεχνητή νοημοσύνη τα μέσα ενημέρωσης. Βλέπετε τις κατηγορίες. Το text creation είναι και εδώ πρώτο, έτσι;

Δηλαδή παραγωγή κειμένου, ειδησεογραφικού περιεχομένου. Αν υπάρχουν φόβοι, υπάρχουν. Αυτοί είναι οι φόβοι, οι οποίοι υπάρχουν. Συμπερασματικά, τα πέρασα πάρα πολύ γρήγορα, έχουν ακουστεί πάρα πολλά πράγματα. Απλά να προσθέσω ήθελα και εγώ κάποια πράγματα σε αυτά που έχουμε πει. Τα τελευταία χρόνια έχω διαβάσει ένα άρθρο, το '17 το διάβασα αυτό.

Υπάρχει μια συζήτηση αν το ρομπότ, ο αλγόριθμος ή τώρα πια η τεχνητή νοημοσύνη, το ChatGPT το οποίο και αυτό σιγά-σιγά θα είναι παρωχημένο σε λίγο, όπως πάνε τα πράγματα και το ChatGPT. Είναι ήδη, δηλαδή, ναι. Γιατί υπάρχουν πολλά μοντέλα πλέον. Αν θα καταφέρει να κερδίσει, αν θα μπορούσε να κερδίσει ένα Πουλίτζερ. Το σίγουρο είναι πως πρόκειται για μια τεχνολογία που εξελίσσεται πολύ γρήγορα και αλλάζει τη φύση της δημοσιογραφίας.

Υπάρχει μια αβεβαιότητα και μια ανησυχία θα έλεγα, για τη χρήση της τεχνητής νοημοσύνης. Νομίζω ότι έχει πολλές δυνατότητες και μπορεί να βοηθήσει πάρα πολύ. Υπάρχουν τομείς, όπως η παραγωγή περιεχομένου, η ποσότητα και η ταχύτητα. Είδατε όλα τα παιχνίδια ποδοσφαίρου το Νορβηγικό Πρακτορείο Ειδήσεων σε 30 δευτερόλεπτα το κάθε παιχνίδι πάνω, που μπορεί να αποδειχθεί πολύ χρήσιμο. Οι εργασιακές πρακτικές δεν θα είναι οι ίδιες.

Οι εργασιακές σχέσεις προφανώς θα αλλάξουν, θα δημιουργηθούν νέες ανάγκες, θα απαιτούνται νέες δεξιότητες,

ενδεχομένως και απώλειες θέσεων εργασίας στο μέλλον, όταν θα υπάρξει μια εκτεταμένη χρήση.

Σίγουρα πάντως θα υπάρχει μια νέα πρακτική και ένα νέο περιεχόμενο στην εργασία των δημοσιογράφων με τη χρήση αυτών των συστημάτων. Μέχρι στιγμής όσο αφορά στις θέσεις εργασίας και τον αποκλεισμό δημοσιογράφων από την παραγωγή ειδησεογραφικού περιεχομένου, σε ορισμένα μέσα που χρησιμοποιούνται αυτά τα συστήματα, λειτουργούν επικουρικά, συμπληρώνουν δηλαδή τη δουλειά του δημοσιογράφου. Είδαμε βεβαίως και κάποιες περιπτώσεις, οι οποίες νομίζω ότι κυρίως η τεχνητή νοημοσύνη ήταν το πρόσχημα, δηλαδή ότι κατάφεραν με έναν τρόπο να κάνουν οικονομίες κλίμακας, χρησιμοποιώντας παραγωγή ειδήσεων με τεχνητή νοημοσύνη. Εν πάση περιπτώσει πάντως μέχρι στιγμής φαίνεται να είναι επικουρική και υποστηρικτική η επιλογή των συστημάτων αυτών στον ανθρώπινο παράγοντα. Και σε κάποιες περιπτώσεις δημιουργεί πιο ανθρώπινες συνθήκες, υπό την έννοια ότι απελευθερώνει τον δημοσιογράφο από κάποια task που είχε πριν και τον κάνει ακραιφνώς δημοσιογραφική δουλειά. Οι επιλογές και η ηθική των ίδιων των ΜΜΕ προφανώς και θα διαδραματίσουν σημαντικό ρόλο. Μία επιπλέον απειλή που φαίνεται να υπάρχει, προκύπτει από την έρευνα, δεν στάθηκα εγώ ιδιαίτερα.

Φαίνεται, είναι η απώλεια της αποδιαμεσολάβησης για τους δημοσιογράφους. Ο διαμεσολαβητής βεβαίως με το νέο επικοινωνιακό τοπίο και το διαδίκτυο, έχει αλλάξει αυτό. Δηλαδή ο δημοσιογράφος δεν είναι ο απόλυτος διαμεσολαβητής, είναι κάπως αμφίδρομη σχέση. Είναι και το κοινό διαμεσολαβητής τώρα πια και είναι πρόβλημα αυτό, προφανώς.

ΠΑΡΕΜΒΑΣΗ ΕΚΤΟΣ ΜΙΚΡΟΦΩΝΟΥ

Σωτήρης Τριανταφύλλου:

Όχι πάντα, ναι. Αλλά είναι όμως ένα πρόβλημα. Και το κοινό παράγει ειδησεογραφικό περιεχόμενο τώρα πια. Δεν είναι ο αποκλειστικός παραγωγός ειδησεογραφικού περιεχομένου ο δημοσιογράφος.

Λίγο το οικοσύστημα δηλαδή, όπως ήταν στην παραγωγή των ειδήσεων, φαίνεται να αλλάζει υπό αυτή την έννοια. Και είναι ένας κίνδυνος. Αυτή είναι ίσως η μεγαλύτερη πρόκληση για τη δημοσιογραφία, η αποδιαμεσολάβηση, η απώλεια του ρόλου αυτού του δημοσιογράφου.

Ίσως (...) δημοσιογραφία ως κοινωνικό αγαθό και μέρος της κοινωνικής, οικονομικής και πολιτικής ζωής και ίσως αυτή να είναι και η μεγαλύτερη πρόκληση για την ίδια τη δημοσιογραφία και ενδεχομένως και για τη δημοκρατία, έτσι; Αυτά ήθελα να εισφέρω εγώ στην κουβέντα μας.

Κυρίως στάθηκα στο πώς τα μέσα μαζικής ενημέρωσης χρησιμοποιούν αυτά τα συστήματα και στο πώς έχουν επηρεάσει τις θέσεις εργασίας και αν έχουν επηρεάσει μέχρι στιγμής. Τείνω κι εγώ να πω ότι είναι, όπως φαίνεται από τα στοιχεία, ότι είναι επικουρικά προς τον ανθρώπινο παράγοντα, μέχρι στιγμής τουλάχιστον.

Ματθαίος Τσιμιτάκης:

Ευχαριστούμε πάρα πολύ τον κύριο Τριανταφύλλου. Και νομίζω ότι κλείνοντας πια, εγώ θέλω να κρατήσω ένα πράγμα μόνο. Η αναφορά του κυρίου Τριανταφύλλου στην αλγοριθμική δημοσιογραφία.

Δηλαδή στο τέλος της ημέρας, αυτό που κάποια στιγμή πρέπει να συζητήσουμε λίγο πιο σοβαρά και είναι και πρόταση προς τις ενώσεις δηλαδή, γιατί μπαίνει από διάφορες πλευρές, είτε μιλάς για γραμματισμό, είτε μιλάς για δικαιώματα, είτε μιλάς... Στο τέλος της ημέρας, υπάρχει το πεδίο της δημοσιότητας, δε συγκροτείται πια με αναλογικό τρόπο από το σύνολο των φορέων οι οποίοι συγκροτούν αυτό που θα λέγαμε δημόσια σφαίρα. Συγκροτείται αλγοριθμικά.

Είναι πολύ περισσότεροι οι παράγοντες οι οποίοι παρεμβαίνουν. Και δυστυχώς οι δημοσιογράφοι δεν καταλαβαίνουν τι είναι οι αλγόριθμοι. Επομένως, δεν μπορούμε πραγματικά να κάνουμε αυτές τις συζητήσεις αν δεν καταλαβαίνουμε, ποιο είναι το πεδίο μέσα στο οποίο μπαίνουμε. Πέρασε σήμερα στη σάρωση πληροφοριών από βάση δεδομένων. Θυμάμαι ένα συγκλονιστικό long form ας πούμε story, το οποίο διάβασα πριν από δύο-τρία χρόνια, που ξεχνάω τώρα από ποιο μέσο.

Όπου κάποιος αρχίζει και συλλέγει δεδομένα και ανασυνθέτει το θάνατο ενός πρόσφυγα, ας πούμε ο οποίος έφυγε από τη Συρία και πέθανε ας πούμε, στη Βόρεια Θάλασσα, μόνο από αποδείξεις και από τα ίχνη που άφηνε με δεδομένα στην πορεία της ζωής του μέχρι το θάνατό του.

Ήταν ένα συγκλονιστικό story αυτό. Συγκλονιστικό. Είναι μια μορφή ακόμα. Δηλαδή κάθε νέο μέσο αναδιαμεσολαβεί προηγούμενες μορφές. Δεν αλλάζει ο ρόλος του δημοσιογράφου.

Εξού και, λέγαμε στην προηγούμενη μερίδα της ΕΣΗΕΑ για τα πνευματικά δικαιώματα, ότι δεν έχει κανένα νόημα να συζητάμε για τις τεχνικές. Αυτό που έχει νόημα να λέμε, να συζητάμε είναι πώς θα διαφυλάξουμε το δημοσιογραφικό λειτούργημα, όποιες και αν είναι οι τεχνικές παραγωγής.

Λοιπόν, κύριε Τριανταφύλλου, θα κάνετε τα συμπεράσματα της ημερίδας;

Σωτήρης Τριανταφύλλου:

Θα επιχειρήσω πολύ γρήγορα να μαζέψω. Είναι πάρα πολλά αυτά που ειπώθηκαν, νομίζω πολύ ενδιαφέροντα. Κάποια εξ' αυτών και νέα για όλους μας, καινούργια για όλους μας.

Νομίζω ότι φεύγουμε σοφότεροι από εδώ. Και μένει να δούμε, λίγο να μαζέψω τα πράγματα, να δούμε με ποιο τρόπο μπορούμε εμείς να τα επικοινωνήσουμε στη συνέχεια. Γιατί πρέπει να επικοινωνηθούν με τη διαμεσολάβηση των ΜΜΕ και των δημοσιογράφων, που είναι ο ρόλος τους, αλλά και ο δικός μας ο ρόλος.

Και να κάνουμε τα επόμενα βήματα. Γιατί θα προσπαθήσουμε να κάνουμε και επόμενα βήματα, αλλά μην μείνουμε απλά στα συμπεράσματα εδώ, για ένα θέμα όπως η τεχνητή νοημοσύνη, το οποίο είναι πολύ γοητευτικό. Είναι πάρα πολύ γοητευτικό νομίζω θέμα και ελκυστικό.

Βεβαίως προκαλεί αβεβαιότητα και φόβο. Μετασχηματίζεται η δημοσιογραφία, είναι σίγουρο αυτό και η μιντιακή βιομηχανία. Προσπαθήσαμε σήμερα η ΠΟΕΣΥ, οι ενώσεις συντακτών, οι πανεπιστημιακοί, οι δημοσιογράφοι, οι ομιλητές, ακόμη και από τις ερωτήσεις που έγιναν, να προσεγγίσουμε αυτό το θέμα, στοχεύοντας στο να κατανοήσουμε το νέο τοπίο, για να μπορέσουμε να κάνουμε τα επόμενα βήματα εντός αυτού του νέου τοπίου και να βάλουμε κάποιες βάσεις.

Νομίζω ότι είναι μεγάλες οι προκλήσεις και η πρόκληση είναι μεγάλη και με τα όσα ακούστηκαν σήμερα γίνεται ακόμα μεγαλύτερη. Κάνοντας λοιπόν μια γρήγορη σύνοψη. Κάναμε αρχικώς μια εισαγωγή στην τεχνητή νοημοσύνη, που ήταν έτσι

πολύ εξειδικευμένο θέμα από τον κύριο Πήτα. Αλλά νομίζω ότι ήταν ένα θέμα το οποίο μας εισήγαγε στη συνέχεια.

Και ειπώθηκε ότι υπάρχει... οι πρώτες μηχανές, υπάρχουν - και από τον κύριο Πήτα αλλά και στη συνέχεια από τον κύριο Τύμπα- από το 1920 και, όπως σας είπα, από το 1950 οι πρώτοι αλγόριθμοι.

Το 2003 τους εντοπίσαμε στη δημοσιογραφία. Η τεχνητή νοημοσύνη διαδραματίζει ένα κομβικό ρόλο για την ελευθερία της έκφρασης. Υπάρχουν κίνδυνοι χειραγώγησης εκλογών, δημιουργίας προκαταλήψεων και δυσπιστίας και υπάρχει και μεγάλη ανάγκη, προκύπτει μεγάλη ανάγκη, ρύθμισης του πεδίου.

Η τεχνητή νοημοσύνη είναι μη προβλέψιμη και πλέον τίθεται θέμα για ένα νέο υποκείμενο δικαίου, τις μηχανές, που αποτελεί βόμβα στα θεμέλια του νομικού συστήματος. Όπως ειπώθηκε από τους νομικούς μας στο πρωινό πάνελ, οι δημοσιογράφοι είναι οι παλαιότεροι αναλυτές δεδομένων και τονίστηκε η ανάγκη για κώδικες δεοντολογίας στο νέο τοπίο της τεχνητής νοημοσύνης.

Ενώ η βασική αρχή είναι ότι η τεχνολογία δεν πρέπει να βλάπτει τον άνθρωπο. Σε σχέση με το εργασιακό ειπώθηκε από πολλούς ότι δεν υπάρχει μέχρι στιγμής απώλεια θέσεων εργασίας και η είσοδος των μηχανών δεν αντικαθιστά τον άνθρωπο. Βεβαίως χρειάζεται ένας ψηφιακός ανθρωπισμός.

Βεβαίως σημειώνω ότι αναφέρθηκαν περιπτώσεις μέσων ενημέρωσης που εκμεταλλεύθηκαν, εγώ νομίζω εκμεταλλεύθηκαν τη συγκυρία της τεχνητής νοημοσύνης και απέλυσαν προσωπικό και γίναν απολύσεις. Αλλά υπάρχουν και περιπτώσεις μέσων ενημέρωσης που σας έδειξα που χρησιμοποιούν υποστηρικτικά προς τους δημοσιογράφους και την αλγοριθμική δημοσιογραφία και την τεχνητή νοημοσύνη. Ανησυχίες βεβαίως υπάρχουν.

Η τεχνητή νοημοσύνη μπορεί να παράγει λανθασμένο περιεχόμενο. Γι' αυτό και είναι κρίσιμος ο ανθρώπινος παράγοντος ως προς τον έλεγχο των συνολικών εργασιών της τεχνητής νοημοσύνης. Το πλέον ανησυχητικό, όπως ειπώθηκε, είναι από τη χρήση τεχνητής νοημοσύνης στη δημοσιογραφία, είναι η ευκολία στην παραγωγή fake news, ψεύτικων ειδήσεων.

Προφανώς δεν χρειάζεται φόβος, αλλά σεβασμός στην τεχνητή νοημοσύνη και τα απαραίτητα εργαλεία ώστε να διερευνούμε και να κατανοούμε ποιες ειδήσεις είναι αληθινές και ποιες ψεύτικες.

Είναι μια εποχή συνεργασίας ανθρώπου και μηχανών. Επαναλαμβάνεται ότι δεν πρέπει να υπάρχει φόβος για τις νέες τεχνολογίες. Και μάλιστα, η χαρακτηριστική έκφραση που ειπώθηκε είναι, ότι τα ΜΜΕ ήταν και θα είναι οι άνθρωποι τους και δεν μπορεί να υπάρξει αντικατάσταση του ανθρώπου.

Απαιτείται διαφάνεια, απαιτείται λογοδοσία και θα πρέπει να λογοδοτούν μάλιστα οι σχεδιαστές όταν παραβιάζονται οι κανόνες δεοντολογίας, οι σχεδιαστές των συστημάτων αυτών, εννοείται.

Εννοείται από αυτούς που το είπαν. Εμπόδια προφανώς δεν πρέπει να υπάρξουν στις ίδιες τεχνολογίες αλλά πρέπει να υπάρχουν κανόνες. Επιχειρείται σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης να υπάρξει ένα συναινετικό κανονιστικό πλαίσιο. Στο επίπεδο της ρύθμισης οι αρχές που πρέπει να το διέπουν είναι ακρίβεια, πλαίσιο και σαφήνεια στην παραγωγή περιεχομένου, διαφάνεια και αποκάλυψη.

Όσο για τους κινδύνους, σε αυτό το επίπεδο είναι της ιδιοποίησης της πνευματικής ιδιοκτησίας, της μετατροπής των δημοσιογράφων από δημιουργούς σε επιμελητές, ένας μεγάλος κίνδυνος που επισημάνθηκε. Και αναφορικά με το ζήτημα της ευθύνης του περιεχομένου που έχει παραχθεί με τη χρήση αυτών των συστημάτων... με την χρήση δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα συγγνώμη, σημειώνεται ότι πρέπει ο τελικός κριτής, όπως είπα και παραπάνω, του περιεχομένου που δίνεται στο κοινό να είναι ο δημοσιογράφος, ο άνθρωπος.

Δηλαδή τον τελικό έλεγχο πρέπει να τον έχει ο άνθρωπος. Γι' αυτό και έχουν τεθεί ερωτήματα ποιος τροφοδοτεί τους αλγόριθμους. Εξήγησα, προσπάθησα, επιχείρησα να εξηγήσω κατά ένα τρόπο, το πώς ξεκίνησε η αλγοριθμική δημοσιογραφία, με τους αλγόριθμους και το πώς φτάσαμε στην τεχνητή νοημοσύνη, ότι υπήρχε η ανθρώπινη διαμεσολάβηση και ο ανθρώπινος παράγων. Είδαμε περίπτωση μέσω ενημέρωσης που χρησιμοποιούν τεχνητή νοημοσύνη.

Είδαμε δελτία ειδήσεων με άβαταρ. Έχουμε φτάσει τελευταίους δυο αιώνες από τα ταχυδρομικά περιστήρια που

μετέφεραν τις ειδήσεις στο twitter και στα ρομπότ, να παρουσιάζουν ειδήσεις τα ρομπότ.

Ακούσαμε τι συμβαίνει στην βιομηχανία του βιβλίου, όπου νομίζω οι εξελίξεις είναι κάπως ανάλογες με το χώρο της δημοσιογραφίας. Εν κατακλείδι επιχειρήσαμε να πετύχουμε μια ολιστική προσέγγιση της τεχνητής νοημοσύνης σε σχέση με τα μέσα ενημέρωσης και τη δημοσιογραφία.

Συμφωνούμε όλοι ότι απαιτείται θέσπιση κανόνων και νομοθεσίας, θέσπιση ενός πλαισίου και πιθανότατα ενός κώδικα δεοντολογίας από μέρους μας, των ενώσεων εννοώ από την πλευρά των δημοσιογράφων.

Είχαμε συζητήσει και στη Λάρισα, στο Γενικό Συμβούλιο, το έχουμε πει και στους συμβούλους ΠΟΕΣΥ και γενικώς στις συζητήσεις μας αυτές τις μέρες, ότι θα επιχειρήσουμε να κάνουμε ένα σχέδιο, να προσεγγίσουμε ένα κώδικα δεοντολογίας για την τεχνητή νοημοσύνη.

Ο συνάδελφος είχαμε πει ο Βασίλης Βασιλόπουλος, ο Νίκος Ελευθερόγλου που ήταν σε αυτό το πάνελ και η επιτροπή της ΠΟΕΣΥ που έχει δημιουργηθεί, γιατί δημιουργήσαμε και συγκροτήθηκε μια επιτροπή στο γενικό συμβούλιο της Λάρισας. Θα αναλάβουν αυτή τη σύνταξη σε σχέση και με τα σημερινά συμπεράσματα, βεβαίως σε συνεργασία με νομικούς και με τους εταίρους μας.

Εδώ είμαστε για να κάνουμε και άλλα πολλά βήματα. Να σας ευχαριστήσω όλους για την παρουσία σας, τους ομιλητές, τους συντονιστές, τις ενώσεις, την ΕΣΗΕΑ για το κτήριο, το Αθηναϊκό Πρακτορείο πάρα πολύ και για τη βοήθεια αυτή και για το live streaming και για την χορηγία επικοινωνίας, όλα τα μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου της ΠΟΕΣΥ, το προσωπικό μας που μας βοήθησε πάρα πολύ, την Ευαγγελία, τον Νίκο, την Αριέτα και τον Ζαχαρία. Ήταν μεγάλη βοήθεια και νομίζω φέραμε σε πέρας ένα δύσκολο πράγμα σήμερα. Ευχαριστούμε πάρα πολύ και νομίζω σύντομα θα τα ξαναπούμε. Ευχαριστούμε πολύ.

**ΛΗΞΗ ΕΡΓΑΣΙΩΝ
ΗΜΕΡΙΔΑΣ**